

له چاپخانه کوهی زانیاړی عیلاق
دهسته ی کورد.

کچانی کورد

گهشتیک له ناو نافرمانی موسولمان له کوردستان

نورسینی :

هیننی له روزله هه نس

Henry Harold Hansen

دوکتور

ناجی عه بیاس نه همد

له لیکلزی یوه ویری کورلوه نه سهر کوردی

چاپخانه کوهی زانیاړی عیلاق

۱۹۸۰ - ۱۹۸۱

له چاپکراوه کانی کۆبری زانیاری عیزاق
„دهسته ی کورد“

چپانی کورد

گهشتیک له ناو ئافر هتانی موسولمان له کوردستان

نووسینی :

هیننی له هرۆلد له نسن

Henny Harold Hansen

دوکتور

ناجی عه بیاس ئه محمد

له ئینگلیزی به وه وهری کپراوه ته سه ر کوردی

چاپخانه ی کۆبری زانیاری عیزاق

بمغنا - ۱۹۸۰

إعادة التنسيق و الفهرسة

و تخفيض الحجم

منتدى إقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

منتدى إقرأ الثقافي

للكتب (كوردس - عربي - فارسي)

www.iqra.ahlamontada.com

پیشگی

ئەم كىيىم لە ئىنگلىزىيەدە — بە دەقى خۆى وەرگىرايە سەر كوردى .
فوسەر بە دۆستاتە باسى ئافرماتانى كوردى كردو . لە هەندى جىگا هەلەى
كردى و من فرقم پىن كوردىن لە پەراويزدا چاكم كردو . لەوانەشە
لەبابەت ئافرماتانەو هەلەى تىرى كوردىن و من پىم نەزائىبى . لەبەرئەو لە
ئافرماتە خوینەرەكان تىكا دەكەم چيان بە هەلە و چەوت زانى بۆم بنووسن
تاكو لە چاپى دووم لەپەراويزدا چاكى بكەم .

من كە ماوەتىك لە سولەيمانى ژيام و لەگەل هەندى ئافرماتە قسم
كرد و لە بابەت ژيان و مال و منداليانەو شتم زانى و بەراوردى ئافرماتى
كوردم كرد لەگەل ئافرماتانى ولاتانى تر ، ئەم پىشنيارانەى خوارمەو دەكەم :

۱— مووچمخۆرى شىكى تازمە لەناو ئافرماتانى كورد ، لەبەرئەو
زۆر حەزى لى دەكەن . بەلام ئەم حەزلىن كردنە نابىن لەسەر حىسابى كورپە
شیرینەكائیان پىن . بەختیو كردنى منداڵ — دەبىن بزائىن — بەرزترىن و
نایابترین پىشەيە . بواردن (واتا اھمال) ى منداڵ لەبەر هەرچى بۆنەيىك
پىن ، تاوايلىكى گەورەيە . ئەو منداڵە كە گەورە بوو رقىن ، ترسنۆك ،
تووپە ، نەخۆش يان لە كار و كردەوئەى تەوئەزل و كە تەرخەم دەبىن .

۲— نابىن منداڵ نازدار بكرى و هەرچى ويست بيكا ، تەفانەت جىتو
بە باوك يان دايكى بدا . ئەم بابەتە رموشتە خراپە تەفيا لە سولەيمانى و

دهور و پستی ههیه • له لادیه کانی تری کوردستاندا وه کوو بزاسم نیه •
مندال دهین باش و هه ندی جار به توندی به خێو بکری تاکو که گوره بوو
بیته ئەندامیکی باشی کۆمهال و له گهڵ خه لکا ریک کهوی • هیوام وایه
خوێنه ره کان مندالی نازداربان نهین ، ئەو مندالانه که گوره بوون له گهڵ
خه لکا ریک ناکهون و تووشی زۆر ناخۆشی دهبن •

۳- دهین ئافرهت ماله که ی پاک و خاوین رابگری • که له گهڵ چهند
ئافرهتیکا یه کیان گرت و چوونه میوانی ، نابهی مالی خانه خوێکه به
قرتانندی توو بکه نه زبلخانه • نازانم که ی ئافرهتان واز له رموشتی ناشیرینی
توو قرتاندن دینن که هیچ سوودی نیه و زیانی ههیه •

ئهمه چهند پیشنیاریکی بچوکه بو ئافرهته کان دهیکه م ، ئەو ئافرهتانه
که - خانه نووسه ره دینمارکیه که دانی پیا دهنی - به قیمت ، باش و
بو مال و کهس و کاریان دلسۆزن و ، هه موو دهسی رهنج ددهن بو
بو هه سانه وهی میرد و مندالیان •

وهه گتیر

نوسه‌ری شهه کتبه
به بهرتی کوردی بهوه

سەرەتای نووسەر

له پاش تهاوکردنی دەسنووسی ئەم گەشتنامە بە پێریان گوتم دەبێ
له پێش هەموو شتیكا خۆتەر تی بگهینم کێ رویشتووه بۆ کوئی و بۆچی ؟

له سەرەتای سالی ۱۹۵۷ حکومەتی عێراق بریاری دا له پێش
تھاووبرونی بەستینی (واتا سەدەدی) دووکان لەسەر زنی بچووک که دەبیتە
هۆی ژێرئاوکەوتنی هەرمیتیک ، دەبێ ئەو هەریتمە له لایەن لیژنەتیک لـ
پسپۆرانی کۆتەناس بکۆلرێتەوه بۆئەوه که هەرچی کۆنینه (واتا آثار
قدیمه) ههیه له فهوتان و له ناوچوون له ژێر بناوانه که یاریزری . ئەم کارەش
به لیژنەتیک دینمارکی سپێردرا . ئەم لیژنە بە قەسە کرد لەگەڵ بەشی
خەلک ناسی Ethnographical Department ی مۆزەخانە ی

میلی دینمارک بۆ ئەوه که خەلک ناسیک Ethnologist بدۆزێتەوه و
بخریتە پال لیژنە که بۆئەوه که له گوندەکانی هەرتسی بناوانه که نەختی
تۆژینەوهی (لین کۆلینەوهی) خەلک ناسی بکری . مۆزەخانە منی دۆزێوه
بۆئەوه که لهو هەریتمە - بیجگه له لین کۆلینەوهی خەلک ناسی - بتوانم -
من که ئافرەتم - به ئاسانی بچمە ناو ئافرەتانی کورد . ئەم تواقایە ی من
هەموو پیاویک ناتوانی بیکام ، چونکه پیاو بۆ ئەوه که له بابەت ئافرەتی
موسولمانەوه شت کۆکاتەوه زۆر به ناخرشی دەتوانی بچیتە ناویان .

کۆمەلی Carlberg بۆ لین کۆلینەوهی زانستی لەم بابەتەوه
پارەتیکى باشی دامن . له ۴ مایسی ۱۹۵۷ دینمارکم بەجێ هیشت و بە

ریگای به‌خداو که رکوکدا گه‌یشته ناو لیژنه‌که له سەر به‌ستی (واتا
سه‌ده‌ی) دووکان • ئەم به‌ستی‌نه که له کوردستانه له باکووری عیراق و
ده‌که‌ویته خالیك له سەر نه‌خسه که هیله دریزی ٤٥ ده‌گانه هیله‌پانی ٣٦ می
بالوور •

له‌پیشدا وام بریار دابو له‌گه‌ل ئەندامه‌کانی تری لیژنه‌که نزیک گردی
نه‌مشاره دابه‌زم و بو دێه‌کانی ده‌ور و پشت بچم و له سەر دێ‌تیک
ماوه‌تیک رابوێرم • به‌لام له‌پاشدا وام به‌باش زانی بچمه دێی توپزاوه – که
نزیک به‌ستی‌نه‌که‌یه و له‌ویوه کریکار ده‌هاتن بو ئیش کردن • له‌سەر پرۆژه‌که
(واتا مه‌شرووعه‌که) – و له‌وی به‌میوانی شیخی دێه‌که بستی‌نه‌وه و به
ره‌حه‌تی و ئاسانی خه‌ریکی توژینه‌وه‌که‌م بم •

بو کاره‌که‌م پیوستم به‌ وه‌رگێتیکی (واتا ته‌رجوما‌ییکی) ئافه‌ت
بوو • به‌ هۆی مامۆستا توفیق وه‌ه‌بی و پارێزگه‌ری سوله‌یانی له‌ پاش
دوو ه‌فته‌ توانیم مامۆستا‌ییکی کوردی گه‌نج بدۆزمه‌وه و رازی بوو
بپێته ته‌رجومانم • له‌ پاشان ماوه‌تیک درێژ له‌گه‌ل بنه‌ماله‌که‌ی له‌ سوله‌یانی
مامه‌وه و له‌گه‌لی توانیم بچمه چهند دێ‌تیک و سەر له‌ زۆر مال بده‌م که
په‌یوه‌ندی‌یان له‌گه‌ل بنه‌ماله‌که‌ی هه‌بوو • به‌م چه‌شنه‌ له‌ باتی ئەوه‌ له‌گه‌ل
هاوولاتی‌ه‌کانم بژیم و روژی چهند سه‌عاتی بچمه ناو خه‌لکی ولاته‌که ،
هه‌موو ماوه‌که‌م له‌ ناو کورده‌کان رابوارد و به‌م جوړه‌ توانیم باشتر شاره‌زای
باری ژیار (واتا حضاره)یان بم •

هەر دوو ه‌فته‌ جارێ که ئۆتۆمۆبیلی لیژنه له‌ گردی شه‌مشاره‌وه
ده‌چوه شوینی به‌ستی‌نی دووکان بو هینانی شتی پیوست منیش له‌گه‌لی
ده‌چووم • به‌مه‌ په‌یوه‌ندیم له‌گه‌ل لیژنه‌که و ئەندامه‌کانی نه‌په‌را • وه‌ بو
ناردنی ئەو شتانه‌که‌ کۆم کردبوه‌وه بو موزه‌خانه‌ی میلی له Copenhagen

جار جار دهچومه بهغدا . بیجگه لهم سهفره کورتانه من هه موو دهستی
به کۆمهکی تهرجومانه کم خه ربکی کاری خۆم بووم .

بیجگه له توپزاهه و رهقاوهی ته نشتی و سوله یسانی هه ندتی جار
دهچوینه میرزا رۆستم له سه ر زتی بچووک له بهینی دووکان و شه مشاره .
به ئۆتۆمۆبیل سه رمان له شه ده له دا و له ویتوه به سواری به سه ر شاخی
چه رمه بانا گه یشتی نه سه رگه لوو . جار بیکیان چوینه هه له بجه ، به لئه و
ته وئله له ناو شاخه کان له سه ر سنووری ئیران و چوینه دینی (سه رکان) ی
زیک پینجوبین و له وئێ ماینه وه . له پاشا بوئه وه که ئاگام له جیگا کانی تری
کوردستانی عیراق بن به سه ر که رکووک و هه ولێرا گه یشتی نه مووسل ، وه
له هه ولێروه به ره و رۆژه لات پیشکه وتین هه تا ره واندر . له
دوارۆزه کانی مانم له به غدا پیش گه رانه وه م توانیم سه ر له حیلله و بابل
له خواری به غدا بدهم .

با چه ند قسه بیک بکه م له بابته جوغرافیه و میژووی هه ربمی
کوردستانی عیراق . کورده کان میژووی باوانی خۆیان ده گه ییننه کاتیکی
زۆر کۆن و ده لێن له سه ده کانی کۆنه وه له نیشتمانی ئیستایان ژباون . له
سالی ۴۰۰ پیش زابین Xnophon له گه ل ۱۰۰۰۰ یۆنانی که له
ئیران گه راپایه وه له شاخه کانی لای زاخۆ ، نه و شاخه که ئیستاش کوردی
لێ ده ئی ، شه ربی له گه ل نه ته وه ی که ردۆخی کرد .

له پاشا کورده کان که وته ئێر حوکی عه جم ، عه رب و تورکی
عوسمانی . ئیستا کورده کان له عیراق و تورکیه و ئیران و سووریه و
یه کیه تی سوڤیه ت ده ئین . کورده کان موسولمانن و زمانه که یان هیندو
ئه ورووپاییه و له فارسیه وه زریکه . هه ندی له کورده کان ره وه ندن
(کوچه رن) و گه رمیان و کویستان ده که ن . وه بو سی مانگ هاوینان

دەچنە کۆیستانەکانی نزیك سنووری ئێران بۆ لەوە پائەندنی مەر و مالاتیان بەلام زۆربەیی کورد دامەزراون و نیشتەجین و خەریکی وەرزی (واتا کشتوکال) ن . یرنج ، لۆکە ، تووتن ، کونجی و داری بەردار دەچینن . کوردهکانی ناو شارەکان که له مالیان مامهوه خەریکی ئیش ، کاسبی و بازرگانین .

بەرھەمی زانستی تۆزینەوہ کهم له پاشان دەنوسری و بلاوده کړیته وہ . ئەمە گەشتامە یە . لێرە وەکوو ئافرهتیک له ناو ئافرهتانی موسولمان تەنیا باسی را بواردنی خۆم دەکەم .

- ۱ -

سالیکی بی هاوین

سه‌رته‌ای مانگی مایس ، که دینمارکم به‌جی هیشت ، به‌هارنکی کورت بوو و داره‌کان گه‌لای سه‌وزبان لی روابوو . به‌لام که له ناوه‌راستی گه‌یلوول له عراق گه‌رامه‌وه بۆنی پایز ده‌هات و هه‌ندی کس جه‌ژنه پیرۆزه‌ی سالانه‌ی کرسس Christmas یان ده‌کرد که بۆ گرینه‌ندی (۱) بتیرن .

واتا نه‌مسال هاوینم نه‌بوو . هاوینه‌ خۆشه‌کانی جارانی دینمارکم ده‌هاته‌وه بیر و زۆر بیریم ده‌کرد . نه‌و مانگه‌ گه‌رمانه‌ که له عراق - ۲۰ پایه‌ی هیلکی پان له باشوور - رام‌بوارد شتیکی تر بو له هاوینی ئیمه‌ی نه‌ده‌کرد . هاوین له ئاوو هه‌وای ئیمه‌ وه‌رزیککی (واتا مه‌وسمیککی) زۆر خۆشه . هه‌موو سالی زستانان هه‌وای هاتنی ده‌که‌ین ، خه‌وی پیوه‌ ده‌بینن و کامه‌رانی و خۆشترین رۆژانی ژبان ده‌هینن .

(۱) ئهم جه‌ژنه‌یه ، جه‌ژنی له‌دایک‌بوونی حمزه‌ته‌ی عیسا‌یه له ۲۴ی کانوونی به‌که‌م . گرینه‌ند دو‌رگه‌یتکی زۆر گه‌وره‌یه له رۆژه‌لانی باکووری ئه‌مریکا که . . . هه‌سه‌ی تیدابه‌ و له ژێرده‌ستی ولاتی دینمارکه .

وه‌وگتیر

یەكەم جار كه زانیم له (دووكان) نیوهرۆ له بهر گهری گهرما ده بئ
 ئیش راوهستی چونكه رهنجهرهكان ناتوانن دهم له پارچه ئاسنهكان بدن
 كه داغ دهبن نهك دهسیان بسووتن ، سهرم سوپما و پروام نه كرد ، چونكه
 تو دهبن خۆت زۆر گهرمی و گهره و ههلاوی باش بچیتزی ههتا پروای پس
 بكهی .

له پاشا رۆژتیک باش نیوهرۆ به ئۆتۆمۆبیل له دهستی قرفه تیپهر
 ده بووین كه دهكهوتنه بهینی خالص و چیاى حیمین . ئەم دهشته سهرا نه
 بهلكو دهشتیكى سیتی steppe ی كه م رووده كه كه ته نیا به هاران
 هه ندى گیا و بنچكى لى دهروى . په ستوى نرم (واتا ضغطى نرم) ستوونیک
 ته پوتۆزى له زمويه وه بۆ عاسمان بهرز کردبووه و ئەم ستوونه تۆزه
 گهرمه ناخۆشه به ناو دهشته كه یا خولى دهخوارد و ده گهرا . یتو بکهویه
 ناو ئەم جۆره ستوونه ، تۆزه كه دهچیتنه ناو چاوت ، گویت و دهم و لووت .
 ئیسه هه ر ئەوه ندهمان پى کرا په نجه ره كان داخین و راست به ناو ستوونى
 تۆزه كدا و له شوینى ئۆتۆمۆبیله كانى تری پىش كهوین .

زۆر پى ئەقلی بوو له م دهشته بیابانه گهرمه به رۆژ تیپهرین . چند
 جارێكى تری كه له كهركووكه وه بۆ بهغدا دهجووین ته نیا شه وان به فینكى
 ده كهوتینه رى و تیپهر ده بووین . له رینگا چند چایخانه یك هه بوون له
 قور و خشتى كال دروست كرابوون كه له دهره وه له دهشته كه باش هه رق
 نه دهكران . لهو چایخانه سیه ر و ئاو هه بوو . ئاوه كه شیرتین بوو ، وه
 له پاش كولا نندن - كه پاكتر ده بوو - چای پى ده كرا . له ئۆتۆمۆبیله كه
 ییجكه له مه لیحه و برا كه ی پیرتیتیک هه بوو . ئەویش كرنى خۆى دابو و
 سه هه رى ده كرد . له چایخانه كه ژنه كه چه لای مه ركانه ی ئاوه كه كه هه ندى
 سه هۆلى تیدا بوو و به ده ستى پارچه سه هۆلیكى ده ركرد و پىچایه وه و
 خستیه به رسنگى . كه گه یشتینه چایخانه یكى تری ژنه كه پارچه سه هۆله كه ی

ددردهیتنا و دهیخته ناو کاسه یتیک ئاو و بۆ ساردکردنی به په نجهی - که زۆر پاک نه بوو - یتیکی دهدا . نه پاشا ئهم کاسه ئاوه ساردهی به خۆشیوه پیتسکهش ده کرد .

من پروام بهوه نه ده کرد له کاتی گهرما وا ئه وهنده زۆر ئاو و شله مانی بخۆمهوه . تو ههر خهریکی خواردنهوه بروی : ئاو ، چای ، ماستاو و ههرچی شتیکی تری که بخوریتهوه . لهش له سهر ئاره قه کردن دهوامی ده کرد و لاواز و بپی ناقت ده بوو .

سهرتویژی (واتا قهیمانی) حیلله :

جاریکیان له گهڵ دۆسته کورده کانم له حیللهوه ده گه پراينهوه بۆ بهغدا . ویستمان پیتس روژهلات بکهوینه ری ، له بهرئهوه له شاری حیلله نان و چای و شووتی مان خوارد . زۆر به ناو شاره که دا به ئۆتۆمبیله که مان گه پراین بۆ ئهوه که ژیتیکی لادی پی وا بدۆزینهوه سهر توژی که ی پاکتر بپی . سهرتویژه کان هه موو سپی بوون له مه له میان ده کرد و له شیری مانگا و بزنی دروست کرابوون (۱) . له دواییدا سهرتویژمان لای ژیتیک دۆزیهوه که له سهر زهوی دانیشتبوو و سهرتویژه که ی کردبوه ناو چه ند قاپیکی بچووک . قاپین سهرتویژمان کری . من نه متوانی مه له مه که نام که م چونکه زۆر میشی له سهر نیشتبوو ، به لام قاپه که م هه لگرت و میستاش لامه . پروا نا که ی پیت بلیم هیشتا بزنی بزنی لی دئی .

له حیلله له چایخانه یتیک دانیشتن له سهر مه یلایتکی گه وره و ته ماشای دهور و پشتمان ده کرد . هیشتا به یانی زوو بوو . ده مانویست له گهڵ

(۱) سهرتویژ لهو ناوه له شیری مانگا و گامیش دروست ده کری .

تەرجومانه كەم و براكەي بچين بۆ بابل . تەرجومانه كەم كە ئافره تىكى موسولمان بوو نەيدە توانى بە تەنيا بگهړى . لەبەر ئەوه هەميشە براكەي لە گەل بوو . من ئيشه كەم لە ناو ئافره تانى كورد تەواو بووبوو ، تەنيا بۆ دىتى كۆنینه (آثار)ى بابل بۆ ئەوئى هاتبووم . لە بابل چاومان بە دەرگای عىشتار ، شىره بەردىنە و مۆزه خانە كەوت . كورپىكى بچووكى ١٢ ساله — كە كراسىكى درىزى لە بەر بوو — رابەرمان بوو . بە ئىنگلىزى يىكى باش باسى كۆنینه كانى بۆ دە كردين . لە مۆزه خانە كە وىتەي دروست كراوى قەلا و ئەهرام هەبوون . ئىمه كەوتىنە رى بۆ گهراڤانه بۆ بەغدا .

گهراڤانه بۆ بەغدا :

بەلام كات درەنگ بوو و دنيا گەرم بووبوو . دىمەنى ئەم ئاوانە لەو دىمەنە جوانانەي ناو شاخە كانى كوردستانى هاورىكانم جياواز بوو كە ماوه يىكى درىز تىدا زيام .

لە ناوه راستى رىنگا لە بەينى بەغدا و وىرانه كانى بابل بە زىنمان لى پىرا و راومستىن . بەلام ئىمه خاواراستان لە سەر رىنگاى دەشتى قرفە نەبووین كە پەكمان كەوتى ، بەلكو لە سەر رىنگاى حىللە و بەغدا بووین كە زۆر ئۆتۆمۆبىلى پىا دەروا ، يەكئى لە ئۆتۆمۆبىله كان كە لەو تۆه تى دەپەرى هەر رادموهستى و بەزىنمان پى دەدا .

لە كاتى راومستان بوه نيوه پۆ و گەرما كە ئەوه نده تىژ بوو مروف زۆر بە ناخۆشى بەرگەي دەگرت . لە كاتى روىشتى ئۆتۆمۆبىل بايه گەرما كە دەسوورپتەوه و لە پەنجەرە كانەوه تىپەر دەپى . بەلام كە لە سەر رىنگا رادموهستام هەستم بە گەرمايى يىكى تىژ دەكرد .

ئەوه ندىمى نەخاياند پاسىكى پىر لە رىبوار كە لە كەربەلاوه هاتبوو راومستا و بەزىنى پى داین . كەربەلا شارىكى پىرۆزه لە ناوچەي فورات ، گۆرپى حەزرەتى حوسەينى لى بە و موسولمانە كان زيارەتى دەكەن .

گرمای هاوین :

ناخۆشی گه‌رما و گپ و هه‌لاوی هاوینی عیراق شتیکه ده‌بج له بیرمان بچ و خۆمانی لئ پیاریزین ، چۆن لای خۆمان له دینسارک له سه‌رما و سۆله‌ی زستانی سه‌خت ده‌بج خۆمان پیاریزین نه‌ک له سه‌رمانا بچین و به‌رین .

هه‌ندێ جار پایهی گه‌رمی ده‌گاته ۱۲۰°ف (۱) . مرۆف که تووشی ده‌بج وا گومان ده‌کا ده‌توانی به‌ ده‌س بیگرێ . که به‌ناویدا ده‌روا وا ده‌زانن به‌ناو گپی ئاگردا تیه‌ر ده‌بج . به‌لام له‌م گپی ئاگره‌ تو که‌متر به‌ترسی .

ئه‌و ئینگلیزه که له‌سه‌ر شوینی به‌ستی نی دووکان ناسیم پیتی گوسم هاوینی یه‌که‌م هه‌ستی ئه‌وه‌ی ده‌کرد خه‌ریکی شه‌یه له‌گه‌ل نا‌ره‌حه‌تی ، به‌لام هاوینی دووم به‌ زۆر پیتی ده‌کرا به‌رگه‌ی گه‌رما بگرێ .

ئه‌و خۆراکی کورده‌واریه که پیتی ده‌زیام و ابزانه‌م کومه‌کی کردم به‌ باشی به‌رگه‌ی گه‌رما بگرم . که‌ره‌سته گرنه‌که‌کان برنج و نان بوو . گوشت که‌م بوو ، سه‌وزه زۆر بوو ، میوه زۆتر . من هه‌موو ئه‌و شتانه‌م کرد که ته‌مێ کرابووم نه‌یکه‌م . نیوه‌پروان ده‌چومه‌ ده‌روه ، به‌لام یان سه‌رکلاویکی ئه‌ستورم ده‌خسته‌ سه‌ر ، یان سه‌رم باش ده‌پینچا . له‌ بانی لۆکه نایلۆنم له‌به‌ر ده‌کرد و زۆر باش بووم .

خانوه ئینگلیزه‌کانی لای به‌ستی نی دووکان زۆر قایم بوون ، له‌ به‌رد باش دروست کرابوون . دیواری ئه‌ستوریا‌ن هه‌بوو . هه‌موو په‌نجه‌ره‌کان ده‌رگای داریان پتوه‌ بوو دژی هه‌لاو و گپی گه‌رما . له‌ ناو ژووره‌کان پانکه و مه‌کینه‌ی هه‌وا ساردکه‌روه هه‌بوو که پله‌ی گه‌رمی

(۱) ۱۲۰°ف = ۴۹°س . له‌ به‌غدا به‌ ده‌گه‌من پله‌ی گه‌رمی ده‌گاته ۴۹°س .
ئه‌ویش له‌ مانگی ئاب و ته‌موز رووده‌دا .

دهيتيايه خوارهوه و وهك هي نهوروپاي لئ دههات . كه لهه زووره
 خوش و فينكانهوه دههاتيه دهرهوه ههستي نهومت دهكرد گهرماكه به تينتره .
 توه نهوندته نهدهما له گهرمانا له هوش خوت بچي . بهلام زووري
 كوردهكان له دينهكه وانهبوو لاييكي كرابوهوه ، لهبهر نهوه به سيهر بوو و
 نهختن فينك بوو . كه له زوور دهچويته دهرهوه ههستي گهرما و گپري
 زور خراب نهبوو .

نهوهي شاياني باسه من حهزم دهكرد ئارمق بكهم ، نهوندهي پسي
 نهدهچوو وشك دهبوموهوه . ئارمق كردن بهراستي خوش بو .

گهرمترين رۆزم له كوردستان رۆژيكي يهكشهسه بوو پاش نيهرۆ
 له لاي بهستيئي دووكان . گردهكهي بهرامبهرم زور سپي ديار بوو . لهسه
 ريگاكه بووم كه ههتا خانووي ميوانان Resthouse به بهرد تهخت
 كرابوو . له تهنشت لورييك چهندهقيهيك قسم كرد . گهرما كه نهونده
 به تين بوو ههستي نهوهم دهكرد دهتويهوه و دهبه ههلم . شهوهكان باش
 بوون ، ههتاو نهدهما ، گهرما دهما ، بهلام به تينيكي كهتر .

له يهكئ لهه شهوانه لهسهر باني پيش نهو خانوه كه مانگن پتر تييدا
 ژيام له دئي توپزاوه ههلهپرئ بهسترا . تهنيا پياوهكان ههلهدهپهرين (1) .
 غيمه ئافرهتان لهسهر بانه قورهكه پيئكهوه بوو خومان دانيشتبووين قسهمان
 دهكرد و چايان دهخواردموه . ههموو قاپ و شتومهكي چاي كردن هيترابوونه
 سهربان : سهماوه ههبوو بوو كولاندي ئاو به هوئي ئاگري خهلووز كه
 لهناويهتي ، قوري چاي ، قايي شهكر ، پياله و ئيستيكان ، تاسيك ئاوي
 سارد بوو شوريني پياله و ئيستيكانهكان بوو نهوه كه دوباره پر بگرتين . نهه

(1) له زور دهباتي كوردستان رهشهلهكه ههيه واتا پياو و ژن بيكهوه
 ههلهدهپهرين .

هموو شتومه که له سهربان له ته نشت سینی یتکی گه وره دانرابوون و له
 پشتیه وه کچیتکی حه وده سالانی ماله که له سهر پارچه فهرشیک به چوار
 مهستی جوان و قنچ دانیشتبوو . له م شوه گه رمه ئیستیکانه کان پرده کران و
 دهخورانه وه . ته پل و بلوور به ئاوازیکی یه ک دهنگ و یه ک نه سق دهوامی
 ده کرد . هه رچی چرای نهوت له دئی به که هه بوو هه موویان هینابوه سهربانی
 هه لپه رکئی . چاومان له جولانه وه و هه لپه رینی پیاوه کان بوو شان به شان
 وه ک شه پۆلی ئار به رزده بوو و نزم ده بووه . دئی به که له تاریکی نوقوم
 بوو بوو . له عاسمان حه و ته وانه ده دره وشایه وه . حه و ته وانه وه کو له
 ناوه کی دیاره حهوت هه ستیره یه . ئه مه یه کئی له وشه کوردیه کانه که له
 سه رتادا فیری بووم .

به ئی ئی مسال هاوینم نه بوو . ئه وه ی که بینیم و تیدا زیام ئه و هاوینه
 یه که ئیمه له دینسارک تیی ده گه ین . له پاشان له گه ل ئه م جوړه هاوینه
 ده بن تو ئاگات له خۆت بن . چونکه ئه مه هاوینیکی سه یر و خراپه . نابین
 تو له گه ل ئاگر یاری بکه ی .

وینہی خانووی شیخ له توپزاوه

- ۲ -

ئەوا بوو که هات

له کاتی مانه وه م له کوردستان توانیم سێ شایی بینم • به راستی ته نیا به نیوه چلی چومه شایی یه که م ، چونکه ئەو دهمه هیشتا له ناو ئەنداز یاره کانی ئینگلیز ده ژیا م له دوو کان • کۆمه لهی ئەنداز یاره کانی ئینگلیز و فرانسز له ناوه راستی کوردستان له دوو کان پیکه وه وه کوو له دێ ییکی ئەورووپا بن ده ژیا ن • شاخ له هه موو لاین دیار بوو • له سه سه کو پا نه کانی ئەم شاخانه دیهاتی بچووک بچووک هه بوون که دانیشه کانی له خانووی قورا ده ژیا ن که سه ربانه کانی تهخت بوو • دیهاتی کورد وه ک چاوێک وان نیوهی کرایته وه • ته ماشای ده کرد و نیوهی قووچا بن • ئەم دیهاته ته نیا له لایکه وه ده بینرا • له لایه کانی تریه وه تیکه لی ئەو رووزه مینه Landsepe ده بوو که خانوه کان له گله کهی دروست کرا بوون •

که به پاس تې ده پېرېم له پریکا دئی ټیک خوی پیشان ددها و دهرده که وت له جینگاییک که پیش دهقیه ټیک ته نیا گرد و زوورک و هه لت هه بون .

له دووکان من سه رسام ده بووم چۆن ئینگلیزه کان توانیویانه ده وره ی خۆیان ته راو وهك نیشتمانه که یان لڼ بکن : باغاتی گوډ ، زهوی ته نس ، خۆراکی ئینگلیز ، رابواردنی ناو نادى ، بهرگی پاکی ئوتوودراو و ویسکی ته زبو ... هتد . ئەمانه هه موو وهك شووره ییکی بهرز جیای ده کردنه وه له کوردستانی ده ور و پشتیان . له دووکان شه و هه تا به یانی ئەله تریک ده سووتا . شه و هه تا به یانی ده نگى حه سحسه سی چه کدار ده هات که به ناو رینگا زیخاوییه کاندا هاتوچۆیان ده کرد . که ئیش ده ستی پس کرد سی سال له مه و پیتش گوا یا هه ندی که س له گونده کانه وه ته قه یان له هه نداز یاره کان کردبوو .

کریکاره کورده کان :

له دیهانی ده ور و پشتی دووکان کریکار ده دۆزرایه وه بۆئه وه که له پرۆژه ی دروست کردنی به ستینه که ئیش بکن . ئەمه پرۆژه ییکی زۆر زهلام و گه وره یه بۆئه وه که بناواییک له پشت به ستینه که بیته کایه که خوا ده بوا ی بیکردای . بۆ باغچه ی گوډ و کاری ناومالیش ره نجبه ری تیرینه به کری ده گیران .

له بهر ئەوه که ئافره تانی کورد سه کوو هه موو ئافره تیکی موسولمان حه ز ناکن بۆ ئه ورووپایی ئیش بکن ، ئەمان ده ره به ست بون بۆ سه ره رشتی باغچه که و ئیشی ناومال تیرینه به کری بگرن . ئەو پیاوانه که له دروست کردنی به ستینه که کاریان ده کرد بهرگی ره نجبه ری ئه ورووپایان ده پۆشی . له پاشان که له دووکان دوور که وتمه وه و چوومه توپزاهه ، هه ندی جار بۆ سه ردان که ده هاتمه دووکان گه نجیکی لادی بی جوانکه له

که له توپزاوله به بهرگی کوردهواری دیووم ، لهوئی به بهرگی چاکت و پانتولی چلکنی فیتهرچی بیک به زۆر دهمناسیهوه . ئەو فیتهرچه که کوری شیخ بوو له مالهوه به مروفتیکی پیروز تهماشادهکرا و به ئەندامی بنهماله بیک دهژمیرا که پشتاوپشت حوکمی دهکرد . بهلام له دووکان رهنبهریک بوو رۆژاورۆژ وهستایی خۆی دهفرۆشت . ئەوی بایهخی دهداپن له ناو کوردان شهروال و مرادخانیهکهی نهبوو ، بهلکو بنهمالهکهی بو . یهکن له بنهماله بیک ناسراو و نهومی چهند که سیکمی ناسراو و دایکی له بنهماله بیکمی به ناوبانگ بین ئیتر عالم ریز و حورمهتی لێ دهگری . که یهیک له بنهماله بیکمی به ناوبانگ بین له میوانداری ، باش ژبانی ناومال ئەو کهسه له ناو کوردهکان به باش و بهرز ناو دهردهکا . ناوبانگی باش و په یوه ندییهکانی بنهماله واتا خزمایهتی ، ئەمانه شتی به نرخ بوون لهو دییه که تیدا دهزیام ، ئەمانه پارهبیکن لهوئی دهچن .

شایی و هینانی بووک

چهند رۆژی پیش ئەوه له گونده که بزیم چومه شایی بیک . من چهند جارێ سهرم دابو لهو ماله کورده که بریارمدا له گهژ ئافرهتهکانی بزیم و چهند جارێ لهوئی فانم خواردبوو . له بهر زانیی کهم که به کوردی قسه بکهم داخه کهم نهمتوانی به خوشی و باشی سوپاسیان بکهم . کوری ماله که — که توژی ئینگلیزی دهزانی — پیتی گوتم شایی بیک دهپن و بووکه که له گوندیکی تروه — که نهختن دووره — دههتیرئ . کومه بیک ئوتوموبیل خزم و که سوکار ده بهن بو هینانی بووکه که و به لینی دامی له یهکن له ئوتوموبیلهکان جینگام بو دانی .

له گهژ ئەوه شدا له عیراق رنگای ئوتوموبیل کهمه ، ئوتوموبیل زۆره . ههرچاوم به ئوتوموبیل ده کهوت پر بوو له پیاوی سهر به مشکی و ئافرهتی

عەبادار • بۆ ھیتانی بووکه که چند ئۆتۆمۆبیلنکیان تاقی کردوه که بتوانن به هه‌ورازه‌کی دێیه‌که‌دا سه‌رکه‌وێ، به‌لام بیجگه له له‌ندروڤه‌ر هه‌یجان نه‌یتوانی به باشی و رمه‌ته‌ی سه‌رکه‌وێ •

داخه‌که‌م من نه‌متوانی له‌گه‌ل خه‌لك بۆ ھیتانی بووکه‌که‌ بچم • چونکه من له خواره‌وه له دووکان چاوهریم ده‌کرد • به‌لام که ئۆتۆمۆبیله‌کان سه‌عات شه‌شی به‌یانی له‌ویوه تێپه‌رین هه‌موو پر بوون ، ته‌نانه‌ت هه‌ندی که‌س له سه‌ربانی ئۆتۆمۆبیله‌کان دانیشتبوون • له‌پاشا زانییم کورپی ماله‌که نه‌ده‌بواین به‌ئینی‌وای به من بداین ، چونکه من ئافره‌ت بووم و ده‌ستووری ئیره ئه‌وه‌یه ته‌نیا پیاوان بۆ هانینی بووک بۆ مالی باوکی ده‌چن •

له‌ناو ئه‌وه‌ خه‌لكه که بۆ ھیتانی بووکه‌که‌ چرون له هه‌مووی سه‌یرتر کورپه شیتته‌کی ئاوابی بوو که هه‌رزه‌کارنکی به‌سه‌زمانی بچوه‌ی بوو • جارنکیان که شیتی ده‌یگرئ هه‌موو دانه‌کانی خۆی هه‌لده‌کیشی • له‌به‌رئه‌وه ئیسکیکی سه‌یری هه‌بوو له‌به‌ینی پیریزن و مندالی ساوا •

که پیاوه‌کان بووکه‌که‌یان ھیتا ، منیش له دووکانه‌وه به پین هاتمه خواره‌وه ، پیتاوه‌کانم داکه‌ند و دامه ناو ئاوه ته‌نکه‌که‌ی خوار ئاوابی و سه‌رکه‌وتم بۆ دئی‌یه‌که • من له مالی خانه‌خویکه‌م چاوهریم ده‌کرد • به‌لام پیاوه‌کان به ئۆتۆمۆبیل بووکه‌که‌یان به رینگاینکی دووره‌وه ھیتا و سواری ئه‌سیکی سپان کرد • له دووره‌وه چاویم لێ بوو به‌چه‌ینکی سوور و زهردی داوه سه‌ریا •

به‌لام من به‌ختم هه‌بوو له‌گه‌ل ئه‌ورووپایه‌کانی سه‌ر پرۆژه‌ی دووکان و دکتوره‌که‌ی نه‌خۆشخانه‌ی دووکان بۆ نانی شایی بانگ کرام • له‌سه‌ر سه‌ریانه قورپه‌که‌ی مالی زاوا فه‌رش و به‌یره پاخرا‌بوو •

خواردنه که بریتی بوو له پلاو و گوشتی مهر و ماستاو و چای . قاپه کان هموو خرابوونه سر سینی گه وره گه وره و پیاو خزمه تی ده کرد . له ناوه هیچ ئافره تی دیار نه بوو . بو ئیمه نه وروپایی به کان و دکتر میز و کورسی له سر سه ربایکی نریک دانرابوو . له پیتسا ده بوايي ده سان بشوین . ئیمه چینجکمان داده دا و یه کیک به مه سینه ئاری ده کرد به ده سانا و ئاوه که له ناو له گه یتکی مس کوده بووه . له پیتسا ویستمان وه ک خه لک به دهس نان بخوین ، به لام پاش تاقی کرده وه ییکی کورت زوو وازمان لی هیتا . چیتسه که وه کوو هموو شیونکی کورده واری خوش و به تام بوو . نهو ده مه سه ره تاي هاوین بوو ، له بهر نه وه پیمان ده کرا نیوه پو له ده ره وه له ژیر هه تاو دانشین .

هه لپه رکئی :

ئیمه هیتسا له خواردن نه بووینه وه پیاوه کان هه لپه رکئی بان دابهست و له جینگایکی به تال ده میان کرده هه لپه رین . دهس له ناو دهس شان به شان نیوه جفریکیان دروست کردبوو ، به هه لپه رین له ناوه راستی جزه که نریک ده بوونه وه و دوورده که وتنه وه . هه ندی کهس بو گورانی بیژ و شمخال و ده هۆل لیدهر پاره ی فری ده دا و هه تا پاره فری دان بماین هه لپه رکئی ده وامی ده کرد .

چووین بو بینینی بووه

له پاش خواردن ئافره ته نه وروپاییه کان عیزن دران بچن بوو که که بینن . ئیمه له سه ربانه به رزه که وه زور به ناخوشی هاتینه خواره وه . چونکه له باتی بی بیلکه ته نه که یتکی به تال دانرابوو که ده جوولایه وه . بوو که که یان بردبوه ژووړیکی بچووکی تاریکه وه لهو خانوه که پیاوه کان نایان لی خوارد . له زهوی له سه ر دۆشه گیك دانیشتبوو و پستی له کوتیک

بوو له دیواره نه ستوره که که له خشتی کال دروست کرابوو و په نجره که ی
 شوو شوی تین نه خرابوو . مندالان به سره خره کانیانه وه به سیرو خو شیه وه
 تماشایان ده کرد . بوو که که له برده مان هل سا و هیشتا په چه ئانه که ی
 له سر بوو . که واییکې درژی سورمه ی سوور و زهره و زیوره نگی
 له بهر بوو . وادیار بوو ده ستوری ده س گوشینی نه ده زانی و تین نه ده گیشته
 چون بیکه . له ژوره که دوو نافرته تیرش هه بوون . په کیکیان خه ریک بوو
 چای ناماده ده کرد . نه وه نده به خشل خوی رازاند بوو ، له ده می چای تین کردن ،
 چای هینان یان پیاله شورین خره ی بازنگه کانی ده هات . ئیمه – ونه
 نه ورو پاییه کان – لاقه ناشیرینه کانسان خسته ژیرمان و له سر دوشه گ بوی
 دانیشتن . چای و جفاره یان بو هینان . له تاقیک رادیو ییکې ترانسته ر
 کرابوه وه و خرابوه سر بلاو کردنه وه ی کوردی به غدا و به بې نه وه که س
 ناگای لې بې و گوئی لې بگری هر بو خوی هاوار و قره ی ده کرد . من
 ناچار بووم رادیو که داخه م .

سه نووقی بوو کینی له قوژبیک دانرابوو ، وادیار بوو له بازار ی
 سوله یمانی له دار ته خته ی سه نووقی چای و سابوون و شتی تری
 دروست کرابوو . چونکه وشه و وینه کانی به پیتی رمش هیشتا له سر بوو .
 سه نووقه که پنی به رزی هه بو و پیشه وه ی شووشه بوو که به وینه ی گول ،
 میوه گیانه بهری بالدار ی پیروزی ئیسلام (بورا ق) رازابوه وه . وینه کان
 رهنگی مندالانه ی ئال ، لیمویی و شینی هه بوو . مندالیک یان پیکاسو
 Picasso له وه باشتری نه ده کرد .

بویان گیزاینه وه بوو که که جاریکی تیرش شووی کردوه . به لام زاوا
 بو هینانی ماره یییکې زوری دا . گو تیان بوو که که ته مه نی ۲۶ ساله و
 نه مه ش نه ختن زوره بوو بوو کیک .

له پاشان پاش نیوه رو نه سپه سپه که ی بوو کم دی که زینه که ی و

لباده‌کەمی ژیری رازابووه . لاویک سواری بووبوو دەبیردووه ئەگەر سەر و
مشکیه‌کەمی و پشتۆینه ئەستورده‌کەمی نه‌بوابین من وام خه‌یال ده‌کرد ئەوا
سه‌ده‌کانی ناودنده به‌سەر ئەسپه‌وه به‌چوارناله تی‌ده‌په‌ری .

له‌پیشدا دوو هفته‌ بن‌تەرجومان بووم

ئەمه‌ ئەو گونده‌یه‌ که له‌وێ له‌ مالی شیخ نزیکه‌ی مانگیك ماموه .
نزیکه‌ی دوو هفته‌ له‌وێ به‌ته‌نیا بی‌ تەرجومان (واتا وه‌رگیر) ژيام . چۆن
ئەو ماوه‌یه‌ توانیم له‌گه‌ل ژنه‌کان بدویم و رابوێرم ئیستاش سهرم لێ
سوور ده‌مین و خه‌لکیش که به‌مه‌یان زانی واقیان و پرما . به‌لام من ده‌توانم
بلیتم نه‌زانی زانی یه‌کتری هیچ جارێ نه‌بوه کۆسپ و ته‌گه‌ره له‌به‌نمان و
به‌ هیچ جۆریک نه‌بوه هۆی ئەوه له‌گه‌ل یه‌کتريا به‌ خۆشی نه‌ژین و پیکه‌وه
رانه‌بوێرن . من چه‌ند وشه‌ییکی کوردی فیر بووم . به‌هۆی ئەو وشانه‌ و
نیشانه‌وه (واتا ئیشاره‌ته‌وه) توانیمان له‌ یه‌ک بگه‌ین . ئیستاش قسه‌ی
دینمارکی (سو سو So So) واتا (وه‌هایه ، وایه) له‌ گوێ
ده‌زرنگیته‌وه که دایک و کچ فیری بووبوون و ده‌یان‌گوتوه .

دیده بیرم جارێکیان له‌گه‌ل دایک و کچ چوینه‌ ناو په‌زه‌کان که له‌
سه‌ره‌وه‌ی دیه‌که‌ن . ئەمه‌ گه‌راییک بوو به‌ده‌گه‌ن ده‌مانکرد . له‌وێ
له‌سه‌ر شاخ پیم‌ه‌ل‌خلیسکاو به‌سه‌ر ده‌ما که‌وتمه‌ ناو به‌ردو دهمم خویناوی
بوو . دایک و کچ هه‌ردوکیان زوو پیم‌گه‌یشتن ، هه‌لیانگرتم و ده‌میان
پاک کردمه‌وه و دانه‌کانیان ژماردم . له‌پاش ژماردن گوتیان «خیر بوو ، خیر
بوو . شوکری خوا دانه‌کانت هه‌موو ساغ و ته‌واون و تیک‌نه‌چوون » له‌گه‌ل
ئهو‌مشدا که زۆری قسه‌کانیان تی‌نه‌ده‌گه‌یشتم ، هه‌ستی گه‌رمی دلچاکی و
خۆشه‌ویستیانم کرد . به‌لی به‌ دوو زمان قسه‌کردن ناخۆش و گران بوو ،
به‌لام ئیبه‌ ده‌ماتوانی ته‌نیا باسی شتی ماددی بکه‌ین ، شتی‌وا که به‌ ده‌س
بگیرێ و به‌ چاو ببینرێ . قسه‌کردن له‌بابه‌ت شتی قووله‌وه‌ وه‌ک بیر (فکر)،

رہوشت و دستور دواخرا بۆ ئەو رۆژە باشتراہە کہ ئافرەتە تەرجومانە کہم
پەیدا کرد و ھاتە ئاویژانمەوہ .

ھاتنی تەرجومان

ناردم بەدوای تەرجومانە کہما لە سولەیمانی و ئەویش لە گەل براہیک و
شووبرای ھات . براکە ی بۆ ئەوہ ھاتبوو لە گەل خوشکە کہی بمیتنی .
شووبراکەیشی بۆ ئەوہ ھاتبوو تەماشای بارو شویتنی ژبانی ژنە کہ بگا .
خانەخوێ لە سەرەتاوہ دوو ژووری بۆ من تەرخان کرد ، ئەو ژوورانە کہ
لەپیشدا بۆ میوانی پیاوان دروست کرابوون . لەبەینی ھەردوو ژوورە کہ
دالائیک ھەبوو کہ کولە کہی داری سپیدار بن میچە کہی راگرتبوو . ئەم
دالانە ھاوینان بۆ نووستی میتوان تەرخان کرابو . ئەم بەشە ی خانوہ کہی
شیخ جیاواز بوو لە رینگاوہ راستەوخۆ مرقوف دەیتوانی پنی بگا . کہ
ئیتواران دەرگا دارینە کہی ھوشە دادەخرا ، ئیتیر ئەم دوو ژوورە بەجاری
لە خانوہ کہ دادەپرپا و باریکی تاییەتی وەر دەگرت . خانەخوێ یەکیک لە
چارپایە ئاسننەکانی ھینا بۆ نووستی من ، چونکہ ھیشتا فیری ئەوہ
نەبوو بووم لە سەر بان بخەوم . تەرجومانە کہم و براکە ی چوونە ژووری
دووہم . ئەمان نویتنی خوێان پین بوو . دۆشە گەکانیان لەسەر زەویە
چیمەتتو کہ راخست و بە لێفە دەنووستن . شەوان شووبراکە لە ھەمان ژوور
لەسەر تەخت دەنووست . ئەمەش لە ئاوی موسولمانەکان رەواپە و دەشە
ژیتیک لە گەل شووبرای لە ھەمان ژووردا بنون ، چونکہ مەھرەمی یەکتەری و
لە یەك مارە ناگرین .

شایی دووہم

لەپاش ماوہ یتیک شایی یتیکی تری لە ئاوی ریکخرا بەلام ئەمجارە باری
من (واتا وەزعی من) لە کاتی شاییە کہی پیشوو تەواو گۆرپرابو . ئەمجارە

پتیوست نه بوو من له گه ل ژنه نه وروپایه کان له سهربان دانیسم و به دانیستن له سر کورسی ناته که م بخوم و تماشای هه لپه رکڼی پیاوه کان بکه م . نه مجاره من بوو بومه نه ندامیک له مالیکي کورد ، مالی هه ره به رزی ناوایی . نه مجاره له گه ل ژناره تانی نه م خیزانه دایک و کچ و تهرجومانه که م توانیم له هرچاو هه موو ژنانی تری بچمه لای بوو که که . ئیمه وهک به رزترین ژناره تانی ناوایی به خیرها تمان لڼ کراو تهرجومانه که و من له خوشیا بست بست بالمان ده گرت . له مالی شیخه وه به پڼ چورینه مالی بووک . رنگاییکي تایه تی نه بوو . ئیمه که باشتین و جواترین بهرگمان پووشیوو ده ره بست بووین به ناو به ردو خولی گه لی یتکا بروین که له ده می زستاندا ناوی پیدا ده پرتی . پڼ پیلکه کان که ئیمه ی ده گه یانده مالی بووک هه ناوی پڼ پیلکه بوو ، به توپه له قورو به رد ، خوارو ختیچ ، به رزو نرم دروست کرابوو . به سهریا چووین ، به تایه تی به تاریکی ، زور ناخوش و به تالووکه بوو .

هه رچونڼ پڼ ئیمه به سه لامه تی گه یشتینه نهومی دوومه ی خانوویک که بوو که کی لڼ داده به زئی . ژووره که وه کو زور ژووری تری دیهانی کورد دیواریکي نه بوو و اتا پیش خان بوو نه کونی لڼ بوو نه په نجره . به لام ژووریکي فینک و به سیهر بوو له ته نیشت سهربانی ژووره کانی نهومی یه که م بوو . ده رگای خانوه که له خوار نهو سهربانه بوو که ده گه یشته نهو نهومی . لیته گونده که له سر زهوی یتکی لیتر دروست کرابوو . خانوه کانیس - به پڼ پلان - یهک له سر یهک بوون ، سهربانی خانووی خواره وه ده بیته پیشی خانووی سه ره وه .

که ره سته ی خانوو له کوردستان وهک باکووری نه وروپا له رووی زه مین وه رده گیری . خانوه کان هه موو به خشتی کال دروست ده کرتڼ و به قور ماله ده درتڼ . له بهر نه وه خانوه کان ، گوژه و شه ربه قورینه کان که به دس به پڼ چهرخ دروست ده کرتڼ له گه ل دیه نی رووی زه مینی نهو

ناوه فەرق ناكرتین . دیوارو سەربانەكان هەندێ جار خوارن . لە بەینی ریزە خانووەكان رینگای تەسك و خوارو خێج هەن كە بەردەلانی و مروف زۆر بە ناخۆشی دەتوانن پێدا هەلكشی و لە دەمی زستانا ئاوی پێدا دەروا .

ژووری كۆبونەوی ژنان

بەكێك لە ژوورەكان - وەكو لەپێشەووە گوتم - دیواریكی نەبوو وانا پێشخان بوو . زەویەكەیی بە فەرش داپۆشرابوو و بە قەراغ دیوارەكانیا دۆشەگ راخرابوو . ژوورەكە لە ژن و منداڵ جەمی دەهات . ژنەكان بە چوارمەشقی یان لەسەر لاقیان دانیشتبوون و هەریەكە جینگایكی زۆر كەمی گرتبوو . ژمارەیان وابزانم لە پەنجای تیبەر كەردبوو ، بەلام هیشتا بۆ كۆریەكانیان جینگا ماوو ، ئەو كۆریانە كە هاوڕێی نەبەرپراوی هەموو كۆمەڵە ژینكەن . لەپاشا منداڵ و ساوا لێرە جینگا ناگرن : لە كۆشی دایكیان دادەنیشن یان لەبەر مەمکیانن . هەندێكیانیش لە ناو ئافرەتەكان جینگایان بۆ خۆیان دۆزیبوووە و سەرەتاكی یان بوو .

كە چوو مە ژوورەووە زانییم دوو ئافرەتەكەیی ماله كەم بێن گومان لە چینی بەرزێ دێیەكەن . ئەمە لە بەرگەكەیان دیار بوو . بۆ ئەم شایبە خۆیان باش پۆشته كەردبوو . لای من بەرگی هەموو رۆژەیی ئاواپی لە پۆشەكی پەرداخێ سولەیمانی باشترە . كراسەكان وەك هی تەرجومانەكەم لە توولی سورمە كرابوون كە لە سولەیمانی كرابوون و بەپێی تازەترین مۆدە بوو ، بەلام لە توولە تەنكە رووناكەكەووە كە تەواو دیودەر (وانا شفاف) بوو شەروالەكانیان دیار بوو و هەستی ئەو م دەكرد تەنیا نیوێ لەشیان داپۆشراوە . ئەم مۆدە شارستانیە هەموو جۆری پۆشەكی كوردی گۆری . بەلام ئەمە لە شاری سولەیمانی بە جواترین و لایقترین بەرگ دادەندرا . . . تەرجومانەكەم بەپێی تازەترین مۆدەیی سولەیمانی خۆی پوشیوو و هەردو ئافرەتەكەیی ماله كەم چاویان لێ كەردبوو .

سافرته گانی هاوریتم :

نهم سنی نافرته ته که له گه لهما بوون به بهرگه جوانه کانیان کاریکی زوریان کرده ژنانی دینه که له پاشا نمان له خلکی دئی سپیتر بوون. دایک و کچ هردوکیان سبی بوون چونکه له دره وهی مال کاریان نه ده کرد که تینی هه تاو بوریان کا . به لام پرچ و چاویان - وه کوو ژنانی تری - ته واو رهش بوو .

نهم دوو نافرته له ماله وه له حه وشه نانیان ده کرد و چیشتیان لیده نا و بهاران که پان دهاته وه حه یوانیان ده دوشی . به لام هاوینان که پانه که دورده خرایه وه و شوان دهیرد بۆ ناوشاخ ، نیتتر نهم دوو نافرته وه ک ژنانی تری بۆ دوشینی مهرو بز نهم چون . نهم کاره سپیتر ابوو به کچیکی به رده ست . له پاشان نهم دوو نافرته وه ک ژنانی تری ناو دئی له گه ل که رو پاچ بۆ سووته مه نی کوکردن بۆ شاخ نه ده چون . نهمهش نهرک و فرمانی (واتا وه زینه ی) کچه به رده ست که بوو . نهمه ئیشیکی زور قورس بوو ، له ژیر تینی رۆزا ۵ - ۶ سعاتی ده خایاند . له پاشا نهم دوو نافرته وه ک ژنانی دیکه ی ناو دئی ده سیان نه ده دایه جوت و دره ، گهنمی دره و کراویان کو نه ده کرده وه و بۆ خه رمان نه یان ده برد . زهویه کانی شیخ نایا دیم بئی گهنم و جوی تیا بوه شینرئی ، یان به راو بئی تووتنی تیا بکری ، له لایه ن مسکینه کان و ژنه کانیانه وه جوت ده کران و له پاشا به ره مه که کو ده کرایه وه . شیخ خاوه نی نهم دینه و چند دینیکی تری بوو . ژن و کچه کانی له خلکی تر باشر ده ژیان ، خه ریکی ئیشی بهر هه تاو نه ده بوون ، له بهر نه وه ره نگیان سپیتر و ده سیان نهرمتر بوو .

نهم دوو نافرته به ده گهن مالیان به جی ده هیشت . به لئی هه ندی جار بۆ کوکردنی پیازو سهوزه ی تری ده چونه نزیکترین باغ . جارنیکانیس - که له پیندا باسم کرد - چوین بۆ ناو رمزه کان له قه دی شاخ بۆ

کۆکردنی گهلا میتوی ناسک بۆ لیتانی یاپراخ . بیجگه له م ئیشانه ههسوو
دهمێ له مالهوه دهمان .

ئافرهتهکانی هاوڕێم له ناو ژنهکان ئاشکرا دیار بوون : کچی شیخ
له بهر جوانی ، دایکی نهك له بهر زهلامی لهش له پاش پینج منداڵ ، به لکو
زیاتر له بهر خشله زۆرهکهی که خۆی پین رازاندبووه . پارچه پارچهی
زێر زرخیان له سه دینار زیاتر له فیه سه سورمه داره کهی شوپروبووه
خوارهوه و زنجیری زێری ژێر چه ناگه که فیه سه کهی راده گرت . بیجگه
لهوه ملوانکه و بازنگ و شتی نایابی تری له خۆی دابوو .

ژوره که له ژنان جمهی دههات

ژوره که پر بوو له ژنان ، به لکو له ژنان جمهی دههات . زاوا که
کورێکی لایقی ٢٥ سالان بوو رافک و مرادخانی له بهر بوو و کلایکی
رهنگاوپهنگی له سه ر نابوو ، هات و به خیرهاتنی له هه موان کرد . دایکی
ئافره تێکی پهك که وتووێ کۆنی بێدان بوو . ته مهنی له وانه بوو له ٤٥ سال
تینه پهری و پهنگی وهك دار بهروو رهشاله بو . له گه له وهشدا هاتبوه
شایی کورپه کهی و بهرگی سادهی پوشیوو . مێرده کهیشی که پهنج و
زهحمهت کیشان زوو پیری کردبوو ، زۆر به سادهی خۆی پوشیوو .
ئه مێش دانی نه مابوو و له ته مهنی خۆی پیرتر دیار بو . له سه ره کهی له
دۆشه گهکانی قهراغ دیوار باشتترین جیگا به ئیمه درابوو و له نه ئیشمانه وه
جیگا بۆ بوو که که دیاری کرابوو . ته پله کێکی بچووکێ جواره له پێشمان بو و
به ئیستکانی زیرین - که وا دیار بوو له بۆهیمه Bohemia
دروست کرابوو - په ئیتا په ئیتا چایان بۆ دههتاین . ئافره تێکی بچووکێ پانزه
سالانی شوو کردووێ سوو و شیرین خه ریک بوو ، به بێدهنگی و له سه رخۆ
دهجوولایه وه ، چای دههتاین و ئیستیکان و ژێر پیاله به تالهکانی ده بردهوه .

سەرپۆشپێکی زلی له سەر نابوو و سەرپۆشپێکی سهی دادابوهوه بهسهرياه .
 ومك ئافرهتيكي بهريقار دمجوولايهوه و لهوه ورددهبووه كني هيشتا چان
 شيريني قورسي تهواو نهخواردوهتهوه . كهوايئكي دريژ و شهرواليكي زلي
 پۆشيو و بهخۆشيهوه ، به بئنهوه له كهس بكهوئ لهناو حهشاماتهكه ،
 ئيشهكه ي جئبهجئ دهكرد . كۆمه لئيك له كچي ههزهكار دهوره ي كچي
 شئخيان دابوو . ههموو بهرگي جوانيان پۆشيو ، بهلام له بهرگهكه ي
 نهو جواتر نهبوو . ههموو له چاو كچي شئخ پهشتاله بوون ، نهو كچه
 كه بهدهگمن له دهرموه ي مالهكه ي دهبينرا . ئهمانه بههۆي ئه م شاييهوه
 بهكيان گرتبو ، پهسيان دهكرد و پئكهوه پئدهكه نين .

جئگائئيك به من درابوو لهسەر دۆشهگه كه لهتهنيشت نهو جئگايه كه
 بۆ بوو كه كه دانرابوو . جاريئكي تري من ههزم دهكرد لاقم نهبوايئ يان
 نهوهنده ي ژنه كوردهكان نهرم بوايئم و بمتوانيايئ ومك ئهوان لهسەر لاقم
 باش دانئشم . من جئگاي دوو كهسم گرتبوو پهيتا پهيتا بهملا و نهولادا خۆم
 دهچماندهوه بۆئهوه كه كهتر جئگا بگرم و نهختئ به رمهحتي دانئشم .

ژنان له دئهاتي تريشهوه هاتبوون . ئهمانه لووتهوانهيان له لووت
 كردهبوو و روويان به خال يان هئيل (واتا خهت) كوتابوو .

ههموو ژنهكان بهرگي زۆريان پۆشيو . لهسەر كراس و كهواوه
 سوخمه يان چاكهتيان له بهركردهبوو . شهرواله زله فراوانهكانيان كه له
 خوارهوه گورميله دهبوو پارچه جئئكي زۆر گهرم بوو .

ژنه مارهكراوهكان فئسيان لهسەر بوو كه بههۆي چهند سهرپۆشپئكهوه
 دهوره درابوو . پهچهي سەر كه له سهرموهي ههموو بوو گهرمي زياتر
 دهكرد .

من كه لئيان ورد دهبوومهوه و ئارهقه دلۆپ دلۆپ بهسەر روومهتما

دهاته خوارهوه له دلی خوځما دهم گوت «نازانم چوڼ له گهرما نامرن !»
له گهل ټه وه شدا من نه شهروالی دريژم له بهر و نه سهرو پيچي زلم به سهروه
• بوو •

دواکهوتنی بووک

هاتنی بووک دواکهوت • ده بوايې ټه و له سوله يمانيه وه بو توږيژاوه
رينگاييکي دوور بېړي • هيشتا ټه و ميژده که ي دواپوژي نه دييو ، ټه ميش
هيشتا بووکه که ي نه دييو • ته ماشام کرد شتيکي بچووکيان خسته ژسر
ټه و دوشه گه که بووکه که هات ، له سهري دائه نيشت • شته که بريتي بو له
نهختي ههنگوين که به ناني تيري پيچرابوو • مه به ست له مش ټه وه بوو
بووکه که وهک ههنگوين شيرين بي • ټه مه ده رمايکي کوني کورده واري
بوو ، تاقی کرابوه وه و هه موو جاري راست ده ردمچوو •

کات رابوورد و روژ که وته درهنگي • له گهل ټه وه شدا په يتا په يتا
چايمان ده خواره وه و ته و او برسيمان بوو • ساعات دوو نيو بو و ټيمه
له ساعات حوت و نيوموه له وټي بووين •

ناتوانم بليم من و هرس بووم • به خو شيه وه ته ماشاي راست و چه پيم
ده کرد • بهرگي جواني په رنگاوپهنگي مندا لاني بهر مه مکم زور بي سير
بوو • کورپه بچووکه کان جلي شوي خهت خهت ، کچه بچووکه کانيش
جلي بچووکي ژنانه يان له بهر بوو • له بهر ټه وه بو من زور شت هه بوو
ته ماشاي که م •

گه يشتنی بووک

له دواييدا وا ديار بوو شتيک رووده دا • دهنگه دهنگ په يدا بوو و
ريزيک خهک له سه ربانه که ي سر ده رگا خويان ده رخت • قه ميره کان
که بووک و ټه و پيا وانه يان تيډا بوون که له سوله يمانيه وه له گه لي هاتبوون

دەرکهوتن • ریڼگاکه خراپ و تهسک بوو • ریبوار و حیوان بهناسانی
پیدا دەرږویشن ، بهلام قهمره به زحمهت و ته نیا له ندر وڅهر Land-Rover
و پاسی بچووک دهیاتوانی بهناسانی تیهرن •

بهلام لیره دهستوریکي شایي هاته مهیدان ، نهویش تیهربوونی
ریزی قهمره بوو که بووک و پیوانی تیدابوو • نهمانه بهناو چه
وشکه که دا تیهرین و هه لکشان بۆ سه راوایی •

زاوا له قهراغ سه ربانه که له گهډ دوو هاوریی راوستابوو دار
گرڅیکي پی بوو خهریکی رینک و لووس کردنی بوو • چند ژیکیش
که له شیریکیان پی بوو • دهستوریکي کونی کورده واری به ، که بووک
له بهردم ماله که ی دواروژی دهرکهوت که له شیریک سه رده بری • بهلام
نیستا که له شیره که سه رناپن ، به لکو له سه ربانه وه به سه ر ساری بوو که که دا
به ره لای ده که ن • که نه مه کرا هموو ژنه کان هه لدهستن و ده چنه
سه ربانه که ی بهردم ژووری بووک •

هاوار په یلداوو «نه وه بووک هات» • هه مان دهنگی پرئه فسوون
له گوتیا زرنگایه وه که له لای نیمه بووک له که نسه دهرده که وی و خه لک
به یه کتری ده لپن «نه مه بوو که که یه» •

زاوا به دار گرڅه که یه وه له گهډ هاوریکانی له قهراغ سه ربانه که
راوستابوو • بۆنه وه باش چاوم به رووداوم که بکه وی منیان پیش خست و
گه شتمه لایان • نه و ژنانه که له پشتمه وه بوون نه وه نده پالیان پیوه نام
زوری نه ماوو له سه ربانه که بکه ومه خوارمه • ناچار بالم کرد به ناو قه د
نه و ئافره ته دا که له ته نیشتمه وه بوو که ناوی (نه عیمه) بوو • نه عیمه ئافره تی
ماله که بوو ، دایک بوو و خوی باش رازاند بوموه •

نیمه دوو کونه دایک یه کتریمان قايم گرت نهک بکه وینه خوارمه •

به لځ زمانی په کتریمان نه ده زانی . به لآم له کاتی وادا زمان پیویست نه بوو . هردوکمان کاتی هه رزه کاری ، عازمبی ، بووکینی و مندال بوونمان به سرچو بوو . له وی راوه ستا بووین بوئوه که چاومان به نافرته ټیځی جاهیل بکه وی که نه ک ته یا له پیشخانی ماله کدی دواړوژی تیده پهری ، بلکه ده چی بو گرنکترین به شی زبانی .

بووکه که له قهمره دابه زی . دوو ژن ژیر بالیان گرتبوو ، وا دیار بوو له پیر زوری بهرگه کدی به گرانی ده رویی . من له ژیر په چه ناله کوه چاوم لځ بوو ، لیبوی سوور کرابو . که نه شیره که بهرله کرا و له سربانه وه فری درایه خواره وه . زاوا دار گزگه کدی به هردوو دهستی گرت و هاوریکانی دوورخسته وه بوئوه که ماوهی هه لسو وړاندنی هه بی و ئینجا به هه موو هیزی داره کدی هه لسو وړاند و بولای بووکه کدی فری دا . له وکاته که بووکه که گه یشته بهر خانه که داره که له سهری کهوت .

بهاتایه نه و دوو ژنه ی له گه لا نه بوا یی که ژیر بالیان گرتبوو ، بووکه که ده کهوت . ته ماشام کرد فیسیکی ره شی له سهره که به سرپیچ پیچرا بوو . له پاش چند روژی پیران گوتم لیدانه که توند بوو و بوه هوی په نمانی لایکی سهری . مه بهست له م لیدانه گویا دوورخستی خراپه بوو .

بووکه که له مالموه له ناو ژنان :

هاوریکانی بووک به سهر پینیلکه قورینه چه ته کانا رایان کیشار سهریان خست . که گه یشته بهر دم ماله کدی هه موو ژنه کان له سهربانه وه بو پیشوازی هاتن . هاوریکانی گه یاندیانه ژووره که و له سهر دوشه گه که دایان نا . دایکی زاوا هات به سهریا شوړ بوه وه ، دهسته کانی خسته سهر شانه کانی و تهوقی سهری ماچ کرد . ئینجا په چه که لا برا .

ژنان هازه یان کرده سهری تاکو بزنان نه مانه بچو که تازه به ی

دنیه‌کیان چۆنه ! ئەمە بەجاری نەبێشت هەوای پاك بگاتە ئەم کچه بەسەزمانە کە ئەوەندە نەمابوو لە هۆشی خۆی بچن . خواو راستان یەکی لە ژنەکان باوەشینیکی پەیدا کرد و بو ئەوە کە بێتە هۆش خۆی باوەشینی کرد . من بە هەموو دڵمەووە لەم بارە ناخۆشە دنگیر بووم و دلم پین سوواتا . یەكەم زۆر زۆر لە سنوور بەدەر بەرگی لە خۆی پۆشیبوو ، دووهم سێ سەعات لە سوله‌یمانیه‌و بو ئەوئێ بەرپتووە بوو ، لە پاشا دار گزگە کە سەری پەنماندبوو . ئەمانە نەبواپین بە رووخۆشیه‌و دەهاتە ژووری مالە کە ی دواڕۆژی . لە پاشا کۆبوونەوه‌ی ژنان لە سەری بوە هۆی کەم‌بوونی هەوای پاك و ئەوەندە نەمابوو بخنکی . لە سەر دۆشەگە کە خۆی چەماندبووە و بە جۆریکی ناشیرین دانیشتبوو . ئەوەندە هێزی تیا نەمابوو تەنانەت ئەژنۆکانی لە یەك دوورخات و بە چوار مەشقی دانیشیت . هەندێ ئاویان داپن بیخواتەو ، بەلام بەسەزمانە تەواو ماندوو بووبوو . سەر بوو دەموچاوی کریمی زەردو سپیان لێ دابوو ، لێو کانیسی رەنگی سووری تیر ، سووری رەشتالە . ئیسکی لە هەستیره‌یینکی هونەرماندی دەکرد کە یارە کە ی شەوی لە شاتۆ تەواو کردین . لە پاش چەند رۆژی دیم ، بەسەزمانە هینشتا ۱۶ سالی تەواو نەکردبوو . دەموچاوی جوان و رەنگی زیرین بوو .

بەرگە کە ی کە لەم گەرمای هاوینە پۆشیبووی بڕوا ناکرێ چەند گەرم و قورس بوو . شەروالە زلە درێژە کە ی لە سورمە ی زەرد دروست کرابوو کە فرخی گران بوو ، بەلام کەرەستە کە ی زۆر قورس بوو . لە پاشا گۆرمە ی لە پین کردبوو کە هاوینان لێرە لە پینی ناکن . کەواکە ی لە توولیکی زەردی قورس دروست کرابوو . سوخە کە ی سورمە ی سەوز بوو . لە سەرئەو هەش لبادیکی سورمە ی سوور هەبوو . لە سەرەوه‌ی هەموو ئەمانەش لبادیکی درێژی سورمە ی شینی لە بەر بوو . ئەم هەموو شتە ی لەم هاوینە لە بەر بوو کە پلە ی گەرما لە ۱۰۰ پایە ی تێپەر کردبوو .

جار جار له گهرمانا پارچه جله کانی ژیرمهوهی خۆی بهرز ده کردهوه .
بهلکو نهختی ههواى فینک بگاته ناو لهشى .

لهپاش خواردنهوهی ئاویکی زۆر له جامیکی مس کچه که نهختی
هاتهوه هۆشی خۆی ، دانیشت و لباده درێژه کهى داکه ند . لباده سوره کهى
ناوهوه رهنگى دابوه دیوى ناوهوهی لباده درێژه که . وا دیار بوو هاتنه کهى
له سولهیمانیه وه بژنهوئى له ناو قه مەرەیتکی داخراو بوو که وهك گهرماویک
وابوو . ئەم هاتنه چەند سەعات درێژهی کیشا بوو . که تهماشای لباده
درێژه کهم کرد که خرابوه سەر ته نافیك له ته نشتیوه چاوم به سوز له چ و
شتی تری ناومال کهوت . وادیار بوو بژ ئەم رۆژه گرنگه ی بوو که کیان
زووره که یان پاک نه کردبوهوه .

پاش ماره ییک بو ئیمه ی ئافره تان چیشته هینرا : قاپی چیشته کان
له سهر سینی گهره ی مس دانرابوو . چه ند قاپیک قبوولی ، قاپیک شله ی
ته ماته و سه وزه ، قاپیک گوشتی مه ری پارچه پارچه کراوو نانی تیری .
سینه کان خرا نه سهر زهوی و مندالان زوو دهر کرانه دهره وه . پیاوه کان
— ههروه کو له م ولاتانه ده ستوره — چیشتی خۆیان زووتر خواردبوو .
ئهو دهمه کاتی ژنان بوو . له پاش ئەوان تۆره ی مندالان دئ . چه ند
که سیکمان له سهر سینی ییک به شدار بووین و هه رکه سه قاپی تاییه تی خۆی
نه بوو . له ناو چیشته شله کان ته نیا بهك که وچک هه بوو ، ده بوا یی به تۆره
به کاری بینین . له ناو قاپی ماستاوه کهش ته نیا بهك که وچکی دارینه ی گه وره
هه بوو ، ده بوا یی هه موو له و که وچکه به شدار بین و به تۆره ماستاوی یسی
بخۆینه وه .

نان خواردن به که وچک یان به پهنجه ی دهس شتیکی ره وشت و
راهاته . مۆف ده توانی زۆر به پوخته یی و باشی به پهنجه ی دهس نان

بخوا • که وچک و چه قۆ و چه تاله کانمان چه ندی پاکن ! خوا ده زانی • له پاش شورین به پارچه خاولی ییکی ته نک وشکی ده کهینه وه • ئایا ئهم خاویانه چه ندی پاکن ؟ تو ده توانی دهسته کانت باش بشۆیت و ئاگات له ته میزیان بی •

دهسته کانی بوو که که به هۆی کل و شیر کوترا بوون • کل (نه تمۆنی Antimony) شتیکی کوتراوی ره شه ژنان چاویانی یی ده پرتژن ، به مه چاوه کانیاں جواتر ده بی • له پاشا سه ره به نجه کانی بوو که که به خه نه سوور کرابوو • به خه نهش وینهی مانگ و هه ستیره له ناو له پی دهستی کرابوو • له وانه به په نجه کان و ژیر پی شیی به خه نه رهنگ کرابوو بن ، وه کو پی به کانی کچی مالمان که چه ند جارئ به خه نه کراوی دیومه • به لام ئهم — وه کو له پیشدا گوتم — گوره وی له پی بوو • خه نه رهنگیکی زه ردی قاوه بی وهک رهنگی گیزه ره ده دا • به راستی خه نه رهنگیک ده داته پیست زۆر له رهنگی کاره با ده چین •

بوو که که که می خوارد و له گه ل کهس نه دوا • که مرۆف لسی وردده بووه وای بۆ ده رده کهوت که کچیکی زۆر نازدار بی • زۆر پارچه زییری خستوه سه ره فیه که ی و هه ندی پارچه ی بچووک شور بوو بوونه خواره وه ، ئهمه بیجگه له ملوانکه و بازنگ • بوو که که به ئاسته م کامه ران دیار بوو • له پاشان ژنان ته بان گه یاندم بووک نابن به بخۆیه وه شانازی بکا و کامه ران و که یف خۆش دیار بی • به لکو ده بی گران بی و له دوارۆزی ژیا نی تازه ی وردیته وه ، غه می ئه وه بخوا چۆن بیته ژنیکی چاک و به ریز و دایکیکی با شتر و به ریزتر •

به کتی له ئافره ته کان که به ک چاوی هه بو و پووری بوو که که بوو زۆر چالاک بوو • که ته ماشام ده کرد له دلی خو ما ده مگوت وادیاره ئافره تی به کچاویش هه ندی جار جوان ده بی • ئهم ئافره ته خزمی دایکه که ی خانه خویم

بوو و له ههردولام دانیشتون . له بهر نه وه به سه ر لاقه كانما ده سیان كرده
گفتوگوتیكى زور به گور . ئەم لاقانەم — داخەكەم — هەمیشە تەگەرە
بوو له رینگای باش دانیشتم ، نان خواردن ، چای خواردنەوه و هەموو
ئیشیكى تری كه له سه ر زهوى ده كرى .

من له پووره یه كچاوه كه زیاتر سه رنجم ده دا له ئافره تی دووم كه
له گەل بووكه كه هاتبوو . ئەمه ئافره تىكى پیرتر بوو و — وه كوو زانیم —
بۆ به جى هینانى فرمايىكى (واتا ئەركيىكى) گرنگ هاتبوو . پووره
یه كچاوه كه ده توانى بۆ ههفته ييك له مالى بووك و زارا بمینى . به لام
ئافره ته پیره كه ده بوایى به یانى بگه رتته وه بۆ سوله یمانى و ده بوو پارچه
په رۆی بووكینى له گەل خۆى بۆ باوك و دایكى بووك بیا . ئەم پارچه
په رۆیه ده بى نیشانه ی كچى بووكه كى پتوه بى . پتو ئەم نیشانه یه
— خراوه كران — نه بى ، له وانیه كچه كه له لایه ن باوكى ، برای یان
خزمىكى تری تیرینه وه بكوژرى . پیرتزنه كه ده بى له بهر دهرگای ژوورى
بووك بنوى . چاوم لى بوو نوینى بووكینى له گەل دۆشه گك، سه ردۆشه گك و
سه نووقى بووك كه پيشه كى شووشه ی ره نگاو ره نگه ، ئەمانه هەموو
خراوه ژوورى بووك . به رگه كانى بووك له وه سه نووقه دایه . ئەو به رگانه و
خشله كانى كه خۆى پى رازاندوه ته وه ئەمانه هەموو به پارهى ماره یی
خۆى كپراون . گو تیان ۱۶ ده سته ی ته واوى جلو به رگى هه یه . به رگى
ژنان لیره به پى مۆده نیه ، به لكو — وه كو به رگى نه ته وه یی ئەو رووبا —
به پى ده ستووره . له بهر نه وه بووكيك له كاتى شایى ده توانى ئەوه نده
ده سته به رگ بكرى و كوكباته وه كه هىچ نه بى به شى ده سالى بكا . ئەم
جلانه ، خشله كانى و تفاقى ناو مالى كه به پارهى ماره ییه كى كپراون هەموو
هه یى خۆیه تی و له كاتى جیا بوونه وه — خوا نه كران — هەموو ئەم شتانه
بۆ خۆى ده مینى و ده توانى له گەل خۆى بیا .

ههروه کوو له پیتشدا گوتم پیاوه کان له زوده که وه (له میژوهه) نانیان خواردبوو . ئەوانیش وهك ئیمه هه مان چیشتیان خوارد . له پاشا دهسیان کرده هه لپه رکڤ . له دوره وه گویم له دهنگی ده هۆل و زورنا بوو . له م شاییه من له ناو ژنان بووم له بهرئوهه له بابته شاییه پیاوانه هیچ نه دی . ئەو دهمه ئیتر پاش نیوه رۆبه کی درهنگ بوو و کاتی رۆیشتنه وه هاتبوو . بابته سه ره که کانی شاییه ته واو بوو بوو . ئیتر به سه ر پڤ پیلکه قورینه ناشیرینه کانا ورده ورده چوینه خواره وه . بوو که که مان بۆ دوا رۆژی خۆی به جی هیشت .

له پاشا له هاوین هه موو پیاوه کانی ئاواپی جارێکی تری به ئۆتۆمۆبیل چوونه سوله یمانی بۆ هیتانی دوو بوو کی زۆر گه تچ . وادیاره لیره هاوین وه رزی ژن هیتانی ئاواپی به . من ئەو دهمه له وێ نه ما بووم ، چووبوومه مالی ته رجومانه که م له سوله یمانی . وا پڤ که وت یه کڤ له حه وت کچی ئەو ماله شووی ده کرد . له بهرئوهه ئەمجاره نهك ته نیا له شاییه به شدار بووم ، به لکو له کارو کرده وهی ئاماده کردنی تفاقیکه زورو زه به ندهش هاوبهش بووم .

ماتیکی فراوانی کورد

له هه ندی مالی کورد زۆر کهس ده ژین . ژوو ره کان گه ورمن ، بیجگه له وه حه وشه و سه ربایش بۆ خه وتن و ئان خواردن به کارده هیترتن . له تۆرزاوه له یه کیک له ژوو ره کانی به شیک له خانه که بووم ، ئەو به شه که له ژوو ره کانی تری جیا کرابوه وه . به لام له سوله یمانی له ناو ماله که له گه ل ژن و کچه کان دمژام . له م ماله هیچ ژوو ریکه و نه بوو ته نیا بۆ مه به ستیکی تایه تی به کار به یترئ . ئەندامی ماله که وه کو ره و هند و کوچه ر له ژوو ریکه وه ده چوون بۆ ژوو ریکه تری و هه ر پۆژه له ژوو ریکه بوون .

نه شتی ناومال و نهش نه ندامه کان جیڳای زانراویان هه بوو . هه رکه سه روژی له ژووریک نانی دهخوارد و له ژووریک دهنووست . چیشته بو نیوره و ئیواره له ئاگردان لیده نزا و دهخرایه سه سینی گه وره و له کوئی به باش ده نزا داده نزا و دهخورا . هه ندی جار ته نیا بو من و به کئی تری له ندامی مال وهک ته رجومانه که م به تابه تی نان دههیترا و له سه ر میزیک — که ته نیا میزیک بوو له ماله که — نانه که مان دهخوارد . له به رنه وه من ژوور نه بوو نانم تیا نه خوار دین . نووستیش هه روه ها . له سه ربان دوو چوارپایه هه بوو له سه ر به کیکیان ده نووستم . به لام هه ندی جار له حوشه یان ژووری میوان دوشه گیکم راده خست و له سه ری ده نووستم . به لام هه ندی جار که ره شه با هلی ده کرد دهر به ست ده بووین له سه ربان پیینه خواره وه . جار یکیان له گه ل نه وه شدا ره شه با هلی کرد بوو من هه ر وازم له سه ربان نه هیتا . بایه که نه وه نده توند بوو نه وه ندهی نه مابوو من و لیفه که م فری داته خواره وه .

له به کئی له ژووره کان میخیک له دیوار بو شت هه لواسین چه قینرابوو و بو من ته رخان کرابو . به لام هه ندی جار به کئی له کچه کان نه می له بیرده چوو و شته کانی خزی پیوه ده کرد . له پاشا من جاتناییکی گه وره م هه بوو شته کانم دهخسته ناو نه مده زانی له کوئی دایینم و هه رجاری له جیگایک قائم ده کرا چونکه هه موو روژی ژووره کان بو فینک کردن ئاوه رشین ده کران ، هه رجاریک نه م جاتنایه م له جیگایک ، له قوژبنیک یان له سه ر به کئی له سه نووقه گه وره کان ده دوزیه وه . نه م سه نووقانه کیل درابوون و کیلیان ده کرا به پشت سوخمه وه . له و ماله گه وره یه که ۱۴ — ۱۵ که سی تینل بوو نه وشته انه که زور غه م بو خوارد بیاریم کامیره که م و نه و دهفته رانه بوو که شتم تیا ده نووسین . به لی له دیواره کان تاق زور بوون ، به لام نه م تاقانه بو شت قائم کردن ده ستیان نه ددها ، چونکه

لەم تاقانە ھەمووشتی ھەبوو لە شووشەیی دەرمانەووە ھەتا بادەیی ئاوە و تاسی سابوون . سەرەرای ئەمە مائەکە لە مندال جەمی دەھات : مندالانی مائەکە و دراوسێکان . لەبەرئەووە وردە وردە جاتاکەم سووک کرد ، ھەرچۆنێ بوو کامیتر و دەفتەرەکانم کە گرتگ بوون پاراست .

لەم مائە کچیک بە شوو دەدری :

ھەر وەکوو لە پێشدا گوتم لەم مائە کچیک بە شوو دەدرا . لەبەرئەووە من ئەک تەنیا وەک میتوان لە شایێ بەشدار بووم ، بەلکو لە ئیش و ئامادەکردنی جیازی (واتا شتومەکی) بووکیشی دەمتوانی ھاوبەشی بکەم . مائی زاوا لە دئی ییکی دوور بوو وا بپاردردا لە پێشدا بووک و زاوا لە خانووی ییکی بە کرئی گیراو لە سولەیمانی بژین . لەپاشان بچنە لادئی ، لەوئی ھەردوکیان مامۆستایی بکەن .

تەرجومانەکەم کە خوشکی گەرەیی بوو کە بوو ، لەگەڵ بووک و خوشکیکی تری و زاوا ییکەووە بۆ کرینی جیازی چوونە بەغدا . خوشکە بچوو کە دەبویست بەغدا بپینێ . من لەگەڵیان نەچووم . ھەندئی شتی خەلک ناسی Ethnography م کپیوو ، ئەم شتانەم برد بۆ دووکان کە لەپاشان بۆ دینمارک بپیترن .

لە بەغدا بە پارەیی مارەیی کە نزیکەیی ٥٠٠ دینار بوو دەبوا بچوونی جیازی بووکینی بکپری . دەیاتوانی خشل ئە سولەیمانی بکرن یان بە دروستکردنی بدن . بەلام بوو کە ھەزی دەکرد ھەندئی کورسی و قەنەپەیی مۆدە ، تەختی سیسەم بۆ نووستی ھەردوک ، میزی توالت و کەتۆر بکپری . ئەمانە ھەموو بە دروست کردن دران . کە تۆرە کە بۆ بەرگی کوردی و مۆدە بوو . چونکە بوو کە ھەردوو جۆری پتیویست بوو . ھەندئی کورسی ئاسنیش بۆ ژووری میتوان بە کردن دران ، ھەوزی

دهس شورين و دولتکەتيك بۆ ژووری ميان کپران . له پاشان تفاقى چای و سه نووقى خۆجوان کردنىش Beauty-Box پهیداکرا . ئەمه سه نووقىكى پانى گه وره بوو به قەدىفهى سوور داپۆشرا بوو ، له ناوه وه ئاوینه تىك و چەند قوتوو و شووشەى جوان کردنى ئافره تى تىدابوو . زۆر له بوو که مۆده کان ئیستا داواى سه نووقى جوانکردن ده کەن ، به لام پینشى شوو کردن نابى به کارى پینن .

له پاش گه پانه وه بیان له به غدا زۆر کەس له بازار و ماله وه خەرىكى دروست کردن و ئاماده کردنى جىازى بوون . لىفه تىكى گه وره ی وا له گەل سىسه مى بووک رىك كه وئى به دروست کردن درا . ئەم لىفه به لىفه دوورىك له بازار دىدوورى و پرووه كەى به ئەتلهسى سوورى نه خشدار ده پرازانده وه . زۆر کەس له بازار پراوه ستابوون بۆ ته ماشا کردنى ئەم ئەتله سه و ئەو نه خشه جوانانه که لىفه دووره که به دوورین له سه رى ده یکرد . یه کئى ترى له به رگه دووره کانى بازار به پیرن و دروست کردنى چاکەت و لبادى په نگا و په نگه وه خەرىک بوو . به رگه دوورىكى ئافره ت هیترايه ماله وه بۆ پرىنى هەندى پارچه ی به رگه . ئافره ته که به چوار مه شقى له سه ر زهوى دانىشت، ده ستى کرده پرىنى چەند سوخمه و کهوا . که هه موو پرىنه که له سه ر زهوى ته واو بوو ، دایكى بووک و باوه ژنه کهى که لله شه کریکیان هینا و له سه ر قوماشه پراوه کان ده سیان کرده شکاندنى . من له سه ره تادا وام زانى له بهر توورپه یی ئەمه ده که نو ئەوه نده ی نه ما بوو ده سیان بگرم و نه هیتلم قوماشه جوانه کان بدپینن . به لام ده سیان گرتم و تى بان گه یاندم مه به ست له م کرده وه یه هینانى به ختى چاکه بۆ بووک . ئەمهش به شىك بوو له ده ستوورى شایى سوله یمانى . له پاشا ژنه به رگه دووره که هه لسا و پارچه قوماشه کانى له کلۆ شه کره کان پاک کرده وه و بۆ دوورین بردنیه ماله وه . مه به ست له پرىنى قوماشه که له ماله وه ئەوه بوو هىچى لىن که م نه ین . هه ندى بلوورى و

خامیشیان دایچ بو پرینی کراس و دهرپیتی فراوانی پیوان . له پاشا زانیم
مالی بووک خهریکی ناماده کردنی هوت تاخم بهرگ بوون وهک کراس و
گورهوی و بوینباغ بو هوت تیرینهی خرمیان .

به تانیه ییکی ئەتلهسی سووری جوانی پهراوتزدار له گهل دو
رووسهرینی پهنگاو پهنگیش له هه مان پهنگ له بهغدا کپران .

چاکه تیکی ناومالیش بو بووک له هه مان که رهسته وانا ئەتلهسی
سوور به دروست کردن درا . پیشهی دواروژی بووکه که مامۆستای
لادی و ژنی مامۆستاییکی لادی بوو . ههردوکیان دهبواین له دئی تیکی
بچووک و لهوئی له خانوویکی قوری ساده بژین .

له دلما لیکم ده دایه وه و دهم گوت ئەم جوړه ژبانه چۆن دهلوئی و
رێک ده که وئی له گهل ئەم هه موو جیازی به گرانه که له کرده وهی پیشانگای
به ناوبانگی La Dame aux Caméliàs ی ئەوروپا دهچیی .
سه ره رای ئەم هه موو جیازی به له ئەتلهسی سووری ئەستوور بو ژووری
بووک په رده دروست کرا .

له مالی بووک سه نوویکی ئاسنی به سوور رهنگ کراوم دی که
دهستیک بهرگی هاوینهی ئەوروپایی تیدا بو که بو زاوا کرابو . له گهل
ئهم بهرگه ، کراس و دهریی ، گورهوی ، تاخمی ته راش ، خاولی و
شتی تری هه بو . قوتوینیک چوکلیتیش دهبواین بخریته سه ر جله کان . ئەم
سه نووقه سووره روژی پیش شایی دهبواین بدریته دهمس پیریزنیک بو
ئوه که بیبا بو زاوا . پیریزن هیوای ده کرد بهرام بهر ئەم دیاره پاداشتیکی
باشی یی به خشری .

به لام هیشتا ههفته ییک مابوو بو روژی گوژانه وه و دهبواین زور
شتی تری پینک بئ . هه موو خوشکه عازه به کانی بووک دهبواین بهرگی

کورتی هاوینی مؤده ، گه وره کان که ههردوو ژنه کانی باوک بوون ده بواین
که وار کراسی تازه یان بۆ بکری . مه کینه ی دورمان له ژیر دهستی خوشکی
گه وره ههروا کاری ده کردو دهنگی دههات .

ئهو ته نیا که سه که له ئاماده کردن به شدار نه بوو و وه کو گوئی به
هیچ نه دابین وابوو ، بوو که که بوو . کراسینکی شهوی سووری کالی دریزی
له بهر کردبوو که زۆر پاک نه بوو و ته نیا له ماله وه له بهری ده کرد و له حوشه
پاده وهستا . پاش نیوه رووان ده نووست . که به هیتواشی و دهنگ نزمی له م
بابه ته وه پرسیارم کرد ، له وهلامنا گو تیان : «بووک له ماوه ی پیش شایی
نابن هیچ بکا یان خۆی بگۆری و شتی تازه له بهرکا . بیتو خه ریکی شتیک
بین خه زوورانی ده لین وادیاره که سوکاری سوودی لئ وهرده گرن . بیتو
خۆی برازینیته وه یان هه ولینکی زۆر که م بدا خۆی جواتر بنوینن ،
ئهوده مه ناوبانگی هه رده چن که هه زده کا شوو بکا و گالته ی بین ده که ن .»
به یانینکی زوو ره نه به ریکی نیوه کویر ، که دوو گوینه ی زه لام
لۆکه ی شی نه کراوه و هه موو که ره سته ی هه لاجی بین بو ، هات و
هه وشه که ی داگیر کرد و دهستی کرده هه لاجی کردنی (واتاشی کردنی) لۆکه که
بۆ دروست کردنی دۆشه گینکی گه وری بوو کینن ، سه رینه کانی و دوو
دۆشه گی تری . له م ماله ده و له مه نده هه موو شتی ده بواین تازه و باشترین
بین . هه زیان له دۆشه گی حازری نه ده کرد و به خرابی باسیان ده کرد و
ده یان گوت کس نازانن چی تیلایه . له م ماله مرقوف ده بین دلنیا بین باشترین
لۆکه به کارینن . له بهر ئه وه لۆکه ی تازه کپرا و هه لاجیک بانگ کرا بۆ
شی کردنی لۆکه که و خستنی به ناو بهر گه جوانه کان . کابرا به چوارمه شقی
دانیشت و دار هه لاجیه که ی دامه زراند و به میکوته که ی ده سی کرد به
لیدانی ژینه توند کراوه که . به مه لۆکه که ده کرایه وه و شی ده بوه وه .

ئه م کاره هه موو روژی خایاند . ورده لۆکه ی وهک په ر هه موو دنیای

گرت و دهچوه ناو گوئی و لووت و چاوهوه . بو ئیواره دۆشه‌گه‌کان
 پرکران و باش دوورران . کابرا به‌پینی دهچوه سهر دۆشه‌گه‌کان بوئه‌وه
 که لۆکه‌که به باشی بلاویته‌وه و بنیشی و بتوانی به باشی بیدورئی .
 له‌پاش ئەمه‌ زمان به‌رگی ره‌نگاوپه‌نگی سه‌روه‌یان تی‌گرت و به‌مه‌ ئیشه‌که
 ته‌واو بوو .

بو‌گه‌نجه‌کان خانوویک له‌ ناوشار به‌کری‌گیرا . من له‌گه‌ل زاوا و
 خوشکی گه‌وره‌ بو‌ته‌واوکردنی کریکه‌چوم . به‌لام بووکه‌که له‌گه‌لمان
 نه‌هات . چونکه‌ بووک نابج خانووی دواروژی خۆی پیشی گوێزانه‌وه
 بیستی . له‌ لاییکی‌تره‌وه‌ زاوا بو‌بووکه‌که‌ غریب نه‌بوو ، هه‌ردوکیان له
 کاتی فیرکردن یه‌کتربان دیسو . که‌ کوره‌که‌ حه‌زی له‌ کچه‌که
 کرد ژیکێ مالی خۆی نارد بو‌ مالی کچه‌که‌ بوئه‌وه‌ که‌ داوای بکه‌ن و ماره‌ی
 بکا . هینج پیاویک له‌ ناو موسولمانان ناتوانی بو‌ ماره‌کردن راسته‌وخۆ
 له‌گه‌ل کچیک‌ قسه‌ بکا . بو‌ ده‌رپینی هه‌ستی خۆی به‌رامبه‌ر کچه‌که‌ به
 خوشکه‌ گه‌وره‌که‌ی گو‌توو : « ده‌یه‌وئ له‌ مالی کچه‌که‌ قه‌بوول بکری » .

خوشکیکی بچووکتري بووک به‌ جۆریکی جیاواز شوو ده‌کا . ئەمه
 کچیکێ زل و به‌هیزی ۱۲ ساله‌ ده‌بی و له‌ مالیکی‌تره‌وه‌ بو‌ کوره‌که‌یان داوا
 ده‌کری . دایک و باوکی کچه‌که‌ له‌پیشدا پینی‌ده‌لین ئایا ده‌یه‌وئ شوو بکا و
 جیازی و خشلی هه‌بن . لینی نه‌پرسا ئایا ده‌یه‌وئ شوو به‌ فلان کور بکا
 که‌ بپرای بپرای نه‌یدیوو . کچه‌که‌ باری ئافه‌ته‌ی ماره‌کراوی لا‌باشتر بوو
 له‌ هی کچینی له‌ مالی باوکی . ئەوه‌نده‌ی بچ نه‌چوو ماره‌کردنه‌که‌ ریک‌خرا .
 ته‌نیا جارێک ئەم کچه‌ می‌ردی دواروژی له‌ژیر په‌چه‌ی ره‌شه‌وه‌ دیسو .
 له‌پاشان هه‌موو چونه‌ لای قازی بو‌ته‌واوکردن و تو‌ماری ماره‌یی . له‌وئ
 له‌لای قازی کچه‌که‌ - بێتو‌حەزی لێ نه‌کردای - ده‌یتوانی کوره‌که‌
 قه‌بوول نه‌کا . چونکه‌ هینج کچن به‌ زۆر به‌ شوو نادرئ . به‌لام می‌رده‌که‌ی

دواروژی ته نیا جارنیک له سره بانه وه چاوی پښ که وتبوو . ئەم دوو گه نجه
 ئەمه ۵ - ۶ ساله وه کو ژن و میرد پیکه وهن و دوو مندالی جوانکه له یان
 هیه که هردوک له کچ ده کن و جلی کچیان پوښیوه . له پاشان زانیسم
 یه کیکیان کورپه . به لآم له بهر هرچی هۆتیک بڼ وهک چاوه زار کورپه که ش
 جلی کچی له بهر ده کن ، چونکه لیره دایکه کان ههز له مندالی کور زیاتر
 ده کن و له دلی خۆیان ده لښن کچ که متر تووشی چاوه زار (چاوتنی) ده بڼ .
 هردوو گه نجه کان - له گه ل ئەوه شدا ماره ییه که یان نه وه ستابوه سر ههستی
 دلداری و جوانی له ش - باش پیکه وه ده ژیان و به بهشی خۆیان رازی
 بوون . هردوکیان ژن و میرد له مالی خه زوور ده ژیان و کچه که بۆ
 سهردانی مالی باوکی - که دوور نه بوو - ده بواپڼ ئیزن له خه سوو یان
 خه زوور وه رگری . زور جار ئەم کچه ده هاته لای ئیمه . بهمه بۆمان
 ده رده که وت به ئاسانی ئیزن ده درا .

به کړی گرتنی خانووتیک بۆ بووک و زاوا

ئهو خانوه که ده مانویست بۆ بووک و زاوا به کړی بگرین له
 ماله که ی ئیمه وه نریک بوو . ئەو خانووش وهک هی ئیمه بوو به لآم تازه تر
 بوو . هه موو خانوه که له خستی سوورکراوه دروست و زهویه که ی
 چه تئوریز کرابوو . به لآم ئەو دوا ی دیواره کانی و زهویه که ی به قور ماله
 درابوو . له هردوو خانوه کان سره بانه کان قور بوو و وه ستابوه سر
 کوله که ی سپیدار .

خانوه به کړی گیراوه که ی بووک و زاوا هه وشیک ، دوو ژوور ، پشت
 هه یوا تیک ، ژوورکی بچووکی بڼ په نجه ره ی پشته وه ی تیدا بوو که بۆ دانانی
 شتی زیاده وهک گه نجینه به کار ده هات . قوژبتیک له هه وشه که بۆ چښت
 لښان له سر ئاگردان ریکخرابو . له هه وشه حوزیک هه بوو که بۆری
 ئاوی له سر بوو . دوور له ناو هه وشه که نریک دیواری دراوسڼ ژووری

توالیت هه‌بوو که بۆری ئاوی تێدابو . له ناوه‌راستی هه‌وشه‌که داریکی سه‌وز و خانوه‌که چرای ئه‌له‌تریکی هه‌بوو . خانووییکی ساده و هه‌رزان بپرای بپرای له‌وه‌باشتر نه‌ده‌بو .

نامه‌کردنی خانووی بووک و زاوا

رۆژی پێش گواسته‌وه خزم و هاوڕێکانی بووک بۆ پاک‌کردن و ریکخستنی خانوه‌که چوون . بووک له‌وێ نه‌بوو ، خه‌ریک بوو له‌گه‌رماوی ماله‌وه‌خۆی ده‌شۆری .

له‌ مالی بووک گه‌وره‌ترین ژوور بۆ نووستن نه‌رخان کرا . هه‌موو تاخه‌که‌ی به‌غدا خرایه‌ ئه‌م ژووره ، ئه‌مانه‌ش شتی گه‌وره‌ بوون ، له‌به‌رئه‌وه‌ له‌ ژووره‌که‌ جیگای به‌تال نه‌ما . ده‌سان‌کرده ریکخستنی چه‌ریایه‌ی بووک . دۆشه‌که‌ تازه‌که‌مان له‌سه‌ر دۆشه‌که‌ سپرنگداره‌که‌ دانا . به‌مه‌ نوینه‌که‌ به‌رز و کورت بوو . له‌به‌رئه‌وه‌ ده‌ربه‌ست بووین (واتا مه‌جبوور بووین) ئینجه‌که‌ له‌لای خواره‌وه‌ دایین تاکو کورتیه‌که‌ پرکاته‌وه . ئینجا سه‌ردۆشه‌که‌مان خسته‌ سه‌ر به‌جۆریکی‌وا شۆر بێته‌ خواره‌وه‌ تاکو په‌راویزه‌ جوانه‌کانی باش ده‌رکه‌وێ . ئینجا ئینجه‌که‌مان خسته‌ سه‌ر ، که‌ به‌ریکی سپی وه‌ک زه‌رفی قاقه‌زی پتوه‌ دوورابوو . له‌ سه‌ره‌وه‌ هه‌ردو سه‌رینه‌که‌مان دانا و هه‌موو نوینه‌که‌مان به‌ سه‌رپۆشیکێ تری جوان داپۆشی . ئینجا ده‌سمان‌کرده‌ دامه‌زراندنی په‌رده‌کان . له‌پاش دامه‌زراندن کورت ده‌رچوون . به‌ په‌له‌په‌ل ناردمانه‌ بازار بۆ کڕینی چهند گه‌زێ ئه‌تله‌س و دیسان به‌ په‌له‌په‌ل دووریمان . که‌ من ته‌قه‌لم لێ ده‌دا عاره‌قه‌ به‌ ناوچه‌وانم ده‌هاته‌ خواره‌وه‌ و ئه‌وه‌نده‌ ماندوو بووم ده‌رزیه‌که‌ له‌ ده‌سم کاری نه‌ده‌کرده‌ سه‌نووقی جوانیمان دانا له‌سه‌ر میزی توالیت . له‌پاشان ژووره‌که‌ی تریمان ریکخست و پرمان‌کرد به‌قه‌نه‌یه‌ ، کورسی ، میزی بچووکێ جفاره‌ و چای . گولی قاقه‌زی ژاپۆنمان له‌بیرنه‌چوو . ئه‌مانه‌که‌ له‌ گولی راسته‌قینه‌ جواتر و

به گیاترن خراخه ناو گولدانی چینیه و له ژووری نووستن و ژووری
میوان دامانتان .

له وکاته شتیکی تازه و سهیر رووی دا . باوک و دایکی زاوا هانن و
له حهوشه دابه زین و له ویتس ئاگریان ده کردهوه و چیشیان لی دهنه نا
شهوان له سهربان دهنووستن . خانوه که پر بوو له مندالان . بهلی
هه ندیکیان له گه لیان هاتبوون ، بهلام هه ندیکتریش مندالانی دراوسی
بوون . ئەمانه تهنیا له حهوشه نه ده مان ، به لکو ده چونه ناو هه موو
ژووره کانهوه . خوشکه گه وردی به هیز و توانا وه کو وه کیلی بووکیش و
هی زاوایش بی چاره ی ئەمهی دۆزیه وه . ئەو ژوورانه که باش ریکخرا بون
کلیلی دان . که سوکاری زاوا ئەمهیان پین ناخوش بو و نهختی دلگیر
بوون . بهلام چاره یان نه بوو . دهر بهست بوون له حهوشه و سهربان
بژین و منداله کانیش له وی راگرن .

که هه موو شتی تهواو بوو ئیبه له بهر گه رما و پهستوی ئیش و کار
تهواو ماندوو و بی تاقهت بووین . خاوه نی خانوه که دراوسیمان بوو .
چوینه مالی و له وی به خواردنی شووتی سارد بوو ژاینه وه و به خواردنه وه ی
چای هه ساینه وه .

ئێواره حهوشه ی ماله وه پر بوو له ژنان . بوو که که وه کو ترسابی
له قوژبنی خۆی مات کردبوو . هیشتا جله په مه یه که ی شهوی له بهر بوو .
ژنیکی نهختی پیریش پهیدا بوو . ئەمه لهو ماله ژۆر جار مامانی کردبوو .
ئینستا هاتبوو بۆ ئەوه که سبه ی ئێواره له گه ل بووکا بچیت و په رووی
کچینی له گه ل خۆیا بۆ ماله وه بهین . گوتیان پاش ده میک دهر واته وه بۆ
جیگاییکی نزیك و به یانی سهعات ده دینه وه .

به یانی روژی شابی دس کرا به رازاندنه وه ی بووک . بهرگیکی

کوردیان کرده بەری که له قوماشییکی جوان له سوله یسانی دروست کرابووہ خوشکه که شی دەم وچاو و پرچی جوان کرد . که جوان دە کرا به شهرمه وه له سەر دۆشه گینک دانیشبو و به باوہ شینیک دەم وچاوی له خوشکه کانی تری دەشاردووہ ، ئەو خوشکانه که بۆ جل گۆرین بۆئەوئ هاتبوون . که ئامادە کردن تەواو بو بوو که که یان برده حەوشە تاکو لهوئ لەسەر کورسی تیک دانیشی و بەخیر هاتنی ژنه میوانه کان بکا . ئینجا خوشکه گەورە رووی کرده من و به معناوه تەماشاییکی کردم .

نوسەر خاتوو هینی بەرگی کوردەواری دەبۆشی

من له زوہ کهوہ بەلینم دابوو لهو رۆژە بەرگی کوردی لەبەرکەم . ئەمەش یەکەم و دوا جار بوو که ئەمەم کرد . شەر وائە درێژە که زۆر گەرم بوو بۆ یەکیک که فیزی لاق رووتی بچ . سوخمە که که لەسەر کراسە درێژە که لەبەرم کرد هەر له سەرەتاوہ به عارەفە تەر بوو . سەرپیچی سەر هەر باسی مەکه . من دەبوو — وەك ژینکی به شوو دراو — فیس و پووشتینی قورس بنیمە سەرم . من بەلینم به سەرۆکی شارەوانی دابوو — ئەو سەرۆکە که زۆر کۆمەکی کردم — به بەرگی کوردیەوہ بچمە سەردانی . ژنانی ماله کهم وایان به باش نەزانی بۆ ئەم سەردانە کراسی سوورمە ی سووری لادی بی یانە لەبەرکەم . لەبەر ئەوہ وەك خاتوو تیکی قۆزی سوله یمانی کراسییکی توولی پەمەیی سورمە دارم لەبەر کرد . ئەمە ئەو نەندە سفت نەبوو و ژیرەوہی لیوہ دیار بوو . من شەرمم پیتوہ دە کرد و هەستم دە کرد تەنیا نیوہی لەشمی داپۆشیوہ . بەلام ئەم جۆرە کراسە دەستووری ناومالی ئەودەمە بوو . من دەبوو لەسەر ئەم بەرگە زۆر جوانە عبا بدەمە سەرما ، عەباییکی ئاوریشمی رەشی ئەستوور . من هەستم دە کرد قاپووتییکی درێژی بچ قۆلم لەبەر کردوہ که دە گاتە قاچم . لەپاشان به پەچەییکی رەشی سفت رووم داپۆشی . جووتن سۆلی سورمە داریان بۆ هیتام که له پینی کەم .

به لآم من قه بوولم نه کرد چونکه تو ناتوانی له کولانی خوارو خینچی قیرتاو نه کراودا له پینی که ی . نه و دهرده بهس بوو به بهرگیکی شوری دریزه وه به رینگادا پرؤم و له ژیر په چه که وه بتوانم هر جارتی به چاویک به ره پینی خوم به ناخوشی بینم . په کنی له کچه کانی ماله که - که زور بوون - رینگای پیشان دام تاکو له ناو ژماره ییکی زور ئوتومویل - که جینگاییکی فراوانیان له شه قامه کان گرتبوو - بتوانم پرؤم . هرچونیک بئ گه یستمه نه وی و به زیندوی گه رامه وه .

که گه رامه وه ، ماله که پر بوو له نافرته که وه ک من بهرگی جوانیان پویشیوو که دهرده وشایه وه . نه مانه شه به تی میوزیان پین درا ، چونکه شراب له ماله موسولمانه کان ناخورتیه وه . بیتجگه له وه چای و کولیچه شیان خرایه بهرده م .

بووکه که بهرگی سپی نه وروویایی بوشی

من ئیر له وه زیاتر بهرگی نه و جله فورسه م نه گرت و زوو گوریم و بهرگیکی سووکی هاوینی نه وروویاییم له بهر کرد . بووکه که ش جله که ی گوری . له ژووری میوان په نجره کان پیوه دران و بهرگی سپی له بهر کرا وه کو له نه وروویا بوه «بووکیکی سپی» : بهرگیکی بووکیکی سپیان له بهر کرد ، تاجیکی سپیان خسته سه ری ، گولی قاقه ز و خشلی ناراستیان کرده ملی و به په چه ییکی سپی که سفت نه بوو دهمو چاوی لیوه ده بینرا روویان داپوشی . پیتلاوو گورموی سپیان له پین کردو له ژیره وه شتی سپی له بهر کردبو . دهسکه گولی شاییش له قاقه زی سپی دروست کرابوو .

پیران گوتم له به خدا و له هندی مالان له سوله یمانی بوه به ده ستور بووک به بهرگی نه وروویایی ده پین بیچیت بو مالی زاوا . نه م ده ستوره هتا بچوو کترین خالی له نه وروویا وه رگیرابو که بووک بو که نیسه ده بهن .

بهلام لیره له بووک گواستننه وهی موسولمانان هیچ دهستووریکى دینسی نه بوو . نهمه ی ئیره دهستووریکى شارستانی تهواو بوو . بهلام من له دلئ خۆما ده مگوت چى ده کهن له م بوو که که له سپاییا ده درموشایه وه . له سوله یمانی و به غدا فیبری رهوشیتیکى تازه بوون نهویش گه راندنی بوو که به ریزئ قه ماره که ههتا ده می به ژن و مندا ل پری ده کهن و له مالی بوو که وه ههتا مالی زاوا چه پله ریزان ده کهن . چون ئیسه قوتووی چو کلتیتی دیاری به شرتی رهنگا وره ننگ ده به ستین . ههروا قه ماره ی بووک به شرتی رهنگا وره ننگ ده رازینرئ .

نه و ژنانه هه مو میتوانی بووکن و باش خۆیان داپۆشیوه .

به م جۆره ئافره تی کورد یه که م جار و دوا جار له ژبانی که به رگی سه ی بوو کیننی پۆشی ده توانی رووی خۆی له ژیر په چه یتک پیتشان دا که سفت نیه و دیوه و دهره (واتا شه فافه) و چاوی غه رب ده توانی فهرقی بچ بکا و بیییت . نهمه نیشانه ی گۆرانه و وادیاره رۆژتک دئ له عیراق په چه هه ل ده گیرئ ، وه که له زۆری ولاته موسولمانه کانی دنیا هه لگیراوه (۱) .

پیریزنه که له پیتش سهعات ده هاته وه . بووک و زاوا بۆ شهوی یه که م چرو نه ژووره بچوو که که ی پشته وه . که سوکاری زاوا له هه وشه و سه ربان بوون و بوو بوونه ته گه ره بۆ ئه وه که له ژووری بووک به رهحه تی و دوور له چاوی خه لک بتوانن له گه ل یه کتری بن .

پیریزنه که له دهره وه دانیشبوو و چاوه ری ئی تهواو بوونی کاری زاوای

(۱) ههروه کو له پهراویزیکی تر دا گوتم ئیستا له شاری سوله یمانی ژنان به ده گمهن روویان به په چه داده پۆشن . ئیستا ته نیا ژنه سوال که ره کان بۆ ئه وه که نه ناسرین و به رهحه تی و بچ شه رمانه دهرۆزه بکهن ده م و چاویان باش به په چه یتکی زۆر سفت داده پۆشن .

ده کرد . ئەو بەخۆرای چاوه‌ریی نەدەکرد . من پرسیم بێتو بوو کە کچ
دەرنه‌چن ئایا دەکوژری ؟ لەم کاره من سەرم سوورما بوو : چۆن ئەم
دەستووره کۆنە رێک دەکەوی لە گەڵ تاخسی قەنەپه و کورسی ئەوروپایی و
بەرگی بوو کینی سەبی کە راستەموخۆ لە ئەوروپا وەرگیراوه . لە وه‌لامدا
گوئیان : نەخێر ناکوژری ، لەبێشدا بۆ لای دکتۆر دەتیرری ، چونکە خوا
هەموو کچانی وەک یەک دروست نەکردوه .

من بیرم کردەوه لەو کچانە کە بێ گوناح هەتا سالانی کۆن کوژران و
دلم پێزان سووتا . بەلام کە زاوا کەوتە گومانەوه و پیاویکی چاک بوو
لەوانەیه مریشکیک سەربری و خۆینەکی بخاتە سەر پەرۆکە و بەمە
ئایرووی کچیک بیاریزی و شوورەییەکی داپۆشی .

وینه‌یکی دهسکردی پیشخانیک له توژاوه

- ۳ -

به‌رگنو پۆشه‌کی گورد

له عێراق به‌رگیکی ته‌واوی ئا‌فره‌تی کوردم هه‌بوو که بۆ من کرابوو . ئیستا له‌ رۆژێکی تشرینی دووه‌می دینمارک که‌وا له‌ به‌رده‌مم که‌وتوه له‌ جێی خۆی نه‌ . وه‌ک یه‌ی مه‌توینک وایه که که‌ش‌تیه‌وا‌نه‌کان بۆیان ده‌هیناین هه‌موو ژیا‌نی خۆی له‌ ناو قه‌فه‌سیکی به‌رز له‌ ژووری دان‌یشتن راده‌بوارد .

وا ئیستا ته‌ماشای ره‌نگه‌کان ده‌که‌م : پیرۆزه‌یی (واتا شینیکی سه‌وزکار) ، سووری کال ، سووری تیر ، مۆر و ئال . ئه‌م ره‌نگانه پیکه‌وه نا‌گونجین و له‌ به‌رگیک له‌گه‌ڵ یه‌ک ره‌نگ نا‌که‌ون . ته‌ماشاییکی وینه په‌نگاو په‌نگه‌که‌شم کرد که له‌وێ وه‌رگیرابوو ئه‌مه‌ی پیشان‌دا . ئیستا که ته‌ماشای پارچه به‌رگه‌کان ده‌که‌م ده‌بینم له‌و باره‌ی له‌ سوله‌یانی چاوم بێ‌که‌وتبوو درشتتر و نه‌گونجاوتر دیارن .

لیزه دهمه وئ بلیم روشنایی له سهر رهنګ زور کار ده کا . چوڼ
هه وای وشک له عیراق هه موو نم و تهری له لهش لاده برد و مروث له گهل
نه و هه موو خورا که لاواز ده بوو ، هر بهم جوړه روشنایی به تین تیژی
رهنگه کان ده سووتینی و باشر پیشانیان ددها .

روشنایی تیژ و شهوقی روژ که هه موو دیه نی سهر زمین له عیراق
سپی ده کات ، مروث دهر به ست ده کا هم چه شنه رهنگانه هه لیزیری . بیبی
مه تویش له جیگای خوی ئیسکیکی (وانا شکلیکی) رهنگا ورهنگی جوانی
هه به . به لام دهر بزاین رهنګ نابن نه لای ئیمه له باشووری نه وروپا
زور بن . چونکه له ژیر روشنایی نه رمی لای ئیمه هه موو رهنگیکی کان
به جوانی دهر ده که وئ و له گهل یه ک ده گونجی .

من خوم له خومه وه هم چه شنه رهنگانه م هه لنه ده بژارد . من جارنکیان
به ته نیا چومه ناو کولانه ته سکه کانی قه یسهر به زمه که ی سوله یمانی
که هم به رو نه و بهر له بهر چرای تیژ قوماشه کانیان هه لواسیوو و پیشان دابوو .
یه کئی له دوو کانه کان ته نیا دوو پچ له زمویه وه بهر ز بوو . له وئ له
ناوه راست کووتال و قوماشه کان خاوهن دوو کان دانیشتبوو . چراکانی
دوو کانه که نه و نده تیژ بوو چای ده کولانده وه . تو له وئ داده نیشتی و
ده ستده کرد به کرین . له بهرام بهرت دوو کانی بهر گدووریک هه بوو که
خهریکی دوورینی جلی رهنگا ورهنگ بوو . له م لا و نه ولای هم دوو کانه
دوو کانی بهرگی حازر هه بوو ، که جله حازریه جوانه کانیان هه لواسیوو .
که ته ماشای هم بازار هم ده کرد و لئی ورد ده بوو مه وه ، هه رچی ئافرهت
هه زی لئ بکا له وئ بوو . به لئ شت کرین لیزه به بی گومان خو شه . که له
دوو کاتیک - وه ک ئافره تیکی غهریی بیانی - داده نیشتی خه لکی
ته ماشاکه ری فزوولی - که هیچ په یوه ندییان به تووه نیه - هه ر ته نیا بژ
ته ماشاکردن له سهرت کووده بو نه وه . مندالانی ۸ هه تا ۱۰ سالان - که له و

تەمەنە مندالیەو دەسیان کردو تەئیش کردن و فان پەیدا کردن - دەورەى
تۆریان دەدا و دەسیان درێژ دەکرد و شەریان دەکرد تاکو بە زۆر شتەکانست
بۆ هەلگرن .

بە راستى من نەمتوانى کوتانەکان بکرم و وازم لەو هینا خۆم بە
تەنیا شتى وا بکەم . هەتا ئەو دەمە من لە دنیە کەم مانگیکم پى چووبوو و
ژفانى مالهەم لەموى بە بەرگى تازەى رەنگاو رەنگەو دەبینى . ئەودەمە
زانیم رەنگە سەرە کە کانی قوماشى ژفان سوور ، ئال و پیرۆزە پى بە . لە
دوو کاتە کە چارم بەو رەنگانە و ئەو چەشنە قوماشانە کەوت . ئەودەمە
فیربووبووم کە ئافرەتان دەیانفکرن و لە بەریان دەکرد . لە دوو کاتە کە
خەریک بووم قوماش بکرم هەموو شتیکی ئافرەتان هەبوو تەنانت فیس و
سەریۆشى سەر .

من بیرم کردەو و زانیم من کە لە ئەورووپا گەرە بووم و فیری
رەنگ و نەخشە کانی ئەورووپام بپرای بپرای ناتوانم لێرە قوماش بکرم . من
ترسابووم لەو کە قوماشتیکی وا بکرم بە دلەم پى ، بەلام بە دلێ ژفانى ئیرە
نەپى . لە بەر ئەو پى یارم دا لە گەل تەرجومانە کەم بۆ قوماش کپین بچینە
بازار . بۆ ناو بازار چوون و شت کپین لە گەل تەرجومانە کەم زۆر خۆش
بوو . بەلام لە رینگا کە پیکەو قسەمان دەکرد ، ئەو نەندى ئەما بوو لە گەل
پەکتى ریک نە کەوین . ئەو دەویست قوماشى وا بکپین کە بۆ بەرگى
ئافرەتانی سولەیمانی دەس بەدا . بەلام من قوماشى وام دەویست کە ژنە
لادنیەکان دەیکرن و بە بەرگ لە بەرى دەکەن . تەرجومانە کەم سەریکی
هینا و سەریکی برد ، لە سەر کە لە رەمقی من هەناسە پێکی هەلکیشا و هاتە
سەر قسەى من . ئینجا منى برده دوو کاتیک لە قەیسەرى کە ژە لادنیەکان
قوماشى لى دەکرن ، ئەک دوو کاتە تازە کان کە قوماشى مۆدەى نایلۆنى
ژاپۆنى لى بە دەست دەکەوێ .

ئىمە پىتكەۋە چوۋىنە قەيسەرى و لەۋى ھاۋرىتكەم بە ئازايى و بە بىن
 دوۋدلى دەسى كرده ھەلبىژاردنى قوماشەكان . بە خوا بەھاتايە من ھەلم بىژاردىن
 بە پىچە وانەي ئەو رەنگە كانم ھەلدە بىژارد . چونكە من فېرى رەنگە كانى
 ئەورۋوپام . بەلى ئەو عەباي لە بەر كەدبو و پەچەي پىتوۋ بوو بەلام
 قوماشەكانى باش دەناسى و باش ھەلدە بىژارد . لەو دەمە كە ئىمە شتمان
 دەكپى دوو ئافرەتى دىنە كە مانىش بۆشت كپىن ھاتبون و سەلاميان لى
 كپىن . بەراستى من نە مانىن چونكە لە دوو خىۋى پەشيان دەكرد . بەلىن
 ئەمانە لە لادى بە بىن عەبا و پەچە دەگەرىن . بەلام كە دىنە سولەيمانى دەبىن
 لەسەر دەستورى ئىرە برون ، خويان بە پەچە و عەبا داپوشن ، وانا
 خويان دەگورن و ۋەك خىۋىكى رەش خويان پىشان دەدەن .

من ئىستاش نىنە گەشىتم چۆن ژىك لەژىر عەبا و پەچە ئەوانى تى
 دەناسى كە لە سولەيمانى بە ھەلكەوت پىن بان دەگا . ھەندى جار ئىۋاران
 لەگەل چەند ژن دەچوۋىنە سىنەما . كە دەردە چوۋىنە دەروە لە ناۋەراستى
 قەرقەر و ھازەي خەلك من ھاۋرىتكەنى خۆم كە خويان كەدبوۋ خىۋى رەش
 لە تارىكايى بزر دەكرد .

ژىك بەم رەشپوشىۋە چەندى خۆي دەشارىتەۋە ، چەندى بزر بوو و
 نەناسراۋ دەبى !! بەلى ئەو لەژىر پەچە كە يەۋە خەلكى دەبىن ، بەلام
 كەس ئەو نابىن . ئەو ژنە نەناسراۋ ، پىتە فاكرى بىناسى و نابىن . تۆ
 كە لى بان ورد دەبىتەۋە وادەزانى لەۋە نەناسراۋ ترن كە دەم بەستراۋ بىن .
 من ھىشتا تىنە فەگم چۆن پىاۋەكان رازىن لەگەل يەكىك قەسە بىكەن كە خۆي
 لە خەلك گۆرىپى . من لەگەل تەرجومانە كەم چوۋىنە چەند دا يەرەيكە كە
 پىاۋان بە روو دانە پۆشراۋى - ۋەك من - دانىشتبون و دەمتوانى لەبارى
 قەسە كە دىنان لەگەل تەرجومانە كەم وردبەۋە ، ئەو ئافرەتە كە لە ژىر جەلە
 رەشە كەۋە خۆي شارەدبوۋە . زۆر پىن كە نىم دەھات بەۋە كە چۆن شوۋشەي

کۆلاکه‌ی له‌ژێر په‌چه‌که‌وه ده‌خواردوه . له‌م وڵاته گهرمانه هه‌موو ده‌می
 خواردنه‌وه‌یك به‌ میوان ده‌درئ : چای گهرم یان پیسی کۆلای سارد
 که جینگای خواردنه‌وه‌ی ئیمه‌ی گرتوه له‌ وڵاتی موسولمانان . خواردنه‌وه‌ی
 سه‌رخۆشکه‌ر ته‌نانه‌ت بیرمه‌ش له‌م وڵاتانه هه‌رامه . ئیمه‌ چنه‌د جارئ
 چوینه دایه‌ره‌یك و کاربه‌ده‌سته‌که به‌ ده‌نگ کچه‌که‌ی فاسی ، به‌لام بپرای
 بپرای چاوی به‌ رووی نه‌که‌وت و نه‌به‌رئه‌وه که خزمی نه‌بوو نه‌یده‌توانی
 چاوی به‌ رووی بکه‌وئ . لای من وایه ژیتیک که بتوانئ هه‌موو شتی
 بیستئ ، به‌لام خۆی نه‌بیزاو بئ باشته‌ر ده‌توانئ بگاته مه‌به‌ستی خۆی و
 نه‌مه هه‌ندئ جار پیاوان ده‌خاته ناخۆشیه‌وه ، نه‌و پیاوانه که میشکیان
 کوله‌که‌ن به‌وه تاکو بزانی ئه‌مه کنه‌یه ؟ لیره وایان تی‌گه‌یاندم پیاوان ،
 بۆئه‌وه که پیاوانی‌تر چاویان به‌ ژنه‌کانیان نه‌که‌وئ ، په‌چه‌یان داهیتاوه . به‌لام
 من بروام وایه له‌م ده‌ستووره پیاوان له‌ ژنان زیاتر تووشی ناخۆشی ،
 ده‌رده‌سه‌ری و نه‌خۆشی ده‌مار بوون .

جاریکیان ته‌رجومانه‌که‌م که ته‌واو به‌ په‌چه و عه‌با خۆی داپۆشییوو
 توانی به‌سه‌ر کۆمه‌لیک له‌ پیاوانی زه‌لام زه‌لام زال بئ که له‌ ده‌ورویشتی
 پاسیک راوه‌ستا بوون . ئیواره‌ییکی زوو بوو و من ده‌مویست بۆ سه‌ر
 کاری به‌ستی نه‌ دووکان بچم . به‌لام پاسه‌که پر بوو و نه‌یده‌ویست هه‌تا
 سه‌ر به‌ستی نه‌که‌ پر وا . کیشه‌ی (واتا مشکله‌ی) یه‌که‌م ئه‌وه‌بوو له‌ پێشه‌وه‌ی
 پاسه‌که جینگاییک بدۆزمه‌وه ، دووم ئه‌وه‌بوو من بگه‌ییستنه‌ جئ .
 ته‌رجومانه‌که‌م وه‌ک پلنگ چوه گیان پرا نه‌که (١) (واتا سائقه‌که) ، له‌پاشان
 خاوه‌ن پاسه‌که و ریواره‌کان . ئینجا که‌وته گیان ئه‌و ته‌ماشاکه‌ره‌ فزوولیا نه
 که لیره هه‌ندئ جار به‌ بئ مه‌به‌ست ، هه‌ر بۆ ته‌ماشاکردن و فزوولسی

(١) بران Biran لیره (ی) به‌که زۆر کورته وه‌ک بزانی ، بلی ،
 بکوژ ، بیر .

کزده بنهوه . من حهزمده کرد له قسه کانی هاوبهش بيم ، چونکه ههراکه له بابته گه پانی منهوه بوو . بهلام داخه کم من کوردیه کهم نهوهنده باش نه بوو وشه کانم تهواو نه بوو بز ئهم بابته قسانه . ته رجومانه کهم به پیرانه کهی گوت له پیشهوه که سی تری سوار نهکا و ههردوو جینگاکهی پیشهوهی بۆ من دابنری بۆئهوه که من به رهحهتی بگه مه جیی . نهو کابرایه که دهیویست له پیشهوه سوار بیی دابهزی و له تهنیشت پیرانه که خۆی به پاسه کهدا ههلواسی . من به بهشی خۆم رازی بووم و حهزم نهده کرد کابراییکی ریوار له بهر من خۆی بخاته تالووکوه . بهلام نهو به قسهی منی نه کرد و به پیرانه کهی گوت به قسهی من نهکا ، له پاشا نومرهی پاسه که وهرده گرتی و ئهیدا به کار به دهستی هاتوچۆ و لهوانهیه تووشی سزا بیی . کاکهی پیران منی به تهنیا گه یانده جینگاکه م . به لئی من تی ده گم ژینکی جوان به هۆی چاوه جوانه کانی بتوانی به سه ر چه ند پیاویکا زال بیی ، به لام ئافره تیک له ژیر په چه وه هه ر به هۆی گره ی ده نگ و قسه و چاوه راو (واتا هه ره شه) وه به سه ر پیاوانا زال بیی ئه مه شتیکه کم که س ده توانی بیکا . لیره ده ستور نهک تهنیا به هۆی په چه و عباوه ، به لکو به هۆی زۆر شتی تره وه سنووری ژیا نی ئافره تانی ته سک کردوه . به لام ژنان هه مووده من له م ماوه ته سه کهی خۆیان سوودیان وه رگرتوه . به لئی هه ندی جار ژینکی ئه ورووپایی واده زانی ژیان له ژیر ئهم جوړه ده ستوره و له ناو ئهم ماوه ته سه که زۆر ناخۆشه و له دلای خۆیا ده لئی نازانم ئهم ژنانه چۆن به رگه ی ده گرن ! به لام که چوو ته ناویان و له گه لیان ژیا ی ئه وکاته تی ده گه ی ژنی ئه ورووپایی ، که به ئازادیه کهی خۆی ده فازی ، له وان با شتر ناوی . له رۆژئاوا ئه مه په نجا سا له ئیمه خه ریکی ئازاد کردنی ئافره تانی که وهک پیاوان هه مان مافیان بده نیی . له پاش چه ند مانگ ژیان له ناو ژنانی موسولمانان - که لای ئیمه به چه ساوه و به ندی کراو ده ژمیرین - گه ی شته ئه و بیره که بلیم : « یتو من پیاو بيم رقم هه لده سی

له ناو ئەم جۆره كۆمه له دا له شاران بژیم . چونكه ژنان باش سوودیان له دهستوره كه وه گرگتوه و پیاوان تووشی زیان بوون . « له دێهاتی ئێره — خواو راستان — ئافرهتان سه به سترن .

دانیشتنیکی ژنانی سوله یمانی

له مانی خۆمان له سوله یمانی ئیواره یك دانیشتنی ژنان كرا . له بهر گه رمای ئیواره قه نه په و كورسیه ناخۆش و ناشیرینه كان له گه له ته په له کی جواره و چای بۆ چه وشه گۆزرا نه وه . دۆشه گیش له ته نیشته دیوار یك بۆ ئەو كه سانه ریزكرا كه ده یانهوی له سه ر زمو ی دانیشتن . پریاری واش درا من له سه ر یه كێ له و قه نه په به رزه نار هه تانه به در یژی ئەو ئیواره یه دائیشم .

چار كۆمه لی ژنان بۆ ئەم دانیشته هاتن . كۆمه لی یه كه م كه ته رجوما نه كه م و منی تێدا بوو به رگی ئەو رووپاییمان پۆشیبوو . له م كۆمه له كچه كانی تری ماله كاش هه بوون كه به رگی فیڕگه (واتا مه كته بیان) پۆشیبوو . كۆمه لیکی بچوو کی ژنان كراسی در یژی سووری شه ویان پۆشیبوو . ئەمانه خشلیان له خۆ نه دا بوو ، په چه یان نه بوو و كه چوونه وه بۆ دو عاخوازی به ئینگلیزی ده یان گوت « بای بای » . ئەمانه هه سستی ئەوه یان ده كرد زۆر له سه ر مۆده ی ئەو روویان . ئافره ته كۆنه په رسته كان كۆمه لی سییه م بوون كه به رگی ره فگا و ره فگیان له به ر كرد بوو و وه ك ئافره ته كانی لادییه كه ی خۆم خشلتیکی زۆریان له خۆیان دا بوو . زۆر به ی ئەم ژنانه مندالی زۆریان له گه له خۆیان هیتا بوو . كه وا كانیان شین و سه وز بوون ، سوخمه كانیان له سور مه ی په نگی تیر ، نیه كانیان خشلدار و سوور و رهش بوو . له پشته وه شالی سوور و سه وزیان خستبوه سه ر شانیان هه ردو دایکی ماله كه له م كۆمه له بوون . ئەم ژنانه له سه ر دۆشه گه كه ی

سهرزه‌وی دانیشتبوون و جغاره‌ی درېژی کوردییان ده‌کیشا . جوړی دانیشتیان زور پلاستیک بوو ، ده‌یاتوانی هم به چوارمه‌شقی ، همیش به نه‌ژتو به‌رزی دانیشن . من هندی جار ده‌مويست لاساییان بکه‌م و وه‌ک نه‌وان دانیشم . به‌لام داخه‌که‌م پیم‌نه‌ده‌کرا . نیمه‌ه‌ورووپایه‌کان له ه‌موو شویتنی جیگای دانیشتی باشمان ه‌یه . نایا دانیشین یان پرۆین لاقه‌کانمان ته‌نیا بو پاشه‌وه یان بوپیشه‌وه ده‌جولتین . به‌لام خه‌لکی روژه‌ه‌لات که دانیشن ده‌توانن جمگه‌ی رانیان و نه‌ژتویان بو ه‌موولاین بجولتین و رابکیشن . که به چوارمه‌شقی داده‌نیشن لاقه‌کانیان ده‌خه‌نه ژتویان و به‌شی سهره‌وه‌ی له‌شیان راست ده‌خه‌نه سهری . نه‌مه دانیشتیکی زور جوانه . نافرته‌ی روژه‌ه‌لات به‌م‌جوړه ده‌توانی به‌ته‌واوه‌تی به‌حسینه‌وه ، بو‌چه‌ند لا‌خوی بگورئی و دانیشن .

نیمه‌ه‌ورووپایه‌کان جوړه جوانی‌تکی بزئومان ه‌یه . نیمه‌ده‌بین له بزوتن بی‌زین . له‌به‌رته‌وه که دانیشتن و راکشاین ناه‌سینه‌وه . نیمه وه‌ک تراکتوریک و این که به راوه‌ستاویش ده‌لرته‌وه . له‌به‌رته‌وه من به خوشیه‌وه ته‌ماشای نافرته‌کانی روژه‌ه‌لاتم ده‌کرد که چون‌خویان به باشی دم‌ه‌سانده‌وه .

بیجگه‌له‌م سچ کومه‌له‌ژناهی سهره‌وه کومه‌لیکی چوارهم ه‌بوو بریتی بوو له نافرته‌کانی سوله‌یمانی که به‌رگی مژده‌یان له‌به‌ریوو . پو‌شه‌کی (واتا به‌رگی) نه‌م نافرته‌تانه له‌هی لادینه‌کانی ده‌کرد ، به‌لام نه‌ختن گورپرابوو . کراسه دیوه‌وده‌ر (واته شغاف)ه‌کانیان له قوماشی نایلونی گولنداری ژاپونی یان تولی سورمه‌دار دروست کرابوو . ره‌نگه‌کان درشت و زه‌ق نه‌بوون ، به‌لکو نهرم بوون . نه‌م کراسانه ده‌گیشه‌سه‌ر نه‌ژتو و به‌شی سهره‌وه‌ی له‌شی داده‌پو‌شی . پشتویتیکی ته‌سک فاوقه‌دیانی باش ده‌به‌ست . نه‌م پشتوینه له‌لای ه‌ندی نافرته به‌پارچه لیره رازابوه‌وه .

ونه لادتيه كان پشتوينيان نيه . كه واكانيان و كراسه كانيان راست هتا خواره وه دريژ دميته وه و هه ندي جار له باتي پشتوين به پارچه قوماشيك ناوه راستي خويان ده بهستن . كچيك كه هيشتا شوي نه كردين به چهي سري نيه . ژناني مال كه شوويان كرده فيس له سريان نائين و پيچهي زل ناپيچن به سريانه وه . له پاشان ئافره تاني ئهم كومه له سر پرووت بوون و قزيان كورت بريوو و وه كو هه ندي كچه بيست ساله كاني ئه وروپا پرچي خويان كول كر دبوو .

هري ئهم هه موو زيپه يان له كوئي بوو ؟ هه نديكي به شيك له ماره يي بوو كه به ليره ي زهره خرابوه سر فيس و سه ريپچ كه ئافره ته كونه په رسته كان له سريان نابوو . ئافره ته كاني سوله يمان ي زيپه كانيان به ملوانكه ، پشتوين يان بازنگ له خويان دابوو . ژنيك بابي ۸۰۰ دينار زيپي له خزي دابوو ، يه كني له ئافره ته كاني سوله يمان ي په راويزي سوخه كه ي به ليره و پارچه زيپي تري رازاندبوو .

ئافره ته كاني ناوشار له سه ر زهوي دانه نيشتن ، بهلكو له سه ر قه نه په و كورسي . هه وه ي سه رنجي مني راكيشا ئه وه بوو ئه و ئافره تانه كه به رگي نايلژن ، ئه وانه كه كراسي دريژ و ئه وان ي تري كه جلي ئه وروپايي يان له بهر كر دبوو ، ئه مانه هه موو له سه ر قه نه په كانش زور جار به چوارمه شتي داده نيشتن . وادياربوو جمگه ي رانيان وا نه رم بوو و وا فير بوو بوون له سه ر زهوي زورتر به و چه شنه دانيشن .

كس له م ئافره تانه خوي نه گرتبوو به وه كه پيلاوه كاني دانه كه نني . له م ولاتانه كه مروف هه ميشه له پيش ئه وه له سه ر دوشه گ يان فرش دانيشي پيلاوه كاني داده كه نني ، پيلاو به پارچه ينيك به رگه داناندرئ . له هه موو ماله كان كه ده چووم ته ماشام ده كرد لاييك پره له پيلاو كه بين خاوهن و به تيكه لاوي فري دراون . له ماله كه ي سوله يمانيم هه ر ئافره تي

دهيتوانی پيلاوی يه کښتری له پښ کا . زور جار ژاننی کورد به پيښی په تی له ماله وه ده گه رښ ، نهمه ش شتیکی سیر و سه مه ره نیه و جوانه (۱) . به لامل نه وهی پښ لا سیر و چهوت بوو کچیکم ددی بهرگی نه ورووپایی کورتی له بهره و پښ په تیه .

دانیشتنی ژنه کان له حوشه که درتړهی کیشا هتا ئیواره ییکی دره ننگ و گه یشته شو ، له ژیر هه ستیره کان پیکه وه رایان ده بوارد و دمه ته قی یان ده کرد . له بهر گهرمی ئاو و هوا په یتا په یتا سارده مه نیان ده خوارد و به فراویان ده خوارد هوه . بهر له چاله بهر پایزان ده پاریزرا و هاوینان به بار بو شار ده هیترا و له بازار ده فروشرا . نهم بهر نه ختیکی له پووشه که ی پاک ده کرا و ده خرایه ئاو ئاوی خوارد نه وه ، ماستاویان شه به ته وه . هه موویان له هه مان کاسه ئاویان ده خوارد هوه و بو هدر یه کښ ئاوی تازه تی ده کرا . له پاش نهمه چای هات و جار جار ش خه ریکی قرتاندنی ناوکی وشکی سویر بوون وه ک ناوکه کوله که ، ناوکه شووتی و ، نلوی گوله بهر ژوه . له پاشان میوه یان بو هیتانین . له سه ره ئای هاوین ترۆزی و ئارو (واتا هیروئی ، خیار) به پارچه ی درتړ درتړ که خوئی به سه را ده کرا ، له پاشان کاله ک و شووتی .

یه کښی له نافرته کان پاش ماوه یتک هه لسا و چه سهر حوزی ئاو ، له وئی ده سنوژی سهند و چه لای عه باکان و له ژیره وه بهر مالیکی خوری دوزیه وه و دایخت و له سه ری نوژی کرد . وا دیار بوو له ماله وه نوژی ئیواره ی نه کرد بوو . له دوایدا مندالانی میوانه کان و ماله وه که وته

(۱) له نهمه ریکا زور جار ژنی خانه خویم ددی له ماله وه به پښ په تی ئیش ده کا . نهو ژنه پښی گوتم له ولاتی نه رو بیجیش - که له باکوروری نه ورووپایه - ژنان له ماله وه پښ به تین و بهم جوړه پښان ده حه سیته ره .

وه نه وزدان و له جیگای خویان خه ویان لڼ کهوت . نه خوڅشیکي هه لاهمه تدار که له ژووره وه دهه سایه موه هاته حه وشه . نه مه کچیکي هه راشی به کڼ له میوانه کان بوو . لیره منداله نه خوڅشه که — له گهل نه موه شدا وا دیار بوو تاي لڼ هاتبوو — له ماله وه به ته نیا به جڼ نه هیلرا بوو ، چونکه نه مه لیره عه ییه . ناوچه وانې باش پیچرا بوو . نه مه له بهر نه وه بوو — وه کور گوتیان — سه ریښه که ی که م پیته وه . له زور جیگا نه م چه شنه پیچانی ناوچه وانهم بو گوره و بچووک ددی . نه م کچه له سر قه نه په که له ته نیسته وه دانیشت . له وکانه شووتی به میوانه کان ددرا . من — له ترسی نه وه نه که نه خوڅشیه که وه رگرم — له یه که م ماوه که به ده ستم کهوت جیگا که م گتوری . من له سه ره تاي مانه وه م له شار تووشی نه خوڅشیکي ورگ بووم و پزیشکیتکی (واتا دختوریکی) عیراقی دهرمانی بو نووسیم . گهرمی له شم بهرز بوو و له ژووری میوانانی ماله که م چند روژی که وتم و هموو ژووره که م بو خوم داگیر کرد . له بهر نه وه حزم نه ده کرد جارکی تری نه خوڅش کهوم . له ورژانه ئنفلوانزه Influenza بلاو بوو بوو و له ماله که م ۴ — ه که س تووشی بوو بوون و له وانه بوو پزیشک بانگ کری . به لام سه روکی خیزان فرمانی دا نابن پزیشک بو ماله وه بانگ کری و که س له نه خوڅشه کان به سواری عاره بانه نابن بیریته سر دختور ، چونکه له ورژانه یه کڼ له منداله بچووکه کان له گهل نه موه شدا دختور دهرزی لڼ دا بوو مرد ، له بهر نه وه کاکی ناغای مال پروای به دختور هاتبوه خواره وه .

ژنیکی جوانکه له ی دهنک خوش

له ناو ژنه کان یه کیلک ته واو سه رنجمی راکیشا . نه م غافره ته زل و جوانکه له بوو ، ومک هه ستیره ی Opera « واتا گورانسی و شاقو گهری » ده نگیکی بهرز و خوشی هه بوو . که پرسیم پڼیان گوتم گورانی پیژیکي باشه . زور قسه ی پڼ ناوئی بلیم لیره که زور تر غمی

په وروږده كړدني كوران ده كړئ ، فيرگه ي « وانا مه كته بي » وا نيه بؤ مه شقي گوراني (۱) . نه مه بووك بوو تازه شوي كړدبوو و منداييكي بوو بوو ، به لام شووه كه ي باش نه ده پړوي و خه لكيش ره خه يان لي ده گرت . من يرم له وه ده كړدوه بيتو نه م كچه له نه وروپا بواي به م ده نك و جوانيه وه كه هه ستيره يكي گوراني ده گه شايه وه . ليړه ته نيا ژنان به به رزي و خوشي و شانازي باسي جوانيان ده كړد . به لام مندا ل بووني به كه له دواي به كه ، نه م كومه له بچوو كه كه ده وروپان داوه و ته نكيان پي هه لچنيوه ، ده به هوي نه وه نه م گوله جوانه سيس پي و هه لوه ري . نيمه با زور ره خه ش له م فاوه نه گرڼ . له روژ تا واي بؤ سفور له نه وروپاش زور كورمار و كومه لي وا هه ن كه نافرته ي زور جواني تيا هه لده كه وي ، كه - به پي نه وه كه خه لكيشي زور سووديان لي و هر گرن - ده ژين و دهرن .

دانشته كه هه دريژه ي كيشا و ژانيس هه خه ريكي ده مه ته قسي بوون و ماوه ي نه وديان هه بوو باسي زور شت بكن . قسه ي پي ناوي بليم نه م ژفانه هه موو شتيكيان ده زاني كه شاياني زافين پي . نه وه ي شاياني باس و روون كړد نه و به نه م ژفانه كه له ماله وه ده ميتن و ته نيا خه ريكي نيشو كاري مال و مندالي خويان و كاني خويان به فير و نادن له نه سه به خوكاني وه كه نيمه ته واو زور زاترن ، نه و ژفانه ي نه وروپا كه هه موو كاني خويان ته رخاني نيشه ته سه كه يان ده كه ن و له وه زياتر هيج نازان .

به هه مان بير ده توانين قسه ي دايره گه وروپا كانمان ته بوول كه ين كه جاران ده يانگوت : « نه وه ي بيشكه راده ژه نې ده تواني دنياش بچوونيني » .

(۱) نيشتا حوكومه ني عراق خه ريكي په وروږده كړدني كچانيسه له گه ل كوران و فيرگه ي گوراني و ملازيقه ي وا هه به كه كوپو كچي تيدا ده خوين .

ئېمە ژنانى ئەوروپا ئېستا بەدەگمەن بېشىكى مىنال پادەژىن و ئەوندە
خۆمان لە ئېش و كارى تايەتى خۆمان نوقم كرده كه ئاگامان لە دنيا نيه و
نازانين تەختى وشك لە دارى سەوز هاتو .

هاتنەوى پياوان بۆ مالمو

زىك سەعات يانزەى ئىوارە - سەعاتى پېش نيوەشەو - پياوان ،
باوك و كورپ هاتنەو . هاتنەوى مېرد و كورپ لەلای ئېمە لە سالەكانى دواى
۱۹۲۰ دەبوە هۆى بووژانەوى كۆمەلى ژنان : ئافرەتەكان پرچى خۆيان
رىك دەخت و لە بەردەم پياوان گفتوگو خۆشتر و نەرمتر و جوانتر
دەبوو . دەمەتەقى كەم دەبوو ، لۆمە ، رەخنەگرتن ، سكاللا و قسە بە
خەلك گوتن نەدەما .

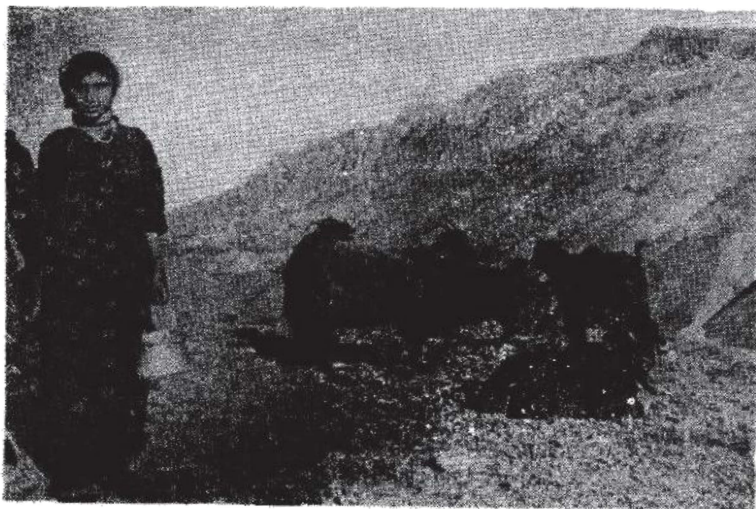
ئەم پياوانە بۆ زۆرى ژنەكان غەرىب بوون . بەهاتايە ئەوروپايى بواین
دەبوە كارەسات . ژنان هەموو رايان دەكرده ژوورەو و حەوشەكەيان
بۆ پياوەكان بەجى دەهېشت . ئەمەيان بگردايى ، واتا هەموويان بۆ
عاباكانيان رايان بگردايى ، هەموو دەشلەژان و دەكەوتنە سەرىك . بەلام
پياوەكان كورد بوون و خەلكى شارەكە بوون ، لەبەرئەمۆ ئافرەتەكان تەنیا
سەر و ملی خۆيان پېچا و وەكو كەس بۆ ئەوئى نەهاتىن لەسەر دەمەتەقى
خۆيان دەواميان كرد . پياوەكانىش بە هېواشى و بە بىدەنگى لەپشت
ژنەكانەو رینگای خۆيان دۆزىو و چوونە ژوورەو . باوك كراسە
دریژەكەى شەوى لەبەر كرد و بە بىدەنگى بە پەژەكەيا بۆ سەربان
سەر كەوت تاكو لەوئى لەسەر چوارپايەكەى بنوئى . كورپەكەش بىجامەكەى
لەبەر كرد و بەدزىو چو سەر دەسشۆر و دانەكانى پاك كردهو و دەس و
دەم و چاو ، پىنى شۆرى . ئەمىش بە بىدەنگى بەسەر پەژەكەيا هەلكشا و
چو سەربان تاكو لەسەر چوارپايەكەى بنوئى .

چایی لیتنان له سمر سه کۆی قورینی بهرمال
 ناو له تهنه که نهونا هینراوه بو چابه که . توپزاوا

کچی مان چیشت لښ نهزڼو به چیچکانهوه به دیار
 ناگردانه کهوه دانیشتووه . توپزاوا

بزڼ دۆشڼ له شاخه کانی سمر و ټوپزاوا

خانوه دټهاتی بانه کم له کیلکه کهی شیخدا له ټوپزاوا

من له دمه ته قهقی ژنان وه پرس بووم و ته ماشای پیاو ه کانم ده کرد .
به لجن نهو دمه نه ختی کوردی تی ده گه یستم ، به لام که ه موو پیکه وه
قه بیان ده کرد هیچ حالی نه ده بووم .

چوار پایه که می منیش له سهربان بوو . من ه زم ده کرد و دلخوش
بووم که له سر سهربانه قورینه که له ژیر عاسمان بخوم . دیتی باری دنیا
له پاش مه لابانگ دان زور خوش بوو . هه ستیره کان له پیشدا ورده ورده
کال ده بوون ، به لام عاسمان هیشتا نیوه تارک بوو . له پاشا ورده ورده رۆژ
هه لده هات . له سهربانه کان چاوم به خه لک ده کهوت لیفه کان هه لده ده نه وه .
دایکه کان له سر لانکه کان په رده لاده دن . له پاشا نوینی شه و کوده کریته وه و
داده پوشری و ته نیا چوار پایه ره قه کان ده میتن . هه موو شاره که له گه ل
یان پیش هه لاتنی رۆژ له خه و هه لده ستن .

دهسته بهرگه کوردی به کهم

نهو دهسته بهرگه که بو من گرابوو زور جوان بوو . شهرواله که له
سورمه ی سوور ، سوخه که سووری کال و کهواکه سورمه ی سپی بوو .
کهواکه له سر ده ستوری کوردان دریز بوو و ده گه یسته سه رزه وی .
بهرگی ژنه کورده کان له بهرگی ژفانی هه روو پای سه ده کانی ناوه ندی
ره نگاوره نگ ده چی . کراسه کهم دوو هه قیانه ی دریزی هه بوو که له زهوی
دهمخشان . به لام تو له ده می کار کردن ده بین سه ری هه قیانه کان به یه که وه
به ستیج و بیخه یه پشت ملت ، نه وده مه قۆل هه تا ئانیشک پروت ده بین و
ده توانی به ئاسانی چیشت لی قتی ، ئامان بشوی یان ده ز نو تزه که ت تازه
که یته وه . به لام له ده می نو تزه کردن ده بین هه قیانه کان بکرینه وه و شوپر بنه
خواره وه . که وایتیکی دریزیش هه یه به لوکه پرکراوه و له سورمه ی سوور
دروست کراوه . بو سرم فیسیکی رهش هه یه که پارچه زیرتکی پیته
دووراوه له گه ل سه ری بیچیک . شهرواله در تزه کهم ته رجوما نه کهم هوما شه که ی

بۆ کریم و خۆی به مه‌کینه دووری • جووتی سۆلێشی بۆ من به دروست کردن دا که نه‌خشی زێری پێوه‌یه • تهرجومانه‌که‌م خۆی قوماشی به‌رگه‌که‌می کری ، خۆی پری و خۆی به‌دهس و به‌مه‌کینه دووری • پرینه‌که‌ی ئه‌وه‌نده وه‌ستایانه‌ بوو هه‌چی لێ به‌فیرۆ نه‌چوو • ئه‌و له‌باتی ئینج و پینی ئیستانمان به‌بست و په‌نجه‌ پێوانه‌کانی ئه‌گرت و له‌پاشان ده‌بیری •

بۆئه‌وه‌ بزانه‌ پارچه‌ به‌رگه‌کانم چۆن له‌بهر ده‌کریڤ چومه‌ لای خانه‌خوێ که‌ی دێیه‌که‌م و پارچه‌کانم پێشانی کچی ماله‌که‌ دا که‌ باش تێم‌بگه‌ینن چۆن به‌ باشی له‌به‌ریان‌که‌م • ئیمه‌ له‌ رۆژئاوا و فیری له‌به‌رکردنی جلی خۆمان بووین ، لێره‌ ترسام هه‌زانم ئه‌م جله‌ کوردیانه‌ به‌ باشی له‌به‌رکه‌م • له‌وێ کچه‌که‌ جله‌کانی خۆی دا‌کانه‌ و پارچه‌ به‌رگه‌کانی منی له‌به‌رکرد • کچه‌که‌ له‌ جل‌گۆرینه‌که‌ی هه‌یج لایێکی بچوکی گیانی رووتی خۆی ده‌رنه‌خست • ئه‌مه‌ ئه‌م رووداومی خواره‌وه‌ ده‌خاته‌وه‌ بیرم •

جاریکیان کچه‌که‌ وستی له‌به‌رکردنی به‌رگی هاوینی دینمارکی تاقی‌کاته‌وه‌ • به‌رگه‌که‌م پێ دا و له‌به‌ری‌کرد • له‌ دووره‌وه‌ راوه‌ستام تا‌کو به‌ کامێره‌که‌م وینه‌ی بگرم • له‌وکاته‌ دوو ئافره‌تی دێیه‌که‌ له‌ویوه‌ تێه‌پین • له‌پریکا کچه‌که‌ له‌ به‌رچاوم بزر بوو • له‌پاش گه‌ران له‌لای ئاگردان به‌ کزی و ماتێ دۆزیمه‌وه‌ • له‌وێ له‌سه‌ر پینی هه‌لتووتابو و به‌ ده‌سه‌کانی ئه‌ژۆ و قۆله‌ رووته‌کانی داپۆشیوو ، چونکه‌ کراسه‌که‌ هه‌تا ئه‌ژنۆی ده‌گه‌یشت و قۆلێشی زۆر کۆرت بوو • کچه‌که‌ به‌ ترسه‌ ترسه‌وه‌ تێی‌گه‌یاندم که‌ شتیکی خراپی کرد و جلیکی‌وا پێ‌ئاپروانه‌ی کرده‌ به‌ری که‌ ئه‌ژۆ و لاق و قۆله‌کانی به‌ رووتی ده‌رخست • له‌پاشا گرتی : « خوا و راستان که‌س به‌م حاله‌ خراپه‌ نه‌یدیم • له‌به‌رئه‌وه‌ بۆ ده‌قیقه‌تیکیش بێ ئابرووم نه‌چوو » • گریمان (واتا بابلین) یه‌کن له‌ دێیه‌که‌ بلاوی‌کردمه‌ که‌ به‌رزترین کچی ئاوابی ئه‌و چه‌شنه‌ به‌رگه‌ی - با بۆ ده‌قیقه‌تیکیش بێ -

له بهر کردوه ، با له مالی خۆرشی بچ ، ئایا بهم کرده و به ناوی خراب نه ده بوو ؟
 نه و له بهرگه کوردیه کم زۆر رازی بوو . به خۆشیه و ته ماشای
 رهنگه کان و پیکه وه ریکه که وتی ئهم رهنگانه ی ده کرد . به مه زانیم هیچ
 ده ستوریکه یان بیریکه ی نه و رووپای له رهنگه کان و پیکه وه گونجانیان
 کاری نه کردوه . ته نیا له یه کشت حهزی نه ده کرد ئه ویش رهنگی سووری
 که وا درێژه که له هه مان رهنگی سوخه و سه پۆشه که بوو . له بهر ئه وه
 له پاشان که وا سووره که م به به کیکی تری سورمه ی پیرۆزه می گۆریه وه .
 ئه گه ره ئه مه م پێشان کچه هه رزه کاره که بداین زۆر دلنیام که حهزی له ده کرد .
 کچه که ئه و جله کوردیه ی له بهر کرد که له گه له خۆما بۆ دینمارک ده مبرد و
 زۆر بچی خۆش بوو . له گه له ئه وه شدا من نه ختی کوردی فیربوو بووم ،
 به لام نه مه ده توانی تخی بگه یێنم ئهم بهرگه وه ک لیره دیاره له دینمارک وا زۆر
 جوان دیار نابن با کچیکه ی له ته مه ن ئه ویش له وئ له بهری کا . جارێ
 کچه کان له وئ به پێ به تی له ناو مال ناگه پێن . له بهر ئه وه ناتوان وه ک
 کچانی ئیره جوان و قیت و قۆز و ریک به ریه بووون .

چوونه سه رکانی و هیتنی ناو

کچ و ژنانی ئیره که ده چنه سه رکانی و ته نه که ئاوه کانیان ده مخه نه سه
 شانیان وا راست و قیت ده پۆن تو حه زده که ی هه ره ته ماشایان که ی .
 پێش ئه وه ی بێمه کوردستان بپرای بپرای نایه ته بیرم جارێک چهند
 بهرداغ ئاوم خواردیته وه . بێمه له وئ شتی ده خۆینه وه وه ک شه ربه ت و
 شه راب . که گه پامه ماله وه زۆر حه زم ده کرد ته ماشای بهرداغیکه ی ئاو
 بکه م که پارچه ی بچووکى به فری تیداین . له ته ماشا کردنی ئه و بهرداغه
 ئاوه بپرای بپرای تیر نه ده بووم . لیره له دینه کم کانیکی باش هه بوو
 نرێک ماله که مان . ئاوه که هه لده مقلیه ناو حه وزیکه ی چوار توپنه و له وئ وه
 به هۆی پلوسکیکه وه ده رژایه ژیر دیواریک و بز ده بوو . کچ و ژنه کان

به هوی ته نه کی نه وتی به تال ، دۆلکه و کونده لهم کانیه ئاویان دههینا .
 نه نه که که یان دهخته سه رشایک و به دهستیک دهیان گرت و قیت به ریسوه
 ده رۆیشتن . به دهم هه لگرتنی دۆلکه له بهر دهسکه که ی ئاساتر بوو .
 کونده که له پیتی پاکراوی مه ر و مالآت دروست کراوه . هه لگرتنی
 ناخۆش و گرافه . ئافرمت ده به ست ده یی له سه ر پستی هه لیگری و له
 هه ردوو لاره به هه ردوو دهم بیگری و به شویره شوپر پروا . کونده ی
 وا هه یه ئه وه نده گه وره یه دمه که ی له لایته که وه و بنه که ی له لایه که ی تره وه
 شوپر ده یته خواره وه و ئاو به پستی ئافره ته که دا ده چۆری . کچی هه رزه کار
 که ئاوی هه لگرت قیت ده روا ، پیاو هه زی لی ده کا و هه زده کا ته ماشای بکا
 وه کـ **Elises** هه زی له **Rebekh** کرد که له سه ر
 بیژی ئاوی هه لده گرت .

بۆ ژنه لادی یی چوه نه سه ر کانی ماوه ییکی باشه بۆ ده مه ته قی و
 به چن هینانی زۆر شتی تری . له سه ر کانی ئافرمت دهم و دهم و چاوی خۆی
 ده شوا ، ده سنوژی هه لده گرتی و له سه ر تاته به رده لووسه پاکه کان نوژی
 ده کا . جاریکیان بیژی تیکم له سه ر کانی دی . هاته سه ر کانی ، دهم و چاوی
 شوژی و دانه کانی به په نجه ی پاک کرده وه . له پاشان له سه ر هه وزی
 کانیه که دانیشت و ده سنوژی هه لگرت و له سه ر تاته به رده کان نوژی
 کرد . له وده مه زۆر ژن هاتبوونه سه ر کانیه که و خه ریکی خۆیان بوون .
 ئیواره ییک له سه ر بانه وه چاوم به ئافره ییکی چالاک که وت که ته نه که ییکی
 زلی به دهسته وه بوو و ده هاته سه ر کانی . له پیتشه ده سنوژی هه لگرت و
 سه رپۆشه که ی سه ری له خوار چه ناگه ی قایم کرد و نوژی کرد . له پاشان
 سه رپۆشه که ی کرده وه و باش له ملی قایمی کرد . ئینجا ته نه که ئاوه که ی
 له سه ر شانی راستی دانا و به دهستی چه پی رانی چه پی خۆی توند گرت و
 به دهستی راستی له سه ره وه ته نه که که ی گرت و به قنج و قیتی که وته ری و
 له ناو تارمایی ئاوی بزر بوو .

وینمیتیکی دمسکری لایتیک له توپزاوه

- { -

مندالیک و کاره کهریک

خانوه کهی توپزاوه

نهو دینه (واتا توپزاوهی لای دووکان) که نریکهی مانگیک تیدا
ژپام له لای کیلکه ییکی گه وره یه که ده که ویتسه سه ر لاپالی شاخیکی بهرز .
نهو به شهی خانوه که بو من نه رخان کرابوو بریتی بوو له ژووریکی گه وره ی
په یه نجره که ده پروانیه حوشه که و دوو ژووری تری . دیواره کانی به
خستی کال دروست و به گه چ سپی کرابوون . سه ری به دار و چیلکه و
حسیر و له پاشان به قور داپو شرابوو . زه ویه کهی قور بوو که به چینیکی
تهنکی چمه تنو داپو شرابوو و روژی چهند جاری بو فینکی ناروشین
ده کرا . په ره سیلکه له ناو داره کانی بن میچ هیلانه یان دروست و له وئی

بیتچووشیان کردبوو و به جووکه جووک بۆ هینانی قور و پووش بۆ
 دامه زرانندی هیلانه و خوارده مه نی بۆ بیچوه کانیان هاتوچۆیان ده کرد .
 مریشک و جووجه لئی ناومال په پیتا په پیتا ده هانته ژووره وه و پیسیان ده کرد و
 بۆ حهوشه که رایان ده کرده وه . له ته نشت دیواره کان دوو قه نه په و دوو
 کورسی داری روت و رمق و ناشیرین راوستابوون : دۆشه گه کانیان
 رمق و قوله کانیان بۆ دانانی چای ، پان دروست کرابوون . ئەم قه نه په و
 کورسیانه به رامبه ریه کتری بوون و دانیشته وه کان وه ک رییواری
 شه مه نده فخر ده بوایه به رامبه ریه ک دانیشن . که گهرمی ههوا به رز ده بوو ،
 کورسی و قه نه په کان بۆ ئاوه وهی ژووره که ده بران که تاریکتر و فینکتر بووه
 دوو ژووره که ی تری ته سکت بوون و په نجه ره کانیان زمتر بوون . له
 په کێ لهم ژوورانه چند سه نووقیتیکی ئاسنی ره نک کراوی مال و میزیک و
 کاتۆر هه بوون . له سه ره تایی دانیشتم چوارپایه ییکی ئاسنیش هه بوو ،
 به لام ئەمه له پاشان بۆ حهوشه گوژرایه وه . ژووره که ی تری به چیمه ته سۆ
 داپۆشرا بوو که له سه ری به ره و فهرش بۆ دانیشن داخرا بوون . له م ژووره
 گه رماو یکی بچووک هه بوو که بریتی بوو له ژوورکی بچووک یی به نجه ره و
 حهوزیکی تینا دروست کرابو . تانکی ییکی گه وره له دهره وه دامه زرابوو ،
 به ئاو پر و به ئاگر گه رم ده کرا . ئەو ئاوه دهر ژایه ناو حهوزه که ی ناو ژووری
 گه رماو . تۆ ده توانی له م ژووره له سه ر تهخته ییکی نرم دانیشی و به
 کاسه ییکی بچووک ئاو بکه یته خۆتا و خۆت بشۆی .

له پشت ئەم ژووره ژووری گه نجینه (واتا مه خزەن) هه بوو که دوو سێ
 که نووی به رزی تینا بوو که به په نجه نه خش کرابوون و بۆ پاراستنی
 دانه وێله به کارده هینران . بیتجگه له مانه له م ژووره ئامیری کشتوکالی
 وه ک داس و گاسن هه بوون . په نجه ره کانی شیخ بۆ وه رگرتنی ئەو
 ئامیرانه که پیوستیان بوو بۆ ئەو ژووره ده هاتن و ئیواره ده یان هیتایه وه .

لهوئى قولتېنەي (واتا سەبەتەي) فانى تىرى ھەبوو و بە قولاپەكانەو ھە گوشت ھەلواسرابوو . بەلام لە ھاوينا دەياتوانى تەنيا بۆ رۆژى لھوئى گوشت ھەلواسن . لىرە ھەندى جار چاوم بە لانكەي ھەلواسراو دەكەوت كە كارەكەرە كە مندالە كۆرىپەكەي تىندا دەخەواند . پىپىلكەيىكى فاشىرىنى تارىك بۆ چوونە سەربان لەم ژوورە لە قور دروست كرابوو . لە بەردەم ئەم ژوورانە پىشخايتىك تەخت كرابوو و لەوتوہ پىپىلكەيىكى بەرز تەوى دەگەياندە ھەوشە كە كە لە قور و بە خوار و خىچى دروست كرابوو . ئەم ھەوشە - لە لايەكەي ترموہ - بەرامبەر پىشخان - جىگاي چىشت لىتان ، تەفور و جىگاي نان كردن ، تەويلە و جىگاي دەرگاي دارىنى ھەوشە ھەبوو كە ئىواران دادەخرا . خانووى ژيان لە خستى كال و بەرد دروست كرابوو و پلانى خانوہ كە ، واتا بناغەي ديوارەكانى ھەموو لە يەك بەرزى تەبوو . سەربانەكانىش ھەموو لە يەك بەرزى تەبوون : لە پشەتوہ بەرز و لە پىشەوہ نزمتر بوو . ئەم خانوانە بەپىپى بەرزى روى زەمىن لە دامىن شاخە كە دروست كرابوون . خانوہكان تەك تەنيا كەرەستەكانيان رەنگى روى زەمىنى پىدەدان ، بەلكو لەگەل لىژبوونى روى ئەم زەمىنە خانوہكانىش بەو لايە خوار دەبوون . لەم خانوانە ھىل (واتا خەت) و قورپەي راست تەبوون . كونى دەرگا و پەنجەرەكانىش لە ديوارە قورپەنەستورە كە راست نەبراوون ، بەلكو خوار و خىچ و قورنەكانىش راست تەبوون . تۆ سەرت سوور دەما لەو جۆرە دەرگا و پەنجەرە كە دەخرا نەو كونا نەوہ ، دەپى چەندى راست بن ؟

كەبرى نوباغەكان

جاريكيان لەتەنىشت كە پرىكەوہ تىپەرىم كە پىرژىكى تيا دەژيا و دەرگايتىكى وا خوار و خىچى ھەبوو تۆ لەلای دەرگا كەوہ دەتوانى ناو كەپرە كە بىنى . ئەم جۆرە كە پرا نە بەھاران و ھاوینان لە ناو كىلگەكان بۆ

خۆپاراستن له تینی گهرمای هاوین دروست ده کړین . ئهم که پرانه له چیلکه و لقه دار دروست کرابوون و سهره کانیان به چنده داریکي خواری سیدار و چیلکه و چلو و گه لا دار گیرابوو . گه لاکان له سهره تادا سه وزن، له پاشان ورده ورده زمرد و بۆر دهن . کیلگه کانی ده و روپشتی دینه که له دهمی دوورینه وه و بهرهم کۆکردن ئهم جوړه که پرانه یان تیا دروست ده کړی .

مه بهستی لادی یی به کان له م که پرانه خۆپاراستن بوو له تینی روژ . دیواره کانی هه ندی جار به حه سیریش داده پوشران . خیزانی ره نجه ره کان له وژر ئهو که پرانه ده ژبان و له ویش ناومالی پتویستی خۆیان وهک کاسه و مه نجه لیان ده پاراست .

پیرژنه که کلیکی زلی خستبوه ده رگای که پره که ، به لام تو ده توانی له ته نیشته کلیله که وه باش دمست درېژ که ی و یه کیکی ده سدریژ ده توانی شتی لښ ده رکا .

که ره شه با هه لی ده کرد ، دنیا پر ده بوو له توژ و خۆل ، دنیا بۆر داده هات و ده رگا و په نجه ره کان ده که وتنه جووله جوول و ته قه ته ق . شه ویکیان وا به هیز په نجه ره ی ژووره که م ده جوولا یه وه ، نه مده زانی که ی به جاری ده شکنی ؟

دروست کردنی خانووی قور

دروست کردنی خانووی قور زۆر ئاسانه و زوو ده کړی . له پيشدا له جینگاینيك قور دمشيلرا و ئهم قوربه ده کرایه ناو چوار چپوه يتيکی دارينه وه بۆ دروست کردنی خشتی کال و بۆ وشک کردنه وه داده ندره . له پاش وشک بوونه وه به هۆی ئهم خشته کالانه دهس ده کرا به دروست کردنی دیوار . راستی ستوونی (واتا عموودی) دیواره کان به هۆی په تیک تهک شاقوول

نه نلزه ده کرا . نه م دیوارانه که له ده دوره ی چیگا که بهرز ده بوون سریان به دار و چیلکه و چلو ده گیرا . له پاش تهواو بوونی ژووره که بهرماوهی گل و قور لاده برا و زهویه که ی نهختن تهخت ده کرا ، بهلام نهک تهواو تهخت . له پاشان دیواره کان به قوری کادار سواغ دهدرا . بهلج نه م خانوانه زور زوو تهواو ده بوون ، بهلام زور پتهو (واتا قایم) نه بوون و زوو دهرووخان .

نیشوکاری ناوما لیکي گهوهی لادی

له مالیکي گهوهی وهک ماله که ی لادیم نیشوکاری ناوما ل زور بوو . من له سهره تادا نه قلم بهمه نه ده شکا . بهلام ورده ورده زانیم هه لسو و پاندنی مالیکي گهوهی وهک نه م ماله ی شیخ پیوستی به زور ماندوویه تی و نیش هه به . له سهره تادا من نه مده زانی چون نه م نیشانه دابهش ده کران و چند کهس خه ریکیان ده بن .

نافره ته کانی مال بریتی بوون له دایکتیک ، کچه که ی و کاره که ریک . بیجگه له مانه دوو کچی بچو و کیش هه بوون . نه ندنامه می نینه کانی خیزانه که به یی جیاوازی ده بواوی له پیشدا نان بو نه ندنامه تیرینه کان داتین که بریتی بوون له باوک و سن کورپه که ی که بچو و کترینیان هوت سالان بوو . زفانی دیتات لیره — وهک ناوشار — په چه و عه با نا پووشن و ژیانی خیزان له م دیتات تهختن له هی ناو روژئاوا ده کا و جیا کردنی پیاو و کورپه کان له ژن و کچه کان لیره باش دیار نه کراوه . له ناو خیزاتیکي لادی پیاو و ژن پیکه وه ده ژین و هاوکاری ده کهن ، نهک وهک شارستانیه کان که جیاوازی تیندایه . خزم و هاوسخ و برادهری تیرینه ی ماله که مان بو دیده نیسان ده هاتن و ده باتوانی له گه ل ژنه کان به سهرهستی قسه بکهن . بهلام هیچ نهرو و پایی نیک نهیده توانی یی بخاته ناو ماله وه . نهوان ته نیا هه تا ژووری میتوان ده باتوانی یین .

جارتکیان ٺهوروپاییتیک بۆ الای من هات . که له پیشخانهوه بۆ
 ژووری میوان هات نهیزانی له ژووری ژنان چی دهکرتی . لهوئی دوو
 ئافرهت ، که کچه گه نجه که و کاره که ره که بوون ، خۆیان فوساندبوه
 ده رگا داخراوه که وه و هه ربه که له کویتکه وه ته ماشای ده کرد بۆ ئه وه که
 پیاویکی ٺهوروپایی - که بپرای بپرای له نزیکه وه نه یاندییوو - باش
 بینن و به مه هزلنج کردنی خۆیان له زانیستی سهر و ناسینی که سی بیانی
 (واتا بیگانه) تیر بکن .

چالاکى نهجى

زۆربه ی ئیش و کاری روژانه ی مال که وتبوه شان کاره که ره که و کچه
 گه نجه که . ئه م کچه به پێی ته مه نی خۆی تو سه رت سوور ده ما چه ند
 چوست و به کار و چالاک بوو . به لام کچه بچو که هه شت سالانه کی
 شیخ نه ختی کۆمه کی ده کرد . ئه م کچه جوان و زه لام بوو و قزه درێزه کی
 ده هاته خواره وه و گوئی گواره داره که ی داده پۆشی .

کچه گه نجه که له بهر ئیشی زۆر و ماندوویه تی به سستی ده بزووت .
 ئه م کچه هه ر له به یانی زووه وه - له مه لا بانگدانه وه - ئیشی ده کرد هه تا
 نیومه شو . روژیتیک که پیتکه وه له هه وشه تی ده په رین ده ستیم گرت .
 ته ماشام کرد وه ک ده ستی پیریزون ره ق و وشکه . من له پیشدا پروام نه کرد ،
 که ده سه ته که یم هه لپری و باش ته ماشام کرد ئینجا پروام کرد . ئه مه زر کچ
 بوو . لیتره مندالانی ژنی ته لاق دراو - که بچووک نه بن - له گه ل باوکیان
 ده میتن و نادریته دایک . به لنج به راستی له گه لی خراب نه بوون ، به لام له
 دوو کچه بچوو که کان گه وره تر بوو و له بهر ئه وه باوکی ئیشی مالتی پین
 ده کرد . لیتره له دیهات ته نیا کور ده چنه فیرگه (واتا مه کته ب) ، کچان

ناچن (۱) . له بهر نه وه که لیره نامرزی (واتا ئالت و نه دهواتی) ناوماں
که مه ، هموو ئیشین به دست ده کړی و هم کچه گه نجه در به ست بسو
ئیشیکی زور له ماله وه چې به چې بکا .

که په کڼی له نه ندای ماله که له سهربانی ته نشت پیشخانه که بیوستان
دستی بشوا ده بواچن هم کچه نازا ده سمشور و مه سینه و سابوون و ناو
پیشی و ناو بکانه ده سیا . که پیاوه کان ده هاتنه وه ده بواچن نه و بچن جلی
شویان بو دانج . که من له گه ل ژیتیکی تری فافمان ده خوارد ده بواچن نه و
خرمه تمان بکا و له سرمان راووستی و به باوشین میتشه کان دمرکاه له گه ل
هموو در پرینی ناره زاییم و قه بوول نه کردنم نه و کچه به سته زمانه به له شی
لاوازیه وه له حموزه که ی نزیک ناوی بو ژووره که م ده هینا . من در به ست
بروم به دزیه وه بو خوم به دۆلکه و سه تل ناو ینیم . به لام که نافرته
گه وره کان پریان زانیم پریان گوتم نه مه عیبه و شووریه . لیره میتوان
فابج ئیش بکا و ئیش کردنی میتوان شووریه بو ماله که یان . خراوه که ران
خه لک به وه بزائن ، رمخه یان لڼ ده گرن . داخه که م تو له پاش ماوه پین
ته مه ل و نه وه زه ل ده بی و فیری نه وه ده بی په کیک خر مه ت بکا و له
خرمه تندا راووستی .

په کڼی تری له ئیشه کانی هم کچه گه نجه — که ناوی نه چې (واتا
خه چې) په — هه لگرتنی قاپ و نامان و مه نجه له مه قورسه کان بوو بو
شورینیان له سرکانی . که چای ده کرا نه چې سه ماو مره که ی له ناو پر
ده کرد ، ناگری ده کرده وه و به ماشه یتکی در ژر زور به پوخته یی خه لووزه
داگیر ساوه کانی ده خسته ناو سه ماو مره که .

(۱) ئیستا له هندی دج گه وره کان فیر که ی کجان کراوه تهره و کچانیس
ده توان بخوین . فیر که ی تابه تی خو یان نه بچن ده توان له گه ل کوره کان
بخوین .

وهرتیر

که ساعات شەشی بە یانی هەڵدەستام ئەجێ خەریکی ئیش بوو . که کچه گەورەکی شیخ یان کارەگەرە که بۆ کۆکردنەوەی کەرە خەریکی زەندنی مەشکەکی ماست بوون ئەجێ خەریکی مالینی حەوشە که بوو . بەلام چۆن مالینی ؟ بە دانیشن و بە هۆی گزگیکی کورتەووە حەوشەکی دەمالی . بەلێ حەوشەکی باش دەمالی ، بەلام خۆشی باش تۆزای و بیس دەکرد . لەپاشان شت و خۆلە مالراوەکی بە دەستی دەخستە ناو تەنەکی ئوتی بەتال ، بەمەش دەستەکانی پاکتر نەدەبوو .

رۆژێک سەرەکی مأل حەزی لە قەرە خەرمان کرد . هەندێ گولە گەمی هینا تاکو لەپشت خانووە که لەسەر زەوی ئێکی بەتال بیرۆتێری . ئەم گەنە برژاوە لەپاشان بە دەستار دەهاریا و دەکرا بە چیشتیکی خۆش که تامی برنج و کاکلە گوێز دەدا . ژنەکی که بە هەلکەوت هاتە دەری و سەیری گولە گەنەکانی کرد رەخنی لە مێردەکی گرت و گوتی ئەم گولانە تەواو کاملن و زەردن ، تۆ دەبوا ئێ گولی نیووە کامل و سەوزت بەینا ئێ . بەمە مێردەکی دلتنەگ بوو و دەم و چاوی بە چەشتیک گورپا وەگ گورپانی دەم و چاوی هەر مێردێک لە دنیا که ژنەکی رەخنی لێ بگری و خۆی بە داختر و ئاقلتر دانی . بەلام مێردە که لەسەر سەرپەرشتی برژاندنی گولە گەنەکان دەوامی کرد . گولەکان تەنەگ بلۆکران بۆئەووە که باش بیرۆتێری . بەلام دەبوا ئێ گەنە برژاوەکان لابیرتێر پێش ئەووە که چیشتیکی گەمی تازە رابخری . ئەم کارە کەوتە سەرشانێ ئەجێی بەسەزمان . ئەجێ گەنە برژاوەکانی کۆدە کردەووە و دەیخستە ناو تەشتیکی مس و پووشە سووتاوەکانی لادەبرد . ئەجێ هەموو ئەم ئێشەیی بە دەستە رووتەکی دەکرد . ئەو رۆژە با هەبوو و دوکەل بەرز دەبوو و دەم و چاوی کچه کهکی رەش دەکرد . لەگەل ئەو هەشدا باوکی بە ئێشەکی رازی نەبوو و پەلەیی لێ دەکرد . چۆن یەکیک لە کەرێک بەدا و کەرە که بە تیزی بکەوێتە

رئى ، ههروا كچه كه به پهله پهل دهستى دهخته ناو ئاگره كه و گه نمه
 برژاوه كانى كۆده كردهوه . دهسته كانى زۆر رهق نه بوایین تهواو دهسروتان .
 باوكه دلره قه كه باكى بهوه نه بوو كچه كهى وا لى بكا و دهستى بسووتى .
 كچه كەش لای سەیر نەبوو باوكى بهم چەشنە ئیشى یە دەكا و ئەمەى بە
 هەلە (واتا غەلەت) دانەدەنا . وادیاره تەنیا من بە هەلە چوو بووم و خراپ
 بیرم دە كردهوه . كه له پاش فان خواردن چای ده كرا ، ئەجج داده نىشت بۆ
 شۆرىنى ئیستىكانە بەتالە كان و پر كردنیاں : بەلام لەم ئیسه تەنیا نەبوو ،
 خوشكه ههشت سالانه كەى و برا حەوت سالانه كەشى هەندى جار
 كۆمه كیان دە كرد . خوشكه بچوو كه كەى و مك ئەجج نەبوو ، بەلكو
 جینگایىكى تايه تى هه بوو . ئەمەش لەبەر ئەوه بوو له پێشدا ئەو بچوو كتر
 بوو ، له پاشان جوان بوو . ئەم كچه بچكۆ له به لهو تەمه نه هەستى به جوانى
 خۆى دە كرده . خڕپله بوو و هەميشه دلشادى و پێكه نین به دەم و چاويه وه بوو .
 له دلئى خۆى هەستى به وه دە كرد كه گهوره بوو ده پێته كچىكى جوان و
 زوو شوو ده كا و ده پێته داىكى چەند مندالنى . بەلام چاوم لى بوو كه به كنى
 له برا كانى وىستى دانیش پالى بهم خوشكه جوانه ئى دەنا بۆ ئەوه كه له سه ر
 لبا ده كه لاىبا و بۆ خۆى جى بكا تەوه . ئەجج ریش جوان بوو ، بەلام هەميشه
 ماندوو بوو و له بهر كه مەخوى شوو له دواى شوو هیلئى رهش له ژیر چاوه كانى
 په یدا ده بوو . لەم بابە ته شه وه خوشكه بچوو كه كەى له و باشتەر بوو . ئەو
 ده تىوانى كەى بیهوى و چەند ئى بیهوى بنوى .

نووستنى مندالان

له كوردستان ههچ مندالێك بۆ نووستن ناخریته ناوجى . له بهر ئەوه
 ئەو هه موو هه ول دانە كه ئیچه ده یده ئین و ئەو ناخۆشیه و كوششه كه ئیسه
 له ئەو روپا ده یكه ئین بۆ نواندننى مندال لیره نایینین . مندالان لیره له گه ل
 داىك و باوكیان عیواران هه تا ماندوو ده بن ده مین . كه ماندووش بسوون

له جینگای خۆیان دهخون • له پاشا ده گوێزانهوه بو ناو نوینی خۆیان • له ماله که ی شاری سواهیانییم که ماوه ییک ژبام مندان زۆر بوون و ته مه نیان له چوار مانگانهوه دهستی یخ ده کرد هه تا دوازه سال • نه مه انه هه مور له گه ل یه ک پیکه وه له جینگای خۆیان ده نووستن و به سه ره به کا ده که وتن • من چه ند جارێ کومه کی که سوکاربانم ده کرد و له ش و قاچ و قۆلیانم له یه ک جیا ده کرده وه و بو نوینه تایه تیه کانیانم ده بردن تا کو به ره هه نی بنوون •

که مندان به روژ هیلاک بێ و بیهوێ بنوێ له جینگای خۆی ده کهوێ و خهوی لێ ده کهوێ • که یه کیکی دلنهرم لهو یوه تیه پری زوو به هزی پۆیه شمین ، سه ره پۆشی یان به رمالیك دایه پۆشی • من که له شار ده ژبام زۆر جار مندالیکی نوستوو ده که ونه سه رریتم • منیش ده ستویرد سه ره پۆشیکم ده دۆزه وه و دامده پۆشی • که دایکه کان لیره ئیواران بو دیده نی یه کتری ده چن منداله ساواکانیانیس له گه ل خۆیان ده بن • له مالی خانه خوێ هه ندێ جار ئه و مندالانه خهویان لێ ده کهوێ • که دایک ده چیته وه منداله که ی ده خانه سه ر سنک و شانی و له ژیر عه با ره شه که ی هه لی ده گری و له ماله وه ده یخانه ناو نوینی خۆی • لیره ره وشتی زۆر توندی لای ئینه له بابته دهس و دان شۆرین و جل گوپینی منداله وه له ییشی نووستنا نیه • منداله که کوپ بێ جله که ی ده گوپتی کراسیکی درێژ یان بیجامه له بهرده کا ، کچ بێ هه ر به جله که یه وه ده نوێ •

که که چه هه شت سالانه که ی مالی لادیم ده که ونه وه نه وزدان له سه ر نزیکترین دۆشه ک له گه ل برا هه وت سالانه که ی ده که وتن و ده نووستن • خیرا به هزی به رماله مووه مه رمزه سووره که ی یان شتیکی تری هه تا ئیواره داده پۆشان • له پاشان ده گوێزانه وه بو زوورنکی تری • که هاوین داها ت و خه لک له سه ربان ده نووستن ، نه م مندالانه — که خهویان ده ها ت —

دمچونه سەر تهختی نووستنی چوارقورنه - که بۆ هه‌موان دروست کراوه - و له‌وێ ده‌نووستن . ماله‌کانی تری ناودێی ئەم چه‌شنه تهخته باشه چوار قورنه‌یان نیه . ئەمان یان له‌سەر دۆشه‌گنج ده‌خه‌وتن له‌سەر زه‌وی یان دۆشه‌گه‌که ده‌خریته سەر هه‌سیر و پارچه تهخته‌ییکی ئاسۆیی (واتا افقی) . ئەم تهخته‌یه‌ش له‌سەر چوار ته‌نه‌که‌ی نه‌وتی به‌تال به‌رز ده‌کرا تا‌کو خۆیان له‌خۆلی زه‌وی و دوو‌پشک پیارزۆن . کچه هه‌شت سالانه‌که باش ده‌نووست . روومه‌تی گوپن و سوور بوو و له‌ ژێر چاوی ره‌شایی نه‌بوو .

ئهی کچه دوازه‌ ساله‌که؟! ئەم کچه له‌پاش نانی ئیواران ده‌بوا‌یی ئامانه‌کان بشوا . له‌ تاریکی فانتۆسیکی داده‌گیرساند و له‌ناو ته‌شتیک ئامانه پیسه‌کانی هه‌لده‌گرت و ده‌چوه سەر هه‌وز بۆ شوڕینیان ، یان هه‌ر به‌ تاریکی ئامانه‌کانی هه‌لده‌گرت و به‌ناو تاریکیا ری‌ی خۆی ده‌دۆزیه‌وه و ده‌رۆشت . هه‌ندێ جار به‌ تاریکی ده‌چوه ژووری چیشته‌ لێنان تا‌کو خه‌لووز و پشکۆی ئاگر بۆ لێنانی چای بێنێ . له‌و ماوه‌یه‌ خوشکه‌ گه‌وره‌که‌ی چایه‌که‌ی ئاماده‌ ده‌کرد و له‌پشت سه‌ماوه‌ره‌که‌ وه‌ک شازۆن داده‌نیشت . ئەو ده‌مه‌ ئەجێ ده‌هاته‌ لای و ده‌ستی ده‌کرد به‌ بردنی ئیستی‌کانه‌کانی چای و هینانه‌وه‌ی ئیستی‌کانی به‌تال . ئیشه‌ زۆره‌کانی ئەجێ ماوه‌یان پێ نه‌ده‌دا له‌ رۆژانی گه‌رم پاش نیوه‌پو‌وان بنوێ . له‌ مانگه‌ شه‌وه‌کان که له‌ سه‌ربان چای ده‌کرا ئەجێ ده‌بوا‌یی وه‌ک سیبه‌ریکی به‌ئارامی بچووک هه‌تا نیوه‌شه‌و چاوه‌رێ بکا . که چای خواردنه‌وه ته‌واو ده‌بوو ئەو ده‌بوا‌یی له‌ته‌نیشت خوشکه‌ گه‌وره‌که‌ی وه‌ک پتیکی بچووک هه‌ژار پێ نه‌کردن دانیشێ . زۆر جار ئیواران ته‌ماشام ده‌کرد خه‌والوه‌ و سه‌ری ده‌بزوینێ و زۆر مانده‌وه . من نالیم که‌س و‌کاری له‌به‌ر دلره‌قی گوینیان پێ نه‌ده‌دا ، به‌لکو له‌به‌ر نه‌زانین . ئەم که‌س و‌کاره‌ یانده‌زانی مندالی

ههراش له گهوره زیاتر پتویستی به خو ههیه . ئەم کهس وکاره
 نه یانده هیشت بپرای بپرای ئەجێ بهسیتتهوه . که خوشکه کهی ته مانسای
 ده کرد ئەجێ وه نهوز ده داو شانی راده وه شانده چایینکی قورسی بو تێ ده کرد
 تا کو بیخواته وه و هۆشیار بیتتهوه . من زۆر دلَم ده سوتا به م کچه
 به سه زمانه که ماندوو یه تی و کهم خهوی رهنگینکی بزراکوی دابوه دم و چاوه
 بچو که کهی . من له سه ره تا دا هزم ده کرد له دینه که ماوه یینکی درێژتر
 بمینمه وه ، به لام ئیتر بهرگهی ئەوه م نه گرت له وه زیاتر چاوم به و کچه
 به سه زمانه بکهوئ . هه ندئ جار خۆم به خۆم ده گوت : « کچێ هینی !!
 تو ههقت چیه به چهنی پهروه ده کردنی مندالی خه لکه وه ؟ دلَم ئەو
 وه لامه ی ده دا : به لئ باشه مانی (واتا ههقی) ئەوه م نیه . ئەه ی ههقی
 ئەوه شم نیه به زهیم پیا بئ و بوئ بسووئیم !

دوا جار که دهنگ وباسی ئەجیم بیست ئەوه بو سه ره پای هه موو
 ئیشه کانی ده بواین بو دۆشین مەر و بز ن بو زهوی بیره بچئ . ئەه
 جارن فرمانی (واتا وه زینه ی) گوله ی کاره کهر بوو . شوان مەر و بزنی
 ده هینایه زهوی بیره و گوله ش بو دۆشینان ده چوو . به لام بیستم گوله
 ماله که ی شیخی به جێ هیشت . له بهر ئەوه ئەم فرمانه ش وه ک سه ربار خرایه
 سه ر شانه بن هیزه کانی ئەجێ .

چالاکێ گوله ی کاره کهر

گوله ی کاره کهر که بیوه ژن بوو به رامبه ر نان و جل بو خۆی و دوو
 مندالی هه موو ده مچ ئیسی ده کرد . من نه متوانی بزانه م گوله چۆن و له کوئ
 ده نوئ . ئیواره ی دره نگ کچه سچ سالانه که ی ده خسته سه رشانی و کوپه
 سال و نیوه که ی ده خسته ژێر قۆلی و له یه کئ له ژوو ره کان بز ده بوو . له
 ماله که زۆر ژوو ره هه بوو . هه ندینکی ده رگای له ناو حوشه که سوو ،

هەندیکى تىرى دەرگاى لە دەرهوه بوو . وادياره گوله له گەژ دوو منداله کهى — يتىر ماوهى ئەوهى هەبواين بنوى — له يەکنى لەو ژوورانە دەنووست . ئىشى رۆژانەى درىژ و سەخت و گران بوو . هەندى جار ييش رۆژهلالت کەرىک و گورىسيک و بيورىكى هەلده گرت و بۆ سووتهنى کوکردنەوه دەچوه شاخ . لەوى دارى دەپرى و کۆى دەکردهوه . داره درىژه کانى هەر بەدرىژى دەهينايهوه ، بەلام لقه کورته کانى له داره که دەپريهوه . پاش نيوەرۆيىکى درهنگ بە باريكى قورسى سووته مەنى بەوه بەپشت کەرە کهيهوه دەهاتهوه . ئەم دارانه دەخرانه ژىر سى پايهى کوانوو بۆ چيشت لىنان ، يان بە ستوونى (واتا عەموودى) لە سەر هوه راست بۆ فان کردن دەخرانه ناو تەنوور . مەنجه له مسه سى کراوه که دەخرابه سەر ئەو سى پايهيهى بن ديوار بۆ لىنانى پلاو يان قبولى .

قبولى پيازى تىندە کرى و برنجە که ناپالىتورى ، بەلام پلاو دەپالىتورى . له لىنانى هەردوو چيشته که دا برنجە که لەسەر ئاگر دەم دەکيشن و چيشت لىنەر دەبن له ديارى بە چىچکان دانيشن .

تەنووره که لە ناو ژوورىکى گهوره بوو بە ئاگرى دار داده گىرسا ، که بە کارنە دەهينرا بە ساجىک دەمە کهى دەگىرا . هەندى جار که سووته نى بەشى نە دە کرد ، که بيانوو بە دزیه وه هەندى دارى له گويسوانه دەردە کيشا ، بەلام ئەمە بە دە گمەن دەکرا و ئاگانان لەوه بوو زيان له گويسوانه که نە کهوى .

گوله هەرچە ندى بلنى که يەفخوش بوو ، بەلام هەتا بلنى چلکن بوو . شەروالىکى درىژى سوورى له پى بوو ، که وایىکى گولدار و چاکه تىکى سوورى لە بەر بوو . ئەم جلانە هەموو له قوماشى لۆکهى هەرزان دروست کرابوون . بەلام دەسمالىکى زيونى دابوو بە سەر شانیا . ئەم دەسماله ئەگەژ جله هەرزانه کهى بىراى بىراى رىک نە دە کەوت و لەشى

همیشه نه شور او بوو . پرچی له خنه گرتبوو . ره نگیکی سووری
 رشتاله ی هه بوو . گوله له بهر که می جل و کات و هیز نهیده توانی
 منداله کانی به پاکي راگریځ . کوره کای که ته منی سال و نیوک بوو
 هه روا به سهر زهویا به کراسه کورته که یه وه گاگولکه ی ده کرد . هم
 کراسه ی هه موو ده من چلکن و تهر بوو ، چونکه له سهر زهوی تهر
 گاگولکه ی ده کرد و هه ندی جار خوښی پیس ده کرد . نیوه پروان له ناو
 لانکه زله که ی ژووری کیلهر (واتا مه خزن) ده نووست و دایکی دهیتوانی
 پارچه کانی له یه ک جیا کاته وه و ته نیا بیشکه بچوو که که بیاته سهربان .
 لهوی منداله که ی له سهر گوئی بیکی زور چلکن ده نواند . له و روزانه که
 گنم ده دورایه وه ، پووشه گه نمی پاکي به دس ده کوت ، نه مانه ی له ناو
 لانکه که باش راده خست و منداله ساواکه ی ده خسته سهر . لهوی
 حه زرتی عیسام هانه وه بیر چوڼ به ساوایی له ئاخر له سهر پووش و کا
 ده نووست . که من لهوی بووم منداله که دهیتوانی هه لسیته سهر لاقه
 گیزه کانی . هه ندی جار زور به سهر وه پیلایوی گه وره ی له پڼ ده کرد و
 به رامبر دایکی راده وه ستا — که دانیشتبوو — و خه ریکی مژینی مه مکی
 ده بوو .

من هیچ مندالیکي وا میشاویم نه دیوو ، به لام وا دیار بوو زیانیان
 لی نه ده دا . له سهر زهویه گلکه که خه ریکی گاگولکه بوو . جار نیکیان گه یشته
 گوئی سوانه و لهویوه به سهر سهر یا بز سهر پڼ پیلکه چیمه توکان که وته
 خواره وه . من برینه که ی سهریم پاک کرده وه و باش پیچام . به لام گوله
 وازی لی نه ده هیئا . ههر ساعات نه ساعاتی برین پیچه که ی ده کرده وه تا کو
 بزانی زامه که چونه .

خیزانه که هه تا بلخی له گه ل منداله کانی کاره که ره که باش بوون .
 له کوئی له نه وروپا خه لک ده هیلی کاره که منداله کانی له گه ل خوئی

بهینتی ؟ به لّام هه ندى جار خه لکى ماله که له گه لیان خراپ ده جوولان و منداله کانیس بهر گه ی ئه وه یان ده گرت و نه ده گریان . ده یاتوانی چیان بوئی بیخۆن و هه ندى جلی کورت له بهر که ن . جار جاریش دایکیان ده پیه رژا بۆ ماوه یینکی درێژ بیانخوا .

له پاشا گوله رۆژێ دانی ده به شا و لای روومه تی په نسابوو . له کوردستان زۆر جار دان به زیر پرده کرئ و داده پۆشرئ . که دان ئیشا تو ده چیه لای دان ساز بۆ ئه وه که دانه که به زیر پر کاته وه یان هه لئى کیشئ . لیره تیمار کردنیکی ناوه ند نیه ^(۱) . گوله نه یده توانی به زیر دانی پر کاته وه . داوای هه ییکى کرد که ئیشه که ی که م کاته وه . هه به که ی وه رگرت و بۆ چه ند سه عاتی ئیشه که نه ما . به لّام له پاشان دووباره ئیشه که گه رایه وه .

گوله له قورنه ی ژوو ره که زۆر به کزیه وه هه لئرووشکابوو ، وه کو په کئ هیوای کومه کی له که س نه کا به بئ ده نگى ئازاری دانه که ی ده کیشا .

من که ته رجومانه که م له گه ل نه بوو نه مزانی چ باسه و بۆ که س کومه کی گوله ناکا و چاره یینکی دانه که ی بۆ نادۆزنه وه !! له پریکا برای شیخ په یدا بوو که نه ختی ئینگلیزی ده زانی و توانی تیم بگه یینتی بۆ وا کومه کی گوله ناکرئ . سه که چه ند ئاشکرا بوو ئه وه نده ش دلر قانه بوو . گوله به فانه زگی کاری ده کرد و پارهی به ده س نه ده که وت ، له بهر ئه وه ش پارهی نه بوو . چوو نه لای دان ساز پارهی بئ ده ویست ، گوله ش پارهی شک نه ده برد . له بهر ئه وه ده بئ له جئى خۆی دانیشئ و بئ ده نگ بئ . گوله هه زاره ، ئه مه ش هه یی له گه لا ناکرئ . من له سه کانی کابرا تی گه ییشتم هه زاری وه ک عه یینکی له ش - وه ک پشت کومی - وایه . چۆن پشت کوم

(۱) ئه مه جارن وا بوو . ئیستا له کوردستان پزیشکی ددان زۆرن که تیماری ددان ده که ن .

هیچی له گهلا ناکرئ و ده بن هه به پشتکۆمی بمینن ، هه ژاریش ده بئ به بهشی خۆی رازئ بئ و هیچی له گهلا ناکرئ (۱) .

بۆ رۆژی دووم به لێنم بئ درابوو که به قه مەرە بمهه ن بۆ سه ر نیشه کانی دووکان . قسه ی بئ ناوئ که بلیم گو له م له گه ل خۆم برد له وئ دکتۆر له پیشا ده رزی بیکه پینه لینی لئ دا تا کو په نمانه که ی دانی لاچن . که ده رزی له پانی دا توند ده ستم گرت . له پاشان دانه که ی هه لکیتشا ر رهحت بوو . به مه زۆر سوپاسی منی کرد ، منی که چاوه پێئ ئه و چه شنه سوپاسه م نه ده کرد . له پاشان خۆی کو کرده وه و له شاخه که هاته خواره وه تا کو له و به ر بۆ مالی شیخ بچیت . له وئ ئیشی زۆر ، کاری زۆر ، رهنجی زۆر زۆر چاوه پێئ ده کرد .

له پاشا زانیم گو له هه ردوو منداله کانی خسته سه ر پشتی و روشت بۆ دۆزینه وه ی ئیش له جیگای بیکه تری . که هاوین هاته وه توپزاوه ، گو له له وئ نه مابوو و فرمانی (واتا ئه راکی ، وه زینه ی) مه ردۆشین — ههروه کو له پیشدا گێرنامه وه — که وتبوه ئه ستوئ ئه جیئ به سه زمان .

شوانی کورد

ته ماشا کردنی شوان که ئیواران له شاخه دووره کانه وه له گه ل مێگه له که ی دیته وه دیسه نیکی قه شه نگه . گو چانه که ی به ده سته وه له سه رخۆ به فیزیکه وه ده روا ، فه ره جیه که ی به سه ر شانی وه له ره ی دئ ، قۆله کورته کانی وه ک چه کی فرۆکه شکین به ده ره وه ن . ئه م فه ره جیه ئه ستوو ره هه م ئاوی باران دانا دا و هه میش له سه ر ما و گه رما ده یار پێژئ . هه نه دئ

(۱) ئه ی نابج که س کۆمه کی هه ژار بکا ، ئه ی له و ماله گه وره به ، له مالی شیخ که سوا نه بوو بکاته فریای !! من به وام وابه براهه ی شیخ نه یه توانیوه پروردا وه که باش روون کاته ره .

ژن کارژۆله کانیان له گه‌ل خۆیان بۆ جینگای بیره بۆ مژنی مه‌مکی دایکیان هینابوو . ئەم کارژۆلانه که به‌ ده‌نگه‌ ناسکه‌ که‌یان ده‌یانباراند ، دایکه‌ کانیان له‌ و به‌روه‌ پێش‌ئوه‌ بگه‌ نه‌ جی به‌ باره‌بار وه‌لامیان ده‌دانه‌وه‌ . ئەم ژنانه‌ یه‌ که‌ یه‌ که‌ بزنه‌ کانیان ده‌ناسی . بزنی له‌پشته‌وه‌ — به‌پێچه‌وانه‌ی مانگا که‌ له‌ته‌نشته‌وه‌ — ده‌دۆشری . هه‌ر بزنیکی شیری که‌می ده‌دا ، به‌لام ژماره‌یان زۆر بوو . له‌پاش دۆشین ژنان سه‌تله‌ شیره‌کان ده‌خه‌نه‌ سه‌ر ده‌سیان و هه‌تا شانیان به‌رزی ده‌که‌ن و ده‌یه‌نه‌ ماله‌وه‌ .

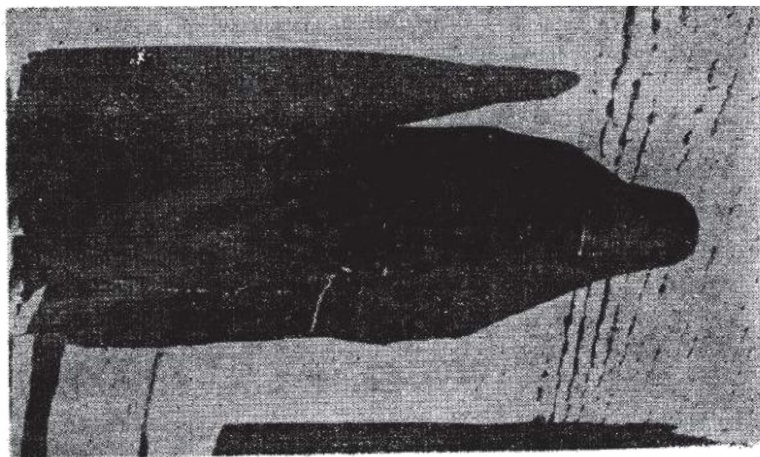
له‌م شاخانه‌ ته‌نیا بزنی ده‌دۆشری . مانگاکان ئیواره‌ دینه‌وه‌ ناودێ . من له‌ سه‌ر بانه‌وه‌ چاوم لێیان بوو ، هه‌موو بچووک و لاواز بوون . هه‌ر مانگایێ ریگای مالی خۆی ده‌دۆزیه‌وه‌ و به‌ده‌گه‌من بزنی ده‌بوون .

مانگاکانی کوردستان له‌ هی دینمارک زۆر جیاوازن . لیره‌ مانگا وه‌ک مه‌ر و بزنی ده‌له‌وه‌رین . به‌لێ له‌وه‌ری ناو شاخ به‌که‌لکی بزنی دێ ، به‌لام مانگا تیری پێ ناخوا . مانگا له‌م شاخانه‌ ته‌نیا درکه‌ شینه‌ ده‌دۆزیته‌وه‌ ، له‌ به‌رئوه‌ به‌راوردی بکه‌ین له‌ گه‌ل مانگای دینمارک شیری که‌مه‌ . ییتو مانگای دینمارک وه‌ک هی کوردستان رۆژ تا ئیواره‌ به‌رئوه‌ بێ ئایا چه‌ندی شیر ده‌دا؟ له‌پاش ئوه‌ ئەم ره‌شه‌ و لاخانه‌م دی تی گه‌یشتم چۆن له‌ مه‌غولستان گاه‌ و مانگای گه‌رۆک هه‌ن . له‌پێشدا پروام به‌وه‌ نه‌ده‌کرد .

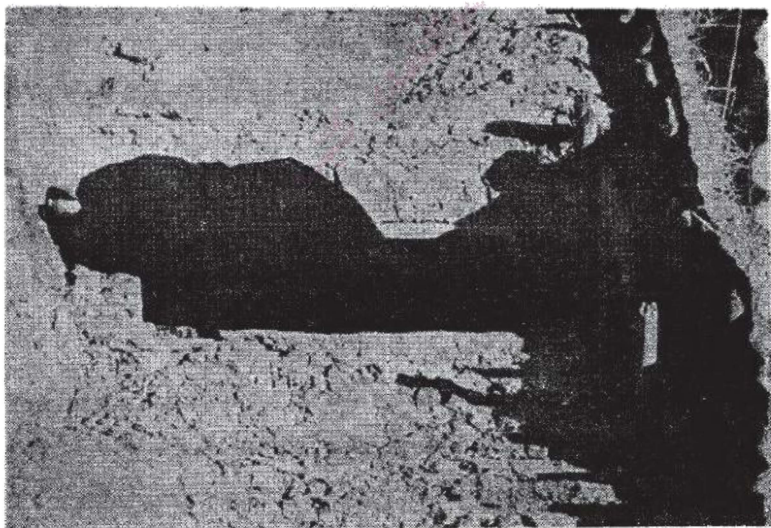
ماست‌کردن و مه‌شکه‌ ژه‌نین

هه‌موو شیره‌ که‌ ، شیری بزنی و مانگا پێکه‌وه‌ زوو بۆ کولاندن ده‌خړیته‌ سه‌ر ئاگر . که‌ ساردبوه‌وه‌ و گه‌یشته‌ په‌له‌ی گه‌رمی له‌ش نه‌خه‌ی هه‌ویتی ماستی ته‌ی ده‌کری و له‌ جینگایێک له‌پاش داپۆشین داده‌ندری ، شه‌و ده‌مه‌پێ و ده‌یته‌ ماست .

له‌پاشان ئەم ماسته‌ ده‌کریته‌ ناو مه‌شکه‌ . ئەم مه‌شکه‌ به‌ پێستی بزنی

زنه موسولمانیتی چارشیتو بهسەر له ههولیر

زینکی عابا بهسەر چارشیتویکی رهشی داوه بهسهریا ، له ده‌رگایه‌کی
بچووکی ناو دیواریکی قورپه‌وه نه‌چیتته ژووره‌وه له ماله‌که‌ی به‌ران‌به‌ر
مالی خانه‌خویکم له سلیمانی .

دايك و منال - ههله بجه
منال تا دوو سال پر نه كاته وه له شير نابريته وه

به مازوو خوښه کراوه و له ژووریک بۆ ماوه‌ی دوو هفته به دووگه‌ل فانگ
دراوه .

مه‌شکه که هه‌موو لایه‌کی ده‌به‌ستری ، ماسته‌که‌ی تپ‌ده‌کری و ئافره‌تی
مال ده‌سه‌ده‌کا به ژه‌نینه . له‌پاش چاره‌که سه‌عاتی ئاوی تپ ده‌کری و
دووباره ده‌ژهندری . له‌پاشان ده‌کرته‌وه و که‌ره‌که‌ی (واتا نویشکه‌که‌ی)
لپ ده‌رده‌هینری . دۆیه‌که که ده‌مینه‌ی ده‌خورته‌وه ، به‌لام خه‌لک زیاتر هه‌ز
له‌ ماستاو ده‌که‌ن : ماستاو به‌تامر و چه‌ورتره . ئهم که‌ریه‌ی بۆئیکه‌ی سه‌یری
بزنی لپ دئی و کورده‌کان بۆ چیشته‌لینان به‌کاری دینن ، سپیه و نه‌رمه‌ به‌لام
من هه‌زم لپ نه‌کرد .

ئهم که‌ریه‌ی له‌ کووپه‌ئیکه‌ی شین کورده‌کری و خوئی‌ی به‌سه‌را ده‌کری .
هه‌ندئ‌جار کوپه‌ حه‌وت سالانه‌که‌ی مال – که‌ هیوای دواپوژی
خیزانه‌که‌یه – که‌ برسی ده‌بن و هه‌ز له‌ شتیکی خوښ ده‌کا ، ده‌چینه‌ سه‌ر
کورسینک و کووپه‌که‌ داده‌گری و نه‌ختی که‌ریه‌ی نه‌رم و شلی لپ
ده‌رده‌کا و داده‌نیشی و له‌گه‌ل نانی تیری ده‌یخوا .

نانی تیری کردن

نانی تیری پان و زۆر ته‌نکه . ئیسکی (واتا شکلی) وه‌ک جفزه .
خه‌لکی لادئ‌کان و زۆری شارستانیه‌کان خوښان نانی خوښان ده‌که‌ن . ئهو
خیزانه‌ که‌ له‌گه‌لیان له‌ لادئ‌ ده‌ژیم که‌ بریتی بوون له‌ ده‌ که‌سه‌ هه‌فته‌ی
دوو – سه‌ جار نانیان ده‌کرد . که‌ ژنه‌کان ده‌سیان به‌ هه‌ورشیلان و
نان‌کردن ده‌کرد به‌سه‌یره‌وه جلی خوښان نه‌ده‌گۆری . هه‌ر به‌ به‌رگه‌که‌ و
سه‌رپیچه‌ سورمه‌داره‌که‌ی خوښانه‌وه داده‌نیشن و ده‌ستیان به‌ نان‌کردن
ده‌کرد . لیره‌ وادیاره‌ بۆ کارکردن جل‌گۆرین نیه .

نانه‌وا ته‌نیا فه‌قیانه‌کانی هه‌لده‌پینچا و به‌ قۆلیه‌وه ده‌یه‌سه‌ت بوئه‌وه که‌

له ته نووره که دا نه سووتی . ژووری ته نووره که نامیتری جووتی لږ بو و له سره وه مهشکه ی تازه بۆ قانگ دان هه لواسرا بوو . هه ویره که له سر زهوی ده شتارا و ده کرا به گوندک . ئەم گوندکانه ده خرا نه سر پارچه یینک پلاستیک بۆئوه که بکرتن به نان . قوماشی پلاستیک و به تهری رادیو له هه موو چیگانیک هه ن و بوونه ته به شیک له ژباری (واتا هه ضارهی ، که لچهری) ئەم ولاته .

دایک و کچ به رامبه ر یه که له سر لبادیک داده نیشن . له به رده م هه ریه کیکیان پنه ییکی دارینی نرم دانراوه ، هه ر پنه یه که سڅ قاجی هه یه . گوندکی هه ویر ده خریته سر پنه که و به هوی تیرۆک هتواش هتواش پان ده کړی هه تا ئیسکیکی (واتا شکلیکی) جنز وه رده گړی . من وام زانسی ئەمه ئیشیکی ئاسانه ، چونکه من له دینمارک هه ویرم بۆ کیک دروست و پانم کړدبوو . به لام لیره داخه که م نه متوانی هه ویره که باش پان بکه مه وه . کچه سڅ سالانه که ی گوله له من باشت هه ویره که ی پان کړدوه و ته نکي کړد . وادیاره ئەم ئافره تانه له مندالیه وه له ته مه نی سڅ ، چوار سالانه وه فیروی ئەم هونه ره ده بن ، له پاشان وازی لږ ناهینن و له بیریان ناچن .

له پاشا ئەم هه ویره ته فکه ده خریته سر ماده بۆئوه که به درئ به ته نووردا . ماده — وه که ده سکیش — جڼ دهستی هه یه و نان پتومه در که له وی گوله بوو زوو دهستی ده خسته ناوی و هه لی ده گرت و نانه که ی ده دا به ته نووره که یا . پاش نه ختی ده برژا و ده رده هیترا و ده خرایه ناو سه به ته ییکی (قولینه ییکی) گه وره وه . ئەم نانه تیریه به تازه یی خوښ و به تامه و له پیش خواردن ده بن نه ختی به ئاو ته ر بکړی .

له کاتی نان خواردن ، نانی تیری به قه دکراوی — وه که قاقه زی Serviette ی لای ئیمه — له سر سینی چیشته داده ندری . نه که ته نیا چیشته له گه ل نان ده خوری ، به لکو چیشته که به هوی نانه که ده خوری .

پارچه‌بین نان وهك كه وچك لول ده درئی و برنج ، گوشت و كه بابی
 تن ده خری و ده خوری . كه باب وهك هه مبورگه ری نه وروپایه به لام
 دریزۆلكه به و له سه ر ناگر ده برزئری .

نانی دینمارك

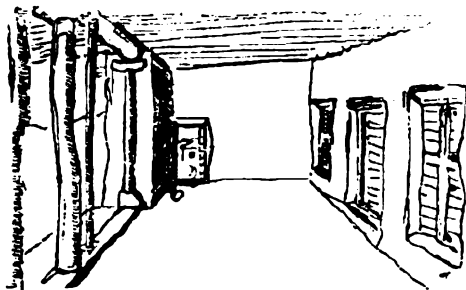
له لادیکه من چهند جارئی باسی چهند جۆری نانی دینماركم بۆ
 كردن . كه باسی نانی بۆری چاودارم كرد ، هه موو به جارئی گوئیان
 نهوه چۆن نایتیکه ، نهوه چۆن ده خوری !! له ولاتی ئینگلیزیش نانی بۆری
 چاودار (1) ناخۆن . له پاشا هه زه م كرد سه موونی گه نمی نه وروپایان
 پیشان دهم . له سه ر ئیشه كه ی دووكان فانه وایتك فیری دروست كردنی
 سه موونی گه وره ی نه وروپا بووبوو كه له ئاردی گه نم ده یكرد . جارئیکیان
 سه مووتیک له مانه م هینایه ناو ژنانی دینه كه . له پیشا كه وتنه سه ری پارچه
 پارچه یان كرد ، ناوه خنه نه برژاوه كه یان فری دا و توئكله كه یان خوارد .
 جاری دووم له گه ل سه مووتیکی نه وروپایی پاكه تن كه ره ی دینماركم بۆ
 ئاردن كه نهوه دهمه له عیراق ده فرۆشرا و ئیمه له دینمارك كه ره ی ته له فۆنی
 یی ده لئین له بهر وینه یك كه له سه ری نه تی و له ته له فۆن ده چن . كه هاتمه وه
 ته ماشام كرد كه سه ده سی نه داوه نه له سه موونه كه و نه له كه ره كه و كه سه
 نه یزانیوه چۆن پیکه وه ده خورین . من ده ره به ست بووم سه موونه كه پارچه
 پارچه بكم ، به لام چه قۆی سه موونبرم ده سه نه كه وت . نه مه سه بر نه له
 ولایتك هه ر پیاویك خه نجه رتکی كردوه به بهر پشتوینه كه یدا ، كه چی تو

(1) چاودار Rxe به ئینگلیزی جۆره دانه وبله یئکی گه نم رهنگی
 دریزۆلكه به كه له رۆژاوا ی تورکیه و له نه وروپا هاوینان شین ده بن .
 ده كرتنه جیشت و نانی لئ دروست ده كرتی . نانه كه ی نه مه و وهك
 نانی گه نم زوو ره ق نابن . له بهر نه وه نه لمانه كان تیکه لی گه نمی ده كهن و
 نانی لئ دروست ده كهن ، نانه كه ی هه م به تامه و هه میش به نه رمی
 ده میتی .

ناتوانی چه قزیتیکی در نژی سه موونیر بدوزیه وه (۱) . هه رچۆتیک بی
 فانه کم پارچه پارچه کرد و که ره م پتوه کرد و پیم دان . له بهر به ئه ده بی و
 دل نه شکافندی من گوتیان خۆشه و به تامه . به لام من بروا فاکه م پیریان
 خۆش بووین ، چونکه ئه م جۆره که ره و نانه له گه ل ئاو و هه وا ، جینگا و
 خۆراکه کانی تری ئه م ناوه نالوئی . له و رۆژه به دواوه ئیتیر هه ر نانی تیری
 کوردم به تام و له زه ته وه ده خوارد و بپرای بپرای بیری سه موونی ئه وروپام
 نه کرده وه .

(۱) ئه م جۆره چه قزیه که ده میان وه ک مشاره له عیراق ته نیا له به غدا
 به ده سه ده که وئی . له لادیکان و له سوله یمانی چه قزیه سه موونیر نیه ،
 چونکه سه موونی گه وره نیه که به چه قزیه تایه تی بپویتی . له باشا له
 دپیه که چه قزیتیکی گه وره ی گۆشتیر هه ر ده سه ده که وت که سه موونه که
 به باشی بپویتی .

وهه گتیر

وینەى دەسکردى پىشخانىك لە تۆزاولە

- ۵ -

ئەو منداڵە كە مرد

لە مالهەكى ناوشارم لەو ژوورە كە پاش نيوەرۆوان - كە دنيا
 ئەوئەندە گەرم دەبوو تو ئەتەتوانى لە دەرهوہ بى - دەنووستم ، بۆيىكى
 خراپ ھاتە لووتم . لە سەرەتادا وامزانى ئەمە لە زەويەكەوہ دى . بەلام
 ئەو زەويە كە بە قور سواغ درابوو ، ھەموو رۆژى بەھۆى گزگىكى كورتى
 گەلاى دار خورما دەمالرا و ئاورشپىن دەكرا . لەپاشا وامزانى ئەم بۆنە لە
 دۆشەگەكەمەوہ دى كە بە لۆكە پىركراوہ و لەسەر ھەسرىك راخراوہ و
 لەسەرى دەنووم . بەلام ئە ، ئەم بۆنە لەويۆە نەدەھات . خۆ بۆنەكە لە
 ديوارەكانەوہ نەدەھات كە بە قور سواغ درابوون و چەند سنگىكى پىئوہ
 بوو و جل و شتى لى ھەلئاسرابوو . خۆ ئەم بۆنە لەو سەنووقە ئاسنائەشەوہ
 نەدەھات كە لەبن ژوورەكە كۆمەل كرابوون . خۆ بۆن لە كەتتۆرەكەشەوہ
 نايىت كە ھەمىشە داخرابوو . لەم كەتتۆرە جل گورمىلە كرابوو . جارەن
 جلى لى ھەلئەواسرا و ئىستا بە گورمىلەبى دادەفرى ، ئەمەش ھەقان

به سه ریه وه نیه • لیره جل له هموو شوینی ده پاریزری : له ناو که تتور ، له ناو سه نووقی ئاسن ، ته نانهت هه ندی جار ده خرینه سه سنگه کانی ناو ژوو • ئینجا چاوم به بنمیچه که کهوت که جوان به گونیه داپوشرابوو • دهمزانی له ژیر گونیه کان داری سیدار هیه که ژوو ره که ی پی داره پرا کراوه و له سه ره مانه شه وه سه سیر و چیتیکی نه ستوو قور هیه • به لام له پاشا چاوم به پینه کانی D.D.T. کهوت • نه نیشانه بهم له هموو شوینی ده بینی • وادیاره هموو کوردستان ، دیتات و شاره کان بهم دهرمانه له جی و جانه وهر پاک کراوه • وادیاره نه بونه ناخوشه که له ژوو ره وه ده هاته لووتم بونی نهو دهرمانه بوو •

لهم ژوو ره کورسی و قه نه په نه بوون و نهو فره شه که زستانان راده خرا له بهر گه رمای هاوین هه لگیرابوو و له ژوو ریکی تری تاقت کرابوو • لهم ژوو ره ته نیا سه سیریک و دوشه گیک هه بوون که بو نووستی پاش نیوه پۆم راده خران • هه ندی جار نیوه پۆوان سینی ییکی گه وریه میان بو ده هیتام که فانی نیوه پۆی له سهر بوو و له سهر زهویه رووته که داده ندرا • له شار و لادی خوراک بریتی بوو له قاپیکی گه وریه برنج و دوو قاپ شله • نهم شلانه سه وزه بوون که له گه ل دوشاوی ته ماته و گوشت لی زرابون • بو قاپه شله کان دوو که وچک هینرابوون ، به لام برنجه که که وچکی تایه نی نه بوو • هه ندی فانی تیریش به ته پرکراو و قهت کراوی وه که قهتزی ده سه سپی Serviette ی خومان له سهر سینه که دانرابوو • چه تالیکی خۆم بو خواردنی برنج هه میشه له وی بوو • چونکه من هیشتا نه مده زانی به هوی په نجه کانم نان بخۆم ، هه ندی له برنجه که دهرژایه خواره وه • به لام من ورده ورده فیری نهوه بووم به هوی په نجه کانمه وه به پوختی چیشته بخۆم • بو وینه له قاوه لتی باش فیری نهوه بوو بووم پارچه ییک فانی تیری بخمه ناو تاسه ماسته که و نهختی ماستی پین هه لگرم و

بیخۆم . له یاش هەر نان خواردنی چای زۆر گەرمیان بۆ دەهێتام . ئەم چایە هەمیشە لەلایەن ژنە گەورە کەو دەکرا ، که پرچی رەش بوو و هەموو دەمێ بە چیچکانهووه دادەنێشت ، وانا ئەژتۆکانی بەرز دەکردهوه و لەسەر جیگەکانی رانی دادەنێشت و جیگایێکی زۆر کەمی لە زەوی دەگرت . بەم جۆرە لەپشت سەماوەر ، یان دەوری گوشت دادەنێشت که بۆ چێشت ئامادەیی دەکرد . هەر بەم جۆرەش دەیتوانی جل لە ئوتوو بدا یان لە حەوشە جل بشوا . زۆر جار دەمبێنی لەسەر زەوی دانیشتووه و سەوزە پاکدەکات و یەکن لە لاقەکانی درێژکردوه . وه کو لاقی ئەو نەبێن - وهك مه کینه یێشکی مندالی رادهژەنی . ئەو مندالە که رایدەژەند هی خۆی نەبوو هی هەویکەیی بوو . ئەو ژنی گەورە بوو ، دایکی سێ مندالی گەورە بوو که لە یانزە مندال مابوونەوه . ئەم ئافرەتە تەمەنی مندالە بچووکه کەیی نەدەزانی و خۆی ئێتر لەبەر گەورەیی تەمەنی مندال بوونی بەسەر چوو بوو . پرچە سپیە کەیی بە خەنە و وسە رەش دەکرد . من تەمەنی لە سەرەتای پەنجاکان دادەتیم^(۱) .

ئەو مندالە بچووکتەری مندالی ژنە بچووکه که بوو که ئافرەتێکی کە لە گەت و جوان و قۆل و قاچ ئەستور بوو . لە پێش ماره کردنی ، میردە کەیی لە ژنە گەورە کەیی پرسی ئایا ئەم ژنە جاهیڵە وهك خوشکی خۆی بە ئەندامی ئێکی تازە لە مالهوه قەبوول دەکا . هەردوو ژنە کە پێکەوه رێک بوون ، ئێش و کاری مالهوه یان بە هاوکاری دابەش دەکرد و مندالی یەکتریان وهك هی خۆیان خۆش دەویست و بە تۆرە ئاگایان لێ دەبوو .

ئەو مندالەیی ناو پێشکە که کور بوو و تەمەنی نزیك شەش مانگ بوو و لە شەسای باش نەبوو . دایکی شیریی نەبوو و ئەو تەنیا دایکێ نەبوو که لە کوردستان تووشی بێ و بۆ مندالە کەیی بەر مەکی شیریی نەبێن .

(۱) وانا لە پەنجاو هەتا بەنجا وسێ .

جارتکیان بۆنه‌ی ئەمەم لە دکتۆرە ئەلمانەکی سوله‌یسانی پرسی . هۆی ئەم بێشیریە زگیپی بەک لەدوای یەکە که دایک لێی ناحەسیتەوه تا مەمکی شیرا بێ . سەرەرای ئەم بۆنەیه کهمی و نانەواوی خۆراک و کهمی پڕۆتین (واتا گوشت و شتی وهک گوشت) دەبنە هۆی وشک‌کردنی شیرێ دایک ، دایکی که چیتشت لێ بێی دەبێ بە بەرماوه رازی بێ . ئەم مندالە شیرێ ئاردی بێ دەدرا که له‌گەڵ ئاو تێکەڵ دەکرا . من ئاگام له‌ پایە‌ی پەیتی شیرەکه و پلە‌ی گەرمی بوو . بەلام وابزانم شووشە شیرەکه و مەمەکه‌ی باش بە ئاوی گەرم پاک نەدەکرایەوه . له‌باشان هەندێ جار چای خەست و ئاوی نەکوللای بێ دەدرا و بەفری تێ دەخرا . ئەم بەفراوانە - که پروا ناکەم پاک بێ - وابزانم له‌گەڵ ورگی مندالەکه رێک نەدەکه‌وتن .

ئێشە دەر بەست بووین مندالەکه بیهینه سەر دکتۆر . دایکی مندالەکه‌ی له‌ باوه‌شی له‌ژێر عەباکه‌ی دانا بوو و هەندێ پەرۆشی خستبوه ژیری . که دکتۆر چاوی بێ که‌وت ، سەری راوه‌شاند و گوتی « سک‌چوونی سەوز » و دەرزی بۆ نووسی . ژینکی برین‌پێچ هەموو رۆژی دەهاته ماله‌وه و دەرزییکی له‌ مندالە بچووکەکه دەدا . ئەم برین‌پێچە به‌کێ له‌ ژنه‌ خۆیندم‌واره‌کان بوو که له‌ فیرگه (واتا مەکتەب) فیری پیشە‌ی خزمەتی نەخۆش کرابوو . لێره ئیستا بۆ ئافره‌تان ته‌نیا دوو پیشه‌ هه‌یه : خزمەتی نەخۆش‌کردن و بوونه‌ مامۆستا له‌ فیرگه‌ی کچان (١) . زۆر به‌ی ئەوانه‌ی خزمەتی نەخۆش‌دەکه‌ن له‌ نەخۆشخانه‌کان هیشتا پیاون و خەلک به‌ چاویکی نزم ته‌ماشای ئهو ئافره‌تانه‌ ده‌که‌ن که ئەم پیشه‌یه‌یان هه‌یه .

(١) ئیستا ئافره‌ت له‌ عیراق له‌ زۆر کارداری تری وهک دابره‌کانی میری و شیرکه‌ته‌کان دادمه‌زێ .

له بهرئوه ته نیا کچانی هه ژاره کان دهر به ست دهن بین به برین پیچ (۱) .

برین پیچ که به بهرگی سوله یمانی و به په چه و عباوه ده هات . له ژیر
عباکه کراسیکی سووری له بهر بوو .

منداله که روژ به روژ لاواز تر دهبوو . هه ندی له ژنه دراوسیکان به
مه مک شیریان پی ددها ، به لام سوودی نه بوو .

دایکه به سه زمانه که منداله که ی له سر رانه کانی داده نا و به بین دهنگی و
ناهو میدی دهینواریه منداله که ی و دوور . خوشکه کانی هه ندی جار
هه لیان ده گرت و ده یانگه پراند یان له سر لاقه لاوازه کانی رایانده گرت .
چونکه راگرتی مندالی نه خوژی وایان له ناوچینگا به باش تر ده زانی .

له نه نجامدا منداله که مرد . به یانینک هه لسام و ته ماشام کرد به روونی
له سر زهویه به رده لانیه که دریز کراره و به عباکه ی دایکی داپوشراوه .
یه کنی بو کرینی کهن بو بازار تیررابوو و مه لایکی پیر بو شورینی هات .
هم مه لایه به یاربه ی برای ژنه که له گهرماو منداله که ی به سابوون و ناوی
گهرم شوری . منداله که کور بوو ، له بهرئوه دهبواین پیاو پیشوا ، بهاتایه
کچ بواین نه ودهمه ژن ده بشوری . به ههردوکیان کفیان کرد . خاله که ی
هه لی گرت و بو گورستانی برد .

دایکه که له سر به رده کانی حهوشه به عاجزی و کلزلی دانیشتبوو .
نهو دایکه پازره مندالی بو بووو ، له مانه نهوا حهوتی مردن . لایکی خستبوه
ژیری و نه ژنۆ که ی تری به رز کردبوو و قۆلی پیوه گرتبوو و سه ری به
مه لولوی بو کۆشی چه ماندبوو . نه ودهمی پی نه چوو ژنانی دراوسنج به
هاژوه هاتن و حهوشه که یان پرکرد . پرسه (واتا ته عزبه) سنج روژ دهوامی

(۱) نیستا هم بیره جهوته نهماوه . زۆر کچی نه هه ژاریش دهنه برین پیچ .

وهوگتیر

کرد و بۆ ههفته تیک گه رماوه که ده بوو دابخری . به لام خیزانه که یارمه تی
میان دا له گه رماوه که ئاوی سارد به خۆما بکه م . له پاش رویشتی پیاوان
دهرگاکیان بۆ کردمه وه و رییان پیشان دام . من حه زم نه کرد له بهر دلسی
ئه وان نه چه ناو گه رماوه که و خۆم به ئاوی سارد نه شۆم .

له پاش چند روژی له ماله که ی به رامبه رمان کچیکی بچووک هه
به هۆی سک چوون وه ک کوره که ی خۆمان مرد . ژفانی ئه و ماله بۆ ئاوبردن
هورووژمیان هتیا به ماله که مان ، چونکه لای ئیمه ئاوی پاک ی بۆری هه بوو ،
ئه وان ئاوی جۆگه یان هه بوو که له چه ند مال تیه ر ده بوو و زۆر پاک نه بوو .

که به که مین جار له لادیوه هاتمه سوله یمانی وستم بچه لای پارێزگاری
شار تاکو ته رجوما تیکم بۆ بدۆزینه وه . من له و کولانه ته سکه نرک ئه و
ماله بیره نجه رانه ئه و نه ده ی نه ما بوو بزر بيم . له پاشا پارێزگار ته رجوما تیککی
بۆ دۆزینه وه که ماله که ی له و کولانه ته سکه بوو .

ماله که ی به رامبه ر خانوویتیکی گه و ره ی کۆن بوو و هه وشیتیکی
گه و ره ی هه بوو . له هه وشه که چه ند چه ریابه تیک بۆ نووستن دانرا بوون .
له و ماله گه و ره کۆنه چه ند خیزانیک پیکه وه ده ژیان و له هه وشه
راسته کراوه که مریشک ده گه ران . خانوه که ی خۆمانیش جارن هه موو
قور بوو ، به لام نیوه ی به خستی سوور تازه کراوه و ته نیا نیوه ی هیشتا
دیواری خستی کالی هه به .

من له گه ل ژفانی مالمان — که هه موو به په چه و عه با خۆیان داپۆشیبوو—
چوینه مالی ئه م دراوسییه که مندالیان مردبوو . لیره عه به بۆ ژیک به
بیره چه و عه با له مالتیکه وه بچی بۆ مالتیکه تری . بیستم پیاوی ماله که مان
حه زی نه ده کرد کچه سینزه سالانه که ی ئیتیر به بیره چه و عه با بگه ری و
ده یگوت ئه و کچی عازبه و شووره یه به بیره چه و عه با بگه ری .

من له چاو ژفانی سوله یمانی جلی زور سوو کم له بهر کردبوو ، لاق و
قوله کانم روت بوون . جلی ئافره تی کورد لهوانه به جوان و تازه بچ ، له
سیلک ، تافته ، قه دینه یان سورمه دروست کرابین . له وانه شه کون بسی و
شمو و روژ به بچ گورین له بهر بکری .

چوینه ماله که ی بهرام بهر و لهوئی له پشتخایتیک سین ئافره ت داپیره ،
دایک و پوور پیکه وه پشتیان له دیوار کردبوو و دانیشتبوون و به هاوار و
فغانه وه ده گریان . منداله مردوه که له بهرده میان داپوژ شرابوو . دایکه که
له گهل گریانه که ی دهیدا به رانیا و ده یگوت : منداله که پیش چند روژی
چند جوان و قه له بوو . هه ندی جار ئاوازی گریانه که ی و مک گورانی
بهرز و نزم ده بوو .

ئافره تیکی کامل و قسه له سه رخۆ له پریکا هاته ژووره وه و به قسه ی
باش و خوش دلی ئافره ته کانی دایه وه . قوماشی کفنی هینابوو ، له ته نیشته
منداله که دانیشته و کهنه که ی به باشی و پسپوری نه ختی له مردوه که دریزتر
بسی . ئینجا مردوه که یان برده گه رماو و لهوئی به سابوون و ئاوی گه رم
سین جار شو ریان و خستیانه فاو کهنه سپیه که وه .

باوک له ده رگای هه وشه که وه هاته ژووره وه ، منداله کفن کراوه که ی
دوو جار هه لگرت و داینا به وه . جاری ستهیم له سه ر قوله کانی هه لی گرت و
بردییه مزگه وت و لهوئی وه ده بچ بیبا بو گورستان .

له وده مه که منداله که یان ده شو ری له هه وشه که بو گرتنی که له شیرتی
که وته قه له مباز و راکردن بو ئه وه که سه ری برن و سه ره که ی له گهل ته رمی
منداله که بنیژن . له و ماله له ماوه ی دوو هه فته دا دوو که سه ئه مری خویان
کرد . ئه م قوربانیه بو لای بردن و دوورخستنی کاره ساتی تری بوو . واپزانم

ئەمە يەكئىن لە رەموشتە كانى كوردە كە لە پىش ئىسلامە وە هىشتا لە ناو خەلك
ماوە .

دواشت لەم رووداوە دىم لەشى كە لە شىرە بىن سەرە كە بوو كە
بە دەست ئىكە وە هەل دە بە زى و لاقە فرتەى دە كرد وە كە هىشتا زىندوو
بىن دە جوولایە وە . ئەمە بە پىچە وانەى ئەو تەرمە بوو كە بە سەى پىچرا بوو و
پىاوە كە لە سەر قۆلى هەلى گرتوو .

- ٦ -

مار و دووېشک

من وینهی فوتوگرافی ره نگاوره نگی هه ندی دووېشکی گه وره دی که له سه فیری گردی شه مشاره گیرابوو . ئەم دووېشکانه سوور بوون و کلکه ژه هراویه که یان به بهرزکراوی دیار بوو . له و گه شته مار و که متیاریشیان دیبوو .

له مالی دینه کم ئەم جۆره جانه وهرانه م هیشتا نه دیبوو . ته نیا ئیواره یتکیان له ئوتیله که ی دووکان له سه سه رینه پاکه که م دووېشکیم دی ، هه ره ئەنگوستیک درێژ ده بوو سپی و مه یله سوور بوو . له روئیانی (١) ده کرد که کلکه که ی سه رپشتی خوار کردین . من توانیم دووېشکه که بخه مه ناو قاپینک و فری ئی ده مه ناو چه وزی توالت و ئاوی به سه را بکه م . کار به ده سه کانی ئوتیل روژی دووم هه موو خانوه که گهران و

(١) روئیان جۆره زنده وهریکی زه ربابه که توپکه که ی لنده کرینه وه و ده خوری . له به صره زۆره .

متیلی نوتنه کانیان هموو گوری . له گډل نه و شدا هموو دهرگا و
په نجره کان گیرابوون و تیلبنه ند کرابوون ، نه و دوو پشکه نازانم چوون
گه شتوبه سر نوتنه که ی من !!

نمه په کهم و دوا دوو پشک بوو که چاوم پین کهوت ، بیتو هی تری
هه پین من نه مینی . به لآم له بابته ماره وه به سره هاتم زیاتره . جارنیکیان
مارنک دوزرایه وه که له بن میچی ژووره که ی لادیم بوو . نمه له سره تای
مانه وه بوو له مالی شیخ له پیش هاتنی ته رجومانه کهم . قسه ی پین ناوئ
بلیم من نه مده زانی له بن میچی ژوره کهم مار هه یه . من له سر چوارپا به یټکی
ناسن دهنوستم که به تاییه نی بو من ترخان کرابوو . هموو ئیواره پین که
خه به رم ددها دمه وئ بیچم بز خه وتن هه ردوو ژنه گه وره کانی ماله که دایک و
کچ ، هه ردوو کچه بچو که کان له گډل کاره که ره که به فانو سیکه وه میان
بو ژووره کهم ره وانه ده کرد .

هه ندی جار پیاوټیکیش له گه لیان ده هات ، مامه ی مندا له کان تا کو دنیا
پین په نجره به رزه کان ناجوولین و نا کرینه وه . که دهستی له په نجره کان دا و
قایمی کردن پین گونم Kissme واتا «ماچم که» ، مه به ستیشی
نه وه بوو بلئ Excuseme واتا «لیم بیوره» . پیاوه کانی کورد به
ئینگلیزیش قسه بکه ن نه ده بی خویان هه ر ده پارټزن با به ئینگلیزیټکی
شکاویش پین . نهم کومه له خه لکه هه تا ژووره کهم له گډل من ده هاتن ،
جارنیکیان کوړټکشیان له گډل هات که دارتاش بوو له و روژانه له وئ
کاری ده کرد . نهمانه بو ره حه تی من بیران له هه موو شټیک ده کرده وه
ته نانه ت بو دس شورینی به یانی له ناو دۆلکه ئاوشیان بو ده هیټام . له پاش
نهمه دهرگای ژووره کهم و دهرگای حه وشه که یان باش داده خست و
دهرؤیشتن .

من هیچ جارئ له ژووره کهم ترسم نه بوو ، ته نانه ت پیش هاتنی

تهرجومانه کهم که دو هفته‌ی خیاند . جارنکیان ده‌مانچه‌ییکیان پیشان‌دام
که هی ماله‌که بوو ، به‌مه‌دا زانیم لی‌ره ده‌مانچه به‌خو‌رای و هر بو گالسه
به‌کارناهنری .

هیچ می‌رایکی نه‌وستراو نه‌هاته لام ، جارنکیان نه‌پن ، پاش نیوه‌رو
بوو و من بو نوستن دریز بو‌بووم و په‌نجره‌کان که ده‌گنه خوارمه
له‌پست په‌رده‌کان کرابونه‌وه . له‌پرنکا ده‌ستیک په‌یدا‌بوو و پاکه‌تن پانی
خسته به‌ینی شیشه‌کانی په‌نجره‌کوه . من ده‌ستم لی‌دا و زانیم کتین و
خراونه‌ته ناو به‌رگی قوماشه‌وه . مه‌لایک له‌وتیه تی‌ه‌ر بو‌بوو بو
حه‌ساره‌وه له‌پشته‌خانه‌که لای‌دابوو . وادیار‌بوو کتیبه‌کان هی نه‌و بوون .
من له‌پاشان له‌پاش موه له‌گه‌ل سه‌روکی ماله‌که نانی خوارد له‌کاتی رویشتی
چاوم پن‌که‌وت .

به‌یانیکی زوو سه‌عات پینج هه‌لسام و چومه پشته‌خانه‌که بو‌ئوه که
له‌پیش هه‌لسانی هه‌موو‌که‌س و هه‌له‌هاتی روژ ته‌ماشای دی‌ه‌نی دینه‌که
بکه‌م . له‌به‌رده‌م ماله‌کان ناگر کرابوه‌وه و ژان بو‌ئاوه‌تینان ده‌چرون .
له‌پرنکا به‌کئی ده‌بویست به‌زور ده‌رگای پشته‌خانه‌که بکاته‌وه . من توانیم
له‌جنی خوی رایگرم . بو‌من زور زوو بوو بو‌خیزانه‌که هاوار بکه‌م
— که هیشتا له‌ماله‌وه بوون و له‌وانه بوو نوستن — تاکر یته فریام .
وادیاره نه‌و که‌سه ده‌بویست یته پشته‌خانه‌که و له‌وی چاوه‌ری‌ی هه‌لسانی
خه‌لکی ماله‌که بکا . نه‌مه‌ش شتیکی خراب نه‌بوو . به‌لام نه‌یده‌زانی
له‌ودمه من له‌وی می‌وانم .

هه‌موو ئی‌واره‌پن که میان ده‌هینایه ژورره‌که‌م له‌وی له‌سه‌ر
چواری‌په‌که‌م پال‌ده‌که‌وتم و به‌چرای Storch ی ده‌ستم ته‌ماشای
پن‌میچه‌که‌م ده‌کرد . سه‌ربانه‌ قوره‌که زور نه‌ستور و پته‌و بوو و
نه‌یده‌هیشت تینی گه‌رمای هاوین بگاته ژورره‌وه . به‌هاران له‌سه‌ربانه‌کان

گیا ده پروا ، له پاشا ورده ورده زهرد و وشك ده بوو . له م سهربانانه بان گردانی دار هه بوو که پاش باران بو په ستانی قوری سهربان به کار ده هینرا . ئەم سهربانانه ته نیا بهرگه ی ئاویان نه ده گرت .

به هاران هه نندی روژ یه ك دوو جار باران به لیزمه و له نگیزه ده باری و ژووره کهم دلپه ی ده کرد و قوراو بیجگه له تاقه کان هه موو شتیکی ته ر ده کرد . له دیواره کانی ژووره کهم دوو — سه تاق هه بوون و من هه موو شتیکی خو م ، به تایه تی کامیره و ده فته ره کانم له و تاقانه تاقه ت ده کرد .

سهربانه کان هه رچه ند بلخی ناریک بوون و ته ماشا کردنی سه ر بوو ، چونکه دارپزّه کان به ناریکی دانرابوون و خرابوونه سه ر کوله کی ناریکی گتیر .

بن میچی ژووره کهم کونی زور بوو ، له وانه بوو ماریش له و کونانه دا بژین ، به لām من هیچم نه دی .

به یانی نیک له گه ل کابانی ماله که به ئیشاره ت باسی ماره کردنم ده کرد که له دینمارك هه نندی جار له که نیسه ده کری ، به لām لیزه له ناو موسولمانه کان ماره کردن په یوه نندی له گه ل مزگهوت نیه . راسته ده وی من چه زده کرد له پیش هانتی ته رجومانه کهم نه ختی له گه ل کابانه که بدویم . ئەم قسه کردنه له ده سه که گولیکه وه په یدا بوو له شاخ کوم کردبوه وه .

به تعنیا گه یان له ناو دارستانه کی پشت دی

ئهمه یه کهم و دوا جار بوو به ته نیا له دتیه که وه پرۆم بو ناو دارستانه کی پشته وه و له وی نه ختی بگه ریم . له ریگا به ریکهوت که پرینکم دی که هه نندی ژنی تیدا دانیشتبوون . ئەمانه ده سیان بو هه لته کاندنم تا کو بچه لایان . منیش چووم به لām به ده س دریزکردن بو پارچه جله کانم په ستیان کردم . من قسه کانیان تی نه گه یستم و زوو به جیم هیستن و بو ناو شاخ

که و تنه ری . له پاش ماوه بیټک ئیتر حزم کرد بگه رینه وه . له گه رانه وه
 ته ماشام کرد ئافره ته کانی که پره که هاتوونه ته دهره وه و بانگم ده کن .
 من گوتم نه دانی و له سه ر رویشتن دهوامم کرد . ئینجا له لایه ن کومه ئی کچی
 بچوو که وه دهره درام . من به نیشانه تیم گه یاندن که کوردی نازانم و
 رویشتم . له پریټکا به کیکیان به ردیکی تی گرتم . من به تیزی که و تمه ری
 تا کو بن را کردن لیان دوور که ومه وه . پاش ماوه بیټک له ته نشست دوو کوره وه
 دهر رویشتم که به داس گیایان ده دووری . به کیکیان به داسه که یه وه لیسم
 نریک بوه وه و به داسه که ی خریک بوو بمرستیخی . من ته نیا بووم و له
 مالی شیخ دوور بووم و کوردیم نه ده زانی ، له به ره وه زور ترسام . به لام
 رام نه کرد . به په فجه م نیشانه ی مالی شیخم کرد و گوتم «مالی شیخ ، مالی
 شیخ» به مه وازبان لی هیتام و به سه لامه تی گه یشته ماله وه . من له ته مه نی
 خۆم نه وه منده ی نه و روژه نه ترسابووم . ئیستاش که نه مه ده نووسم
 له ترسانا ده له رزیم .

مار

من گوله کانم پیشانی کابانی ماله که دا و به م بو نه یه وه باسی ماره کردنی
 دینمارکم بو کرد له گه ل ده سکه گول که له که نیسه ده کړی . له پریټکا کچی
 ماله که به په له پهل هات و به سه یره وه باسی شتیکی ده کرد . ئیمه دهر به ست
 بووین له گه لی بچینه پشتخاته که . له وی هندی خه لک دهره ی شیخیان
 دابوو ، که خا که نازیکی به ده سته وه بوو و له وی زینده وه ریکی درێژ له سه ر
 زه وی که وتبوو که یارده یی درێژ ده بوو . نه مه مار بوو و نه مه وشه بیټکی
 تازه ی کوردی بوو که فیری بووم .

ماره که خرایه چالیټک و خه لکه که بلاوه یان کرد . که من زیاتر پرسیم
 زانیم کونی ماره که له وانه یه له بن میچ یی ، هاتو ته خوارمه وه به لکو بو

ئاوخواردنەمە . لە دینمارك مار كەمە و ئەمە بە كەمەن جار بوو من ماری
كیوی بیسم . شیخ بانك دەكری و بە خاكە ناز دەیکوژی .

من ویستم بیرسم ئایا مارەكە ژەهردار بوو یان نا . بەلام لەبەر
كەم زانیی كوردیم نەمتوانی ئەمە بیرسم . ژەكەنیش پێم پێدەكەنیز . لە
دینمارك ماری درێژی ناو گژوگیا هەبە كە ژەهردار نیە ، بەلام ماری بچوك
هەبە كە ژەهردارە .

وا دیار بوو ژەكان تی نەگەشتن من چی دەپرسم . وایان دەزانی من
دەپرسم ئایا ئەم مارە كە بە مروثیەم دا دەمینی یان دەمیری ؟ لەبەر ئەوە پێم
پێدەكەنیز . بەلام زانیان من نەترساوم و شتەكانم كۆنەكردەووە لە ماله كە
پرۆم . ئەوان حەزبان دەكرد لەگەلیان بیسم ، من بۆ ئەوان شتیکی تازه
بووم و زیانیانی لە وەرس بوونی رۆژاو رۆژ دووردهخستەووە .

رۆژی جیابوونەمە لە ماله كەمی توێزاو :

كە رۆژی جیابوونەمە لە ماله كە هات بۆ دوعاخوازی چومە لای
ئافەرەتەكان . ئەوان ملوانكەییکی میخەك و كوژەكەییکی شینیان كرده ملم
ناكو لێرەم هەتا دینمارك لە ملم پێ و كە بۆنی میخەكە كە هاتە لووتم
توێزاوم بكەوێتە بیر . ئەم ملوانكەییان زۆر بە رێزگرتنەووە كرده ملم و
زۆرم پێ ناخۆش بوو لەو دوو ئافەرەتە چاكە جیابوومەووە كە دۆستایەتی بەكی
زۆر گەرمیان بەرامبەرم نواند .

لەپاش گەشتنی تەرجومانەكەم بیستم بەكێ لە سەرخەرمان مار
پێوێ داو . رەنجبەرەكەیان بە سواری بارگیر بردیە دووكان ، لەوێو بە
قەمەرە بردیە نەخۆشخانەیی سولهیمانی . تەرجومانەكەم پێی گوتم ئەمە
هەمان چەشن مارە كە لە ژوورەكەم دۆزرایەووە و ژەهردارە .

لیره پیاو و ژن به هۆی داسیکی کورتهوه گنم و جو ده دوورنهوه . هه ندی حهلقه دهخه نه دهستی چه پیاو تاكو قه دی گوله كان به باشی بگرن و به داس که به دهستی راسته ویه نهو بنجه گنه ده پرن . له پاشان گنم بنجانه له جینگایک کوده که نهوه و به هۆی مرؤف یان زینده وهر ده بیهن بو جینگای خهرمان بو کوتان . له وی به هۆی گیره ی ولاغ یان جه نجه ره وه ده کوترین واتا دنکه دانه وبله كان له پووشه که ی ده رده هینرین ، له پاشان به هۆی داری شه ن خهرمانه که شه ن دم کړی تاكو ده نکه گنم یان جیره كان له کاکه جیا بکړینه وه . نه م گنه به م جو ره ده کوتری پاک نیه و ئارده که ی بۆره ، ژنان ده بیهن بی شو نه وه .

له و ئاویه که ده ژیا م ئاردی بازاریان بو نان کردن نه ده کړی . ده یانگوت نهو ئارده به که لکی نان فایح . له بهر نه وه گه نیان ده کړی . جار تکیان سنج بار گه نیان بو هات که به سه ر سنج ولاغ نه وه بو که له دئی یتکی ژیک کړیا بو و سنج که س ولاغه کان یان لئ ده خوړی . ولاغه کان یان هینایه حه وشه و له ویوه وه ک مرؤف چوونه ژووری گه نجینه و له وی باره كان داگیران . ههر باری بریتی بو له دوو جهوال که له موو دروست کرابوون و پیکه وه دوورابوون . گنه که رو کرایه سه ر زه وی به راسته پاکه که ی گه نجینه که و ته پ و توژی لئ هه لسا . دوو قه نه په خرا نه لای خواره وه ی بو پاراستن ، تاكو که س نه چیتته ناوی و مریشک نه یخوا . گنه که جئ یتکی زوړی گرت و ژنان چهنه روژی خریکی شوړینی بوون هه روه کو لیره ده یگیرمه وه : یه که م جار گنه که له سه ر حهوزی ئاو به بۆری ئاوی ده که نه سه ر و ده ی شو نه وه ، له پاشان ده بیهن نه سه ر بان و له سه ر به ره بو وشک بوونه وه راید مهخن . ئینجا بو نه وه که توژه که ی مه یینی به ته نه که له سه ر بانه وه بو خواره وه رو ی ده کن . له پاشان ژیتکی یه کچاویان هینایه

لای گهنه که تا کو له سهرندی بدا . بهم جوړه گهنه که له پووش و
برد پاکړا و ته نیا دانه ویله زمرده جوانه که مایه وه .

مار پتوهدان و رووداوی تری

جاریکیان ره نجبه رنک که به داس درموی ده کرد مار پتوهی دا ، نو
ماره که وا دیاره له ناو په له گهنه که خوی مات کردبوو . کابرایان — وه کوو
له رووداوه که ی پینشوو باس کړا — به پستی بارگیر بو دووکان برد و
لهوټوه گه یان دیا نه خوځشاخه ی سوله یمانی .

له پاشا کوریکم دی مار پتوهی دابوو . نیمه به پاسیکی بچووک له
هله بجه وه دچوون بو ته ویله . من له گهل هاوړیکم له پیشه وه له ته نشت
لیخوره که (واتا ئاژوره که) دانیشتبوون ، چونکه پیشه وه له پشته وه
رحه تر بوو . پشته وه زور ته سک بوو تو ده بواپن کوله که ی پاسه که به
دست بگری بژنه وه که هله ته کچ و ماندوو نه بی . هندی که س
له ته نشتی دهره وه راو هستا بوون و هندیکی تریش له سهربانی پاسه که
دانیشتبوون . هیشتا ده شته پانه که ته واو فبوو بوو پاسه که راو هستا .
له سر زهوی شتی دریز بوو بوو وام زانی کوریکه یان گویره که بیکه له بهر
گه ما په کی که وتوه . به لام زه لام دهرچو له سر زهوی له زیر تینی هتاوه
گه ره که بې ده ننگ پال که وتبوو . سهری رووت بوو خوینی لی ده هات .
چند که سی له پاسه که بازیان دایه دهره وه و هلیان گرت . له باتی نه وه
به پال که وتووی هلی گرن ، ویستیان له سر بچ رایگرن . به مه ماندوو و
نارمه تیان کرد .

جاریکی تریش نه م جوړه کومه کی به ی نه خویشیکم دی ، که له باتی
نه وه نه خو شه که به پال که وتووی هلی گرن ، له سر بچ رایان گرت .
جاریکی تری کچیکم بچووک له ناو قه ماره بیکی کراوه ی زور پرموه که وتبوه

خوارموه . نهو دمه جهژنه ی قوربان بوو . مندالان جلی جوان له بهره کښ و له کس و کاربان خرجی وهرده گرن و له بیانی زووموه هه تا ئیواره به ناو بازار و کولانه کانا ده گرتین . ده - دوانزه مندال به جارئ سواری قه مەرہ یئکی بچووک دهن و به ناوشارا - وهك له جیگای یاری کردنی نهو روپا بن - هاتوچژ ده کښ . یه کښ له کچه بچووکه کان که له پشته وه له سر کوشنه که به پیوه راوه ستابوو که وته خوارموه . من چاوم لښ بوو چؤن سیوئ ده که ویتته خوارموه ، وا کچه که کهوت . زوو هه لیان گرت و له سر پښ رایان وه ستاند و هه لیاته کاند تا کو ییتته وه هؤشی خؤی . که هاته وه هؤشی خؤی خستیا نه وه ناو قه مەرہ که .

پیاوه که ی سر ړنگای ته ویلش - وه کو نه م کچه - ویستیان به پیوه رایگرن . له پاشا خستیا نه ناو قه مەرہ که و له باتی نه وه راسته وخؤز بیهن بؤ نه خوڅخانه بردیان بؤ دایره ی پؤلیس . کار به دهسته که نووستیوو . هه لسا و خؤی کوکرده وه و نه مری دا بیهن بؤ شوینی رووداوه که که پیاوه که ی لښ دؤزرا بوموه .

له گه رانه وه له مالی خانه خؤی ی شوی پیشوومان دابه زښ ، تا کو نه ختن ناو بخؤینه وه و فینکمان ییتته وه . خانوه که له قه راغ شار بوو ، به لام دلمان به وانه ده سووتا که له بهر هه تا و دهن چاوه ړئ بکښ هه تا نه خوڅه که ده خرتته نه خوڅخانه . ته رجوما نه که م زیاتر غمی برا سینزه ساله که ی بوو که له ناو پیاوه کان له بهر تینی گه رما ده سووتا . له پاشان نه خوڅه که له نه خوڅخانه قه بوول کرا . وادیار بو له سه ربانی پاسیکی تری - به پښ زانینی ریواره کان - که وتبوه خوارموه . ئیسه به مچوره فرمانی خؤمان جښ به جښ کرد . مایه وه برین پیچه که ته ماشای نه خوڅه که بسکا و له گه ل پزیشک (واتا دکټور) پیکه وه تیماری بکښ .

ئیسه دووباره بهر وه شاخ که وتینه وه ری . که گه یشتینه شاخه کان

ڊيٽر ٽيني گهڙا شڪا و لهڙيڙ سيڙي ڊاره کان ٺاوي ساردي پاڪي
کانيه کان به خوره خور دهرڙا به خواره وهه . لهوڻ له چايخانه بيٺڪي بچوڪ
بڙ شڪاندي تونيه تيمان به چاي شيريني سهنگين لامان دا . چايخانه كه
له ته نيشٽ کاني و لهڙيڙ سيڙي چنڊ ڌاريڪي گهوره بوو . لهوڻ بڙ
ريوارڻي كه له گهڙمياڻي خواره وهه هاتين هموو شٽيڪ هه بوو دنياڻي لئ
بڪانه به هه شٽ .

له ناو ريواره کان ڪچ و ڪورٽڪ هه بوون : به ڪيڪيان ڙيٽيڪي تازه
ماره ڪراو بوو كه ته مهني هر دواڙه سال ده بوو . ٺهه ڪچه خه لڪي
هه ريٽيڪه ڊار تووي زوره (۱) . لهوڻ ڪچان و ڪوران به هاران ده چنه
ناو باغه کان بڙ ڪوڪرڊني توو كه وشڪ ده ڪري و ده په ستره ٽيه ناو پيسته
يان ده ڪريته ناو ڪيسه و ده فروڙ شري . له کاتي توو ڪوڪرڊن باوڪ و ڊايڪ
ناوانن ڪچه کانيان لهڙيڙ چاوه ڊيري خوريان بهيلن ، له بهر ٺهوه زوو به
بچوڪي به شوويان ده دهڻ .

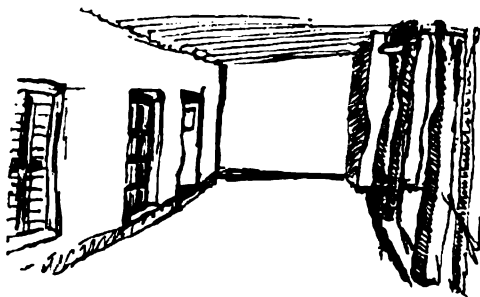
ڪچه بچڪو لهه كه برا ده سالانه ڪهي — ڪه مار پيئوي ڊابوو — له گهل
خوي هينابوو تاڪو بڙ نه خوشخانه بيا . قولي ته واو به هه ندي پهرڙ
ڊاپڙ ابروو .

له پاشان له گهل چنڊ ڙني له نه خوشخانه كه له هه له بجهوه چووينه
لاي . له وٽس وهڪ له سوله يماڻي ڙنان په چيان ده پوشي و ڙنه کاني
هاوريم بڙ له بوليان ده ڪرد كه من خيرا ده روم . من وهڪ ٺهوان ڪراسي
ڊريٽم له بهر نه ڪرڊبو و له باٽي سول پيلاوم له پڻ بوو . له بهر ٺهوه له وان
سه به ستر بووم و خيرا تر ده رويشم . و ابرانم ٺافره ته هاوريڪانم له بهر

(۱) و ابرانم مه بهستي هه ورامانه .

قورسی جله کانیان و درېژی کراسه کانیان نه بوو که باش بهر یوه
نهدمړوښتن ، به لکو له بهر نه وه بوو که ښه له ناوهر اوستی شار بووین و
ده به ټافره تی په چدار به سستی پروا و خوی گران رابگری و له سرخو
پیش که وئی .

کوربه بچکوله که خرابوه سر چوارپایه یه ینکی ئاسن له ژوورینکی
گورمی ناخوش و شر به ینک ئاو له سر میژی خرابوه ته نشتی . له وئی
توانیان تیماری قوله ژه هراویه که ی بکن ، که له پاش ۲۴ ساعات له شاخوه
که یشتوبه وئی . قولی هیشتا په نمابو و ژفان گو تیان رهش و شین
داگیرسابوو . بهم جوړه کوربه که له مردن رزگار بو و که وته ژر چاوه دیری
پیاوینکی برین پیچ . من له دلم نه دهات ته ماشای قوله که ی بکم ، چونکه
له ورژانه چند رووداوینکی مار پیوه دانم دیوو .

وینه‌ییکی دمسکردی پیشخانی له تو‌بزاوه

- ۷ -

دایره تۆده‌ته‌وی بیته کاوبۆی

چوون بو سەرگه‌لوو

ئه‌رئ ئه‌مه‌یه نالی ئه‌سه‌که که دۆزیمه‌وه ! به‌لئ ئه‌مه‌یه • ئینجا ده‌هیلی
من به‌سه‌رهاتی خۆم له کاتی هاوین له کوردستان بگێرمه‌وه •

ئه‌م ناله‌م له ده‌ربه‌نده‌که دۆزیه‌وه و ئه‌مه نالی هیستره ، پین‌یان‌گوسم
ئه‌م دۆزینه‌وه‌یه ده‌بیته هۆی به‌ختی باش • که دۆزیمه‌وه دلنیا بووم به‌ختم
باش ده‌بین و له‌باتی ئه‌وه به سواری هیستر له رینگا ته‌سه‌که‌کی چه‌رمه‌بانی
پشت پیره‌مه‌گروون تیه‌رم ، ئه‌و رینگا ته‌سه‌که به پین ده‌برم •

به‌یانی‌ییکی زوو بوو و هاویری‌کانی کوردم و خۆم کاتیکی زۆرمان
هه‌بوو • ئیسه له دئی سەرگه‌لوو ده‌گه‌راینه‌وه که که‌وتوه‌ته ناو

شاخه‌کان . ته‌نیا ریځگایک هم دښه‌ی به دنیای دهره‌وه ده‌به‌ست ئه‌ویش
هم ریځا ته‌سکه‌یه . ریبه‌ره‌کانمان ئه‌وه‌نده ئه‌قلیان هه‌بوو تیسان‌بگه‌یینن
له هیتسه‌ره‌کان دابه‌زین و به پین ریځگای خومان به باشی بدوژینه‌وه .

ریځاگه زور ته‌سک بوو ، له بزنه ریځک نه‌ختی پاتر بوو و پر بوو
له به‌ردی له‌ق . وا باشر بوو ته‌ماشای شیوه قووله‌که‌ی خواره‌وه نه‌که‌ی
که هه‌زار به هه‌زار بوو . وا باشر بوو به پین برۆی و ته‌نیا ته‌ماشای به‌ری
پتی خوت بکه‌ی . به‌لج سواربوونی هیستر له‌پیشدا ناخوستره و
گراتره ، به‌لام له‌پاشدا فیزی ده‌بی . له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا هیستر ریځگای
خوی باش ده‌دوژیته‌وه و قاچی پشته‌وه‌ی له شوین پنی پیشه‌وه‌ی داده‌نی ،
به‌لام که‌سێ قاچی له‌سه‌ر به‌ردی له‌ق دانا ، له‌وانه‌یه بخزیته خواره‌وه و بو
تو وا باشره ته‌ماشای خواره‌وه نه‌که‌ی .

ئیسنا فیزی ئه‌وه بووم سواری هیستر بم ، به‌لام هه‌ستی ئه‌وه‌م ده‌کرد
له هه‌ندئ شوینی ته‌سک ده‌بی به پین پروم . من له‌پاشان پیاویکم دی —
که کاربه‌ده‌ستی میری بوو — به هیستر و ئه‌سپ و ئوتومبیل له ولاته‌که
گه‌رابوو . له هه‌مان جیگا له دهره‌نده‌که — که من زانیم ریځاگه له رځی
هیستر ته‌سکتره و دابه‌زیم و به پین رویشتم ، ئه‌و دانه‌به‌زی و ئه‌سپه‌که‌ی
خزایه خواره‌وه . داریک له قه‌د شاخه‌که خواو راستان رزگاری کرد .
له‌پاشا دهره‌به‌ست بوو نرخی ئه‌سپه‌که بیژیری .

سه‌رگه‌لوو

له توپزاوه‌ی خۆم زور جار باسی سه‌رگه‌لوو ده‌کرا که له‌پشت
شاخه‌کانه . که روژی هاوین کیوه‌کانی ده‌سووتاند ، له‌پیشا ره‌نگیکی
زه‌رد ، له‌پاشا سه‌ی و بو‌ری پین ده‌دا ، له‌ژیر تینی هاوینی بن‌په‌حم که
چه‌مه‌کان به‌ک له‌دوای به‌ک وشکیان ده‌کرد ، باسی سه‌رگه‌لوو خوشر و

جواتر دهبوو . چه میکی گه وره به ناو دئییه که یا هازه ی دهات و هیچ وشک نه دهبوو . سرگه لوو باغاتی هیه پر له داری سهوز که تو ده توانی ماوه میکی دریز به ناویا پرۆی و ته واو نه بی . له پاشا سرگه لوو به سییه بوو . شاخه به رزه کان ده وره ی دۆله که یان دابوو . له بهرئه وه روژ له سر لووتکه به رزه کان دره ننگ هه لدهات و پاش نیوه روژوو له پشت شاخه به رزه کان ناوا دهبوو . توپزاوه - به پیچه وانهی ئه مه - ده که وته پالی جه نووبی ریزه شاختیک و به یانی تا ئینواره هه تاوی گهرم ده بسوواند .

له سرگه لوو سییه ، فینکی و ناوی سارد هه بوو که به ناو دۆله که دا خوړه ی دهات . ئه م شتانه سرگه لوویان وهک به ههشت لی ده کرد و مروقیان له خوژی و کامه رانی نزیک ده کرده .

له پاشا کابانی ماله که ی توپزاوه م له سرگه لوو له دایک بوه و شیخه کانی سرگه لوو و توپزاوه بران و گه وره ترین و دهوله مه ندرین مال له سرگه لوو بو ئیمه کراوه ته وه . له بهرئه وه ده بی ئیمه بو ئه وی برۆین . ته رجومانه که م و من داوای ئیزمان کرد که کچه هه قده ساله که ی شیخیش له گه لمان بیت تا کو مالی مندالیی دایکی بیخی . به لام باوکی ئیزنی نه دا . به م چه شنه کچانی جاهیل و به توندی له مالی موسولمانان ده یاریزرین . ئیمه ی دوو ئافرهت که نزیکه ی مانگی بوو له توپزاوه له مالی شیخ ده ژیاين بهس نه بووین بوئه وه به سهلامه تی له گه ل خو مانا بیهین . سه ره پای ئه مه ئیمه برای سینزه سالانی ته رجومانه که مان له گه لا بوو . شیخ نه بهیشت کچه که ی له گه لمان بو سرگه لوو بیخت و ئیمه هچمان بی نه کرا . پریاری باوک له م بابه ته وه هچی له گه لا نا کرئ .

له پاشا و یستمان هه ر له توپزاوه وه به سواری برۆین ، به لام ئیمه که فیزی سواری نه بوو بووین ، نه مانویرا ههشت سهعات له سه ر پشتی

هينتر به ريگاوه بين . له بهر نه وه ئوتۆمۆبيليكمان ههتا شه ده له به كرى گرت .
 سه فهره كه مان سهعات و نيويكى خياند و نرخه كى گران كه وته سه رمان ،
 چونكه ريگا كه ههر به ناو ريگا بوو . ئوتۆمۆبيله كه له پيشدا به ريگا يىكى
 خراپدا هاته خوار وه ههتا چه ميكي وشك و له ويوه سه ركهوت و به
 ريگا يىكى زۆر بهرده لانيا ئيمه ي به سه لامه تى گه يانده خانوويىكى ناوباغ .
 له وي ئيمه ي به جى هيتت و به لىنى پىن دابن كه دوو روژى ترى يته
 دوامان و بماناته وه بۆ توپزاوه .

له ناو باغه كه له سه ر فهرش و دۆشه گك له ژىر سيه رى دارى سه وز و
 نزيك حه وزى دانىشتين . ديه گه رمه كه م نزيك دوو هه زار پىن له سه ر رووى
 زه ربايه . ئيره زۆر به رزتر بوو . نه پاشان ناو فره تر و دار ميوه يىكى زۆر
 هه بوون و دنيا سه وز بوو .

ژنانى ماله كه ناو و چاى و ميوه يان بۆ هينان . له سه ر حه وزه كه ژيىك
 به چيچكانه وه دانىشتبوو مريشكيكى ئاماده ده كرد . جاريكى ترى من به
 چاويكى خۆشى و باشى ته ماشاى ژنه كه م ده كرد چۆن به ئاسانى و پاك و
 ته ميژى دانىشتبوو مريشكه كه ي ده شوريه وه و پارچه پارچه ي ده كرد، ديسان
 ده يشۆريه وه و ده يخته ناو ده فريك . ژنه كه به كراسه دريژه كه يه وه ، نه له
 گۆشته كه پيىس بوو و نه ش له شۆرينه كه ته ر بوو . له بن ديوارى له ته نشت
 حه وزه كه كا بريا يىكى دريژى لاواز دانىشتبوو ميژه رى به سه ره وه بوو كه واى
 له به ردا بوو ، وهك كورده كان شه روالى له پىن نه بوو . ته مه نى حه فتا سال
 ده بوو . چاوه كانى له ژىر ميژه ره كه يه وه به پىن مه به ست بزه يان ده هات و
 ته ماشاى ده كرد . له پاشان به ته رجومانه كه مى گوت ئۆزده ژنى ماره
 كردوه . كه گويم له مه بوو كو تو پير پيرم گۆرى و له دلخۆما گوتم وادباره
 به خۆرايى و به پىن ئامانج (واتا هه ده ف) ته ماشا ناكا . ژنه كانى ده پىن ئيستا
 مر دبن يان له گه ل خشل و هه موو شته كانيان بۆ مالى باوكيان ني رابن .

لهودمه ته نيا يهك ژني هه بوو ، بهلام وادياره ماله گه وره كه ي پړه له منداډ و نهوه . مندالتيك لهوئ بوو له ناو لانكه كه ته مه ني ههفته يتك بوو . بهرگي سووريان له بهر كړدبوو و قوماشيكي ره شيان به سر لانكه كه يا دابوو تاكو له تيشكي روژ بياريزن . دا يه كه ي لاواز ديار بوو و شيري زوري نه بوو ، له گه له هه شدا له ئيش و كاري مال به شداري ده كړد .

ئيمه دره ننگان لڼ هاتبوو و ساعات پاش پينجي ئيواره بوو . گوتيان سه فر به سر شاخه كه دا بو ئه وديو هيچ نه بن دوو ساعات ده خايين . لهودمه كه چاوه پئي سواربوون بوو بن من چومه ناو داره كان و لهوئ ته نووره كم گوري و پانتوئيكي شيني كه تانم له پڼ كړد ، ئه و پانتو له كه له گه له خوم هينابووم .

كاشكي ، ئه مه نه كړد اڼ !! چونكه بوه هوي بهر با كړدني هه لالا و قسه و ره خه ي بڼ ده نك . ئه مه سه ير نيه . ليږه ئا فره تان شهروالي دريژي ره ننگاوره نك له پڼ ده كن كه ده گاته قوله پڼيان ، كه له ژيږ كراسه كانيا نه وه دياره و كه داده نيشن ده رده كه وئ و دياربووني لايان ناشيرين نيه . بهلام من ئا فره يتك بووم له ناو ژناني ئيره ده زيام ، ده بو اڼ وه كو ئه وان خوم پيوشم و هه رچون بڼ نه ده بوو پانتو له پڼ كه م كه پارچه جليكي پياوانه بوو . ته رجومانه كم شهروالي دريژ ، كراسي دريژ و سوخه ي له بهر كړدبو و پيتلاويكي له پڼ بوو كه بهرز نه بوو . هه موو كه سي ئه م جله ي بو گه ران له كوردستان به بهر گيكي باش داده نا . له پاش قه ده رئ ولاغه كان گه يشتن ته نيا هينه كه ي من هيستر بوو ئه و دوايي گوئ دريژ بوون . راستيان پسي بليم يتو له منيان پيرسي اڼ من گوئ دريژم بو سواربوون هه لده بژارد ، چونكه لهزه ويه وه نزيكتر و خه تهر ي كه متره . داخه كم بو من هيستريكي وايان هه لېژاردبوو كه وهك ئه سپه كه ي باوكي كه له گت بوو .

دو ربه رمان له گه له بوون : يه كتيكان به په يتك سه ري هيستره كه مي

را ده کیشا و نهوی تری چاوی له که ره کان بوو . هیستره که ی من زینی نه بوو ، به لکو کورتا تیککی پانی زبر که به شلی به ژیر زگی هیستره که وه به سترابوو .

من له رابوردووی دوور فیری سواری بوو بووم ، به لام بو ماوه ییککی کورت سوار بووم و سواری نه سپی به زین و لغاو بووم .

ههروه کو گوتم له میان بیرسیاین بو سوار بوون گوئی دریزم به باشتر ده زانی . به لام نه وان هه ر بو راگرتنی قه در و ریز و دلی من هیستریان بو هینا بووم . پینان شووره پی بوو من سواری که ب م . هه چوئی پی سوار بووین . من کامیره که م پی بوو و به سواری نه ده کرایه وه ، چاویلکه ییککی هه تاویشم پی بوو بو هیمن کردنی تینی هه تاو و خسته سهراچوم . ته رجومانه که م به جله جوانه کانیه وه سواری که ره که بوو و عه باکه شی خستوه به رده می ، بوئه وه که له وی دابه زی له به ری کات .

له سه ره تادا به ریگاییککی به رده لانی رویشتن و له هه ندی شیوی وشک تیپه رین که زستانان و به هاران ناوی پیدا ده روا .

تیپه له ده ره به ندیکه وه تیپه رده بووین که ورده ورده به رز ده بوو . پیره مه گروون و شاخه کانی دراوسی که وتبوونه پشتمانه وه ، له پیشمان نه و ریزه چیا به هه بوو که ده پی به سه ر ده ره به نده که یا برۆین . روژی پاش نیوه رو تیشکه دریزه کانی به نه رمی بو ده ره به نده که فری ده دا . دینه نه که زور جوان و قه شه نگ بوو ، روژ له روژ ناوامان ورده ورده بو سه ر شاخه کان نرم ده بوه وه .

له پاشان سه ره که ونن ده ستی پی کرد . هیستره که م به ره وه ده ره به نده که له ناسو به سه ر پشته ته سه که کی شاخه که بو پیشه وه ملی ده تا . نه وده مه قه سه کانی نه وه که م له دینارک هاته بیرم . نه م نه وه یه م بیستبووی من بو

لینکولینه و هیئتیکی ئیثنۆلۆجی Ethnology (واتا خەلک ناسی) بۆ
 کوردستان دەچم . بە ئەقلە پینچ سالانەکی دەیویست تی بگا من دەمووی
 لەوێ چی بکەم . وادیار بوو روژی لە روژان نامانجە کەمی دۆزبەو و بە
 دەنگ شیرینە گره کەمی گوتی : « دایرە ، ئەو تۆ دەتەوێ بیته
 کاو بۆی (۱) » .

چەند حەزم دەکرد منی لەسەر ئەم هیستەرە بینایی چۆن بەسەر
 قەدی شاخە کە دەروا . بەلام من لە پریکا ئەو پریچ زێرینە کەم لە بیر چووە
 چونکە هیستەرە کەم بەرەو ئاسۆ نەدەرۆی ، لە ژێرم هەندێ جار خوار
 دەبووە و هەستم دەکرد کورتانە کەمی ژێرم زۆر توند و قایم نیە . ریگا کە
 وەک بزەری تەسک بوو بوو و بۆ راست و چەپ پێچی دەکرد . لە هەندێ
 جیگا ریگا کەمی زۆر تەسک دەبوو : لە لای راست قەدی شاخ نەدەما و لە لای
 چەپ شاخە کە بە ستوونی (واتا عەموودی) وەک تاشە بەردی ک بۆناو
 شیویکی هەزار بە هەزار دەهاتە خوارەو . من بە ترسەو تەماشای ئەو
 پەتەم دەکرد کە بە دەست رێبەرە کەو بوو کە بە کلاشە نەرمە کە یەو
 لەسەر خۆ و بە دلنایی پیش دەکەوت . بێتو پێی هیستەرە کەم لەسەر بەردە
 لەقەکان بخلیسکی ئەو پەتە چارەم ناکا . من بە دەستی چەم لای پێشەووی
 کورتانە کە و بە دەستی راستم لای پشتەوویم توند گرت و لایە لا لەسەر
 هیستەرە کە بە ناخۆشی خۆم رادەگرت . لە پریکا گوێم لە دەنگی دلسۆزانە و
 غەمخۆرانە ی تەرجمانە کەم بوو کە هاواری کرد : « مادام هێنی ئاگات لە
 خۆت بێ » بەلام لە بەر پینچاوی پێچی شاخە کە من چاوم لێ نەبوو . لە ئەنجامدا

(۱) کاو بۆی Cowboy گاوانی سواری ئەمەریکا بە کە لە سەدە ی
 نۆزدەمین ناویکی سەبری بەیدا کرد و ئیستا ، بە تایبەتی لە سینەما و
 کتیی منداڵ و هەرزەکاران ، بوو نیشانە بۆ مرۆفی چالاک و
 خۆپێشانەر .

گه‌یشتینه ته‌وقه‌سهری دهر به‌نده‌که و له‌ویوه چاومان له شیوه قووله‌که‌ی
ئه‌ودیو بوو . ریبه‌ره‌کانمان له‌دووره‌وه له قوولایی خواره‌وه سه‌رگه‌لوویان
پیشان‌داین . ئیواره دره‌نگ بوو ، نه‌ختیکش تاریک بوو ، له‌به‌رئه‌وه
نه‌ماتوانی گونده‌که دیاری بکه‌ین و له‌و جیگا ناخۆشه و له‌ژیر زه‌بری
مه‌ترسی دهر به‌نده‌که غمی ئه‌وه‌مان نه‌بوو ئاستی گونده‌که بینین .

ئینجا دابه‌زینی سه‌ربه‌ره‌وخوار ده‌ستی‌پیی‌کرد . ئه‌مه له سه‌رکه‌وتن
هه‌زار جار خراپتر بوو . که هه‌یستره‌که به‌ره‌وژوور ملی ده‌نا ئاسان‌بوو بو
تو خۆت به کورتانه‌که‌وه بگری . به‌لام له ریگا پیچاویچه‌که‌ی
سه‌ربه‌ره‌وخوار کورتانه‌که بو‌پیشه‌وه ده‌خلیسکا و له‌وانه‌بوو تو به‌سه‌ر
ملی هه‌یستره‌که‌دا بخزیی و بکه‌ویه خواره‌وه ، له‌به‌رئه‌وه هه‌زار جار
ناخۆشتر بوو .

ریبه‌ره‌کانمان پیران‌گوتووین ریگا‌که دوو سه‌عات ده‌خایینی ،
به‌لام چوار سه‌عاتی پی‌چوو . تاریکی هه‌موولاییکی له زوه‌که‌وه
داپۆشیوو . له نزیك دئی که‌وتینه ناو میگه‌له‌کان . مه‌ر و بز له
هه‌موولاییکه‌وه ده‌وره‌یان‌داین و له‌ناو زه‌ریاییکی گه‌رمی ره‌ش و بو‌ر
به‌ره‌و سه‌رگه‌لوو ملمان‌ده‌نا .

ریگا‌کان وه‌ك جۆگه‌ی ره‌ش به‌ناو ماله‌کانا پیچیان ده‌خوارد ، ئه‌و
مالانه‌که یه‌ك له‌دوای یه‌ك به‌چه‌ند چین له‌پال شاخه‌که دروست‌کرا‌بوون .
گونده‌که باغی زۆر بوو و خوره‌ی ئاو به‌ده‌نگیکی شیرین و خۆش
ده‌گه‌یشته‌گویمان . له‌پاشان له‌ده‌رگاییکی داری گه‌وره‌وه تیپه‌رین و
گه‌یشتینه‌هه‌وشه‌ی ته‌خت‌نه‌کراوی لیژی مالی شیخ ، ئه‌و ماله‌که دوو
شه‌وی هاتوو تییدا ده‌میئین .

گه‌یشتن به‌سه‌رگه‌لوو

که دابه‌زیم ناو لاقم له‌به‌ر سواریه ناخۆشه‌که ده‌ییتسا ، که ده‌رۆیستم

نه ژوتوم و له بهر گرتنی کورتانه که هردوو باله کانم ده پيشان . غه می
 گه پړانه وه بهو ريگا ناخوشه دا هستی رابواردن و مانه وه می له سرگه لویو
 ناخوش کرد . من پیری نهوم نه ده کرده وه له گه پړانه وه ده توانين به کومه کی
 ريبه ری باستر و ولاغی زيندار به چه شتيکی خوشتر سه فهر ده که ين .
 نه وشم نه ده زانی پیش گه یشتن به دهر به نده که ده پي له ولاغ دابه زين و به
 پي پړوین . ريبه ره کانمان - له بهر دره نگی - پي پړان نه وتين له دهر به نده که
 ده پي دابه زين . نه م ريبه رانه له سه ره تادا وایان به باستر ده زانی سه فهره که
 بخه ينه به یانی . چونکه نه سوار و نه کاروان - نه ک تووشی روودا و يکی
 خراب بن - به تاریکی به سه ر نه وه دهر به نده دووره ناخوشه دا تپه پړ ناين
 که جیگای وه ستانی نيه . نيمه له کاتی هاتنمان که دره نگی بوو تووشی
 کهس نه بووین . به لام له گه پړانه وه مان - که به ره و به یان بوو - تووشی
 چند که سې بووین که له گه ل هیستری بارکراودا به ره و شه ده له
 دهر پوشتن . به کچی له بوو که کانی شیخ - که له مالی بووین - سالی پيشوو
 زور به ناخوشی له وه دهر به نده وه تپه پړ بوو بوو . نافرته ته که من دالی
 له بارچو بوو ، له سرگه لوش نه خوشخانه نه بوو ، ته نیا پسپوړيکی
 له س ساغی هه بوو که ته ماشای نه خوشی سه ر پي پی ده کرد و دهر مانی
 پي ده دان . نافرته ته که زور نه خوش ده پي . به پشتی هیستر له وه دهر به نده وه
 تپه پړ ده کړی و له پاش ههشت سه عاتی تریش ده گه پي نرته سه ر ريگای
 نو تو مؤبیل ، له و توه به قه مره دهر پي ته شاری که رکوک و له وئی چوار مانگ
 له لایه ن پزیشکه وه تیار ده کړی . له پاش چاک بوو نه وه ی ده گه پي ته وه و
 به سه ر هه مان دهر به ندا به پشتی ولاغ دپته وه سرگه لویو . که ته ماشامان
 ده کرد هیشتا سیس و لاواز دیار بوو . له به رده مان له سه ر سینی يکی مسی
 گه وره جفاره ی تپه ده کرد . ليره زور به ی لادی پی به کان له شار قاقه زه
 جفاره ده کړن و له لای خوړيان به تووتنی وردی وشک پری ده که ن . تووتنی

ئەم جەفرانە ۋەك جەفرەى پاكەت كە بە مەكینە دروست دەكرى زۆر
 نەپەستراۋە ، لەبەرئەۋە كە كيشرا زووتر تەۋاۋ دەپن . كە تەماشای رەنگى
 زەرد و دەستە سپىەكانى ئافرەتەكەم كرد مووچرەكم پىا دەهات لەۋە
 كە مەروڤ لىرە نەخۆش كەۋى و بە پىتى ولاغ هەشت سەعات ، لەپاشان
 بە ئۆتۆمۆبىل چوار سەعات بەرپۆتەپن بۆئەۋە كە بگاتە نرەكترىن
 نەخۆشخانە .

مالەكەى شىخ زۆر گەورە بوو ، بەهۆى پىلەكەىتىكى زۆر بەرز و
 ناخۆش تۆدەگەشەپىتە پىشخان كە لەپشەپەۋە چەند ژوورى هەبوون . لە
 هەندى ژوورەكان بۆ چىشتلەپن ئاگردان هەبوو كە لە خشت
 دروست كرابو . بەكەن لە ژوورەكان بە بەرە و فەرش داپۆشرا بوو ، چەند
 ئاقىكى هەبوو و لە ئاۋەراستى لە دىۋارىكەۋە بۆ دىۋارەكەى بەرامبەرى
 بۆ جل و شت هەلخستن پەتەك قايەم كرابو . لە پىشخانەۋە بە پىلەكە
 تۆدەگەپتە سەربايتىكى تەخت كە بۆ نووستى هاۋىن دەستى دەدا . لە
 تەشت خانەۋە كە و لەپشت دىۋارىكەۋە بۆ چىشتلەپن دەرهۋە ئاگردان
 هەبوو . ئەو ئىۋارەپە كە گەپشتىن مەنجهلەپنكى مسى گەورە خرابو سە
 ئاگردانەكە و برنجى تىدا لىدەنزا . ئافرەتەكە لەتەنشەپەۋە چىچكەى
 كەردبوو و بە كەۋچك خەرىكى تىك دانى برنجەكە بوو . لەپاش پىگەپشتىن
 ئەم پلاۋە بە قايى پان بۆ مەتوانەكان و كۆمەلانە تى مالى دەبرا . هەموو
 جارى چىشتلەپنەرەكە بە دەستى كۆمەلە برنجەكەى ئاۋ قاپەكەى جوان
 رەك دەخست . ئىپە لەسەر دۆشەك دانىشتىن : من بە جلە ناراستەكەم و
 تەرجومانەكەم بە عبا رەشەكەپەۋە كە بەخۆپەۋە پىچاۋوبوى . ئەو لە رىگا
 لەپىش گەپشتىنمان عەباكەى كەردمەۋە و لەبەرى كرد .

بەدینى كوردەكان

كەپانەۋە جوانەكەى مال زۆر بەدین بوو . لە مەلا بانگدانەۋە هەتا

رۆژئاوا بەرۆژوو بوو . ئەو لەبەر رەمەزان رۆژووی نەگرتبوو ، ئەو
 رۆژووە کە لەسەر هەموو کەسێ فەرزە ، بەلکو بۆ خۆی رۆژووی دەگرت
 تاکو مەرامیکێ بێتەجێ . مەرامە کەشی ئەو مەبوو یەکنێ لە خزمەکانی بۆ
 حەج بچێ . بەلێ لەپاش ئەوە باش نانتخوارد ، دەتوانی هەتا ئێوارە جەفرە
 نەکیشێ . بەلام ئاو یان شلەمەنی وەك چای و ماستا و نەخواردنەو و ابزانم
 زۆر گرانه . تۆ لەم گەرماي هاوینە کە پلەي گەرمي هەندێ جار دەگاتە
 ۱۲۰ (ی فەهره نهیات ، نزیك پهنجای سەدی) زۆر سەخت و ناخۆشە بەرگەي
 تونیهتی بگری . تۆ لەم ئاو و هەوا گەرم و وشکە زۆر پێویستت بە شلەمەنی
 هەیه . بەغدا کە لە خوار سەرگەلوو و سولەیمانیه و یه زۆر گەرم و
 وشکە . بەلام بەهۆی خواردنەو مەوانیم لەوێ بەرگەي گەرما بگرم .
 دینی ئیسلام کاریکی زۆر گەورەي کردووە لەسەر ژبانی موسلمانان .
 لەپێش ئەوە بچم بۆ کوردستان نەمەزانی دینی ئیسلام هەتا چ پاپاییک
 کاری (تینی) لەسەر ژبانی موسولمانان کردووە و چۆن ئەم موسولمانانە
 هەموو رۆژی پێنج جار نوێژ دەکەن ، رەمەزان رۆژوو دەگرن ، زەکات
 دەدەن و پێیان کرا بۆ حەج دەچن .

لەم ماله دایک و کچ رۆژی پێنج جار بەرماله کەیان رادەخەن ، سەریان
 دەپێچنەو ، پێیان لەژێر کراسه کەیان دەشارنەو و بە بێ دەنگی و لەسەر خۆ
 نوێژی خۆیان دەکەن . لە دەمی نوێژکردن ئاگیان لە دنیا دەپرێ .
 کورپه کەي لەبەر چرای قوتیلە نەوتە کە تەراش دەبوو ، رادیق بە هێواشی
 گۆرانی دەچری ، چای دەخورایه و دەنگی کەوچکی چای لەناو
 ئیستیکانە کە دەهات ، بەلام نوێژکەر لەسەر نوێژە کەي خۆی دەوامی دەکرد و
 لەقاو گوتنی ئایەت و دوعاکانی نوێژ نوقوم بوو بوو .

جارێکیان کە کەییانو بەرماله کەي داخست و دەستی کردە نوێژکردن ،
 لەپشتیه وە دوو مندالی حەوت و هەشت سالان لەسەر چهقۆ بۆ پاککردنی

ئەو سەربانە لە سەرگەلۆو کە دەبوايى بنوين ، بە دار و گەلاو ھەسیر
 بۆ جیاکردنەوهی ماله‌کان پەرژين کرابوو . ھەندى جار ماله‌کانى ئەودىو
 بۆ لای ئيمه دەھاتن يان بەسەر ئيمه‌دا بۆ پشت پەرژينى خۆيان
 دەپوڤشتن . مندالان لە سەربانە کە لە لايىکەوه بۆ لايىکى تری رایان دەکرد و
 دەگەران . کە خەويان دەھات لەسەر دۆشەگى دەنووستن ، يان رایان دەکرده
 باوھى داىکيان و لەوى خەويان لى دەکوت . دۆشەگەکان لەسەر بەرە
 لە تەنيشت پەرژينه کە راخرايون . ئەندامەکانى خيزانە کە لەسەر
 دۆشەگەکان دانیشتيون و خەريکى دەمەتەقىيون .

دوو شەو لەوى ماینەوه . بە رۆژ بۆ ناودى و باغەکان بۆ گەران
 دەچويين . ئاوى چەمە کە خورەى دەھات و ھەکو بۆيان گيرايىنەوه سارد و
 خۆش بوو . بۆ ماوھىکى درژ بەناو باغەکانا رۆشتين کە کيلرابيون ،
 ياک کرابيون و دار و سەوزەى لى روابوو . تۆ تووشى ھەستىکى دلکيش و
 دلکراوھ دەبووى کە لەپاش توپزاوھى وشک و بۆر و بى دەنگ ليرە خۆت
 لەناو دارستان ، باغ و سەوزايى دەدى و گویت لە خورەى ئاو دەبوو .
 بەلام لە لايىکى ترەوه من ھەزم لە سەرگەلۆو نەدەکرد کە شاخى بەرز
 دەورەى دابوو و دىبەنەکەى دلئارا و دلکيش نەبوو ، بەلکو نەختى تەنگ
 بوو .

بەگويمە چانديان کە سەرگەلۆو لە دەمى خۆى ناوچەى ھەقەکان
 برە . بەلام ئەو ھەقانە کين ؟ خەلکى دەرەوه کە میان لى دەزانن . خەلکە کە
 بە ترس و ریزەوه باسيان دەکرد . بيتو کۆمەليکى پرنھينى بيانەوى بۆ
 خۆيان ناوچەيک پەيدا کەن ، لە سەرگەلۆو باشتريان بۆ نادۆزرتەوه .
 لەپاشا بۆيان گيرامەوه لەناو شاخەکان ئەشکەوتى ھەبە سالى ١٩٢٠ شيخ
 مەھمودى سولھيمانى پەئای پى برد .

به لځ سرگه لوو بو من جځگایڼکی سیر ، کیوی و دلگیر بو .
به لام که گه پراڼه وه توپزاوهی وشک و بوړ من نهمده توانی له دلی خو ما
وابلیم . بو ڼمو خیزانه که له گه لیا ژيام سرگه لوو به هشت بوو .

گه رانده له سرته لوو

من جاریځکی تری سواری ولاغ بووم ، ڼه مجاره سواری ڼه سپینکی
جوان بووم : لاقه کانی جوان ، کلکی دریز و که لله ی زور جوان بوو .
موورووی شین بو چاوه زار کرابوه ملی و زینځکی جوانی نه خشکراوی
هه بوو . من ڼهو دمه تی گه شتم بوچی زینی پایسکله کان نه خش کراون .
تومز خاوه نه کانیان لاسایی زینی ڼه سپ ده که نه وه . زوری هرزه کاره کان
له سوله یمانی پایسکلیان هیه و ته نانه ت بو سینه ماش ده یان هینن و
له پیښه وه لای شاتو که رایان ده گرن .

من پاله وان نیم سواری ڼه سپ بم ، له بهر ڼه وه لغاوه کم دایه دس
ریبه ریک که ڼه سپه که ی راده کیشا . من هزم ده کرد به سر شاخه کانا به
سواری بروم و له سره وه چاوم له دیمه نی جوانی ولاته که بچ . به لام زانیم
ڼه م هم پچ فاکرځی و ڼه سپه که له وانه یه دس بکاته چوار ناله و من تووشی
فاخوشی یتک بکا و بمداته زهویا . من بو ڼیره بو گه ران نه هاتبووم ، به لکو
بو توژینه وه یځکی (واتا لیکو لینه وه یځکی) زانیاری هاتبووم . له بهر ڼه وه
وام به باشر زانی لغاوه که به دس خو مه وه نه گرم و بیده مه دس
ریبه ره کم . ته رجومانه که میش سوار بوو و لغاوی به دسه وه بوو . به لام
جاریک ڼه سپه که ی له ناو ڼاوی راوه ستا و نه یویست بروا . ڼافره ته که
دهر به ست بوو هاوار بکا تا کو بو پیښه وه لځی بخورن .

ڼم ڼه سپانه به سر شاهه کانا ڼیمه یان دهر د بو گوندی ، ڼه ونده
سهوز و ڼاودار و خوش بوو من دمو یست دواړوژی ژيامی تیدا رابویرم .

من که له دنیادا سفر ده کهم هه ندی جار بریاری وا گرنگ و سیر و خه ترناک ده دم . به لام نه مجاره بریاره کهم به راستی بو .

تیمه به ئۆتۆمۆیل گه یشتینه ریگای پینجین و له وپوه به سواری ئەسپ به ماوهی دوو سعات گه یشتینه گوندی (سەرکان) . شیخی سەرکان ئەسپه کانی بو سەر ریگا ناردبوو . ئەو ته نیا ئەو دوو ئەسپه ی نه بوو ، به لکو زیکه ی بیست ئەسپه هه بوو ، جارێکیان به به ستراره یی له پشت داره کان له ناو کیلگه که ی چاوم پین که وتن . له پاشان شیخ بیجگه له سه گی بۆر و سه ی دری شوان ، تانجیشی هه بوو ، زستانان بو راوی به راز و ورج ده چوو .

دئی «سەرکان» ی لای پینجین

سەرکان ته واو ده که وپته ناو شاخه کان و له هیچ لاییکه وه به ئۆتۆمۆیل پین ناگه ی . زستانان که به فر باری ته نانهت ریگای پینجینیش بو چه ند مانگن ده گیرئ .

له م دتیه ته له فۆن و ته لگرافیش نه که به دنیای دهره وه بیه ستی . له به ره ئه وه ئەم دتیه م به «مه لبه ندی په ناگرتن» دانا و به خه یال به خۆم ده گوت : «یتتو روژئی ئازاوه ئەورووپای گرت و له وئ دنیا ناخۆش بوو ، من ده توانم تیمه کوردستان و په نا به رمه دئی سەرکان تاکو له وئ به ئاسوودیی بژیم . به لئ من هیچ نه بئ ده توانم به خه یال بڕۆم یان به خه یال دلئ خۆم خۆش کهم » .

خانه خویکه مان له سەرکان پین گوتم یتتو به وئ له وئ بژیم خانوو پیکیشم بو دروست ده کهن . ژنانی ماله که زوو بوونه دۆستم . ئەو شه وه زیکه ی په نجا که س له و ماله نووستبوون . خویان سن که س بوون ، به لام بو پتیوانی په له زه وه کانی دتیه که و دیار کردنی سنووری زه وه کان

چەند ئەندازيار و کار بە دەستيش ئەودە مە لەوئى بوون . يەکن لە ئەندازيارەکان بە قەمەرە کەى خۆى من و نەرجومانە کەمى هەتا رینگا هەبوو برد ، لەوئى بۆ سواری ئەسپ بە جى هيشتين کە بمانگە يتتە مالى خۆمان .

دئى سەرکان باغ و دار و ئاوى هەيه ، ئەم سى شتە لە کوردستان پیکه وه دەبنە هۆى جوانى ديمەن . لە پاشا دتیه کە بەرزە ، لە ناو و پراستى هاوین ئیواران و شەوانى فینک و خۆشە . يتجگە لەمە لە بەردمى دتیه کە شاخى بەرز نیه کە ماوهى تەماشاکردن تەسک کا ، بەلکو چا و هەتا بتوانن پڕ دەکا و ئاسۆ دوورە . لە بەرئەوه تۆ لەوئى هەستى دلگيرى و دلتنگى ناکەى .

ئەسپە کانمان لە مەيدانى ناو و پراستى خانووەکانى شتبخ لە سەرکان راوستاند . لە پاش دابەزین کۆتوو پراستاو و ئاوى ساردیان بۆ هيتاين . ماستاو لە کاتى گەرما خۆشترين و باشترين خواردنە وهيه . کۆمەلى خەلک هاتە پيريمانە وه : کە بيانووى مالى لە گەل کورپەکانى و بووگەکانى و ژمارە يتک مندالان . لە پاشان من ژمارەى ئەنلامە سەر کە کانم زانى . لە ماله کە دە پيا و هەبوون : شتبخى گەرە سەرۆکى مالى ، سى کورپى ژندار ، دوو کورپەزا ، سى کەسى بەردەس لە گەل مەلا يتکى حافز کە رتیه رى دىنى ختزانە کە بوو . لەم ختزانە حەوت ئافرەت هەبوون : کە بيانوو . سى بووک و سى کارە کەر . يتجگە لە مانە ژمارە يتکى زۆر مندال هەبوون لە تەمەنى جياواز کە نەمتوانى بە وردى بيان ژميرم و پەيوە نديان بزائم .

ئيمەيان برده خانووى ميتوانان کە لە سەر موه بە بەرد دروست کرا بوو و نپ و نوئى بوو . لەوئى چووینە ژوورى ميتوان . سەرکان لە سولهيمانى بەرزترە کە ۲۵۰۰ پىن لە سەر رووى زەريا (واتا بەر) بەرزە . لە بەرئەوه

سەرکان فینک بوو و ژووری میوان ته‌اوو به فهرش داپۆشرا بوو . من وهك ئەوانی تری پێش ئەوه بچمه ژووره‌وه پیل‌اوه‌کانم داگەند .

جابه‌ئێترین کۆری خیزان که ژنی هینابوو هاته ژووره‌وه و له‌ته‌نیشت کورسیه‌که‌ی من له‌سەر فهرشه‌که‌ دانیشت . من له‌لاینکه‌وه‌هه‌زم نه‌ده‌کرد پیل‌اوه‌کانم داگەنم و له‌سەر کورسی ئاسن دانیشم . له‌لاینکه‌ی تهره‌وه‌ جوان و راست نه‌بوو به‌ پیل‌اوه‌وه‌ له‌سەر فهرش دانیشی و ئیتر کورسیت بۆ چه‌ ؟ کۆره‌ جابه‌ئێله‌که‌ ته‌ماشای جله‌ شینه‌که‌می کرد و پرسى : له‌گه‌ل ئەو هه‌بوو کووتاله‌ (واتا قوماشه‌) جوان و نایابه‌که‌ له‌ بازار هه‌ن بۆچی وا به‌رگى هه‌رزانه‌م پۆشیوه‌ !! . . . وه‌لامى ئەم پرسیاره‌م پێنه‌درا . به‌لام که‌ ته‌ماشای ئافره‌ته‌کانی تریم کرد که‌ خۆیان باش به‌ ئاوریشم پۆشیوو و به‌ خشل رازاندبووه‌وه‌ ، من خۆم وهك چۆله‌که‌ییکى عاجز و غه‌مگین ده‌هاته‌ به‌رچاو .

به‌کێ له‌ بووکه‌کان ده‌ستی کرده‌ ئاماده‌کردنی سه‌ماوه‌ر و چای . زیر و پاره‌ و زنجیری زیری پێچه‌که‌ی له‌ژێر تیشکی رووناکی په‌نجه‌ره‌ نزمه‌که‌ ده‌درموشایه‌وه‌ .

شیخی گه‌وره‌ به‌ جوبه‌ سه‌وزه‌که‌ی و میژمه‌که‌یه‌وه‌ بۆ به‌خێره‌اتن کردنه‌مان هاته‌ لامان . ته‌رجومه‌نه‌که‌م وهك برووسکه‌ ده‌ستی دایه‌ سه‌رپۆشیکى به‌کێ له‌ ژنه‌کان و دایه‌ سه‌رخویا و ملی خۆی پێ پێچایه‌وه‌ . شیخه‌ پیره‌که‌ بۆ ئەو نامه‌هره‌م بوو . نایج ژن هه‌رچۆنێ بێ سه‌رو ملی خۆی به‌ پیاویکی نامه‌هره‌م (نهك وهك باوك و برا و کور) پێشان‌دا .

زۆر جار ژنانی کوردستانم ده‌بینی له‌پێش پیاویکی نامه‌هره‌م سه‌ری خۆیان داده‌پۆشن . له‌ مالی ته‌رجومه‌نه‌که‌م له‌ سوله‌یانی له‌کاتییکا پیاوی نامه‌هره‌م هه‌بوو ، له‌پێش ئەوه‌ چای یان ئاویان بداتنی سه‌رو ملی باش داده‌پۆشی . که‌ ئیواره‌ نوینه‌کانی له‌ سه‌ریان راده‌خست دیسانه‌وه‌ سه‌ر و

ملی داده‌پۆشی ، چونکه له سه‌ربه‌نه‌کانی تری له‌وانه‌یه پیاوی نامه‌حرم هه‌بن . له‌پاشا ژنان که له سه‌ربان دهنوون بپرای بپرای به سه‌ر رووسی نانوون . سه‌رپۆشه‌که‌یان پێ‌یه ، به‌وه سه‌ربان داده‌پۆشن و دهنوون .

له‌م دێهه جوانه‌ی خه‌یالم جارێکیان چاوم له‌ رووداوی سه‌یری ئافره‌ته‌کان بوو که چۆن له‌به‌ر هاتنی پیاویکی نامه‌حرم رایان‌کرد و خۆیان شارده‌وه . من له‌ ژووری میوان دانیشتبووم و له‌گه‌ل سه‌وت ئافره‌تی ماله‌که‌سه‌م ده‌کرد . یه‌کێ له‌ دایکه‌ جاهیله‌کان منداله‌ بچووکه‌که‌ی پێشانمان ده‌دا که به‌رگی سووری له‌به‌ر و کلّوی ئاورشی له‌سه‌ر کردبوو . پارچه‌ زیرێک وه‌ک وێنه‌ی داسولکه‌ خرابوه‌ سه‌ر ناوچاوانی . له‌پریکا ئه‌و پیاوه‌ سه‌رسپیه‌ چاره‌ سووکه‌ له‌ په‌نجهره‌که‌وه‌ تێپه‌ر بوو که‌ منی بۆ سه‌رکان هینابوو . هاتبوو تا‌کو بمانا بۆ لای ئه‌ندازاره‌کانی تری که‌ له‌گه‌ل فه‌لاحه‌کان خه‌ریکی دیارکردنی سنووری زه‌ویه‌کان بوون . که‌ سه‌ری کابرا له‌ ده‌رگا‌که‌ په‌یدابوو ، له‌پێش ئه‌وه‌ بێته‌ ژووره‌وه‌ ئافره‌ته‌کان هه‌موو به‌ جارێ کۆتوو‌پر هه‌لسان ، رایان‌کرد بۆ ژووریکی تری . یه‌کێ له‌ خزمه‌کانی خۆیان ده‌رگای ژووری گه‌نجینه‌ی بۆ کردنه‌وه ، زوو به‌ هه‌ناسه‌برکێ بۆ ئه‌وێ رایان‌کرد و له‌ناو گۆزه‌ و شتی تری گه‌نجینه‌ له‌سه‌ر زه‌ویه‌ رووته‌که‌ بۆی دانیشن . ئه‌مه‌ هه‌موو له‌به‌ر ئه‌وه‌ نه‌ک پیاویکی نه‌ناسراو — با سه‌رسپیش بێ — چاوی پێ‌یان بکه‌وێ . سه‌ماوه‌ر ، قۆری چای و ئیستیکانه‌کانیان له‌گه‌ل من و ته‌رجومانه‌که‌م له‌ژووری میوان به‌ته‌نیا به‌جێه‌یشت . ئه‌وان له‌وێ ، پێش ئه‌وه‌ نانی نیوه‌پۆ بخورێ ، له‌گه‌لم خه‌ریکی چای‌کردن و ده‌مه‌ته‌قی بوون .

جارێکی تری سه‌ر رووداویکی‌وا سه‌ر رووی دا . پاش نیوه‌پۆ خانمی که‌ بیانوو پێ‌ی گوتم پێکه‌وه‌ بچینه‌ ناو باغه‌کانی تریکی مالم . من زیاتر حزم ده‌کرد له‌ ماله‌وه‌ بپێتم تا‌کو چاوم له‌ پێکه‌هێنانی فرمانی (واتا)

وهزيفه کانی) ژنه کان بڼ ، ټو و ژنانه که نانی ټیواره یان ټاماده ده کرد .
 په کیکیان به همو و بهرگه جوانه کانیوه و به خشله که یوه له بهردهم
 مه نجه لیکي مسی گه وړه چیچکه ی کردبوو خه ریکی لینانی پلاو بوو .
 په کڼ تری خه ریکی چیستی ته ماته بوو ، ټافره تی سینه م له گه ل کاره که رنک
 خه ریکی پاک کردنی مریشک بوون ، بژټه وه که له پاشان له سر ټاگر
 ببرژتیرین . دوو که ل همو لایټکی گرتبوو . به لام ټافره ته کان باکیان به
 دوو که ل نه بوو و خه ریکی چی به چی کردنی ټه رکی خو یان بوون . دایکه
 گه وړه ، خانمی که بیانوو ، ته نیا خه ریکی سه په رشتی کردنی شیوه کان بوو .
 خانمی که بیانوو له لای ټاگردانه که وه چاوی له ریزئی سوار بوو که
 ده هاتنه وه . ټه مانه زوړیان میوانه کان بوون بژ رابواردن به سواری ټه سپ
 بژ راوه ماسی چوو بوون و هه ندئی پیایوی نه ناسراویشیان له گه ل بوون .
 ټه مانه همو و پیکه وه له ته نشت باغه که وه بژ مال وه ده هاتن . که بیانوو
 هزی نه کرد پیکه وه بژ باغه که بچین نه ک له وئی ټه و پیایوه نه ناسراوانه چاویان
 پیمان بکه وئی . چاویان به کڼ بکه وئی ؟ به دوو داپیره په کیکی ټه و و
 په کیکی من .

به لام من ټیزنم خواست له گه ل په کڼ له ټافره ته جاهیله کان که بوو کی
 داپیره بوو پیکه وه بژ گه ران بچین . له پاشان هه ردو کمان پیکه وه رویشین .
 باغه که — بژټه وه که ټاژال نه چیته ناوی — په رژین کرابوو . هه ردو کمان
 به سر په یژه کانا بازمان دا و چوینه ناو باغه که . له وئی هه نجیر ، ته ماته و
 سه وزه مان کور کرده وه و هاتینه وه .

نووستن و خواردن له سهربان

ټیواره ده بوايڼ له گه ل ټافره ته کان بچینه سهربان تاکو له وئی نان
 بخوین و بنوین . به سر بڼ بلکه یټکی نارینکی تاریکا ده ربه ست بووین

بۆ سەربان سەرکەوین • لە سەربان بەرە ، فەرش و دۆشەك پاخراپوون •
 ھەموو ژنەکان لە گەل چەند کەسیکی بەردەس لەوئ بوون • لەپاش
 نان خواردن لەژێر تیشکی فاقۆسی نەوت ، کالەك و شووتی پاك و قاز
 کران • بەشیکي بۆ ئیمە تەرخان کرا ، بەشیکیش تیرایە خوارەو ھە
 پیاو ھەکان کە لەژێر دارێك لەسەر بەرە و فەرش دانیشتبوون تاكو لەوئ
 شیو بخۆن و بنوون •

لەپریکا مەلا حافزە کە پەیدا بوو • ژوو ڕە کە ی نزیك یی پیلکە کان بوو •
 ژوو ڕە کە ی داخست و ھاتە سەری • نەمزانی لە کوئ شیوی (واتا نانی
 ئیوارە ی) خواردبوو • بەلام لە سەربان ھەندئ مێو ی بە دەس کەوت و
 خواردی •

دنيا وردە وردە سارد بوو • لە چلە ی ھاوینا سەرما ی وا زۆر خۆش
 بوو • ژنەکان ھەموو کور تە کیان لە بەر کردبوو کە بە لۆکە پیر کرابوو • من
 چاکە تیشکی خوریم یی بوو ، لە زو ھە کە ھو ھەلم گرتبوو ، خوا و راستان
 ئەوشە ھو بە کار ھات و لە بەرم کرد • لەوئ لەو سەربانە بەرزە لەژێر ئاسمانی
 جوانی پر ھەستیرە ی پر شنگدارا شەو تیشکی خۆشمان رابوارد •

ئیمە ژنان ھەموو جلی گەرمان لە بەر کردبوو • بەلام لە سەربانە کە
 دوو مندالی ش ھەبوون : یەکیکی تەمەنی شەش ھەفتە ، ئەو تری سئ
 مانگ بوو • ئەم مندالە ساوا یانە یان بە لانکە کانیانە ھو ھیتابو ھەربان •
 لەژێر یان کیسە ی خۆلە می ش و لە گەلیا قامیشیک ھەبوو کە دەخرایە
 ناو ھە راستی لاقە کانیان • مەبەست لە کیسە ی خۆلە می ش ئەو یە مندال
 جینگاکە ی تەر نە کا و مەبەست لەو قامیشە ئەو یە تەرای ی مندالە کە بچیتە
 ناوی و برژیتە ناو شووشە یێك کە لە خوارەو ھە دانزاو ھ (۱) • بەمە دایک

(۱) لای داویتی بنی بیتشکەو ھو کونیک ھە یە گۆز لە یە کی دەپانی لەسەر
 دادەنری تەرای ی مندالە کە ی تە دە چن • گۆز لە کە لە بەر نە ھە کە

نافره تیکي کلاو پر له خستلی زتیر فاجه کانی له ناو ناوی کانی
ژاندا نه سوا . سه رکان .

هندی له کورن و بووکانی مال له گه له سبه نایابه کمدا - سرکان

ده توانی منداله کی له خو ته پرکردن پیاریزی . بو نه وه که له کاتی نووستنا نه جوولنی منداله که باش به لانکه که وه ده به ستری . نه یا سهری و قاچه بچو که کانی به سهر به سستی ده مین .

نه وه دایکه کان منداله کانیان هتا دره ننگ له باوه شیان گرت ،

ده مه کی له کونی نار بیشکه که گه رره تره ، ناکه ویتنه خواره وه . نامیشه کهش که پری ده وتری قه لم و ته رای منداله کی پیا ده چینه ناو گوزه له که ، بو کوپ وه که سه بیل وایه ، کونیکي خر له سهره که پدا هه به و بو کچ قامیشیکه کونیکي دریز که له ی له سهره که یه وه تیابه ، نه و سهری به شوینی میز کردنی منداله که وه توند ده کوی و به م جوړه کم جار واده بن ته رای بر نه و به پویانه بکه وی که له رانی منداله که پچراون یا له زیردان .

وه رگی

له پاشا خستیاڼه ناو لاندکه کانیان ، چاویان به سته ووه و پارچه پین قوماشی
جوانیان دا به سر لاندکه کانیانا و ده سیان کرده راژه ندیان هتا خوویان لی
که وت .

به یانی پیش هه لاتی روژ هه موو هه لسابوون و ناگر کرابووه بوئه ووه
که خوویان گهرم که نه ووه .

کاره که ره گه وره که له سر سینی قاوه لتی بو هینان که برتی بوو له
ماست ، هیلکه و روژ که هیلکه کان له ناو روژ مه لیان ده کرد و نانی
تیری که شه و کرابوو . ژنان به هه موو جلی روژیا نه ووه - که بو شه
نایگورن - هه لسان . ته نیا دوو منداله ساواکه هیتا له ناو لاندکه کانیان
له بهر ئیشی سووتانه که ی دهرئی .

کاره که ره گه وره که زانیم پیشی چند سالتیک له میرده که ی له بهر
هر بوئه نیک بووین جیابو و بووه . دوو مندالی هه بوو په کیکی ساوا و
کچیکی هه شت سالان . هه ردوو منداله کانی له گهل خوئی هینابوو . منداله
ساواکه ی پاش چند مانگ مردبوو . کچه که ی له ماله ووه به رده سستی ده کرده
جاریکیان پی ده لاین مه نجه لی ناو بخاته سر ناگر . ته نووری گهرم له سر
رینگای ده بین ، به مه نازان و ده که ویته ناو ته نووره که ووه . پاش ماوه نیک
له بهر ئیشی سووتانه کانی دهرئی .

له دینه که نه دکور هه بوو و نه نه خو شخانه . ته نیا کار به ده سستیکی
له ش ساغی هه بوو که ده ی توانی به سر پی پی دهرمان بدا . نه خو ش ده بین
به پشتی ولاغ هاوینان بو یه کن له شاره کان پی ری . زستانان به فر
رئی ده گری . په کن له دایکه جا هیلکه کان له پاش له دایک بوونی منداله که ی
تووشی نه خو ش سینگ ده بین . دهر به سست ده بین ساوا لاواز و نه خو شه که ی

لهوئی بهجی بهیلی و خوی بگه بیئیتیه نه خوشخانه . که دیتسه وه دهزانی منداله که ی مردوه . ژماره ی مردنی مندالان لیره به کجار زوره (۱) .

حهوزی ژنان

له پاشان من به پی پیلکه ناخوشه کانا له سهربان هاتمه خواره وه تاکو بق سهر ههوزی ژنان بچم ، نه وه ههوزه که به دیواریکی نرم دهوره دراوه . به لئی که دنیا خوش بی بق دهس و دهم و چاو شۆرین یان ده سنوژ هه لگرتن بق نه وه ههوزه دهچن . زستانان که به فر دهباری و دنیا سارد ده بی به گوزه و مهسینه بق ماله وه ئاریان بق ده پیترئی . نه م ئاو هیتانهش به کنی له ئه ر که کانی کاره که ره کانه .

به یانی زوو بوو چومه سهر ههوزه که و هیوام وابوو که سی لسی نه بی . ئاوی کانی به بۆرینکی ئاسن ده رژایه ناو ههوزه که . له سهر بۆریه که بق نوژ کردنی ژنان تاته به ردی پاک هه بوو . له لاییکه وه پهری مریشک فرئی درابوو . وا دیار بوو روژی پیشوو لهوئی مریشکیان پاک کردبوو . لهوئی من پاک دهست و دهم و چاوم شۆری و هاتمه وه .

له پاشان سواری نه سپه جوانه که م بووم که ملوانکه ی شینی له ملا بوو . به سواری ولاغ به سهر شاخه زهرده نزمه که دا تیه رین و گه یشینه چایخانه که ی رینگا . لهوئی خواور استان له ندر و ژهره که چاوه ریئی ده کردین .

له دئی سهرکان هه موو شتی به یه ده بی

له چایخانه که ئافره تیکی هه یاسه داریش چاوه ریئی ده کرد تاکو بق حه له بجه بچن . به هه یاسه که یا پاره ییکی زور دورابوو . ترئی یی بوو

(۱) ئیستا له پاش زور بوونی ده زمان و دکتور و نه خوشخانه ، ژماره ی مردنی مندالان له عتیراق زور که م بوه .

دہیخوارد و ہندیکی پیدائش • ٹیمہ لہ پیشان بہ خوشیہ وہ دہسمان کردہ
 تری خواردن ہتا پئی گوتین کہ نہ خوشہ و تائی لئی دی و بو نہ خوشخانہ
 دہچیں • ٹیتر نہک ٹیمہش تووشی نہ خوشی بین وازمان لہ تری خواردن ہتیناہ
 من بہم جۆرہ لہ سہردانی سہرکان گہرامہ وہ • لہو دئیہ خہلک دہتوانن
 ہموو شتی پیداکن بو ٹہوہ کہ بہ کامہرانی بڑین • ٹہو دئیہ ٹہوہ نندہ
 بہ پیت و بہرہ کہ تہ ہموو شتی پیٹکھش دہکا : ٹاژال (مہر و بز و پرہشہ
 ولاغ) ی ہہیہ بو گوشت و روؤ و فروؤ و دوؤ و کھشک و توراغ و ماست •
 لہ باغہ کان داری بہردار ہہیہ مینوہی لی کۆدہ کہ نہوہ • لہو باغانہ دہتوانن
 سہوزہ و لہ زہویہ کانیان تووتن و دانہ وٹلہ پروینن • لہ چہمہ کہ ماسی ہہیہ
 دہتوانن بیگرن و لہ ناو شاخہ کان کیوی ہن دہتوانن راوی کہن • خہلکی
 دئیہ کہ تہ نیا پتیوستیان بہ شہ کر ، چایی ، خوئی و قوماش دہمیتن بو جل •
 دہتوانن ٹہمانہ بہ پستی ولاغ سالی چہند جاری بو خویان بہینن • ٹیتر
 ہہتم نیہ بلیم من لہم دئیہ ہتا ہتایی دہتوانم بڑیم ؟

- ۸ -

سوالکهر و فالگر

له هه ندى چيگا کاني کوردستان خه لکم دهدى دوعا ، کروژه که و موورويان له بهر چاوه زار له خۆ داوه . ژنان دوعا سځ سووچه کانيان دهخته ناو ملوانکه کانيان ، يان له گه ل پاره و زيرى سه رکلاوه کانيان ده ياندوورى . ئەو دوعايانه يان به هۆى فلکه ته له سه ر بهرگى مندالان قايم ده کرد . هه ندى جار ئەم دوعايانەم به دووراوى له کيسه جوانه کانا دهدى که به ديوارا کرابوون بۆ ئەوه که بۆ مال و دانيشتوه کاني چاکه يىخى . جارتيکيان له دتیه کهم دوو سه يدم دى بۆ خه لک دوعايان ده نووسى ، به سځ سووچ ده ياننووشتانه وه و به ژنانيان ده دا .

زۆر ريبوار بۆ ئەوه که شتيکيان پين بدرى سهريان له مالى شتيخ ده دا . مال بۆ کردنه وه و قه بوول کردنى ئەم چه شنه ريبوارانه نه ريتيکى (واتا ده ستوورتيکى) کونى کوردانه . شتيخى خاوهن مولک که به پايه بهرز

داده ندری^(۱) به رامبر خه لکه که گیانی لئ پرسینه وه و فرمانی (واتا واجباتی) هه به . سه روکی مال که شیخه له بنه ماله ییکی به رزه و له به رفه وه ده بی ناگای له ده سکورته کانی دینه که بی . حکوموت بیستم له سوله یسانی بو هزار و سه قهت و لئ که وته کان په ناگای دامه زرانده ، به لام له دینه کان شتی وایه . هه ندی که سی هزار و سه قهتی واش هه برون به ناو دینه کانا ده گران و شت له خه لک و هر گرتیان به باشتر ده زانی له وه بچه سوله یسانی و له وی له په ناگا سه بهستی خو یان بز که ن .

جاریک دوو کهس هاته مالی شیخ : په کیکیان پیر بوو ، ریشیکی سپی دوولایی هه بوو . نه ویتری جاهیل بوو . هه به که بو کو کردنه وه ی شت که خه لک خیریان پین بکا کووله که ییکی پین بوو . په کیکیان کویر بوو . هه به که هه ندی ئارد و رو یان پین درا . له پاشان که رویشتن بو گوندیکی تری له ریگا چاوم لیسان بوو ، کوپه جاهیله که که دهستی خستبوه سه شانی پیره چاوساغه که وه و ته ده سکرده که ی Breughel به ریگاوه ده رویشتن .

جاریکی تری دوو ژن هاتن و له به رده رگای حه وشه که له سییه به کیسه کانیانه وه بو ی دانیشتن بو ئه وه که خیره ومه ندیک شتیکیان بداتن . په کچی هات هه ندی ئاوو ماستاوی پین دان . په کیکی تری هه ندی ئاردو شه کری پین دان که زوو خستیانه ئاو کیسه کانیانه وه . هه ندی پارچه جلی کونه شیان پین درا . کاره که رو منداله کان له پاشان خوارده مه نی یان بو هیتان . په کچی له ژنه کان چاوی که مبین و خراب بوو ، نه ویتری شل بوو . من بروام به چاوم نه کرد که ته ماشام کرد ئه م ژنه شه له کیسه کانی به ست به

(۱) له پاش دابهش کردنی زهوی به سه سه فلاحه کانا ، ئیتر شیخه کان بایه جارانیان نما ، وه کو فلاحه کانیان لئ هات .

دارشه قه کانيه وه و بو دتیه که ی تری که و ته ری . له هور و ویا که دتیه کان له
 یه که وه نزیکن له وانیه سوالکه ری له دتیه که وه بو دتیه کی تری بچی .
 به لام له کوردستان چون ! لیره دانیشته و کان بلاون ، دتیه کان له یه ک
 دوورن و ریگا و بان ناخوشه . نازانم چون لیره دتیه کی شهل به سوال
 دهژی .

من چومه ژوره که ی خۆم و هندی پاره م هینا و دامه ژنه
 سوالکه ره کان . نه وان به دل سوپاسیان کردم . به لام نه وه ی شایانی باسه
 ژنانی ماله که نه میان زۆر پی خوش بوو و سوپاسیان کردم . نه وده مه
 هینتا ته رجومانه که م نه هاتبوو . به لام باش تی گه ی شتم یتو من نه و نهخته
 پاره یه م به ژنه هه ژاره کان نه داین ، نه وه ده بوه له که یتیک له ناوی ماله که ،
 نه و ماله که به چاکه که ر و خیره و مه ند به ناو بانگ بوو . من که میوانی ماله که
 بووم له بابته نه م ناوه باشه وه نه رکدار و لی پرسراو بووم .

روژ دتیه کی تری دوو سوالکه ری زۆر ئیسک قورس هاتنه مال . نه مانه
 دوو پیاو بوون . له سه ره تادا ویستیان زوو نهختی ئارد و شه کریان بدنی و
 به رتیا ن بخن . به لام نه وان هاتنه ناو هه وشه که و له هیوانی پیشخانه که
 نزمک بوونه وه . وادیار بوو نه یانده ویست به ئاسانی برۆن . نه وکاته له
 ماله وه ته نیا ژنان هه بوون . ده سیان کرده مامه له کردنی شتی که من
 هیچی لی تی نه گه ی شتم . پیاوه بچوو که که دهستی ده دا به هه گبه سه وزه که ی دا و
 پیاوه که ی تری باسی شته کانی ناو هه گبه که ی ده کرد . له نه نجامدا هه ردو
 ژنه کان دایک و کچ رازی بوون و پیاوه کان هاتن له سه ر قه نه په دانیشن و
 ژنه کان به رامبه ریان راوه ستان و له دوور مه ته ماشای میان ده کرد و
 بچ ده که نین . من زانیم شتی سه یر روده دا ، به لام چیه تی نه گه ی شتم .

یه کن له پیاوه کان درتژ بوو که واو عه بای له به ربوو شتیکی سه وز
 کرابو به جامانه که یا ، وادیار بوو سه ید بوو . نه ویتری بچوو کتر بوو که واو

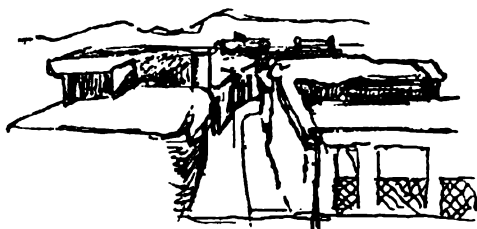
قاپووتیکی نهستوری کونی له بهر کردبوو ، قاپووتیکی وا بۆ زستانی
 بهفر و باران دهستی دهدا و نهوده مهش مانگی حوزه پیران و زۆر گهرم بوو .
 نه‌میش سه‌وزی به‌سه‌روه بوو و له‌ژێر قاپووته‌که‌ی کیسه‌یێکی سه‌وز و
 کیسه‌ی تری هه‌بوون . له‌کیسه سه‌وزه چلکنه‌که‌ی کیتیکی ده‌ره‌ینا . بۆ
 من کتیب موهم نه‌بوو . چونکه من له‌بابه‌ت ژاناره‌وه له‌ی کۆلینه‌وه‌م ده‌کرد و
 که‌سیان له‌وده‌مه له‌ توپزاهه خوینده‌وار نه‌بوون . من له‌پیشدا وام‌زانی
 کتیه‌که قورئانی پیرۆزه . به‌لام له‌پاشان پێ‌یان‌گوتم کتیبی فاله و کابرا
 فالگر بو . که‌بیانوی ماله‌که ده‌ستی نایه سه‌ر کتیه‌که . وادیاربوو
 فالگره‌گه باش ده‌یزانی فاله‌که‌ی کارده‌کاته ژنه‌کان و وا دیار بوو به‌رامبه‌ر
 فال‌گرته‌که‌ی داوای پاداشتی ده‌کرد . نه‌و کتیه‌که‌ی کرده‌وه‌و به‌ده‌نگ
 به‌رزی و به‌ شیه‌ه‌یێکی گۆرانی ده‌ستی‌کرده خویندن . ژنه‌کان له‌لاینه‌که‌وه
 به‌ بیزاریه‌وه ته‌ماشایان ده‌کرد و له‌ لایه‌کی تروه به‌ریزه‌وه گوئی‌یان له‌ی
 ده‌گرت تا‌کو بزانی له‌ کتیه‌که‌ی چه‌ی تازه‌وه نه‌زاناوه‌یه . که‌چه‌که به‌ پاداشتی
 نه‌م فال‌گرته میقداریکی باش شه‌کرو ئاردی بۆ هینان که زوو رو‌یان‌کرده
 کیسه‌کانیا‌نه‌وه . وادیاربوو درێژه‌که‌یان به‌مه رازی نه‌بوو داوای شتی‌تری
 ده‌کرد .

له‌پاشان له‌ گیرفانی هه‌ندێ قاقه‌زی ده‌ره‌ینا و به‌ قه‌له‌میکی سوور
 هه‌ندێ شتی له‌سه‌ر نووسی و کردیه سه‌ی سووچ و دای به‌ که‌بیانوه‌که .
 به‌ پاداشتی نه‌مه هه‌ندێ تری ئاردیان پێ‌ درا . که رو‌یشتن دایکه‌که دو‌عا‌که‌ی
 بردو خستیه ناو سه‌نوویتیکی بچوو‌که‌وه . من هه‌زم ده‌کرد بزانی چه‌ی ،
 به‌لام هه‌زم نه‌کرد له‌ خۆمه‌وه به‌ فزوولی بۆ ته‌ماشاکردنی بچم . له‌دواییدا
 دایکه‌که بانگی کردم بۆ‌ئه‌وه‌که ته‌ماشای بکه‌م . که چه‌ومه نزیك
 سه‌نووته‌که‌ی پێ‌ی‌گوتم دو‌عا‌که هیشتا له‌ به‌رگ نه‌گیراوه و نابێ بیکه‌مه‌وه و
 به‌ چاویلکه‌کانم ته‌ماشای بکه‌م . چونکه بێتو نه‌مه بکه‌م دو‌عا‌که به‌تال

دېن و ئېتر کارناکا • بهم جوړه داخه کم نه متوانی بزانه له ناو دوعا که چی هیه •

له پاش رۆیشتی نه و دوو چاره قورسه کچی گوره ی ماله که خریکی پاک کردنی هردو ژووره کانی میتوان بوو که من له یه کیکیان ده ژيام • له پریکا دوو سوالکهر په یدا بوون : یه کیکیان دهستیکی ته نه که ی پی بوو که دهسکه که ی به ئاوریشمی سهوز داپوشرا بو • کچه که دهسته ته نه که که ی و مرگرت و نایه ناوچاوانیه وه و دایه وه و به دانی هندی شه کر و ئارد به ریخی خستن • له پاش نه وه ئېتر زور سوالکهر ده هاتن • جاریکیان چوار به جاری هاتن که میزه ری سهوزیان به سهروه بوو و خه لک خیریان پی ده کردن •

له سوله یمانیش توشی هندی سوالکهر بووم که نه ده گه پان ، به لکو له قوژبنی له بهردهم مزگوت داده نیشتن • نه و مزگوت ته که نزیک مالان بوو دوو ده رگای هه بوو • له بهردهم ده رگا بچو که که ی ژیک ی په چه و عه بادارم ده دی ، دانیشتوه سوال ده کا • له ولایه وه مندالیکی سه قهت و فاته واو هه بوو خرابوه ناو عاره بانه ی مندالان و سوالی پی ده کرا • له سوله یمانی بیستم حکوومهت بو پیر و سه قهت و هه ژاران په ناگاییک ی دامه زاندوه و له وی ته ماشا و خزمه تیان ده کهن • به لام سوالکهره کان له وه زیاتر حه زده کهن سوال بکهن و سه ربهستی خو یان پیارین •

- ۹ -

ئاگرى نه كوزاوهى باباگورگور

که يه کچى به ئۆتۆمۆبيل شهوان له کەرکوکوه تيبه پرى بۆ ئهوه که بهرەوخوار بۆ بهغدا يان بهرەوژوور بۆ ههولير پروا له لای بيري نهوته کان چاوى به ئاگرىكى گهش و بهرز ده کهوئى که لای رۆژئاوا پووناك ده کاتهوه . ئهم ئاگره يه کچى له نيشانه کانى شارى کەرکوکوه و به شو باش دياره و سه رنجى مرۆف تهواو راده کيشى ، به لام به رۆژ ئه وه نده باش ديار نيه . ئه مه غازى نهوته هه روا ده سووتى . ولاتى عيراق له نهوت زۆر ده وله مه نده ، له بهر ئه وه باجى زۆر که مه . من بيستم کورپىكى جاهيل که ده يه وئى ژن بيتى و بۆ دوارۆژى مال پينکه وه بنى پشتى ته نيا به مووچه ي دوارۆژه وه ده به ستى . هه رچى پارهى هه يه ، هه ندى جار به ئيسرافه وه ، بۆ کړينى ناوماى و رازاندنه وه ي بوو که کى خه رجى ده کا . ئه مانه بير له دوارۆژ ناکه نه وه که له وان هه يه پتويستيان به پاره بن بۆ پارازتنى له ش ساغى ، منداى

په یدابوون یان باجی حکومت • ئەم کەم باجیە جینگای چاره سەرکردنی کاره ساتی ژیان له کۆمهڵ و اتا ته ئیمینی ئیجتیماعی ده گرتتوه •

• سهکوتی زوری نهوت بوه ته هۆی زوری پاره و ئۆتۆمۆبیل • به لێی کەم کەس ده توانی ئۆتۆمۆبیل بکړی ، به لām ئۆتۆمۆبیلی گه وره و لوکس و جوان زۆرن و هه ندی کەس هه موو سالی مودیلی ئۆتۆمۆبیله که یان ده گۆرن • له بهرئه وه قه مه ره ییکی (دی سۆتۆی) نه مریکی له وانیه ده ساوده س بگاته ده س خاوه ن ته کسی ، که پێش چه ند روژی هیی وه زیریک بوه •

چوون بۆ ههولیر و مووسل

من یه کێ له م قه مه ره لۆکسانه م به پاره ییکی کەم به کړی گرت تاکو له گه ل ته رجومانه کەم و براکه ی بۆ که رکوکۆ ، ههولیر • ره وانده ز و مووسل بچین بۆئهو که نه و ناوانه س ببنم ، که بهرگی تایه تی وایان هیه — به تایه تی بهرگی پیاوان — له هیی سوله یمانی ناچن •

بۆئهو که له گه رمای روژ رزگار بین به شه و ده که وتینه ری • له که رکوکوه گه یشتینه ههولیر و له وپوه بۆ مووسل ده چوین • له سه ر ریگا پێش نیوه شه و چاومان به قه مه ره ییک که وت که له ناو چاییک سه ره ره و خوار که وتبو • من وستم قه مه ره که راگرین و راوه ستین تاکو بتوانین ده سی کۆمه کی بۆ ریبواره کان دریز که ین • من ئەمەم به فرمانی (واتا وه زیفه ی) خۆمان ده زانی به لām ته رجومانه کەم عه باکه ی به خۆیه وه پێچا و به توندی گوته ی : « ئیمه ئافره تین ، فاتوانین لیره له م نیوه شه وه راوه ستین ، با پیاویکشمان له گه لا بی » •

ژنانی مووسلمان نازدارن

له ناو مووسلمانان ژنان به قیمة تن ، نازدارن ، به چاویکی بهرز

تەماشایان دەکری و دەپارێزرتن . ژنان پایهییکی بە ئیمتیازیان هەیه ، ئەو پایهیە کە ئێمە ژنانی سەرپه‌خۆ و سەرپه‌ست کراوی رۆژئاوا لە زووه‌که‌وه لەهیرمان چووته‌وه و نایزانن . ئێمە له‌گه‌ل پیاوه‌کان و له‌پال پیاوه‌کان یه‌کسانیمان به‌ دەس که‌وتوه . به‌ئێ ئه‌م یه‌کسانیه‌ ژۆر لای چاکی هەیه : ژۆر مافمان به‌ دەس که‌وتوه . به‌لام له‌ لایه‌کی ترمه‌وه زهره‌ر و زیانمان لێ که‌وتوه . بۆ وێنه‌ پیاوه‌کان نازمان ناکیشن و ده‌رپه‌ست (واتا مه‌جپوور) نین به‌مانپارێزن . چونکه‌ له‌ دلی خۆیان ده‌لێن ژانیش وه‌ک ئێمەن ، با خۆیان خۆ پیاوێزن ، بێتو نه‌ياتوانی با بچن داوای ده‌ستی یاریده‌ له‌ حوکومه‌ت بکه‌ن . ئەه‌ی ئێمه‌ پیاوان که‌ تووشی خراپه‌ییک بووین هاوار ناکه‌ینه‌ لای حوکومه‌ت ، با ژانیش وابکه‌ن .

که‌ ته‌رجومه‌نه‌که‌م له‌ سوله‌یمانی یان له‌ به‌غدا له‌ بازار شتی ده‌کری ، خۆی شته‌کانی هه‌لنه‌ده‌گرت به‌لکو ده‌یدا به‌ حه‌مالێ بۆی هه‌لگرێ . منیش که‌ جاتاکه‌م قورس ده‌بوو ده‌مدايه‌ حه‌مال . ئەم جۆره‌ حه‌ماله‌ بچووکانه‌ له‌ناو بازاردا ژۆرن .

له‌گه‌ل ته‌رجومه‌نه‌که‌مان له‌ رۆژهه‌لات گۆپام ، بوم به‌ شتیکی هه‌لپێترراو که‌ ده‌بوانێ هه‌میشه‌ دلم رابگیرێ و له‌سهرم بکریته‌وه . ژۆر سه‌یر و خۆش بوو بۆ من هه‌ندێ جار به‌ته‌نیا بگه‌رێم . کورده‌کان ئەوه‌نده‌ به‌ رێز و حورمه‌ت و باشی موغامه‌له‌یان له‌گه‌ل ده‌کردم ، وابزانم که‌ بگه‌رێمه‌وه رۆژئاوا تووشی سه‌رسامی ده‌بم .

به‌لام ژبانی ئافره‌تانی موسولمان به‌ ژۆر نه‌ریتی (واتا ره‌وشتی) کۆمه‌لایه‌تی‌وه وه‌ک په‌رژین ده‌وره‌ دراوه و سنووری بۆ دانراوه . له‌به‌رئه‌وه هه‌ندێ جار ته‌رجومه‌نه‌که‌م ده‌که‌وته‌ ناخۆشیه‌وه . له‌ بازار بۆ وێنه‌ نه‌یده‌توانی باده‌ی شه‌رپه‌ت یان فنجانی چای بخواته‌وه ، له‌گه‌ل ئەوه‌شدا توونی بوو ، چونکه‌ ئافره‌تیکی په‌چه‌دار نه‌ده‌بوو هه‌وه‌ بکا . له‌ به‌غدا نه‌یده‌توانی

له پيشه وهى چايخانه يتيكى بچووكى هه رزان دانيشين ، لهو جيگايانه كه
 ته نيا پياوان داده نيشتن . ده بواين پينكه وه بچين بو سهروه بو نهو جيگا
 تايه تيانه كه بو ژنان ته رخان كراوه و له سهري نووسراوه (خاص للعائلات)
 وانا به تايه تي بو ئافره تانه . كه بو جيگايين ده چووين و قه ميره كه له
 بهردهم چايخانه يتيكى بچووك راده وهستا نه ده بوو نهو له پيشه وه له سهر
 ته خته ره قه كان و له ژير كه پر و سابات دانيشين . ده بواين كورسى بيرداين
 بو پشته وه و له وى پينكه وه دانيشين . بيتو چايخانه كه باغي بواين وهك له
 قهره هه نجير ده بواين بچينه جيگا تايه تيه كه ي ئافره تان .

جاريكيان له گه ل چه ند ژيتيكي په چه و عه بادار له هه له بجه وه به قه ميره
 بو زياره تي گوري پياويكي چاك - كه دوور نه بوو - چووين . خاوهن
 قه ميره كه بو جيگاييكي تري ده چو و ده بو يست زوو بچين و بگه رتيه وه .
 كه گه ينيستينه گورستانه كه ، نه ماشام كرد گوره كان تووشى بواردن (وانا
 اهمال) بوو بوون . هه نديكيان به رده كانيان كه وتبوو . پيش نه وه بچينه
 ناو گورستانه كه نه كان بزبوون . من له پشت ديوار يكي نرم گويم له
 شليه شلبي ئاو بوو . وا ديار بوو ده سنويزيان هه لده گرت . له پاشان
 پينان گوتم پين ده سنويز نابن بچنه ناو گورستانه وه . گوري پياوه چاكه كه
 له ژوور يكي بچووكى تايه تي بو و سهري به سه رپوشيني سهوزى جوان
 دا پوز شرابوو . له ده ره وه دارى هه بوو كه پارچه په رۆي ره نكاوره نكي پتوه
 هه لو اسرابوو . نه مه نهو ژنانه هه ليا نواسييوو كه مه راميان هه اتبوه چي ،
 ته واو وهك ژنه مه سيحيه كانى كلتسه ي كا ئوليكي كه شت به ديواره كانا
 هه لده واسن ، يان ناو ده نووسن بو نه وه كه مه راميان بيتنه چي . ژييك
 به رديكي بچووكى پاني هه لگرت و ويستي بينووسيني به ديوارى
 ژووره كه وه و به منى گوت بيتو به رده كه به ديواره كه وه بنووسن ، مه رامه كه ي
 ديتنه چي . منيش خيرا به رديكي پانم دۆزيه وه و ويستم به ديواره كه وه

ثافره تیکی لاو له سهه بانیکي قوريسن به دانيشتنه وه له سهه
سینی به کی مس جگه ره تینه کا - سهه گه لوو

بز ن دوشین به شیوه ی کونی کوردی له دواوه

رایگرم و به پهستوی دهستم پتوه بینوسینم و قایمی کم . بهلام برده کم
داخه کم قایم نه بوو . وادیار بوو برده که زور گوره بوو رانه وستا یان
مه رانه کم نه ده هاته جی .

چوون بو دینمی تهویله

هم ره وشتی ده سنویژ هه لگرتنه له دئی گه وره ی تهویله ش دی
نزیك یان له سر سنووری ئیران . له تهویله پیاو و ژن له پیش زیاره تی
گۆری پیاوینکی چاك ده سنویژ یان و مرده گرت . له تهویله له مایینکی باش
دابه زین . له وی ژووره کانی خواره وه به فرشی نایاب داپۆشرا بوون و
له بهر فینکی هه وا خه لك شه وان نه ده چوونه سهربان به لکو له ژووره وه
ده نوستن . له م ماله له نهومی په کم ژووریک بو ده سنویژ و مرگرتن ،
خۆشۆرین و توالت ته رخان کرابوو . ژووره که زور جوان بوو ، وا دیار
بوو هه ر بو سیر و خۆپیشاندان دروست کرابوو . چونکه خه لکی ماله که:
میرده که ، هه ر سنی ژنه کانی و خوشکه گه وره که ی هه موو وا دیار بوو
نه و ژووره به کارناهینن و ده چن بو جینگای شۆرینی هه موانی له تاو بازار .
له م ماله هه ر سنی ژنه کان وهك خوشك له گه ل یه ك ده ژبان ، له
ئیش و کاری مال یاریده ی په کتریان ده دا و چاویان له مندالی په کتری بوو .
خانوه که گه وره بوو و له ناوه راستی هه وشیک هه بوو که باغی گول ،
حه وزی ئاو و کانی یینکی ساردی تینا بوو . لایینکی ماله که به دیواریکی نرم
ده وره درابوو ، نه و دیواره که ماله که ی له بازار و چه م جیا ده کرده وه . له
نزیك ماله که مهیدانی گه وره ی دینه که هه بوو . له م مهیدانه نه و پاسه
را ده وستا که رۆژی جارێ ده که و ته ری بو هه له بجه و له وی بازار و
دوو کایش هه بوو . له خواره وه ی بازاره که ی تهویله له ژیر زه وی جینگای
شۆرینی ژنان هه بوو که زور گه وره بوو و بو خۆشۆرین ، خوری
پاک کردن و جل شۆرین و شتی تری چند هه وزیکی تیا بوو . که له

ثافره تڼ خهريکي ئيش کردنه له ژووری خانووبه کی له نور
دروست کړاودا که ته نووریکي بیا به . سلیمان

مهیدانه که وه به پئیرلکه کانا بۆ ئەم ژوورانە چوومه خواره وه که تاریک بوو و
 تهنیا لای چەمە که ئرابوه وه ژینکی هەرزە کار لە ترسانا له کوژبیتک خۆی
 شارده وه . من شەبقەییکی ئەستورم بەسەر وه بوو و کراسیکی درێژم
 لە بەر بوو . ژنە که وای زانی من پیام و بە ناخیری گیانم هاتوومه ته ئەو
 جینگایە له بەتایبەتی بۆ ژنان تەرخان کراوه . ژنە که هەقی بوو ، له تەوتلە
 زنی وهک منی نەدیوو .

ژنانی ئەم دێیە ، بەلکو ئەم شارە بچوو که هەموو دەمی چاکەتییکی
 درێژی قەدیفە یان سورمە یان لەسەر جلە کانیانە وه لە بەردە کرد . ئەمە بۆ
 خۆدراپۆشین لە بەر سەرمانیە ، ئێرەش وه کو جینگا کانی تری کوردستان بە
 رۆژ زۆر گەرمە . بەلام ئێواران و شەوان فێنکە . لە بەر ئەوه بۆ نووستن
 ناچنە سەربان بەلکو لە ناو ژووره پرفەر شە کانیان دەنۆن . ئەم ژنانە
 بەشی خواره وهی چاکە ته درێژە کانیان دەنووشیتنە وه و لەسەر پشتیان
 رای دەگرن . دەیانگوت ژن نابێ پستی خۆی بە بێ چاکەت پێشاندا .
 ئەمە ی کرد عیب و شوورەییە .

ئافەرە تانی ئەم ماله ، که باشترین ژنانی شارە که بوون ، هەموو کاتی
 خۆیان له ماله وه راده بوارد و نەدەچوونه گەران . ئیمە ی میتوانە کان
 گەرائینکی کورتمان کرد بۆ ناو شاخەکان بۆ ئەوه که له دلی خۆمانا بلێین
 ئێرانمان دی ، چونکە شاخەکانی عێراق لێرە تیکەل شاخەکانی ئێرانی
 ئەو بەری سنوور دەبن و له یەک جیا نا کرێنە وه . ئافەرە تە کانی ماله که گوتیان
 ئەمە پانزە سالە نەچوونه ته قەد ئەو شاخانە .

بە کۆی له کچه کانی ماله که ئیمە ی برد بۆ دیتنی مزگەوتە کانی ئەم دێی
 گەورەییە و چوینە ناو یە کۆی له مزگەوتانە که لەسەر چەمە که بوو و بۆیان
 گێڕاینە وه که ئەم مزگەوتە بە ئەمری خوا ئەوه نەدە بەرز بوە ته وه . لە پاشان
 شکلی مزگەوتە که و کە مەرە کانی (واتا قەوسە کانی) سەر دەرگا و پەنجەرە کان

کاری (وانا ته ئیری) چه سنی خانوی ئیرانی پیشان ددها . له پیش ئه وه پیتلاوه کانمان دا که نین و بۆ ژوری مزگهوت بچین ، ئافره ته کان چرونه سه ر حوز و دهنوژیان وه رگرت . گۆره کان له سه ر زهوی دروست کرابوون و هر یه که به ردیکی لای سه ره وهی هه بوو . له پاشان له سه ر هر گۆرپیک محه جهره یه کی نرمی ئاسنین هه بوو . کچی ماله که مان به خۆشی و نهرمی محه جهره که ی ماچ کرد . پیش ئه وه بچینه ناو مزگه وته که – وه کوو له پیشدا گپرامه وه – پیتلاوه کانمان دا که ند . لیره نابن به پیتلاوه وه بچیه ناو مزگه وت یان ژوور که فهرسی لهن راخرابن . چونکه به ربه و فهرش و مافوور بۆ ئه وه راده خرئ له سه ری دانیشی ، نان بخۆی و بنوی . له بهر ئه وه نابن به پیتلاو که له دهره وه له به یی ده که ی پیس و قوراوی بکه ی .

به لام لهم سالانه ی دوا یی له باتی سۆل ، که وش و کلّاش ، پیتلاوی ئه ورووپایی (وانا قوندره) زۆر بوو و ئه مه بوه هۆی ناخۆشی و ماندوو یه تی . چونکه تو ده توانی سۆله که ت و پیساو ده توانی که وش یان کلّاشه که ی به ئاسانی و به بچن دهن لیدان له بهر دهرگای ژوور دا که نی . به لام بۆ قوندره وایه . تو ده بچن بچه مپیته وه و قه بتانه که ی بکه یته وه بۆ ئه وه که له پیت ده رچن . بیستم له ته ویتله کلّاشی زۆر جوان و باش ده کرئ ، که ژیره که ی له په رۆ دروست و به چه رم قایم ده کرئ و سه ره که ی ده چنرئ . کلّاش بۆ رویشتن زۆر خۆشه ، که به سه ر به رده لاییکی ئیژا بروی و ژیر کلّاشه که به رده کان ده گرئ ، له بهر ئه وه پیت ناخزی . له پاشا تو ده توانی پیش ئه وه بچیه ناو ژووریکی پرفه رشه وه به ئاسانی له پیتی دا که نی . ئیستا له دیوه خانه تازه کان خه لک پیتلاوه کانیا ن دانا که نن و ئه مه داخه که م له بابته ده ستووری له ش ساغی و پارازنتی فهرشه وه ده یته گۆرانیکی خراب .

چوون بۆ گهر کووه

که له سه فهری ره وان دز گه راینه وه ، له که رکوک تییه رین و له وئ

توانیمان به یاریدهی ئەندازیاریی — که لەسەر کاری بەستیینی دووگان ناسیم — ناوچەیی بیرە نەوتەکان بێنم . ئەم ئەندازیارە بە قەمەرەکی ئیمەیی بەناو شیرکەتە کەدا گەراند و ئەو شتانەیی پێشان داین که دەتوانین بێین .
 لە جینگایی چاومان بە ئەوتی پەش و سەوزی خاوەن کەوت که لە زەویە کەووە دەردەچوو . لە جینگاییکی تری زەویە کە دەسووتا . وادیارە لەوئێ گەز دەردەچێ و ئاگری تێ بەربووە و هەروا دەسووتێ . لە جینگاییکی تری چاومان بە یە کەمین بیر کەوت که ئەوتی لێ دەرهێنرا و نەوتە کەیی تەواو بوو گیراوە . رۆژی دەرهێنانی نەوت و تەواو بوونی لە سەردەمی بیرە کە نووسرابو .

لەپاشان گەیشتینە یانەیی فرمانبەرانی کە تازەترین حەوزی مەلە کردنی لێ دروست کرابوو . کاشیەکانی وەک پەنگی شەخە شینکار بوو و هەستی فینکی بە ئیمە دەدا لە ئاو و هەوا یە کەدا ئەو نەوتە گەرم بوو جە کانیان بە ناو قەمەرە کەووە دەنووسا .

چاوپێ کەوتنی ئەم حەوزە جوانە کە لەسەر پلانی کەلیفۆرنیە نە ک دینمارک دروست کرابوو نیشتمانی خۆمی هێنایە بیر و نەختی دلی کزاندم و عاجزی کردم . حەوزە کە زۆر جوان بوو و هیل و قورنەکانی زۆر راست بوون . بەلێ لەپاش ئەو کە ماوەتیک لەناو کوردهکان بە خۆشی ژیا و تیکەلی ئافرەتانی بووم کە دلی منیان رادەگرت ، هەرچۆنێ بێ من بیری نیشتمانی خۆم کردووە ، ئەو نیشتمانی کە چاک بێ خراپ بێ نیشتمانی ، ولانی کەس و کارم و با و باپیرم ، لەوئێ هاتوو مە دنیا ، لەوئێ ژیاوم و لەوئێ دەمەوئێ بئێژریم .

ئەندازیارە کە ئیمەیی لەگەڵ دوو پیاوی تر بۆ نانی نیوهرۆ بانگ کرد . من حەزم دەکرد بچم و لەوئێ بیرەیی دینمارکی بخۆمەووە . بەلام من چۆن دەتوانی تەرجومانە کەم بۆ ئەم دانیشتنە بانگ کەم و لەگەڵ دوو پیاوی

نامه حرمه ما بئریه چه دانیشی . له بهر ئه وه من سوپاسی ئه ندازیاره کم کرد و
نه چوم .

له پاشا بیرم کرده وه له تاخمی چه قۆ و کهوچک و چه تال و قاپ که له
فانخواردیکی ساده لای ئیمه به کارده هیترئ . ئیمه ئم چه شنه
فانخواردنه مان له ئه ورووپا له زهمانی لویسی چواردهمین فیروبوین و
به م جۆره ئیستا به ئه زیهت و ناخۆشی برسیه تی خۆمان ژیره که یین . چاک
بوو له گه ل ته رجومانه کم بو فانخواردنه که نه چوین ، چونکه و ایزانم
ته رجومانه کم به کارهینانی ئه و جۆره تاخمی خواردنه ی باش نه ده زانی .

ئیمه ئه و شه وه ده بواین له مالی پیاویک میوان بین که دوو ژنی هه بوو و
بو هر یه که خانوویتیکی بچووکی ته رخان کردبوو . خانوه کان پشتیان له
یه ک بوو و له دهر وه ده تتوانی له خانویتیکه وه بو ئه ویتری بچی . هر
خانوویتک بریتی بوو له دوو ژوور و پیشخان و حه وشه ییکی کراوه .
ژووره کان له سه ر شه قام بوون ، له بهر ئه وه په نجه ره کانی به رزبوون ، تا کو
له دمر وه خه لک چاویان به ناو ژووره کان نه که وئ . له پیشخانه که وه تو
دمچووی بو حه وشه که که به بهرد داپۆشرا بوو گه رماو و چیکای
چیشته لێنانی تیدا بوو . له لاییکی حه وشه که دار میتویک هه بوو که به
گه لاکه ی فیوه ی داپۆشیوو . به پیلکه یین تو ده چووته سه رباییکی ته خت
که به دیوار شووره ی کرابوو ، ئه مه به پیچه وانه ی زۆری سه ربانه کانی
سوله یمانی بوو که بئ شوورهن . یه کئ له ژووره کانی هر خانوویتک بو
میوان ته رخان کرابوو و کورسی و قه نه په و میزی لئ بوو . ژووری
دووهم هی نووستن بوو . له وکاته که هاوین بوو به ره و دۆشه که کان له سه ر
زهوی راخرا بوون و چوارپایه یین بو نووستنی شه و له حه وشه دانرا بوو .
له ته نیشت دیوارنکه وه مه کینه ییکی دوورینی سنگه ر هه بوو که بو چاوه زار
کووژه که ییکی پیوه کرابوو . له ته نیشت مه کینه که چند سه نووقی ئاسنی

ره ننگاوره ننگ هه برون که جل و بهرگی ژنانهی کورده واری تیدابوو .
 بهلام له ودهمه ئافره ته کان کراسی سپی درژیان له بهر کردبوو . ئەم بابەتە
 کراسانە ژنە تورکمانەکانی که رکوک له بهری ده کەن . کراسەکان ناشیرین
 پرابوون و به ناریکی دوورابون . به کین له ژنه کان قامکی (واتا پهنجە
 گەورە) پێی دەیتشا . که ئێسە له وێ بووین ژنیکی لادێی دەس و
 ناوچهوان کوتراو خەریکی قاچی ئافره ته که بوو ، رۆنی لێ دەدا و دەیهست .

ئێواره هەردو کمان پێکەوه له گەل هەردوو ژنه کان شیو (واتا نانی
 ئێواره) مان خوارد و بێ ژماره چایمان خواردوه . ئێواره ئێمه و نهخۆشه که
 له ژێر دار مێوه که له سه ر دۆشه ک خەریکی دهمه ته قن بووین . نهخۆشه که له
 ژووره که ی وه پَس بووبوو و به حوشه که ی دلێ ده کرایه وه . مێرده که یان
 ئەوه نده پیاویکی باش بوو هەردوو ژنه کانێ بۆ هه ج ناردبوو : به کیکیان
 به پاس و ئەوتیری به فرۆکه بۆ حیجاز چووبوون . من پرسیم بۆچی
 هەردوکیان پێکەوه نه چوون ؟ ئەمه پرسیارێکی بێ جین و گەوجانه بوو .
 ئەم جۆره سه فەرە چەند مانگێکی بێ ده چن . موسولمانێک پاره یێکی زۆر
 خه رج ناکا بۆهینانی دوو ژن بۆ ئەوه که خۆی نزیکه ی سن مانگ به ته نیا
 • بژی •

له پاش هه ج کردن ئەم ئافره تانه بوونه حاجی . به پێی نه ریتی (واتا
 ده ستووری) ئێره ئافره تی حاجی نابن قۆلی به رووتی ده رخا و ده بێ
 سه ری به سه رپۆشێکی سپی داپۆشین . ئەو ئێواره به هەردوکیان له ژێر
 سه رپۆشه که یان روویان به خۆشی و ره زامه ندی و کامه رانی دده ره وشایه وه .
 من نه مزانی کامیان گه وهره تر بوو .

مێرده که ئێواره دره ننگ له ئیش گه رایه وه . کاسیبه که ی فرۆشتنی
 پایسکیل و پارچه ی ئۆتۆمۆبیل بوو ، کراس و پاتتۆلی ئەروویایی
 له به ربوو .

وادياربوو ټو له دمره وه ناني خواردبوو ، ټيمه پټكه وه شيوټكي
 باش و به تاممان خواردبوو له گهل ماستاوي سارد و ميوه . به لام ټو
 له گهل ټيمه چاي خوارده وه . ټيمه ټنان له سر دوشه ك دانيشتبووين ،
 پياوه كه له دووره وه له سر كورسي يكي بچووكي بين قوټل به رامبه رمان
 دانيشتوو .

به لځ پياوه كه به رامبه رمان دانيشتوو ، به لام واي پيشان ددها كه
 ټندامي ماله كه نه بين و له ماله كه ي بين بهش بين . ټو دوو ماني هه بوو ،
 هه ريه كڼ بو يه كڼ له ټنه كاني ، به لام ټووري تايه تي خوټي نه بوو كه
 شته كاني خوټي تيخا . روټي دووم كه چوپينه ماني ټني دووم ، ته ماشامان
 كرد ټوويش ته واو وهك ماني يه كه مه . ټووري ميوان باش به فاقه زي
 رهنگاوپره ننگ رازابوه وه . له لايټك چهند بووكه شووشه ي ټهورووپايي
 هه بوون له گهل خانوو و شتومه كيان . وادياربوو ټافره ته كه — كه مندالي
 نه بوو — زور حزي ده كرد مندالي بين و خهوي به مندل بوونه وه ددي .
 له بهر ټه وه ټووره كه ي به بووكه شووشه رازاندبوه وه و به وه نه ختي
 ته سكي ني ده هات .

من ورده ورده تن گه يشتم ميترده كه له هه ردوو ماله كه ده ټيا : روټي
 له گهل ټني يه كه م و روټي كي تري له گهل ټني دووم . ټنيواره چوه ماني
 يه كه م و جلي شهوي له بهر كرد و هاته لاي ټني دووم كه نه خوش بوو .
 له پاشا شهو له گه لكان باسي پټويستي روټي دوومه ي كرد . ټو نهك
 ټنه كاني له بازار خوراك و پټويستي روټبه روټي ده كړي . له سوله يمانيش
 له ماني ته رجومانه كه م — كه باوكي دوو ټن و هه وت كچي هه بوو كه
 پټنجيان گه وره بوون — ټو باوكه پټويستي هه مه روټه ي ده كړي . به يانان
 ده چوه بازار و له گهل كورټيكا ده هاته وه كه گوشت و سه وزه و ميوه ي له ناو
 زه ميله بين هه لده گرت .

میرده که به کراسیتی دریز و پیلاویتیکی ناو مالهوه هات لهسر دۆشه که
له تهنیشت ژنه نهخۆشه کهی دانیشت . ژنه که زکه زکی بوو له بهر خۆیه وه
دهیگوت : « وهی نه نه ، وهی نه نه » واتا « ئای دایه ، ئای دایه » . میرده که
شتیتیکی به دهسته وه بوو لهسر دۆشه که که داینا . که تهماشام کرد زانیم
سیلی تووتن کیشان نیه ، به لکو ده مانجه یه .

پاش ماوه یی میرده که ههلسا و چوه دهره وه بۆ ئه وه که له
دهرگا که تی بچیتته مالی دووم . ئافره ته به سه زمانه نهخۆشه که شه
هه تا به یانی هه زکه زکی بوو و له بهر خۆیه وه « وهی نه نه ، وهی نه نه » ی
دهگوت . له گه ل ئه وه شدا من رازی نه بووم و ته بوولم نه کرد چوارپایه ییتیکی
ئاسنیان بۆ من ته رخان کرد و من له سهری هه تا به یانی به خۆشی نووستم .

شهی پیتشوو له هه ولیر له ئوتیل به خراپی نووستین . ئوتیله که
چهند ژووری هه بوو و له دهره وهی هه وشه که چوارپایه کانیاں لی دانا بوو .
له م ئوتیله ییجگه له ئیمه ئافره تی دیکه نه بوون و هه وشه که بۆ پیاوان
ته رخان کرابو . له بهر ئه وه دهر به ست بووین له ناو یه کتی له ژووره کان له گه ل
ته رجوما نه که م و برا بچوو که که ی بنوین . له گه ل ئه وه شدا ژووره که پانکه ی
هه بوو ، ئه وه نده گهرم بوو زۆر به ناخۆشی توانیمان نه ختی بخه وین .

- ۱۰ -

گوندی بی ناو

لهسر زۆری سه‌ربانه‌کانی سوله‌یسانی له‌قله‌ق هه‌ن . ئەم بالندانه به‌گوردی له‌قله‌قیان پین‌ده‌وترئ له‌به‌رئه‌وه که به‌ده‌نوکیان ده‌نگی ده‌رده‌که‌ن که له‌ده‌نگی وشه‌ی له‌قله‌ق ده‌کا . ئەم بالندانه — که هه‌ندی جار به‌باله پانه‌کانیا‌نه‌وه به‌نزمی ده‌فرن — ده‌بنه به‌شی له‌دیه‌نی ئەم شاره و ده‌ور و پستی ، هه‌روه‌که‌ داری گوله‌به‌پۆژه جوانه‌کان که باغ و حه‌وشه‌کانی ده‌رازی‌نه‌وه . من بیرم له‌وه ده‌کرده‌وه که ئەم بالندانه به‌خواردنی بۆق و گیاه‌به‌ری بچوکی ناو ده‌ژین و ده‌بی بچن بۆ ناو ئاوئیکی نزیك بۆئه‌وه که خۆراکه‌که‌یان بدۆزنه‌وه .

سه‌رچنار

نزیك سوله‌یسانی سه‌رچنار هه‌یه که ئاوئیکی زۆری لی ده‌رژئ و

سەرچاوهی ئاوی شاری سوله‌یمانیه و له نژیکی کارخانه‌ییکی گه‌وره‌ی
چییه‌تۆ دروست‌کراوه .

له سەرچنار که چه‌ند سەرچاوه‌ی سارد یه‌کده‌گرن و ده‌رژین دار و
دره‌خیتیکی زۆر رواون ، هه‌وز و ده‌ور و پشته‌که‌ی ریک‌خراوه و خانوو و
گازینۆ ئاماده‌کراوه و بو‌ه‌ته‌سه‌یرانگا . خه‌یزانه‌کان له سوله‌یمانی و
شارانی‌تره‌وه‌ ده‌توانن به‌قه‌مه‌ره و پاس بو‌ئهو‌ی بچن و روژئی هه‌تا ئه‌یواره
له‌ژێر سیه‌ری داره‌کان و له‌ته‌نشت ئاوه‌ سارده‌که‌ رابوێرن و به‌هه‌ستی
شنه‌ی بای فینک و خورپه‌ی ئاوی سارد دلێان بکریته‌وه . له‌خانووه
هاوینیه‌کان نه‌ کورسیم دی و نه‌ میز . چونکه‌ لێره‌ خه‌لک که‌ هاتن له‌سه‌ر
به‌ره‌ له‌سه‌ر زه‌وی داده‌نیشن . خه‌یزانه‌کان قه‌مه‌ره‌کانیان هه‌تا ده‌می به‌
گه‌وره و بچوک پڕ ده‌که‌ن و هه‌مووشتن - که‌ بو‌ ئاماده‌کردنی چای و
خواردنی نیه‌روۆ پتووست بچ - له‌گه‌ل خویان دینن . ئه‌م خه‌یزانانه‌ چیه‌شتنی
لینراو به‌ده‌گه‌من له‌گه‌ل خویان ده‌هینن . له‌به‌ره‌ئوه‌ ئه‌مانه‌ سه‌ماوه‌ر ،
خه‌لووز ، قاپ و ئامان بو‌ چیه‌شت لینان و گوشت و برنج و نان و شه‌کر و
چای له‌گه‌ل خویان دینن (۱) .

ئه‌م سه‌یرانه‌ خو‌شه‌ی کورد له‌ سه‌یرانی ئه‌یمه‌ی ئه‌ورووپایی ده‌کا که
له‌ناو باغه‌ تایه‌تیه‌کان (پارکه‌کان) ده‌یکه‌ین ، ئه‌و باغانه‌ که‌ بو‌ سه‌یرانکه‌ر
ته‌رخان کراون و بو‌ دانیه‌شتن میز و ته‌ختی له‌ناو بلاو کراوه .
ئه‌م جو‌ره‌ سه‌یرانگایه‌ به‌ شتیکی خو‌ش داده‌ندری . له‌به‌ر ئه‌وه
له‌پاش مردنی که‌سوکاری ، له‌کاتی پرسه‌ ناین تو‌ بو‌ ئهو‌ی بچی .

(۱) نووسه‌ر ئه‌وه‌ی نه‌زانیه‌وه‌ ئافره‌تی کورد وا هه‌ز ده‌کا له‌ جیکای سه‌یران
چای بکا ، چیه‌شت لێنن ، ته‌نانه‌ت هه‌ندی جار - بیتو لادئیی بئ -
نان بکا .

ئاو و داری سەوز لە ولایتیکی وشك دەبیتتە هۆی دیسەتییکی زۆر جوان . ئاو بەتەنیا ژبانه (١) . ئاخ (واتا خۆل) لێرە لە زۆر شوین بە پرشته و بە پیت و بەرەكەتە . بەلام زۆری ئەو شویتانە ئاویان نیە . هەندێ جار لە شویتێ ئاویك وشك دەبی ، یان ئاوی چەمێك وردە وردە كەم دەبیتتەوه . ئەمە دەبیتتە هۆی ژبانی ئال ، كوله‌مەرگی و مأل‌ویرانی بۆ ئەوكەسانە لەوئ دەزین .

میرزا رۆستم

من جارێ چەند رۆژێ لە دێی میرزا رۆستم رامبۆارد كە لەسەر زێی بچوك بوو ، لەو جیگایە كە قایغ خەلكی لەلایكەوه بۆ لایكی تری زێ دەپەراندەوه (٢) . لە بەردەمی دەشتایی و لە پشتی شاخ هەبوو . ئاوه‌كە لەوئ لەبەر گەرمای هاوین ئەوه‌ندە كەم بووبووه زیخ و چەو لە هەردو قەراغ بە وشکی كەوتبوه دەرەوه . بەیانیك هاتە خوارەوه بۆسەر ئاوه‌كە . پیم‌رووت كرد و لە ئاویكی بچوكی تەنكەم دا ، لەپاشان ئیتر كەوتە سەر زیخ و چەو . من مەبەستم لەو سەفەرە ئەوه بوو بزاسم ئافره‌تییکی میرزا رۆستم بۆ هینانی ئاو بە تەنەكە چەند هەنگاو دەهاوئ . ئەودمە دوارۆژە‌كانی حوزەیران بوو . ئافره‌تێك دەبواي بۆ هینانی ئاو سێ سەد هەنگاو پڕوا تاكو بگاتە سەر ئاوه‌كە و سێ سەد هەنگاویش دانێ بۆ ئەوه كە تەنەكە ئاوه‌كە لەسەر شانی بۆ ماله‌كەیی بھیتتەوه . ئەو ماله‌كە لێی دەژبام نزیك قەراغی زێ بو . من چەند جارێ چاوم لە ئافره‌تە‌كان

(١) كوردە‌كان لە ئاو وشەیی «ئاوه‌دانی» بان دروست‌كردوه و لە گەرمیان بە گوند ، دێی دەلێن «ئاوایی» .

وهرتیر

(٢) ئیستا ئەم دێیە نەماوه . جیگاكەیی ئوقوم بوه لەژێر بنهوانی دووكان .

وهرتیر

بوو که بۆ ئاو دهچوون. که ده گه یشتنه سر ئاوه که پیتلاوه کانیان داده که ند و ته نه که که یان ده برده ئه و بهر و پریان ده کرد و ده یان هیئتا به وه ئه م بهر . ئینجا پیتلاوه کانیان له پین ده کرده وه و سه رده که وتن بۆ ناودئ و دهچوونه ماله که یان . هه ندیکیان مالیان دورر بوو ، له و په ری دیه که بوو . له بهر ئه وه به باره قورسه که یانه وه ده به ست بوون ماوه نیک پتر (واتا زیاتر) برۆن . ئینجا چۆن ته نه که پین ئاو به شی خیزائیک ده کا بۆ خواردنه وه ؛ چیشته ئینان و شوړین . کچی شوړینی چی ؟ به خوا له ورۆزه گه رمانه ی دوا ی حوزه یران زۆر که م ده یاتوانی دمس و دم وچاوی خویان بشۆن .

باغه کانی سر زئی به چهرخ تاوده درا ، قاترینکی چاو به سترا و چهرخه که ی دمسو پراند و ئاوه که ده رژایه ناو جوگاییک بچوو که وه . به لام ئاوی مال به شانی ئا فره تان ده هینرا . که گه رما به رز ده بوه وه ، ئه م ئاوه که می ده کرد .

له و ماله که ده ژيام له دئی توپزاوه — واتا له مالی شیخ — به جوړینکی باشتر ئاویان بۆ سه ره وه ده هینا . له وئ به گوئ درژ ئاویان ده هینا که ۶ — ۷ به میلی به تالیان لئ بار ده کرد . به رمیله پرکراوه کانیان له سه ره وه رۆده کرده ناو تانکی ییک گه و ره که له خواره وه به لووعه ی هه بوو . من ده متوانی له به لووعه که به رمه تی دمس و دم و چاوم بشۆم . جار نیک ئه سه پت که به دان که وتبوو بۆ چاوه دیزی لای تانکیه که به سترا بوه وه . که چووم ده ستم بشۆم ، کلکی هه لگرت و لئی دام و ئه وه نده ی نه ما بوو بمخاته خواره وه بۆ سه ر زه وی .

له میرزا رۆسته م یه که م جار بوو به نوینیک تازه ده نوو ستم . له توپزاوه نوینی تاییه تی خۆم هه بوو له ژووری خۆم . به لام لیره یه که م جار بوو له گه ل ئه ندامه کانی تری خیزانیک له سه ر نوینیک تاییه تی ده خه وتم . نوینه که م له خه وشه بوو . له بهر ئه وه بیرم له وه ده کرده وه چۆن ئیساره

جله کانی رۆژم بگۆرم و جلی شهو له بهر کهم • به لām ئیواره به تاریکی هەرچۆنی بوو توانیم جلە کانم بگۆرم • که به یانی له خهوه لاسام دهوور و پشتم هه موو هه لاسابوون • ئیتر چۆن ده متوانی له ناو تهو خه لکه جلە کهم بگۆرم !! ئیتر بۆ جاریکی تری وهك ژنه لادییه کان به باشرم زانی هه ر به جلە کهی رۆژه موو بنووم تا کو به یانی ده ر به ست نه بم ییگۆرم •

به ئی له میرزا رۆسته م ژنان رۆژی چه ند جاری ئاویان بۆ ما ل ده هینا • به لām خوا و راستان رینگا که یان راست بوو ، به رزی و هه و رازی نه بوو • به لām له دینیکی تری ناو چیاکان که ناوی (به لخه) به رینگای ئاوه که ناخۆشه و هه و رازیکی خراپ ده که و یته سه ر رینگا • به کچی له ما له کان له م دنیه که سه رمان لێ دا ما لی مه لا بوو • مه لا ژن به گه رمی گله یی له ئیسی ئاوه ینان ده کرد و ده یگوت : « به خوا ئیتر من به رگهی ئه وه ناگرم رۆژی سه ی چوار کونده ئاو له خواره وه بۆ ما له وه سه رخم • له سه ره وه رینگا که هه و رازه و هینانی کونده ئاو تک هه یج نه یی نیو سه عاتی پین ده وی » •

له سوله یمانی پیاویک ها ته ما لی خانه خویکه م که خه لکی به لخه بوو • وادیاره خیزیانی خانه خویکه م په یوه ندیان له گه ل زۆر که س له سوله یمانی و ده ره وه ی هه بوو • پیاوه که له گه ل ئه وه شدا هه شتا گه نج بوو ، ماندوو و په رپووت دیار بوو • رانک و چۆخه که ی — که له مووی بز ته زابوو — کۆن و چلکن بو • دوو که ری پین بوو به تووی وشکی ناو پینسته باری کردبوون • ده یویست له به لخه وه بچن بۆ گه رمیانی که رکوک و له وی توه وشکه که ی به دانه ویله بگۆریتتوه • له سه ر رینگا له سوله یمانی پشووی ده دا • سه فه ره که ی دوو هه فته ی ده خایاند و ناخۆش بوو • له رینگا به کوئی بگه یشتاین له وی راده کشاو ده نووست •

چوون بۆ به لخه

یاش ماوه ییک ئیمه بۆ سه ردان چوینه به لخه و له ما لی ئه و پیاوه

دابه‌زین که ژبیکى هه‌رزه‌کارى هه‌بوو . له‌وێ له‌ سه‌ریان له‌سه‌ر به‌په‌ و
 دۆشه‌ك دانىشتين . له‌پاشان خه‌به‌رمان بۆ هات كه‌ ده‌توانين بۆ مائىكى تری
 بچين كه‌ ژوورىكى پرفه‌رشيان هه‌يه . مائىك ژوورى پرفه‌رشى هه‌بى مه‌عناى
 وایه ئه‌حوالىان باشه و ده‌سیان ده‌روا . به‌لێ له‌ ژوورى پرفه‌رش دانىشتن و
 رابوردن خۆشتره . به‌لام ئيمه‌ چۆن خانه‌خونیه باشه‌كه‌مان به‌جى ده‌هیلين .
 قسه‌ى پى ناوێ ئيمه‌ له‌وێ مایه‌وه .

بۆ به‌خیرهاتن كردنى ئيمه‌ پیاوه‌ ناوداره‌كانى ديه‌كه‌ ئيواره‌ هاتنه
 لامان . ئه‌وه‌نده‌ى پى نه‌چوو سه‌ربانه‌كه‌ به‌ بۆره‌ پیاو پر بوو كه‌ ده‌وره‌ى
 ئيمه‌يان دا و جفاره‌يان ده‌كيشا و چایيان ده‌خوارده‌وه . روژى دووهم ژنان
 هاتن . ژماره‌ى ئه‌مان له‌ هه‌ى پیاوه‌كان كه‌متر نه‌بوو .

من يه‌كه‌م ژنى ئه‌ورووپایى بووم له‌و ديه‌ . ژنه‌كان به‌سه‌يره‌وه
 ته‌ماشای پرچيان ده‌كردم كه‌ به‌سه‌ر ملما شوڤر بووبه‌وه . له‌پاشا له‌م ديه‌
 چاوم به‌چهند مندائى قۆزهرده‌ و چاوشين كه‌وت ، به‌لام ره‌نگيان وه‌ك ره‌نگى
 مندالانى ئه‌وروپای باكوور (واتا شيمال) زۆر سه‌ى نه‌بوو .

ئيمه‌ دوو شه‌و له‌ به‌لخه‌ مایه‌وه . خانه‌خوێكه‌مان باشترين دۆشه‌كى
 له‌ سه‌ریان له‌سه‌ر به‌په‌ بۆ راخستين . ته‌رجوماه‌كه‌م و من هه‌ريه‌كه‌ له‌سه‌ر
 دۆشه‌كێ نووستين . به‌لام هه‌ردو دۆشه‌كه‌كه‌ له‌ته‌نېشت يه‌كه‌وه‌ له‌سه‌ر
 يه‌ك به‌په‌ راخوابوون . پاش نيوه‌پۆ به‌په‌و دوشه‌كه‌كان به‌ ولاغ باركران و
 برانه‌ ناو باغ و له‌ژێر دارتومه‌كان راخران . ئه‌م خه‌يزانه‌ چاكه‌ كه‌ ده‌سیان
 باش نه‌ده‌پۆبى ئه‌وه‌نده‌ى پى‌يان كرا خزمه‌تيان كردين و ئاماده‌بوون ئه‌وه‌ى
 هه‌يانبوو له‌ به‌رده‌سمان داينين . كه‌ جيابووينه‌وه‌ ملوانكه‌بينكى موورووى
 سپيم هه‌بوو كردمه‌ ملێ ئافره‌ته‌كه‌ . ئه‌و ملوانكه‌ هه‌رزانه‌م له‌ بازاړى
 سوله‌يمانى كرىبوو ، داخه‌كه‌م له‌وه‌ زياترم پى نه‌بوو . چهندي حه‌زم ده‌كرد

شتیک له‌وه باستر و نایابترم هه‌بواین تاکو به‌رام‌به‌ر میوانداریه باشه‌که‌یان
پیشک‌شم بگرداین . به‌لام داخه‌کم هه‌چی‌تری نه‌وتوم پین نه‌بوو .

باغه‌کانی به‌لخه

باغی دارتوه‌کان فینک و خوش بوو . سه‌رزه‌وی و ژیرداره‌کان
تهخت و پاک کرابوون و به‌به‌رد لووس و جوان کرابوو بۆئه‌وه که‌ده‌نکه
توه‌کان که‌که‌وتنه‌ سه‌ری به‌پاکی و پوخته‌یی بیهین . توه‌سپی و زه‌رده‌کان
ده‌که‌وتنه‌ خواره‌وه ، ژنان کریان ده‌کرده‌وه و ده‌یان‌برده‌ جینگاییکی تابه‌تی
بۆ وشک‌کردن . ئەم جینگاییش به‌قور تهخت و به‌به‌رد لووس کرابوو .
ئهو سه‌ربانه‌ش که‌شه‌وان له‌سه‌ری ده‌نووستین به‌هه‌مان جور تهخت کرابوو .
قوره‌سه‌وره‌که‌ به‌چین قوری سه‌ی سواغ درابوو و له‌پاشان به‌به‌رد
باش لووس و جوان کرابوو . نه‌ده‌بوو ئاو برشیده‌ سه‌ر ئەم سه‌ربانه
پوخته‌یه‌ بۆئه‌وه که‌تیک‌نه‌چن . بینه‌ نه‌ختن چای یان ئاو برژایه‌ته‌ سه‌ری
زوو به‌هۆی به‌ردیک - که‌هه‌میشه‌ ئاماده‌ بوو - لووس ده‌کرایه‌وه . له‌پاشان
هه‌موو سه‌ربانی سالی جاریک ده‌بواین قوره‌که‌ی تازه و تهخت و لووس
بکری .

له‌خوار سه‌کتوی دارتوه‌کان سه‌رچاوه‌یتیک هه‌بوو . له‌پاش ئەوه
گه‌شینه‌ ئاو باغه‌کان له‌وکانه‌ - به‌بج داواکردنی ئینه‌ - تاسی ئاویان
بۆ هینان . لیژه‌ له‌ئاو ماله‌کانی کورد که‌گه‌شیه‌ جی کوتوپر ئاو ، دۆیان
ماستات پیشک‌ش ده‌کری . ئەمه‌ ته‌فیا له‌به‌ر گیانی میوانداری و چاوتیری
نیه ، به‌لکو له‌به‌ر گه‌رمی و وشکی هاوینی ولاته‌که‌شه . له‌به‌رئه‌وه‌ تو زۆر
توونیت ده‌بج و شکاندنی توونیه‌تی ده‌بینه‌ خزمه‌تیکی گرنگ و گه‌وره .

نان‌کردن له‌ئاو باغ

ژنه‌که‌ی خانه‌خوری « گه‌ره‌تی ماله‌که‌م » له‌گه‌ل مندا له‌ سه‌ سالانه‌که‌ی

که خستبوویه سەر پستی کیسه یێک ئارد و هه ندی خۆی هیتابوو له ناو
کیسه یێکی بچووک بۆ ئه وه که له ناو باغه که له ژێر دارتوه کان نانی ساجی
بکا . له وی له باغه که هه موو تفاقى نان کردن هه بوو .

له پێش هه موو شنتیکا چوه سەر کانی بۆ خۆ شۆرین . چونکه له
ماله که ی له ناو دێ ئه وه نده ئاو نه بوو خۆ بشوا . له پاشان سه رپۆشه
سپیه که ی له سه ر کلاوه که ی قایم کرد . لیتره ژنان فیس له سه ر خویان نا تین
ته نیا کلاو له سه ر ده که ن که هه ندی پاره ی زیو و موو رووی پیوه دووراوه .
له پاشا فه قیانه کانی کرده وه و نوێژی کرد . له پاش نوێژ کردن کونده یێک
ئاری هیتا و هاته لای کوانووی ئاگره که له ژێر دار توویک . کونده که ی
له لاییکه وه به دهم به ستراوی و ساجه که ی له بان کوانوه که له سه ر سی
کوچکه دانا و هه ندی چیلکه و گه لای هیتا و له ناو کوانوه که دا ئاگری
کرده وه . ئینجا ئارده که ی بیژا و له ناو ته شنتیکی مسی سپی کراو هه ویری
شیتلا . له پاشان گوندکی هه ویر دروست کراو خرایه سه ر پنه یێکی نزمی
بچووک ، پان کرایه وه و خرایه سه ر ماده و له پاشان سه ر ساجه که که له سه ر
ئاگره که گه رم بوو بوو . به م جۆره ده س کرا به پرژاندنی نانی ساجی .
هه ویره که له ناو ته شته که ورده ورده که م بوه وه . سه به ته ی نانه که ش ورده
ورده به نانی ساجی ته نکى جوان به رزبوه وه . ئافره ته که هه میشه له ژێر
دارتوه که به چوار مه شقی دانیشبوو ، ته نیا په نجه کانی و ده سه کانی
ده جوو لایه وه و ئیشه که ی زۆر به ریکو پیکی ، زیره کی و وه ستایی
جی به جی ده کرد .

رۆژی دووم چوینه سه ر تافگه که ی خوار ئاوی . له ویوه ئاری
خواردنه وه ی پاک بۆ ئاوی ده برا . ئاوه که که له قه د شاخه که به گژو گی
دا پۆشرا بوو بلقی ده دا و ده رژایه خواره وه . له ته نیشته وه حه وزی خۆ

شتی ژنان هه بوو . له پاش ئه وه که پیاوینک و چند کورپی که له وی بوون دوورخرانه وه ، چوپینه سر ئاوه که . له وی ژنه کی خانه خوئی دست و قاچی و هندی له جله کانی شوری . نهختی له ولاره چند ژنی کونده کانیان به ئاو پرده کرد و دهیانخته سر پشتیان . پارچه به مالیکیان ده به سه سرشانیان و کونده قورسه کانیان به دانیشه وه دهخته سر پشتیان . ئینجا هه لده ستان و دهسیان ده کرد به هه ورازه که دا سر که ون . ریگا که دوور بوو و بۆ ئه وه ی له تا فگه جوانه که وه بگه نه ناو دی نیو سعاتی ده خایاند .

دی ی به لڅه ده که وه پال شاخیکی لیز . له خواریه وه کانیکی گهرم هه بوو که خانویکی قورینی چلکنی له سر دروست کرابو . به لام ئاوی ئه م کانیه بۆ خواردنه وه و چیتت لیتان به که لک نه ده هات . له وی ژنان دهیاتوانی ته نیا ئامانه کانیان و جل بشۆن و ده سنوێژ هه لگرن .

لیزه ژنان له تهخت کردنی سهربان کومه کی پیاوان ده که ن . که پاش نیوه رۆ شوان میگه لی هتیا به وه ژنان بۆ دۆشینی بز نه کان ده چن و شیره که ده که نه ناو مه شکه وه .

به لام وادیاره لیزه بیریان له وه نه کرد وه ته وه له باتی ئه وه ژنان به کونده ئاو بیتن و سال دوانزه ی مانگ تووشی ئه وه ده رده سه ریه بن ، به ولاغ و به رمیل — وه که له دی ی تو یزاوه — ئاو بیتن . ئه م ئیشه که ژنان ده یکه ن زۆر گران و ناخۆشه و زیاتیکی کوله مه رگه .

له م دینه ژنان ده بچ زۆر رهنج بدن و زۆر ماندوو بن . چونکه ئاو و هه وای دینه که فیتکه ، ژنان پاش نیوه رۆوان نانون . هه ر له به یانی زوه وه ده بچ رهنج بدن و خه ریکی ئیش بن هه تا ئیواره ی دره نگ . سه ره رای ئیشی مال ده بچ ژنان له باغه کان خه ریکی کو کردنه وه و وشک کردنی تووش

• بن

له ناو باغه كان كه كچه كان له منداليه وه ئيش ده كهن ، له ته مه تيكي
زۆر بچووك به دوازه سالان به شوويان ددهن . هه ندى كچي بچووكي
كلاو له سهرم دى كه پارچه ي زيويان پتوه كرابو و وا ديار بوو شوويان
كردبوو .

كچيكي تری ئەم دتيه م له گوندتيكي تری دى كه له ته مه نى دوازه
سالى به شوويان دابوو . بۆيان گيپرامه وه كچه كه ئەوه نده بچووك ده بى
ناتوانى خۆى به بووكي له سهر ئەسپ رابگرئ . له بهر ئەوه يه كنى سواری
ئەسپه كه ده كهن تاكو بيگرئ و نه كه وئى . ئەو كچه به سه زمانه به ختى رهش
ده بى . چوار مندالى ده بى ، دوانيان دهرن ، دوانه كه ي تيش كچ ده بن .
له گهل ئەوه شدا جوان و شيرين و ژيكه له و ئيسك سووك بوو ده يتوانى
ئيشى مال ئازايانه چى به چن بكا ، ميژده كه ي هه ره شه ي لى ده كرد كه ژنى
به سهر دتيى . بۆ ؟ بۆ ئەوه كه كورپى بى . به لام ئەم كچه بريارى دابوو
به م كرده وه يه ي ميژده كه ي نابى رازى بى و ده بى ژيانى هه ويكه ي و
ميژده كه ي تال كا . به لام ئەم چۆره پريارانه ليره ئەفجامى خراپ ده بى ،
چونكه ميژده كه له وان ه يه ژنه كۆنه كه ي بنيريته وه مالي باوكي يان ته لافى دا .

ئيمه له م گونده بن ئاوه دوو شه و ماینه وه . شه و ده ماتوانى به
ره حته ي له سهر بانه ته خته جوانه كه بخوين ، به لام گۆزه ، مه سينه يان
دۆلكه ي ئاويان نه بوو كه ده ستى بى بشۆى . نابى ئيمه له مه گله بى بكه ين ،
چونكه دتيه كه ئاوى كه م بوو .

له م دتيه سه ربانه كان به يه كه وه نووساون و بۆ ئەوه كه سه گ يان
زينده وه رى چوار پى تری بۆ سه ربان نه بىن په رۆيتيكي دركيان داده نا
له به ينى سه ربانه كان . چاريكيان به شه و له سه ربانه كه ي ته نيشتمان له

ولاغ باریان داده گرت و دهنگه دهنگ په یدابوو . له پاش نه وه هر که سی
له ژیر لیمه که ی هه تا به یانی کپ بوو .

به یانی دره ننگ به پی بۆ سر شه قامی نۆتۆمۆیل که وتینه ری . له وی
له چایخانه ییکی خوش له ژیر سیبیری دار چاوه ری پاسمان کرد که
بمانگه یینته سوله یمانی .

- ۱۱ -

نه خوینده واری

هستیکی زۆر ناخۆشم پین ددها که ده زانم ئەو ژنانه که ناسیمن و له گه لیان ژیا م ناتوانن قاقه ز م بۆ بنووسن . له دینمارک له ماله وه زۆر هه ز م ده کرد بۆ دۆسته کانی کوردستانم قاقه ز بنووسم ، به تایبه تی بۆ ئەو ئافره تانه که له مالیان ماوه ییکی درێژ ژیا م .

من ناتوانم بۆ ئەو ئافره تانه قاقه ز بنووسم که ده زانم نه خوینده وارن و ناتوانن قاقه زه کانم بخویننه وه . ته نیا پارچه قاقه زی که ناوی منی له سه ر پین ئەوان سه ری لێ ده رناکه ن و هه یچی لێ تێ ناگهن . له کوردستان فیر گه ی (واتا مه که بی) کچان زۆر نی به . له سوله یبانی یه کیک هه یه . ته رجوما نه که م که له کۆلیژی به رزی مامۆستایان ده رچوه و مامۆستاییکی باشی ئینگلیزه و له فیر گه ییک ده رس به کچان ددها ، خوشکه کانیشی چوونه ته فیر گه ، به لام ئەمانه جیاوازن .

له زۆری گوندهكان فیرگه‌ی سه‌ره‌تایش بۆ گوران نیه . له زۆر ناوایی که سه‌رم لێ دا فیرگه نه‌بوو . وا بریار دراوه له زۆر جیگا فیرگه دامه‌زرێ . به‌لام که می مامۆستایان ئەم پرۆژه‌یه داوده‌خا . ئەو ژنانه که ناسیمن هه‌موو ئیستا گه‌وره‌ن و به‌ مندالی که‌س بیری له‌وه نه‌کردوه‌ته‌وه فیری خوینده‌واریان بکا (١) .

ژیاری (واتا سه‌زاره‌تی ، که‌لچهری) کورده‌کان له‌ بنه‌په‌تدا له‌ هه‌ی ئیسه‌ی ئەورووپا جیاواز نیه . ئەوان موسولمان و دینی ئیسلام داوای خه‌رتنده‌واری ده‌کا و په‌سه‌ندی ده‌کا بۆ ئەوه که قورئانی پیرۆز بخوینن و ته‌ی‌بگن و ئاگیان له‌ دینه‌که‌یان بچ . زۆربه‌ی کورده‌کان له‌ دێهات وه‌ک فه‌لاحه‌کانی ئیسه‌ی جاران ده‌ژین و له‌ تیکنۆلۆجی دوورن . جل و به‌رگیان به‌تایبه‌تی له‌ دێهات به‌ده‌گه‌من ده‌گۆرن ، دایک چی له‌به‌رکرد ، که‌چه‌که‌شی ئەو جۆره به‌رگه‌ ده‌پۆشی . به‌لام هه‌ر هه‌رێمێ جل و به‌رگی تایبه‌تی خۆی هه‌یه . له‌ شاران مۆده‌ هه‌یه و هه‌ندێ له‌ ئافره‌تان جلی خۆیان به‌په‌نی مۆده‌ ده‌گۆرن (٢) .

(١) ئیستا له‌ کوردستانی عێراق له‌ زۆربه‌ی گونده‌ گه‌وره‌کان فیرگه‌ی سه‌ره‌تایی هه‌ن . له‌ هه‌ندێ شوێن له‌ گوندێکی ناوه‌ند فیرگه‌یتکی سه‌ره‌تایی هه‌یه که مندالی گونده‌کانی ده‌ورپه‌ستی بۆ ئەوێ ده‌چن . له‌باشان له‌ زۆری ناوچه‌ی ناحیه‌کان فیرگه‌ی ناوه‌ندی (متوسطه) و له‌ قه‌زاکان فیرگه‌ی ئاماده‌ی (اعدایه) هه‌ن . فیرگه‌ی که‌چانی ئیستا له‌ شاران زۆرن و له‌ ناحیه و قه‌زاکانیش هه‌ن . له‌ هه‌ندێ لادێ له‌ فیرگه‌ی سه‌ره‌تایی کور و که‌چ پیکه‌وه ده‌خوینن . که‌چ و ژنی خوینده‌وار ئیستا له‌ کوردستان زۆرن و له‌ زۆر جیگای کوردستان ئیستا فیرگه‌ی تایبه‌تی کراوه‌ته‌وه بۆ فه‌لاچۆکردنی نه‌خوینده‌واری و له‌وێ خویندن و حساب فیری پیاو و ژن ده‌کری .

وه‌رگێتر

(٢) مۆده‌ په‌په‌ندی له‌گه‌ل بازرگانی دنیا هه‌یه . زۆری ئەم مۆدانه‌ له‌ نیویۆرک یان پاریس په‌یدا ده‌بچ . مه‌به‌ستیان له‌م مۆدانه‌ ئەوه‌یه هه‌موو

کوردەکان قز و چاویان وەك خەلکی باشووری (واتا جەنوبی) ئەورووپا رەشە ، هەندیکیان قزیان زەرد و چاویان کالە یان شینە .
 زمانە کەشیان وەك زمانی ئێمە زمانێکی هیندی - ئەورووپاییە .

لە بەر ئەوە من لە هەموو جینگای زوو دەبوومە دۆستی ئاfrهتان و بە خۆشیوە منیان لە مالی خۆیان قەبوول دەکرد . هەر لە بەر ئەوەیە من ئیستا هەست بە ناخۆشی دەکەم کە ناتوانم قاقەزیان بۆ بنوسم . من حەزم دەکرد قاقەزیان بۆ بنوسم و سوپاسیان بکەم بۆ ئەوە کە بە شکاندنی دەستوربان لە هاتوچۆ کردنی مالیان چاویۆشیان لێ دەکردم و لێم دەبووردن . لە پاشا من حەزم دەکرد داوای لێ بووردنیان لێ بکەم کە بە ئاشیرینی دادەنیشتم لە وکاتە کە ژنەکانی تری وەك گولی قەنەفل لەسەر زەوی دادەنیشن و دەلەرینەو . لە پاشان چەندی حەزم دەکرد داوای لێ بووردنیان لێ بکەم لەو کە لەسەر نەرتی (واتا دەستووری) ئەورووپاییەکان من راست داوای خواستەکم دەکرد و حەزم دەکرد زوو خواستەکم بێتەجێ . من ئیستا دەلێم ئەو چەشنە رەوشەیی من جران نەبوو ، گەوجاە و بێ ئەدەبانه ، رەق، پریمیتیف Primitive و ئاشیرین بوو .

بێتو لە بازار بۆ کرین یان بۆ دیدەنی کەسێ بچروما بێ دەبوایین لەسەر نەرتی ئەو شۆینە بچوولیتەو . لێرە پەییوەندی ناو خەلک وەك لای ئێمە لە ئەورووپا راستەوخۆ نیە بەلکو بێچاویبێچە ، ئالۆزە و گریژ دراو وەك کچی دەبێ لەگەڵ کچی قەسە بکا و بۆ دیدەنی کچی بچێ ۰۰۰ ئەمانە هەموو

سالی مودەبێکی تازه بەیدا بێ ، تاكو ژنان - بۆ وێنە - کراسی تازه دروستکەن و کراسە کۆنەکانیان لێتر لەبەر نەکەن ، بەهۆی ئەمە بازارگانهکان دەتوانن زۆرتر کورتال بفروشن . لەپاریسەو مۆدە کە دەگاتە بیرووت ، لەویۆه بە ریکای بەغدادا دەگاتە سولهیمانی و هەولێر و دەۆک .

وهرگێتیر

دهه‌سیته سهر نهرتی با و باپیران و وچه کانی (واتا اجیالی) پیتشو . لیره
 تو ده بن همیشه بیر له رابوردوو بکهی و به پینی نهرتی رابوردوو — وهك
 له نهوروپا له سدهی ههژدهمین له کانی Rococo (۱) نهك ئیستا ئهم
 رۆژه — به رتیه بهچی .

ناوبانگی چاوتیری و پیاوهتی دهرکردن لیره چه ند پشتیکی دهوی .
 په یوهندی خیزانه کان به هوی ژن و ژن خوازی زۆر بهوردی داده مزرئی .
 لای ئیمه ته نیا له ناو خیزانی پاشاکان و قراله کان بۆ دامه زرانندی پیوهندی
 خزمایهتی ئهم جۆره وردینییه ههیه . ناوبانگی مرۆف شتیکی زۆر ناسکه و
 ده بن پیاو ئاگای لئ پی . لیره مرۆف ده بن له پیتش ناسینی که سنی ئاگای له
 په یوهندی ئه و که سه بن له گه ل خیزانه کانی تری و بزانی خزمه کانی کین .
 له نهوروپا خه لك مرۆف ده ناسن و بهس و بیر له کهس و کاری ناکه نه وه و
 هه قیان به کهس و کار و یارانه وه نیه .

داواکردنی کج بۆ ساره کردن

له سوله یمانی له داواکردنی چه ند کچی حازر بووم . کورینکی جاهیل
 هه بوو که له ته مه نا بچووک نه بوو و ئه وه نده پاره شی کۆ کردبوه وه که
 به شی تفاقئ ژتیک بکا و ئاماده بوو پینج سهد دینار بۆ ئهم ژن هیتانه دانئ .

(۱) Rococo زاراوه بیتکه له چواربه کی به کسئ سدهی ههژدهمین له
 فرانسه په یه دابوو و په یوهندی له گه ل Baroque ههیه . نه میش
 جۆره هونهرتیکه له سدهی حه فدهمین له نهوروپا به یه دابوو و له
 نهرزی دروست کردنی خانووی گه وره و قه سر دهرده کهوئ .

چاپی ۱۹۴۷ی ئینسیکلۆبیدیای به بریتانیایی Encyclopaedia Britanica
 وشه ی Rococo به پینی فهرهنگی ئوکسفۆرد Oxford ی ئینگیزی
 که گرنگترین فهرهنگی ئهم زمانه یه Rococo واتای شت و
 نهرینی کون ده گرینه وه .

وه رتیه

له بهر ئه وه رۆژێ له ئافرهته کانی ماله که ی یرسی ئایا خهیزانیکی باش ده ناسن کچینکی وای هه بێ له ته مه ندا بۆ ماره کردن بگونجی . من له و کاته له و ماله بوم و چاوم لێ بوو کۆره که به پسه پس خواسته ناسکه که ی به ئافره تانی ماله که ده گه یاند . له م حاله کۆره که ده ره به ست نه بوو (واتا مه جیوور نه بوو) مالی باوکی به جی به یلێ چوونکه ماله که گه و ره بوو و ژووری زۆر بوو و بوو کینکی جاهیل جینگای تیدا ده بوه وه . له و ماله هه موو رۆژێ بۆ ۱۵-۱۶ که س چیشته لێ ده نرا . یه کێ زیاتر بوایه ئه مه مه سه رفی ماله که ی تیک نه ده دا . ژنانی ماله که به لکو پێیان خوش بوو کچینکی هه رزه کار بیته ناویان که ده بیته هۆی په یدا بوونی دوو دهستی زیاده که له ئیشوکاری مال کومه کیان ده کا .

خوشکه گه و ره که ی کۆره که له گه ل ژنه بچو که که ی باوکی ، واتا باوه ژنه که ی ، به لینیان دا له م با به ته وه شتیکی بۆ ده که ن . دایکی خۆی که ژنی گه و ره ی باوکی بوو وا دیار بو پێی نه ده کرا ئه م جۆره کاره ناسکه جی به جی بکا . خوشکه گه و ره که ی چاوی له هاورێتیکی یه کێ له خوشکه بچو که کانی بوو که ده یگوت هه م چالاک و هه میش به ئه ده به . ئه مه مه عنای ئه وه بوو که چه که روو خۆشه و له وانه یه باش له گه لیان بگونجی . کۆره که جارێک که چه که ی دیوو که هاتبوه مالیان . که چه که ش جارێک چاوی به کۆره که ده که وێ و ده لێن ئه وه برای که چه هاورێتی که یه تی . به لām که سیان له گه ل ئه ویتری قسه ی نه کردبوو .

به لām خوشکه گه و ره که و باوه ژنه که به ته نیا نه یاند هتوانی بۆ داخوازی بچن . من نه مه ده توانی له گه لیان بچم بۆ ئه وه که ناوبانگیان به رزه کم و له سه ریان بکه مه وه . به لām له گه لیان چووم بۆ ئه وه که له م جۆره ده ستوورانه (نه رتانه) ئاماده بم و بزانه کورده کان چۆن له داخوازی گفتوگۆ ده که ن و چۆن ژن دینن . له به ره وه ئافره تینکی ناسیاویان په یدا کرد که میرده که ی

زۆر دەولەمەند بوو . ئافرەتە که سر و ملی باش به زیر رازاندبوهوه و تکایان لښ کرد که بۆ داخوازی له گه‌لیان بڼ بۆئوه که کوله که یسکی ئابووری و کومه‌لایه‌تی بخانه بهر داخوازیه که یان . ئه‌ویش قه‌بوولی کرده به‌م‌چەشنه سڻ ئافرەتی ره‌ش پۆش له‌گه‌ل من که وتنه‌رئڻ به‌ئاو کولانه ناخۆشه قیرتاو نه‌کراوه‌کانا و ملمان نا بۆ مالی بووکی دوارۆژ . له‌وئڻ له‌پیشدا له‌گه‌ل دایکی کچه‌که قسه‌مان کرد . من له‌ دوو دانیشتندا حازر بووم . له‌به‌ینی یه‌که‌م و دووهم دانیشن مالی کچه‌که خه‌ریکی ئه‌وه بوون ده‌رباره‌ی کوره‌که له‌ دم خه‌لك و به‌هۆی خه‌لكه‌وه ئاگاداری کۆبکه‌نه‌وه ، تاکو بزانی چۆن کوریتکه و خووره‌وشتی باشه یان خراپ و خه‌ریکی چیه . ئه‌م کرده‌وه‌یه‌ی مالی کچ شتیکی زۆر ره‌وايه و له‌جڻی خۆیه‌تی .

له‌ دانیشتی دووهم مالی کچ ئه‌نجامی لښ کولینه‌وه‌که‌یان به‌ مالی کوره‌که گه‌یاند . له‌ئاو کورده‌کان ژن هینان نه‌ له‌ ئاسمان ده‌کرئڻ (واتا نه‌ شتیکی پیروژه) ^(۱) و نه‌ش له‌ به‌ینی دوو دلداری خۆشه‌ویستی سه‌رزه‌وی . دلداری و هه‌زلڻ کردن زۆر جار په‌یوه‌ندی نیه‌ له‌گه‌ل ژن هینان . ئه‌مه‌ کارئکی خیره‌ که له‌به‌ینی هه‌ردوو خیزانی گه‌نجه‌کان ده‌به‌سترئڻ و مه‌به‌ستان ئه‌وه‌یه‌ ئه‌وه‌نده‌ی پڼ یان ده‌کرئڻ ئه‌ندامیکی تازه‌ی چاڤ به‌یننه‌ ئاو خیزانه‌که‌یان . له‌به‌رئه‌وه‌ هه‌ردوولا لښ کولینه‌وه‌ییکي باش ده‌که‌ن بۆئه‌وه‌ که دلیا بن له‌وه‌ ئه‌م ئه‌ندامه‌ تازه‌یه‌ هه‌چ که‌م و کووری یسکی نیه‌ .

دایکی کچه‌که گوتی یستوومانه‌ کوره‌که زۆر جار بۆ چایخانه ده‌چڻ و له‌وئڻ قومار یاری ده‌کا . به‌لام خوشکی کوره‌که و باوه‌ژن و ئافرته‌ ده‌ولمه‌نده‌که هه‌رسیتکیان ئه‌م قسانه‌یان به‌درۆخسته‌وه . له‌پاش ئه‌مه‌ له‌به‌ینی هه‌ردوولا له‌لایه‌ن کوره‌که‌وه گه‌توگۆتیکی زۆر کرا و زۆر جار

(۱) ژن هینان له‌ئاو موسولمانان به‌ کارئکی زۆر به‌رز داده‌ندری .

سه‌رگرم ده‌بوون و به ده‌نگ‌به‌رزی قسه ده‌کرا . له‌دواییدا خه‌سووی دواروژ دنلیا کرا که زاواکه‌ی دواروژی هیچ که‌م و کورپی‌ییکی نیه .
ئه‌میش به‌آئینی دا قسه که به‌میره‌که‌ی بگه‌یئینی . ژن‌هینان یان کچ به‌شوودان له‌ناو موسولمانان له‌ده‌ست ژنانه . که کاره خیره‌که ته‌واو بوو ئینجا خه‌به‌ر به‌پی‌او ده‌دری . ئه‌م جوره کرده‌وه‌یه هه‌ندی جار له‌ناو ئیمه‌ش له‌ئهوروویا رووده‌دا .

له‌پاش ئه‌مه ئیمه باسی ماره‌ییمان کرد ، به‌تایه‌تی ماره‌یی پیشه‌کی که بو خشل و رازاندنه‌وه‌ی بووکه‌که ته‌رخان ده‌کری .

من له‌دانیشتنی یه‌که‌م چاوم به‌بووکه‌که نه‌که‌وت . ئه‌ویش له‌م دانیشته خۆی ده‌ره‌خست . له‌پیشدا من وام‌زانی ئه‌و کچه هه‌رزه‌کاره که هاتوچۆی ژووره‌که‌ی ده‌کرد بووکه‌که‌یه . به‌لام به‌هه‌له‌چووبووم . ئه‌و کچه ئامۆزای بوو و له‌و ماله‌ده‌ژیا و هه‌ندی جار له‌بابه‌ت داخوازیه‌که‌وه قسه‌ییکی ده‌کرد . ئیتر ته‌نیا باسی ماره‌یی یه‌که‌ده‌کرا . بووکی دواروژ نه‌ئاگای له‌زاوا بو و نه‌ش له‌تووانای بوو بو کپینی خشل و به‌رگ بوئه‌وه که له‌به‌ری‌کا و بز پیکه‌وه‌نانی تفاقى ناومال بو ئه‌و هیتلاه‌یه که دواروژ تیندا ده‌ژین .

له‌پاشا خه‌سووی دواروژ له‌بابه‌ت ئیسک و ده‌م‌وچاو و قه‌د و بالای زاواوه‌پرسیاری کرد . ئه‌مه‌ش شتیکی ئاسان نه‌بو و دایکی کورپه نه‌یده‌توانی وا به‌باشی وه‌سفی کورپه‌که بکا هه‌روه‌کو له‌وی خۆی ده‌رخا و پیشان‌دا . سه‌یر ئه‌وه‌بو وینه‌ی کورپه‌که‌یان پێ نه‌بو و ژنان له‌م بابه‌ته‌وه فیری ئه‌وه نه‌بوون وینه‌پیشان‌ده‌ن . له‌سوله‌یمانی وینه‌گر زۆرن . له‌پاش شایینیک که من حازری بووم بووکه‌که به‌رگی ئه‌وروویایی سپی پۆشی و زاوا چاکه‌ت و پانتۆلی هاوینه‌ی له‌به‌رکرد و پیکه‌وه‌وه‌کو ئه‌وروویایه‌کان له‌لای وینه‌گر وینه‌ی خۆیان گرت .

له پاشا خه سووی دواروژ گوتی ئەو به قه مەرە به بەردەم دووکانی
 باوکی کورپه که دا تینپر دەبێ به هیوای ئەو - به بێ ئەوه کورپه فەرقی پستی
 بکا - چاوی پێ بکهوێ . له پاشا به لینی دا له مبابه تهوه قسه له گەل
 مێرده کی بکا . ئەمه یه که م جار بوو مێرد هاته ناو کایه وه . بێتو ئەویش
 له مبابه تهوه هه مان پیری هه بێ ئەو ده مه ناوی خوای لی دین و کاری خێره که
 ته واو ده کەن . به لām داخه که م من سه فەرم کرد و له سوله یمانی نه مام و
 له گفتوگۆکانی تری حازر نه بووم . به لām له پاشا بیستم بریار دردا پشوو
 به داخوازه که بدری و له کاری ناسکی وا په له نه کرێ . له ئەنجامدا وا
 بریار دردا شایه ی تکی گه وره بکرێ . مالی خه سوو داوا له دراوسێ که یان
 بکهن ئه یزانیان بدا حه وشه گه وره که یان بۆ شایه و اتا هه لپه رکێ و دهوڵ و
 زور نا به کار به یترێ .

هه لپه رکێ ی کوردهواری و هه لپه رکێ ی روژناوای

من جاریکی تریش گێرامه وه لێره پیاوان به ته نیا به بێ ئافره تان
 هه لده پهن . لێره ئەو ئافره تانه که له گه لیان ده ژیا م چه ند جار به خو شیه وه
 باسی هه لپه رکێ ی ئەوروپاییان لی پر سیم . به لی هه لپه رکێ ی ئەوروپا
 له گه ل موسیقای کورد و عه رب رێک فاکه وێ ، به لām زۆری ئافره ته کان
 له سینه ماکان چاویان به هه لپه رکێ ی ئەوروپاییان ئەمه ریکایی که وتوه که
 ژن و پیاو به جوونه ده یکه ن . زۆر شتی تازه لێره له ئەمه ریکاوه نزیکه
 نه ک ئەوروپا . ئۆتۆمۆبیله کان ئەمه ریکایی و ئەو فیلسانه که لێره له هه ردو
 سینه ماکان ییشان ده درێن زۆر به یان ئەمه ریکین . یه کێ له م سینه مایانه
 دا پۆشراوه و زستانیه ، له بهر ئەوه له کاتی پشووی فیلم قره قری خه لک
 به جاری که رز ده بێ ، موسیقاش وا به به رزی لی ده درێ که هه ردو ک به جاری
 گوێ که ر ده کەن . سینه ما که ی تری هاوینیه و کراوه یه . ئەمه شتیکی فایا به
 له ولا ئه ی ناو و هه وا که ی گه رم و وشک بێ .

جارتیکیان له به‌غدا فیلیکی ئینگلیزیم دی که باسی دل‌داری به‌ناوبانگی رومیو و جوولیتی ده‌کرد . ئەمه وایزانی دووره له بیر و خو و ره‌وشتی ئاڤره‌تانی کورد (۱) .

نهرتی (واتا ده‌ستووری) شووکردن له‌پاش دل‌داری شتیکی زۆر دووره له بیر و باوه‌ری ئاڤره‌تانی ئیره . له‌م‌بابه‌ته‌وه من زۆر له‌مان دوورم . به‌لام له لاییکی تره‌وه ، له ره‌وشتی تری ، من خۆم زۆر به‌نزیکیان ده‌زانم .

دیسان نه‌خوینده‌واری

من واقم و پرده‌مینی له‌وه که چۆن ژنه نه‌خوینده‌واره‌کان بیر له خویندن ناکه‌نوه ، له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا به‌کتیب و قاقه‌زی نووسراو ده‌وره‌دران (۲) .

زۆری ئه‌و ژنانه من ناسیمن زیره‌ک و ژیرن ، به‌لام به‌ده‌گسه‌ن ئەم ژیرییه‌یان بۆ بیری نووسراو به‌کاره‌یناوه . ته‌نانه‌ت له‌و مالانه که ژنی خوینده‌واری لیری ، ئەم ژنانه فیری ئه‌وه نه‌بوون ، شت بخویننه‌وه ، واتا بۆ کات رابواردن له‌باتی ده‌مه‌ته‌قی کتیب ، گۆڤار یان رۆژنامه بخویننه‌وه . پیاوان لیره له‌سه‌ر کار ، له دوو‌کان رۆژنامه ده‌خویننه‌وه ، به‌لام نایه‌یننه ماله‌وه . له مالان لیره کتیب نه ، هه‌شبه‌ چه‌ند کتیبیکی فیرگه‌ن (واتا مه‌کته‌بن) که له‌سه‌ر که‌نتور دانراون و له‌ناو تو‌زا نو‌قوم بوون .

(۱) ئەمه راست نه . ژنانی کورد باسی دل‌داری ده‌زانن و له‌م‌بابه‌ته‌وه زۆر چیرۆک ده‌گه‌یرنه‌وه . جارن له دیمه‌ت کور و کچ هه‌زیان له یه‌ک ده‌کرد و بۆ شووکردن ریک‌ده‌که‌وتن . ئیستا له‌به‌بێ خوینده‌واره ئارستانیه‌کانیش ئەمه هه‌ندی جار رووده‌دا .

وه‌رگه‌یر

(۲) ئەمه راست نه . له‌و مالانه که خوینده‌واره‌یه کتیب و شتی نو‌سراویش نه .

وه‌رگه‌یر

تەرجومانە کەم کە لە سولەیمانیە وە هاتە تۆپزاوێ بە لای من تەنیا
 فەرەهنگینکی (ئینگلیزی - عەرەبی) ی پێ بوو کە لە کتییخانەی سولەیمانی
 خواستبوی ، بۆئەو کە لە کاتی پتویست وشەکان بدوزیتەو .
 بەلام ئیمە پتویستان بەم فەرەهنگە نەبوو ، چونکە هەردو کمان هەندێ جار
 باش ، هەندێ جار خراپ ئینگلیزمان قسە دەکرد .

لە یە کەم گەڕانی ناو دێ بە کە - لەم مالهەو بۆ ئەو مال - تەرجومانە کەم
 فەرەهنگە کە بە دەستەو بوو تا کۆ لە کاتی پتویست بە کاری پتویست . بەلام
 ئەو ئاڤرە تە لادێ یانە کە لە خانوێ قورپنە کانیان دەژیان بە ترسەو تەماشای
 ئەو کتییە بەرگ سوورەیان دەکرد ، لێ مۆر دەبوونەو و دەسلەمینەو .
 وایزانم لەباتی کتییە کە دەمانچە بە دەستەو بوواین ئەوەندە واقیان وێ
 نەدەما و دانە دەچلە کین .

بە مێوانی چوون بۆ دووکان

جاریکیان کە لە تۆپزاوێ بووم بە قاقەزی بانگ کران (واتا داوێت
 کران) . قاقەزە کە بە عەرەبی نووسرا بوو . خێزانی ئەندازیاریکی عێراقی
 لەسەر بەستینی دووکان خێزانی کە خانەخوێ منیان بانگ دەکرد (واتا
 داوێت دەکرد) بۆ خوارەو بۆئەو کە لەوێ رۆژی بە مێوانی رابوێرین .

کە قاقەزە کە گەشت هیچ پیاوێ لە مال نەبوو . تەرجومانە کەم
 قاقەزە کە بۆ ژنەکان خوێندەو کە بە بیرکردنەو تەماشایان دەکرد و
 بریاریان دا کە داوێتە کە قەبوول دەکەن بەو مەرجە (واتا بەو شەرئە)
 مێوانە کانیشیان (واتا تەرجومانە کەم و خۆم) بانگ بکێرن . لە وەلامنا ئەم
 مەرجە پەسەند کرا . ئیمە دەبواین بە قەمەرە مامیان رۆژی یەکشەمە
 هاتوو سەعات دە بگەینە ماله کە .

سەعات یانزە و نیو دایک و کچ هێشتا بریاریان نەدا بوو چی لە بەرکەن،

خەریکی جل گۆرپین و خۆپوشتە کردن بوون . ئیتمە تەرجومانە کەم و خۆم
 بارمان سووک بوو . هەریە کە دوو سێ پارچە چلی پین بو و ماوەی
 هەلبژاردنمان نەبوو . لەئەنجامدا دایکە کە کە گەنم رەنگ بوو کراسیکی ئالی
 لەبەر کرد لەگەڵ شەروالیکى سورمەى سەوز کە زۆر لێى دەهات . کچە کەشى
 کە حەفدە سالان بوو شتى سووری لەبەر کرد کە زۆر پێوہ جوان بوو .
 ئەجەى زړکچى بەسەزمانى بچووک دەبواین لەمالەوہ بپینن بۆ ئەوہ کە مەر
 بدۆش و ئیشى ناومالی ناخۆشى تری بکا . من زۆر دلگیر بووم ئەم
 Cinderella ^(۱) بەسەزمانە وا بەکزی و داماوێ تەماشای
 جل گۆرپینی ئافرەتە کانی تری بکا . بەلام دلێ زړ دایک نەرم بوو و ئیزنی دا
 لەگەلیان بیت . من ئەجەم برده سەر حەوزە کەى پشتهوہ ، سەریم شۆرى و
 پرچم شانە کرد . ئەویش دەم و چاو و دەس و پینى شت (شۆرى) . ئینجا
 وەك برووسکە جلە چلکنە کەى داکنە و لە سەنووقە ئاسنینه بچووکە کەى
 جلیکی تری دەر کرد و لەبەرى کرد . جل و بەرگ فابن بەمچەشنە بخریتە ناو
 سەنووقەوہ نەك تیک بچن . بەلام ئەجەى بەسەزمان کە کەتۆرى نەبوو خۆ
 سەنووقیکى هەبوو جلە کانی لە مۆرانە بیاریژی . لێرە جلی فاو سەنووق
 ئاردی تووتنی پیا دەکری بۆ ئەوہ کە مۆرانە لێى نەدا .

ئەکان و پیاوہکان بە بەرگی خوری سووکەوہ و شەروالی پانەوہ
 لە ژووری مێوان لەسەر قەنەپە و کورسی دانیشتن . ئەم جۆرە دانیشتنە
 بۆ پیاوہکان رێک دەکوت ، بەلام لەگەڵ جل و بەرگی ژنان رێک ناکەوتی .

(۱) Cinderella ناوی کچیکى بچووکە لە چیرۆکەکانى ئەوروپا باسى
 دەکری . گویا سەندپێرئیللە زړکچ بۆه و باوہژنە کەى خراپ لەگەلیا
 جوولادەتەرە . لەپاشا دایکی پەریەکان ، کە گویا خوا بوہ ، هاتوہتە
 فریای ، لەدەس باوہژنە کەى رزگاری کردوہ و گەیاندوبەتە خۆشى و
 کامەرانى .

خه سووی ماله که به جل و بهرگی رهش ، سه پوشتیکی رهش و پوینکی رهشوه هاته ژورمهوه . نه ویش له گه له گه ژوره نه ورووپایی به رتک نده کهوت . نه یا نافرتهی مال که ژنی نه نلازاره که بوو له گه له کچه که ی که جل و بهرگی نه ورووپایی هاوینه یان له بهر بوو له گه له ژورمه که رتک ده کهوتن . من بز گه یاندنی په یامیک به دهم چووم بز میتوانخانه ی فینگلیزی **British Reshouse** . ژورمهوه ی نه م خانوه - له بهر پانکه ی بن میچ و مه کینه ییکی زه لای هه و سارد کهر - فینک بوو . به لام هه وای دهرمه زور گهرم بوو . من نه و سه د یارده به به قه مره چووم ، چونکه له بهر گهرما نه مده توانی له دهرمه به یی پرؤم . نه م هاتوچویم هه ر نیو سعاتی خایاند . که هاتمه وه دانیشتنی میتوانه کان گورپا بوو . نه یا خاوهن مال و پیاوه کان له ژورری میتوانی کورسی و قه نه په دار دانیشتبون . ژنان چووبوونه ژورری نوستن ، له وئی له سه ر دوشه که به رمه ته ی پالیان له دابوه وه و خهریکی دمه ته قی ، یی که نین و جفاره کیشان بوون . به م چشه نه دنیای پیاوان له هی ژنان جیا بوه وه و وادیار بوو هه ردولا له م باره تازه به زور دلخوژش بوون .

له دوایدا ده می نان خواردن هات ، سه ره ییکی پلاستیک له سه ر زه وی راخرا که چیشتی پلاو ، مریشکی کولاو ، مریشکی سووره وه کراو ، چیشتی سه وزه و شتی تری له سه ر داندره . خواردنه وه بریتی بوو له ماستاوی سارد . چه قو و چه تال و قایی به تالیش له وئی دانرا بوون ، به لام زوری نه کان به دهمس نایان ده خوارد . له پاشا ژورری نان خواردنیان پیشان داین که پیاوه کان نایان له خواردبوو . له وئی چاومان به میوه و شیرینی کهوت . له دواوی نان خواردن له ژورری همام ژنان دهستی خوریان شووری . له وئی خه سووی ماله که ده سنوژیشی هه لگرت . له ژورری همام هم بانیق هه بوو ، هه میش ده سشووری نه ورووپایی . به لام بز هه ندی ژنی

لادی بی به کارهینانی ده‌بشۆره که ناخۆش بوو . یه کیکیان نه‌یزانی چۆن به‌لووعه‌ی ئاره که بکاته‌وه و بیگرته‌وه و داوای یارمه‌تی کرد . ئەوان فیری هه‌وزی ئاو بوون که به‌بێ‌به‌لووعه راسته‌وخۆ ده‌ست و پێ‌یانی لێ بشۆن .

ئیمه گه‌پ‌ایه‌وه ژووری نووستن بۆ خه‌وی پاش نیوه‌رۆ . خاوه‌ن‌مال ده‌ستی جلی ئاوریشمی نه‌ورووپایی بۆ نووستن بۆ هینام . ئەمه شتیکی زۆر سه‌ر و سه‌مه‌ره بوو . لێره خه‌لك شه‌وان به‌بێ‌جل‌گۆرین ده‌نووون ، من جلیکی نووستم پێ‌درا که پاش نیوه‌رۆ پێ‌ی بخوم !! ئەمه ته‌نیا ماوه‌ی تیکه لای ئیمه له نه‌ورووپا که به‌بێ‌جل‌گۆرین واتا به‌به‌رگی رۆژه‌وه ده‌نووین .

خه‌سو ئازا هه‌لسا به‌رماله‌که‌ی راخست و نوێژه‌که‌ی کرد . له‌پاشا به‌رماله‌که‌ی دایه ژه‌کانی تری بۆ نوێژ کردن . ئیمه هه‌موو به‌بێ‌ده‌نگی له‌سه‌ر دۆشه‌که‌کان دانیشتیووین و له‌پاش راگرتنی مه‌کینه‌ی هه‌وا فینک‌که‌ر ئیتر ژووره‌که‌ کپ بوو .

من به‌ده‌نگی چای‌په‌ز و ئیستیکان خه‌به‌رم بوه‌وه و هه‌لسام سه‌ماوه‌ر دانرابوو و ئیستیکان و ژیریاله و که‌وچکی بچووک له‌سه‌نووقی تایه‌تی خۆی ده‌ره‌هینرابوون و له‌سه‌ر ده‌ستووری کورده‌واری ده‌س‌کرا‌بوو به‌ئاماده‌کردنی چای ئیتراره . به‌لام چای تێ‌کردن له‌ژووری که زه‌ویه‌که‌ی به‌ته‌خته دار داپۆشرا بێ جوان نه‌بوو ، چونکه ئیستیکانه‌کان ته‌خته‌کانیان له‌که‌دار ده‌کرد . ده‌بوای ئه‌م شتانه‌یان له‌سه‌ر سفه‌ریک داینا بێ . به‌لێ لادی‌یه‌کان زۆر جار له‌سه‌ر زه‌وی ئیستیکانه‌کان داده‌نێن ، به‌لام زه‌ویه‌کانیان به‌چیمه‌تۆ ، به‌قورپی لووس‌کراو یان به‌به‌رد داپۆشراون . له‌و دێتانه‌ ژووری به‌ته‌خته داپۆشراو نه‌ .

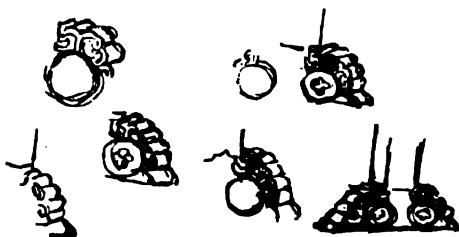
له‌م خانوه‌ ژووری تایه‌نیش هه‌بوو بۆ چێشت‌لێ‌نان . له‌وێ سه‌نووقی سارد‌که‌ر ، مه‌کینه‌ی ئه‌له‌تریکی چێشت‌لێ‌نان و هه‌وزی ئاسنی قاپ‌شۆرین

هه بوو . ئەم حەوزە ئاسنینه بۆ قاپشۆرین بەکار نەدەهیترا . لەباتی ئەو هه قاپ و مەنجەل لەسەر زەوی — لەسەر رەوشتی جاران — بەهۆی دۆلکە و ئەشت دەشۆرا . لەم خانووە ئورووپایە شەوان خەلک لە سەربان نەدەنووستن ، ئەمەش لەگەڵ هەوای گەرمی ولاتەکە نەدەگونجا . بەلام ئەو ئورووپاییانە کە لەسەر بەستینی دووکان دەژیان لە ژوورەو دەنووستن .

ئیوارە هەموو پێکەوه چووین بۆ دیتی بەستینی دووکان . لەوێ بەکەم جار و دواجار بە پێی بەسەر پرده تەسکە هەلواسراوەکەدا تێپەڕیم کە لەپێش ئەواو بوونی بەستینە کە بۆهاتوچۆ دامەزرا بوو و لەپاشان لابرا . بە ئۆتۆمۆبیل تێپەڕبوون بەسەر ئەو پرده تەسکەدا ترسانک بوو . لێخوێ دەبواین لەسەر خۆ ئۆتۆمۆبیلەکە لێ خوری و باش ناگای لە خۆی پێ ، نەک لە قەرەغەکە بخلیسکێ و بکەوتنە خوارەووە ناو شیوی ئاوەکە . بۆ مێیان گێڕایەووە جارێ قەمەرەیک خلیسکا و لە قەرەغی پرده کە گیربوو و توانیان رێوارەکان لە قەمەرە کە دەرھێتن و لە کەوتنەخوارەووە رزگاریان بکەن .

لەسەر ئەم پردهووە بە ئۆتۆمۆبیل تێپەڕین ئاسان بوو ، چونکە تۆ چاوت لە شیو و ئاوەکە خوارەووە نەبوو . بەلام بە پێی تێپەڕبوون ناخۆش بوو ، چونکە تۆ هەستی ئەوەت دەکرد لەبەینی عاسمان و ئاوەکە خوارەووەی . من بۆئەووە کە سەرم سوورنەخوا دەسەم گرت بە بالی ئافەرەنی کە لە تەنیشتم بوو . ئەجە ی هاورپی بیجوو کەم بەتەنیا بەسەر پرده کەیا لەپێش ئازایانە تێپەڕی . لەناوەراستدا پیتاڵاوەکانی داکەند تاکو بە پێی پەتی بەئاساتر بەسەر تەختەکانا برۆا . لەپاشا سەری گێژ بوو و دانیشت و بە دەس و پێ دەستی کردە گاگۆلکێ . ئیتر ئیە گەیشتینە سەری و هەلمان گرت و گەیاندا مە ئەو بەر .

من بپرای بپرای فاتوانم بۆ هاوریگانم لهم ولاته دووره قاقهز بنوسم .
بهلام نهوان دهتوانن قاقهزم بۆ بنوسن : دهچنه لای قاقهز نوسه کانی
بهردهم سهرا ، لهوئ چیران ویست بۆیان دهنوسن . یه کئی لهو
قاقهز نوسانه ته نانهت به مه کینه شت دهنوسی و دهتوانن قاقهزی ریک و
جوان به مه کینه ی دهس بنوسی .

- ۱۲ -

ژنانی موسولمان

بہجو عہدا

ٺمہ گرنگترین بهشی ٺم کتیبہ به که باسی پایہی ژنانی موسولمان دهکا بهینی دستوری ئیسلام ، ٺو نیزامه که له ٺورووپا له ناو ئیمه نیزیامی (حرم) ی پین ده بیژری . من چهنه جاری له مه و پیش نهختن باسی ژنانی ئافره تانی ٺم ناوهم کرد ، به لام ئیستا وا به باش ده زانم نهختن باسی پایہی ژن بکهم له ناو کومه لانی موسولمان .

که به کچ له گهرووی بؤسفوره وه تبه ر بوو ، ته نیا له ٺورووپا وه ناچیتته ئاسیا ، به لکو له دنیای مه سیحیه وه ده چیتته دنیای ئیسلام (۱) . ئیسلام له ناو مرآستی سه دهی قوزده مین ده گه یشته به لقان . ئیستاش له

(۱) ٺمه تهواو نیه . له تراکیای یونانستان ، له بولغارستان و له ههریمی بؤسنه و قهره داغ له یوزغوسلاقیاش موسولمان ده لئین ، ٺمه بیجگه له بهشی ٺورووپای تورکیه که زۆربه بان موسولمانن .

وه رگتیر

هه‌ریه‌کانی بۆسنه و قه‌ره‌داغی یۆگۆسلاقیاو له ئیستانبول له رۆژئاوای
گه‌رووی بۆسپۆر له ئه‌وروپا کۆمه‌لانی موسولمان ده‌ژین .

له ولات و هه‌ریه‌کانی ئیسلام جیاوازی سه‌ره‌کی له‌به‌ینی هه‌ژار و
ده‌وله‌مه‌ندیه ، به‌لكو له‌به‌ینی ژنان و پیاوانه . كۆمه‌ل ده‌یته دوو به‌شه‌وه :
ژنان و پیاوان . پیاوان له ده‌ره‌وه‌ی مال ده‌ژین ، ژنان له‌ناو مالان له
حه‌وشه ده‌ژین (١) . له‌حه‌وشانه‌وه ژنان ده‌توانن له په‌نجه‌ره
داپۆشراوه‌كانه‌وه ده‌روه بیهنن ، به‌لام خه‌لك له ده‌روه ناتوانن ناوماڵ
بیهنن (٢) .

ئهم دابه‌ش‌کردنه‌ی كۆمه‌ل به‌ چینی پیاوان و چینی ژنان گویا له
دینی ئیسلامه‌وه هاتوه . ئه‌مه‌ش راست نیه . چونكه له زه‌مانی پێغه‌مبه‌ر
(دروودی خوای لی بی - وه‌رگێڕ) ژنانی عه‌ره‌ب سه‌ره‌به‌ست بوو و خێزانی
پێغه‌مبه‌ر (خه‌دیجه) به سه‌ره‌به‌ستی بازرگانی ده‌کرد و هه‌زره‌تی موحه‌مه‌د
هاتوچۆی شامی بۆ کرد و له‌پاشان خواستی .

په‌چه و عه‌با چۆن داهات

له‌پاشا كه حوكمی ئیسلام بڵاوبوه‌وه و گه‌یشه‌ سه‌وره ، كه ژبا‌ر
(واتا حضارة Culture) ی هیلتنی تیدا په‌رمی سه‌ندبوو ،
له‌و ژبا‌ره كه ژنان له پیاوان جیاكرا بوونه‌وه ، موسولمانه‌كان ئهم ده‌ستووره‌یان

(١) ئهم جیاوازیه‌ی دنیای ژنان له دنیای پیاوان ئیستا له عێراق كه‌م‌بوه‌ته‌وه .
زۆر ژن ئیستا له ده‌ره‌وه‌ی مال ده‌ژین و ده‌توانن به سه‌ره‌به‌ستی ئیش
بکهن و بۆ شت‌کڕین بۆ بازار بچن .

وه‌رگێڕ

(٢) له ولاتی موسولمانان نابج پیاوان له په‌نجه‌ره‌كان نزیک بنه‌وه و ته‌ماشای
ناوماڵی خه‌لك بکهن . ئه‌مه‌ نه‌ك ته‌نیا له‌ناو موسولمانان ، به‌لكو له
هه‌موو دنیای پێشكه‌وتوو ناشیرینه .

وه‌رگێڕ

لځ وهرگرتن (۱) . ژباړی هیلیني به شیکه له هی یونان که له رڼو هلات
 بلاو بوو بوه . له یونانستان کون ته نانت له سرده می سقرات ژنان
 ژباړتیکی جیاوازیان هه بوو له هی پیاوان و ده بوا یی ژنان له مالومه بزین .

له قورثانی پیروز خوا ئه مر ده کا که ده بی ژنه موسولمانه کان باش
 خویان داپوشن و ده بی خشلی خویان ته نیا پیشان میرد و که س و کاری
 ماهره می خویان بدن (۲) . زور جار خه لک هم ئایه ته به به لگه داده تیسن
 که ژن ده بی به په چه و عبا خوی داپوشن . به م جوره دستوری پو شینی
 ژنانی ئیسلام په یدابوو . تور که ده وله مهنده کان جار ان خافوه کانیان ده کرد
 به دوو به شه وه : به شی پیاوان که ناویان نا (سه لملک) و اتا به شی
 سه لام کردن له پیاوان و به شی ژنان که ناویان نا (حاره ملک) و اتا جیگی
 ژنان که نا بی پیاوی نامه حرم بچینه ناوی . هم وشه ی حاره ملکه گه یشته
 ئه وروپا و بوه Hareu حاره م] و اتا جیگی تایه تی ژنان له ناو
 موسولمانان — وهرگتیر] . عبا و په چه له شان له بده کرین ، به لام
 له گونده کان و له ناو کوچره کان عبا و په چه نه ، له وئی ژنان ده بی به رله للا

(۱) هندی میژورناس ده لین ده ستوری جیا کردنه وه ی ژنان له زه مانی
 عباسیه کان له سده ی هه شتم و نۆیم په یدابو . به کئی ده لئی هم
 ده ستوره بان له ئیران له عجمه کان وهرگرت ، به کئی تریش ده لئی
 موسولمانه کان بو جیا کردنه وه ی ژنی سر به ست له کنیزه که کان په چه و
 عبا بان له عجمه کان وهرگرت . ئه وده مه ژنانی کنیزه که ئه وهنده زور
 بوون ، ژنه سر به بسته کان ده ربه ست بوون خویان داپوشن تا کو له وان
 جیا بکرینه وه .

وهرگتیر

(۲) نهمه ده فی ئایه ته که به له سوره تی نوور ئایه تی ۳۱ : « وقل للمؤمنات
 یغضضن من ابصارهن و یحفظن فروجهن ولا یدین زینتهن الا ما ظهر
 منها و لیضربن بخمرهن علی جیوبهن ولا یدین زینتهن الا لبعولتهن او
 آبائهن او ابناء بعولتهن ... الآية » .

وهرگتیر

بن و به سهرهستی ئیش بکن . ژن ناتوانی به عبا و پهچوه مهر بدوشن
یان پووش و چیلکه بۆ سووته منی کۆکاتهوه . بهلام له گهڵ ئهوه شدا
چینی ژنان له هی پیاوان جیاکراوه تهوه . ژنان پیکهوه و پیاوان پیکهوه
دهژین (۱) .

لابردنی پهچه و عبا له تورکیه و یۆگوسلافیا و ئیران

له سهدهی بیستم پهچه و عبا ورده ورده لاجوو . له میسر لابراره .
مستفا کهمال له تورکیه سالی ۱۹۲۵ پهچی قهدهغه کرد و هاواری کرده
ژنان : « ههی ژنان ! دهه و چاری خۆتان پیتاندهن و تهماشای دنیا
بکن » . سالی ۱۹۵۱ حوکومهتی یۆگوسلافیا پهچی به توندی قهدهغه
کرد و ژنانی پهچدار گیران و خراخه بهندیخانهوه . بهلام بۆ بگیرین ؟ ژنان
دهین دلخۆش بن بهوه که بین پهچه دهتوانن به سهرهستی بگهڕین ،
ئیش بکن ، بخوینن ، خۆیان بین بگهڕینن و پیتشکهون .

سالی ۱۹۳۶ که پهچه له تاران له ئیران قهدهغهکرا ژنان بهمه زۆر
دلگیر و عاجز بوون . ئهم دهستوروه تازهیه به سنی ههفته به سنی پایه
جی بهجی کرا . له ههفتهی یه کهم له کۆلانهکانی دهوورپشتی شار نهدهبواین
ژنی پهچدار پیته دهروه . له ههفتهی دووم قهدهغه کردن گهشته شهقامه
گهورهکان ، له ههفتهی سێهه ژنی پهچدار نهیده توانی بجیتته ناو بازارهکانی
ناوهراستی شار . ژنیکی دینمارکی که له ودهمه له تاران دهوژیا دهگهڕیتهوه
که کچه کاره کهرهکانی له ههفتهی یه کهم نهیانویست بین پهچه له کۆلان و
شهقامهکان خۆیان دهرخه و بچنهوه مالی باوکیان که له دهوورپشتی شار

(۱) بهلام له لادی ماوهی تیکهله بوونی پیاو و ژن زیاتره . ژن دهتوانن له ناو
کۆردهکان میوانی پیاو قهبول کا .

بوو . له بهر نه وه داوای ته کس یان کرد تا کو بیانگه ییسته مال . بوچی نم
ژاناه پیران خوش نه بوو که له پهچه دادانه وه رزگار و سر به ست کران !!

ماف و گیانی لپ پرسینی ئافره تان

که له ناو ژنه موسولمانه کانی کوردستان ژيام تی گه یستم کیشی
(واتا موشکیله ی ، مه سه له ی) سر به ستی ژن له ته نیا په چه لا بردن قول تروه .
نایح ئیمه نه مه به راورد بکه ین له گه ل مافی ئافره تانی نه وروپا له په نجا
سالی رابوردوو بۆ چوونه زانکو (جامیعه) تا کو پتکوه له گه ل کوره کان
بخوینن ، مافی دهنگدان له هه لپژاردن (ئیتخابات) و یه کسانی سیاسی
که هه ولیان بۆ دا و پیری گه یستن (۱) .

له کاتی ژیانم له عیراق نه متوانی له گه ل کومه له ی ژنانی عه ره بی
خوینده واری بهرز له به غلدا په یوه فدی په یدا که م تا کو بزانه کیشی ماف

(۱) له نه وروپا و نه مهربکا هیشتا ژنان داوای زۆر مافی تری ده کمن ، له گه ل
نه وه شدا زۆریان نه و مافانه - وه ک مافی دهنگدان - به کارناهیتن که
بیران دراوه . زۆری ژنانی رۆژناوا یان ناچن بۆ دهنگدان یان وه ک
میرده که یان بان باوک و برابان دهنگده دن . ژنانی رۆژه لات وا ورده
ورده ده گه نه زۆری مافه کانی پیاو . مافیش نایح به یه کجار کوتوپر
بدری . چونکه له گه ل مافا گیانی لپ پرسین (واتا رۆحی مه سئولیه ت)
هه یه . هه تا ژن خوینده وار نه بی و گیانی لپ پرسینه وه ی نه بی له و مافه
که پنی دهری که لک وه رناگری . له نه وروپا بۆ وینه ژنی ئی سکر
له کاتی مندال به خیتو کردن هه تا ۶ - ۷ سالان واز له ئیسه که ی دینس
بۆنوه که به باشی رۆلکه ی به خیتو کا و پنی بگه یینن . لای زۆر به ی
ژنانی رۆژه لات مووچه خۆری (واتا وه زیفه) له مندال به خیتو کردن زۆر
گرنگتره چونکه شتیکی تازه به . ژنان منداله که یان لای کاره کمر
به جبه ده هیلن ، یان له م ژنوه ده یده ن به ژنیکی تری . به م جۆره منداله که
تووشی نه خۆشی نه فسی و عه صه بی ده بی . که گه وه بوو رقتن ،
تووپه ، شه رانی یان ترسنۆک ده بی . له دلا رقی له دایکی ده بی ،
له بهر نه وه رقی له هه مووکه س ده بی .

وهوگیتیر

وهرگرتیان چۆنه و چۆن ده‌یانه‌وی خۆیان پێشخهن . ئەو ژنانە که ناسین کورد بوون ، زۆر به‌یان کوردی لادێی بوون که له دیهاتی ناوشاخه‌کانی باکووری عێراق ده‌ژین . ئەم گوندانه دوورن ، زۆر جار رینگای ئۆتۆمۆبیلیان بو ناچن و تۆ ده‌بین به پستی ولاغ به رینگای تووش و ناخۆشا بۆ ئەو گوندانه بچن . زستان که به‌فر باری هه‌ندی له‌و گوندانه چهند روژی ، به‌لکو چهند هه‌فته‌ی له دنیا داده‌پرێن و به ته‌نیا ده‌مێن .

ئافره‌تان و شت خوێنده‌وه :

به‌لێ له کوردستان ، به‌تایه‌تی له‌ناو شاخه به‌رزه‌کان رینگای باش هه‌شتا که‌مه . به‌لام کوردستان پێوستی به‌ جۆره رینگایکی تری هه‌یه :

رینگای پێشکه‌وتن و په‌رسه‌ندنی بیری نوێ ، زانیاری و خوێنده‌واری له‌ناو شار و گونده‌کان . ئەمیش به‌هۆی په‌رسه‌ندنی خوێنده‌واری و بلاوکردنی شتی نووسراو ده‌بێ . له ده‌ره‌وه‌ی شاری سوله‌یمانی ئەو ژنانه که تووشیان بووم که‌سیان خوێنده‌وار نه‌بوون و زۆری ژنانی سوله‌یمانی نه‌خوێنده‌وارن ^(۱) . ئەو ژنه خوێنده‌وارانه‌ش که هه‌ن و که جاران چونه‌ته‌ فیرگه ئیستا به‌ده‌گه‌ن شت ده‌خوێنه‌وه . به‌لێ قاقه‌ز ده‌خوێنه‌وه ، به‌لام فیری ئەوه نه‌بوون ، له‌باتی ده‌مه‌ته‌قی ، تۆی گوله به‌روژه قرتاندن و باسی ئەم و ئەو به‌ خراپه‌ کردن ، شتی نووسراو واتا کتیب ، گوڤار یان روژنامه بخوێنه‌وه .

له دیهات روژنامه نه‌یه . له شاری سوله‌یمانی هه‌بێ ژنان فایخوێنه‌وه .

(۱) له ده‌ سالی رابوردو خوێنده‌واری زۆر بلاوبه‌وه له‌ ناو و ده‌ره‌وه‌ی شاره‌کان . ژنانی نه‌خوێنده‌وار که تهمه‌نیان له بیست سال که‌متر بێن له‌ناو شاره‌کان زۆر کمن و به‌هۆی کردنه‌وه‌ی فیرگه (واتا مه‌کتەب) له‌ ناوایه‌ گه‌ره‌کان که‌ لادێ‌یه‌کانیش ورده ورده فیری خوێنده‌واری ده‌بن .

پیاوان له چایخانه و دووکان دهیخویننه وه ، بهلام بهدهگمن بۆ مالهوه دهیپین ، ئه و ژفانه که خویننده وارن له مالهوه له باوک ، میرد یان کوربان داوای روژنامه ناکهن . ژفان که دهچنه بازار بۆ بامیه و تهمانه کرین ، روژنامه یتیکش ناکړن له گهل خوځیان بیپیننه مالهوه . بهلې رادیو دهنگ وباس بلاو ده کاتهوه ، بهلام ژنه نه خویننده واره کان گوئی لې ناگرن . چونکه تېی ناگهن و ئاگیان له دهنگ و باسی دنیا و بناغه که یان نه . ئه مانه تهنیا گوئی له دهرسه دینه کان ده گرن و حزی لې ده کهن .

چون نافرته نه خویننده واره کان بهزه یی یان پیم دههات ؟

سهیر ترشت بۆ من ئه وه بوو من بېرای بېرای تووشی ژیتکی کورد نه بووم حه سوو دیم پې بیا به وه که به سه ره به ستی ده گه ریم و بهرگی سووک و ساده له بهره . به پیچه وانه ی ئه وه وا تې ده گه شتن من به جله ئه ورو و پای به هاوینیه ساده که مه وه پوخته نیم و وهك هه زار خۆم پۆشیوه و بهزه یی یان پیم دههات . که ده یان دی من به ته نیا هاتووم و ده گه ریم دلیان پیم ده سووتا و له دلې خوځیانا ده یانگوت : « ده ته ماشای ئه م ئافره ته به سه زمانه که چنده پې که سه ، که س ریزی لې نه گرتوه له گه لیا بگه رې و که تووشی شتی بوو له سه ری بکاته وه و بیاریزی . خۆ دنیا پې گورگ و چه قل نه !! » له یه کم هه فته ی دانیشتم له دئی توږ زاوه ی لای دووکان ژفانی خانه خوئی کم پې یان گوتم : « یتو به وئی جلیکی کوردانه ی باشت بۆ ده که پین وهك هی خۆمان که له بهری که ی و پتوه بگه رې ی . ئه و بهرگه که له ئاوریشم و سورمه دروست ده کړی و رهنگا و رهنگه و ده بریقیتته وه و ئه مه نده درتزه ده گاته سه رزه وی » . له دلې خوځیانا ده یانگوت : عیب و شووره یی نه ئه م ئافره ته باشه وا به قول و لاق رووتی ده گه رې . له پاشا پې یان گوتم : یتو به وئی دوو — سې که س ده خنه ته کم که له گه لیا بگه رین بۆ ئه مه که شانازی پتوه بکه م و خه لك به ئافره یتکی گرانم داتین .

به لآم من ئەمەم قەبوول نەکرد ، چونکە پێویستم پێ نەبو . من بەتەنیش بەگەراییەم خەلك هەر ریزیان لێ دەگرتم و دنیا بووم که تووشی شتی بووم لەسەرم دەکەنەوه ، چونکە مێوانی شیخی توپزاوه بووم . لەپاشا ژنسی لە هیچ لایینکی دنیا ناتوانی بە سەلامەتتر لە ولاتانی ئیسلام بگەرێ . تووشی هەرکەسێ پێ دەزانێ ئەم ئافرەتە خێزانی هەیه ، کەسوکاری هەیه کە ئامادەن هەمو دەمێ لەسەری بکەنەوه .

کە ژنانی توپزاوهی خانەخوێم دەچروون بۆسولەیمانی باشتەری بەرگیان لەبەردەکرد و پەچە و عەبابان دەپۆشی و دەیانزانی کام جۆرە بەرگ لێ شاری سولەیمانی نایابە . تەرجومانەکەم جانتایینکی بچووکێ پێ بوو بۆ هەموو گوندینکی دوور کە بە پستی ولاغ دەچوون لەگەڵ خۆی دەبێرد بۆئەوه کە عەباکەیی تیا پیاڕیزی و گەیشتەجێ زوو لەبەری کا . کە لە بەغدا پێکەوه بوون چەند جارێ پێم گوت : ئێمە لە بەغدا غەریبن و نەناسراوین لەبەرئەوه وا باشتەرە وەک من پێ عەبا بگەرێ . بێتو بلووز و تەنووورە لەبەرکەیی خەلك بە بیانی (واتا بێگانە) ت دەزانن . بەلام ئەمەیی قەبوول نەکرد و دەیگوت : ئۆی ! بە پرچ و مل رووتی لە بازار و شەقامەکانا بگەرێم ؟؟ ناگرێ و نابێ !

ژنان دەچنە سینەما

ئێوارە پێ لە سولەیمانی لەگەڵ چەند ژنیک و یستمان بچینە سینەما . سینەماکە هاوینی و کراوه و لەژێر عاسمان بوو ، واتا بانی بەسەرەوه نەبوو . فیلمینکی فارسی تێدا پێشان دەدرا کە چیرۆکینکی هەزار و یەک شەوی دەگێراییهوه . لەبەرئەوه ژنان و پیاوان بۆ دیتنی دەچوون . بەلام ئێمە — داخەکەم — بە پێ دیتنی فیلمەکە گەراییهوه . دەزانن بۆ ؟ چونکە لۆجی بەتالمان نەدۆزیهوه بۆئەوه کە بە جیاوازی تێدا دانیشتن . ژنەکان هەموو خۆیان داپۆشیبوو و کەس نەیدەناسین ، بۆ منیش قەیدی نەدەکرد لەناو

پیاوان یان ژنان دانیشم . من هیچم پین نه کرا و هیچم پین نه گوترا . ژنه کان هموو سرزده نشت و لومه ی برا گه وره که یان کرد که بچی له وه پیشتر زوو لوجیتکی نه گرتبوو . له برئه وه ئیمه همومومان وک میگه له مپر که وتینرئی و له سینه ما که لوش لوش دهرچوین . برا کلوله که شیان له پشتمانه وه زور به عاجزی و مهلولی دهرچویی و وا دیار بوو هستی به هه له که ی (واتا خه تاکه ی) خوی کردبوو و دهیزانی لومه که یان له جنی خویه تی .

من واریک که وت جارینکی تری بتوانم بو همان فیلم بچم . پاش چند رچوئی ئافرمتیکی ناسراوی شاره که تهرجومانه که و منی بانگ کرد بو سینما . هه مجاره توانیمان لوجی به تال بدوزینه وه و له لوج دانیشترین . ژنه کان په چه و عبا یان پوئیسوو . که فیلم دهسی پین ده کرد په چه که یان لاده ، که راده وه ستا و چراکان داده گیرسان خیرا په چه که یان داده دایه وه ، نه ده بوو بیرینه ته ماشا که ره کان که سینه ما که یان پر کردبوو ، قره قریان ده کرد و ده نگیان ده هات چاویان به په نجه ره یتکیان بکه وئی .

پایه ی ژنه موسولمانه کان له هی پیاوان نزمتر نیه

هه ندئی کس وا تی ده گن په چه و عبا ئه وه پیشان ده دا که پایه ی ژنی موسولمان له هی پیاوان نزمتره . من که یه که م ژنی په چه دارم له شاری Mostar, Sarajevo له یوگوسلاویا سالی ۱۹۳۹ چاوپین که وت ، به هموو گیانمه وه به زه یم پیا هات و دلیم پین سووتا . به لام که له لوجه که ی سینما له گه ل ژنه په چه و عبا داره کان دانیشتبوم بیرای بیرای هستی ئه وم نه ده کرد ئیمه له پیاوان خوارترین ، به لکو هستی ئه وم ده کرد که ئیمه چیتکی بهرز و هه لبارده ین . له برئه وه نابین خومان پیشانی خه لک بدین . ئه مه ژووره بچوو که کانی هه ندئی کلیمم ده خاته وه بیر له هه ندئی گونده کانی ئه وروپا که په نجه ره کانی داپوشراون و دیواره دارینه که ی

کون کونه . خټزانی کڅوټه کان (واتا به گزاده به رزه کان) له و چه شنه ژووره
 بچورکانه — که له لوجی سینه ما ده چن — داده نیشن بؤسه وه که خویان
 پیشاندهن که له چینی خه لک و بؤره پیاو جیاواز و به رز ترن . من هه ندی جار
 ده مویست ئافره ته کورده کان تی بگه ینیم حازر بونی ژن له سر میزی
 فان خواردن له گه ل پیاوان جوانی و خوشی و په ونه ق ده خاته ناو نه و
 کومه له و زور بونی ئافره تی جوان و رازاره له ئاهه نگی شاتوگری (واتا
 ته مسیل) ئاهه نکه که جوانتر ، خوشتر و به رهنگتر ده کا ، به لام ئافره ته کان
 هم قسانه نه ده چره می شکیا نه وه .

من هه ندی جار تووشی گه نجیکی کورد ده بووم که له نه وروپا یان
 نه مریکا خویندوویه ، پنی ده گونم ده به وی ته نیا یه ک ژن ینین و خوی
 کچیک بؤ خوی بدوزیته وه نه ک به هوی که س و کاری و ده بی پیش
 ماره برین چاری به بوو که که ی بکه وی . نه وی سیر و سه ماره بی نه وه به
 بووک به هوی په چه که یه وه ده توانی — به دزیه وه — زاوا بیینی . گه نجیکی
 کورد که نه چووبوه نه وروپا جارئ له من شتی سهیری پرسی و گوتی :
 راسته له نه وروپا که کوریک له سر شه قام تووشی کچیک بوو ده توانی
 داوای لی بکا شوی پی بکا ؟ نه مانه هه ندی بیری خراپ و چه وتیان هه بوو
 له لایهن سه ربه سستی ژنانی نه وروپا و وایان ده زانی بیتو سه ربه سستی به ژنانی
 کورد بدرئ ، نه وانیس له دواړوژدا وه ک نه وروپا یه کان له ری دهرده چن .

که گه نجه کانی ئیره چاویان به هه ندی وینه ی ژنی نیمچه روت یان
 چیروکی ژنی خراپ له سینه ما ده که وی ، واده زانن نه مه ژنانی ئاسایی
 راسته قینه ی ژنانی نه وروپا پیشانده دا . نه مه له لاییکه وه راست نیه و
 له لاییکه تره وه خه تای لای خراپی ژنانی کومه لی ئیمه یه له نه وروپا ، له و
 نه وروپا یه که هه ندی ژن نه و سه ربه سستی که پی یان دراوه بؤ خراپه
 به کاری دین .

من له تفرزاوهی لای دووکان کچی خانه خویتکه م زور خوش ده ویست .
 جاریک به گالتوه پیمان گوتم : خانم بچی له گهل خوت نایبهی
 بو دینمارک بو کوره کت . خز هر دوکیان تمه نیان له یهک نریکه . تم
 گالته په دوو شتی جیاواز پیشان ددها بو نهوان و بو من . بو نهوان نهوه
 پیشان ددها ده یانه وی له گهل خیزانی من - که له وانهوه دورره و نایاسن -
 په یوه ندی په یداکن . بو منیش مه به ستیان نهوه بو دایک ده بن بو کوره کهی
 ژنی دواړوژ بدوزته وه . تمه بو تمه ژنه لادی یسانه شتیکی سیر و
 سه موره نه بوو . تمی گه نچیک چون ده توانی به جوریکی تری ژن یینی ؟
 تمو به تهنیا ناتوانی کچی خه لک بناسی . ده بن ژفانی ماله کهی بیدوزنه وه و
 بیناسن . تمه نهوه شمان پیشان ددها لیره په یوه ندی کور له گهل دایک و
 خوشکه کانی زور له هیی لای ئیبه به هیزتر و پته وتره . من جاریکیان چاوم
 به گه نچ کت دایکه نه خو شه کهی به کولی خوی ه لگر تبوو و
 هه لده کشایه سر گردیک بو نهوه که بیبا بو نه خو شخانه بچوو که کهی
 دووکان . تم دیبه نه نهوه نده پر له خوشه ویسته ، ماوه ییکی دریزی ده وی
 له بیرم بچیته وه .

نیزامی پاتریارکی له کوردستان

خیزانه کان له کوردستان له سر نیزامی زنجیره ی باوک و باپیر
 Patriarcy دهرؤن ، تمو نیزامه که لای باوک ، باپیر ، باپیری
 گوره ... هتد ده گری ، لای دایک فاگری کچی کن بن بی . که کور
 ژنی هینا - تمو ژنه که دایکی بوی دینی - له مالی باوکی ده مینسی (۱) .

(۱) تمه جاران و ابو ، نیستا به تابه نی له شاران و لئاو خوینده واره کان
 وانیه . زوربه ی کوره کان له شاران که ژنیان هینا له مالی بارکیان
 جیاده بنه وه و هیلانه ییک بو خویان دوست ده کهن . بیتو کوره که

یه کبونی کومه لی (واتا ئیجتماعی) باوک - دایک - مندل لیره یه .
 مندل و ساوا بچوو که کان هی دایکیانن ، به لام مندا له گوره کان ده چنه
 سه باوکیان . کچیک جاریکیان گوتی : « زور خیزان داویان کردوم » . هه
 له بانئ هوه بلئ « زور کهس داویان کردوم » (۱) . هه کچه شووی
 نه کردبوو ، ماموستا بوو و به موچه که هی دهیتوانی خوئی به ختوب کا . من
 لیم پرسئ : « آیا هیج جاری بیری له وه نه کرده ته وه له مالی باوکی ده رچن ؟ »
 هه پرسیاره که تی نه گیشته (۲) و باسی هوهی بو کردم چون کومه کی باوکی
 ده کا له شتی ناومال ، کرینی جل و پینلاو بو خوشکه کانی . . . هه بیری
 له خوئی نه ده کرده وه ، به لکو بیری له هه موو خیزانه که هی باوکی ده کرده وه .
 خوئی و کامه رانی خیزانه که هی باوکی لای هه و گرنگتر و به هیزتر بوو له
 ژبانی خوئی .

خانووی نه دوزیمه بو ماوه ییکی کورت له مالی باوکی ده میتنئ ، له پاشا
 جیاده بیتمه .

وه رگبیر

(۱) به کیک له و نسانه ژبانی سوله یمانئ ده یلین و هاوکاری ژبان پیکه وه
 بیشان ده دا هه به : که بیری بوچی فلان کچ شووی نه کرده و
 ماوه ته وه ؟ له وه لامدا ده لئین « خو داراکه ری هه بور » .

وه رگبیر

(۲) له کوردستان کچیک شووی نه کردین له گهل باوکی ده میتنئ . باوکی
 نه بور له گهل برایتیکی یان ماسی ده زی . ژن لیره به تنیا وه که له نه روروبا
 ناتوانئ و نابئ بژی ، مه گهر بیرتزن بئ . نه ویش بیتو خانووی هه بست
 ده بئ له گهل ژبیکتری یان خزمیکی بژی . خانووی نه بور نهوا له
 مالیک زووری به کرئ ده گرئ و له گهل هه و خیزانه ده زی . به لئ له روژناوا
 ژبیک ده توانئ به تنیا بژی و چی به هی بیکا ، به لام نه که له کوردستان
 له زوربهی ولاته کانی ئیسلام هه مومکین نه و ناشئ . له و شارانه
 که تیکهل روژناوایی بوون وه که ئیستانبول ، بیرووت ژبیک ده توانئ
 به تنیا به سه ره خوئی بژی .

وه رگبیر

نايا ژنيك ده تواني به تمنيا بړي

له نه وروپا جوړه خيزانې پهيدا بوه و بوه ته به شيك له ژباريان و كومه له قه ببولي ده كا هويش دايكيكي به ته نيا به (بيومه ژن يان ته لاق دراو) له گه له منداله كاني . دايكيكي ته لاق دراو له ولاتاني موسولمان زور جار ده گه پرته وه مالي باوكي . به لام له ولاتاني موسولمان دايكي ماره نه كراو له گه له منداله كهي نيه . هم چشه دايكانه له نه وروپا ئيستا قه سوون ده كرين ، به لام له ناو موسولمانان شتي وا نيه . ليره كچ باش ده پاريزري و زوو به شوو دهرئ و كچيني شتيكي زور گرنگ و ناسكه . كچيك پيش شوو كردن كچيني نه ما له وانه يه بكوژري .

ليره ژني ته لاق دراو نيه له گه له منداله كاني به ته نيا بړي (۱) . ژني گه وري شوونه كړوو و پياوي گه وري به بڼي زور كه من . هر پياوي نه و نه پاره ي هه بڼي ماره يه كه بدا ده بڼي ژن بيني . بيتو پاره ي نه بڼي كس و كاري دينه كومه كي و ژني بو دين . هه موو پياوي ده تواني هه تا چوار ژن بيني و ته لاقيش ئاسانه ، له بهر نه وه ژان به ده گه من بڼي ميرد ده مين (۲) .

(۱) بيتو هم ژني ته لاق دراوه مندالي گه وري ، يان پاره و مولكي هه بڼي له وانه يه به ته نيا له خانوويك بړي .

وهرگيتير

(۲) له بهك ژن زياتر هينان ئيستا زورگرانه ، ده بڼي لاي قازي ماره بكرې . قازيش نه زانې پياوه كه شه رته كاني ديني چې به چې كرده يان له وانه به جي به چې ي بكا (واتا بتواني ماليكي جياواز بو ژني دووم دامه زريني و وه كو بهك ته ماشاي هردوكيان بكا) ژني دووم ماره ناكا . ئيستا هه نديك كس به دزيه وه له لادئ ژني دووم دين . زور ژن هينان ئيستا له توريه و تونس به ياسا (واتا قانون) قه دهغه يه . له عتراق و ميسر شه رتي گراني هه يه . له پاشا ته لاقيش ئيستا وه كو جارن ئاسان نيه . پياو ده بڼي لاي قازي ژنه كهي ته لاق دا .

وهرگيتير

که باوکه له بهر هەر هۆرین بچ ژی دووهمی هینا ، بو وینه ژنی یه کهم
مرد ، رۆبی یان جیا بوه وه ، منداله کان هه موو پیکه وه ده ژین . برا و زبر برا ،
خوشک و زرخوشک پیکه وه گوره ده بن .

نیش و کاری ناوماں

ئیشی ناوماں — له ههردوو خیزانه که که له گه لیان ژام ، خیزانی
سوله یمانی و هی توپزاهوی لای دووکان — زۆر بوو و له بهر نه بوونی
ئامیر (واته ئالت) و مه کینه زۆر کات و دهستی بچ دهویست . ماله وه که
کارخانه ییکی بچووک و ابو . لهوئ هه موو ژنان پیکه وه ناوما لیان
پاک ده کرده وه ، شیان ده شووری ، چیشیان لیدنه نا ، نایان ده کرد ،
مهشکه یان ده ژهنی ، له کانی ئاویان ده هینا ، دروومان و یینه و په رۆیان
ده کرد و زۆر شتی تری . هه موو ئیش ده بوایین به دهس بکری .
ئیمه له ئه ورووپا که بو زۆر ئیش ئامیر به کاردنن ، له بیرمان چوه ته وه
که ئیشی ناوماں له وانیه هه م خۆش بچ و هه میش هه ز به کردنی بکه بن .
به لێ له ئه ورووپا ژنان هه ز له ئیشی کارخانه زیاتر ده که ن نه که له ئیشی
ناوماں . زۆر جار ئه مه له بهر ئه مویه ژن له کارخانه به ته نیا نامینن و له گه ل
چهند که سه پیکه وه ئیش ده کا و هاو ده م و هاو کار ده دۆز ته وه . به لام له
ئیشوکاری ناوما لی کورد که من دیتم و زانیم تو بپرای بپرای وه رس نابی و
به ته نیا نامینی و ههستی ته نیایی نا که ی .

ژیانی ساده ی لادی بیه کان

کورد ده کان — به تابه تی له لادی — ژبا ییکی زۆر ساده یان هیه .
رۆژی دوو جار نانی سه ره کی ده خۆن . ئه م نان و خوار ده مه نیه له ناو قاپ
ده خرتنه سه ر سینی بو چهند که سه پ ، سینه که له کوئ و یستیان له بهرده م
خۆیان له سه ر زه وی دا یه بچن . نوینیشیان زۆر ساده یه و بریتیه له دۆشه ک و

لیفه و سهرین که لهسه بهرِه ، لباد یان فهرش لهسه زهوی له یهکن له
 ژووره کان یان له سهریان راده خرتی . ئەمه دهیته هۆی ئەموه ژمارهییکی
 زۆر میوان قه بوول کەن و نان و نووستیان بۆ جی به جی بکەن . له بهر ئەوه
 میوانداری ییکی بئ سنوور باوه و میوانداری بوته نه ریئیکی زۆر بهرز و
 بهریز . ییتو پایهی کورده کان بهرز تر بئ و لهسه چوارپایه یان تهخت
 بنوون ، کورسی و قه نه پهبان هه بئ ، لهسه میز نان بخۆن ، ئەوده مه
 میوانداری خووشی و تامه کهی جارانی نامینئ و کز ده بئ .

میوانداری و باسی خه لک کردن

ئهم میوانداری و کردنه وهی ده رگایه بۆ هر خزمئ یان براده رتی ، لهو
 ماله که ده ژبام بووبوه هۆی پته و کردنی په یوه ندی خیزانه که و ماله که له گه ل
 خه لک . له بهر ئەوه یه کیکی غه ریی وه کو من که چاوی به خانوویی
 بئ په نجه ره کهوت واده زانی خیزانی ئەو ماله ناتوانن په یوه ندی له گه ل
 خه لک په یدا کەن و ناگایان له دنیا نیه . به لأم راستیه کهی وا نیه ، له ودیوی
 هر دیواری مالیک ژیا ییکی کۆمه لایه تی هه یه که هه مه چه شنیه و پر به
 جوولانه وه و بزووتن و گه تو گۆیه .

که بیانووی مال هه موو ده مئ خه ریکی کاری ختیه تی ، به لأم هر
 ده قیقه ییک له وانه یه میوانیک بیت و ئافره ته که ئیشه کهی راگری . ئەم
 میوانانه له به یانی زووه وه دین هه تا شه وئ دره نگ و به ده گه من مال
 بئ میوان ده مینئ . له بهر ئەوه ژفانی مال هه موو شتئ له لایه ن دراوسێکانه وه ،
 خرم و کس و کار و خه لکی تره وه دهمانن و ده یانه وئ هه موو شتئ
 — هر چه ندی بچووک بئ — بیزانن . ئەمه ده ییته هۆی ده مه ته قئ ،
 غه ییه ت ، دوورووی و به چاک و خراب باسی خه لک کردن . ئەم ژفانه له
 کۆبوونه وه کانیان له لایه ن ژبان و ئەحوالیان بریاری زۆر گرنگ ده دن .

میرد سه روکی خیزانه که به تی که له سه ر بناغهی زنجیره ی باوان
 دامه زراوه . ئەو بریاری زۆر شت دها وهك ئیزن
 Patriarch دانی ئەندامیکی خیزان بو سه فه رکردن . له ماله کی سوله یمانیم جارنکیان
 که بیانوی مأل له گه ل دوو کوپ ، دوو زیرکچ و مندالیتی ساوا بو چه ند
 روژی چون بو دی یێک که به ئۆتۆمۆبیل زۆر دور نه بو . به لام ئافره ته که
 له و جیگایه وه چه جیگاییکی تری و سه فه ره که ی به ماوه و دووری درێژه
 پیتدا . که هاته وه میرده که ی لئی تووره بوو و به توندی لۆمه ی کرد .
 به لام که کچه گه و ره که ی ئاوپژی کرد و له سه ر باوه ژنه که ی کرده وه ، کابرا
 نه رم بوو و له تووره یی به که ی هاته خواره وه .

بیاوان لیره زۆر به ی کاتی هه سانه ویه یان به دانیشن له چایخانه ، به
 گه ران له شه قامه کان و له ناو باغی گشتی راده بویرن . له وی براده ره کانی
 خیزان ده دوزه وه و قسه یان له گه ل ده که ن (۱) . به لئ هه فته یی روژی تیک باغی
 گشتی بو ژنان ته رخان کراوه ، به لام ئەمان ناچه چایخانه . ئەری چایخانه یان
 بو چه ؟ له ماله وه له گه ل چه ند ژنی پیکه وه راده بویرن ، ئەوه له چایخانه
 باشته . یان ده چه میتوانی بو مالتیکی فاسیاو و ئەو ماله ده که نه چایخانه .
 من هه ندی جار بیر له وه ده که مه وه بوچی ژباری ئەوروپا ده ستی خزمه ت
 درێژناکا بو ژفانی کورد ، به تایه تی له بابه ت داو و ده رمان و تیمار کردنی
 پزیشکیه وه (واتا دکتور به وه) بو ئەوه که نه خوشی کم بی و ژماره ی
 مردنی ساوا یێته خواره وه (۲) .

(۱) بیاوه زۆر دبنداره کان زۆر جار ده چه مزگه وت ، له وی بیش یان باش
 نوێژ له گه ل براده ره کانیان ده مه ته قی ده که ن .

وه رگبیر

(۲) له بیست سالی رابوردو ، داو و ده رمان و نه خۆشخانه له کوردستان
 زۆر بووه . ئیستا - له دێهاته دورره کان نه بی - به ده گه من مندالی ساوا

ژیانی رۆژانه‌ی ئافره‌تانی کورد

به‌لام من له‌وه زیاتر ده‌بێ باسی لای چاکی ژبانی ئافره‌تانی کورد بکه‌م که له‌کاتی مانه‌ووم له‌ناویان تێی‌گه‌یشتم . ئەم لایه‌ باشانه‌ ژبانی ئەم ئافره‌تانه‌یان خۆش و جوان و ره‌نگا و ره‌نگ کردوه ، ئەو ئافره‌تانه‌ که له‌ ژینه‌وارێکی (واتا موحیطیکی) وا ده‌ژین که له‌ هه‌موو شتیکی تازه‌ و دلخۆشکه‌ره‌وه به‌ هه‌موای بێ‌به‌ره‌ و بێ‌به‌شه . ئەمه‌ لایه‌ چاکه‌کانیان به‌فرختر و نایابتر ده‌کا .

له‌پاش گه‌رانه‌ووم بۆ دینمارک له‌ ئەندازیاریکی گه‌نجه‌وه‌ له‌سه‌ر به‌ستیێی دووکان قافه‌زیکم وه‌رگرت که باسی ژبانی منی ده‌کرد له‌ تۆپزاوه‌ . ده‌یگوت : « له‌ بیرتانه‌ ئیواراتان چهند به‌ خۆشی و بێ‌قهره‌ و پره‌ راده‌بوارد ؟ سه‌ماوه‌ر جۆشه‌ی ده‌هات و گه‌توگۆ به‌ هێمنی و خۆشی ده‌وامی ده‌کرد . مرۆف هه‌ندێ جار قوول بێرده‌کانه‌وه‌ و ته‌ئه‌ممول ده‌کا . . . ئیوه‌ کۆمه‌کیان کردم ئەم ژبانه‌ تێبکه‌م و حه‌زی لێبکه‌م . من هه‌ندێ جار بیر له‌وه‌ ده‌که‌مه‌وه ، ئایا ده‌توانم ئەم جۆره‌ ژبانه‌ له‌ مالی خۆم دروست که‌م ؟ »

ئهمه‌ قسه‌کانی ئەو ئەندازیاره‌ گه‌نجه‌ ئینگلیزه‌یه‌ که له‌سه‌ر به‌ستیێی دووکان ناسیم و تێمه‌ده‌گه‌یانده‌ چۆن له‌لای ئەوان له‌گه‌ل بوونی نادێ و حه‌وزی جوانی مه‌له‌کردن وه‌رس‌ده‌بووم ، به‌لام له‌ دێیه‌ ته‌نهاکه‌م له‌ناو ژنه‌ کورده‌کان بپرای بپرای عاجز و بێ‌تاقه‌ت نه‌ده‌بووم .

ئهم ئافره‌تانه‌ له‌ کار و کرده‌وه‌یان گوێیان نه‌ده‌دایه‌ کات و ماندویه‌تی . ئیشیک - بۆ وینه - به‌ ده‌ ده‌قیقه‌ ته‌واو بکری ، ئەوان به‌

ده‌مرن . هه‌ر خێترانێکی لادێی ئیستا له‌ ٦ هه‌تا ١٢ مندالی هه‌یه‌ . کۆلانه‌کانی نزیك بێرن له‌ مندالی هه‌راش له‌به‌ر نه‌بوون بیان بچووکی حه‌وشه‌ی مالان .

وه‌رگه‌تێر

سه عاتیک ته اوایان ده کرد و به ماندوو به تی به کی زووتر ، له سرخو به خوشیه وه ئیشیان ده کرد . ئیش کردن الای ئەمان ته نیا فرماتیک (واتا وه زلفه ییک) پتویست نیه وهك لای ئیشه له ئەورووپا ، به لکو هم فرمانه ، هم یاریه و همیش به خوشی رابواردنه . له بهرئوه له ئیش کردن بپرای بپرای وهرس ، عاجز ، بختاقت یان هیلاک نابن . کاتیک زو و زه بنده یان هیه له سرخو به خوشی به سه ری ده بن (۱) .

ژنانی کورد توانای باشیان هیه و زوریان پسپورن - بو وینه - له دوورین ، چین و شتی تری . به لام توانایی به گورج و گولیان (۲) نیه . ئیشه کانیان خوشه و دلی مرۆف ده کاته وه ، ئەیانحه سییته وه و رهحتیان ده کا . که له ناو کومه لی ئەورووپایی سه به سستی دوو کانه وه ده چومه توپزاوه ههستم به رهحتی و خوشی ده کرد . له وی هه موو کهس له سرخو ئیش ده کا و درێزه ی پێ ده دا . به لام له ناو ئەورووپایه کان هه موو کهس به توند و تیژی ئیش ده کن ، خۆمان ماندوو ده کن و به ماوه ییک کورت ئیشه که یان ته واو ده کن . به لام له پاشا ماوه ییک درێژی به تالی بپکاریان بو ده مینی که نازانن چی لی بکن و چۆن به سه ری بیهن .

ژنانی کورد کیشه ی (واتا موشکیله ی) کات رابواردنیان نیه و وهك

(۱) من جارێکیان له ناو جهباری نزیك ناوی باسه ره له روژه لاتی باشووری کهر کوک له ناوایی ییک بوم . ئیواره گویم له گورانی بوو به ده نکیکی نومی ژنانی . که پرسم ئوه چه گوتیان ئوه فلان ئافره ته به ده م دروست کردنی فرشه وه بو خوی گورانی ده چری .

وه رگتیر

(۲) به کوردی وشه ییک نیه بهرامهر Efficiency ی ئینکلیزی مه بهست له Efficiency نه وه به کاریک به که مترین ماندویه تی و کورترین کات و به باشی بکری . من به کوردی «توانایی به گورج و گولی» م بو دۆزیه وه . Efficient واتا توانای کورج و کۆل .

وه رگتیر

ئيمه بىر لەۋە ئاگەنەۋە چۆن كاتى خۆيان بەسەر بىەن . ئەۋان كاتى خۆيان بە خۆشى رادەبۇرن ، ھەر ئيشىك بە دەستيانەۋە بىن درىژەى بىن دەدەن . ھەموو دەمىن مېشك و دەمارە كانيان رەمەتە و ھەساۋەتەۋە . چونكە فرمانە كانيان (ۋاتا ۋەزىفە كانيان) بە خۆشى و لەسەرخۆ و بە بىن گىرژبۇونى دەمار و مېشك بەسەردەبەن ، ئەم گىرژبۇونە كە ھەندى جار دەيتتە ھۆى نەخۆشى ئەعصاب و خوين ۋەك پەستۆى خوين (ۋاتا ضغط) و دل . ساۋا و مندالە كائىش ئەم ژيانەيان بىن خۆشە .

كە گە رامەۋە دىنمارك لىيان پىرسىم : «ئەرى خانم چۆن ئىۋاراتان بەسەردەبرد و دەكوشت ؟» لە ۋەلامدا دەمگوت : ئيمە ئىۋارانمان نەدەكوشت ، بە خۆشى رامان دەبوارد ، دەمە تەقىمان دەكرد ، بۇ ماۋەيتىك بىن دەنگ دەماين ، مېۋەمان دەخوارد ، چايمان دەخواردەۋە و جفارەمان دەكيتشا . ئيمە ھەستى ئەۋەمان دەكرد ژيان خۆشە ، لەبەرئەۋە بەتام و لەزەت بەسەرمان دەبرد .

مالاوايي و دوعاخوازي

یه که مین جار که ده جلم له به غدا دی عاسمان هه ورای بوو . چند
دلۆپیکي گه رمی گه وره ی باران ده هاته خواره وه . ئه مه یه که م و دوا باران
بوو له و چوار مانگه له عیراق مامه وه چاوم پین که وت .

یه که م جار که له به غدا مامه وه له مالی خیزاییکی دینمارکی میوان
بووم ، ئه و ماله که له ده ور و پشتی به غدا و نزیك به سینه که ی (واتا
سه ده که ی) ته نشت زئی دجله بوو . هه موو ئیواره پین ده رگاوا ئیک
ده رگای قه سه که ی داده خست .

جاری دووه له به غدا له گه ل لیژنه ی کۆنینه ی دینمارکی دوو کان
Danish Dokan Expedition له یه کن له ئوتیله گه وره کانی به غدا
مامه وه ، ئه و ئوتیله که باغیکی گه وره و پانی هه بوو و ده گه یشه سه
قه راغی دمجله . له ژووره که م پانکه هه بوو له گه ل مه کینه ی هه وا فینک که ره
ئهم مه کینه یه هه وای فینکی بو ژووره که م ده فاردا ، به لام زۆر ده نگي لیه
ده هات نه یده هیشته بنووم ، له به ره ئه وه رام گرت .

جاری سییه له ئوتیلێک له شه قامی ره شید دابه زیم . له گه ل
ته رجوما نه که م و برا که ی پیکه وه له یه ک ژوور بووین . له م ئوتیله
گه وروو پایی تری نه بوو . هاوین بوو دنیا گه رم بوو خه لک شه وان له

سهربان دهنوستن • شوو برای تهرجومانه کهم چوه سهربان • ئیسه دوو
نافرمت له ژووره که به تهنیا ماینهوه • خیزاتیکی هیندستانی له ژووره کهی
ته نیشتمان بوو • شهوان دهرگیان ده کردهوه و هه ندیکیان له هه یوان له
به ردهم ژووره که یان دهنوستن •

له ورژوه گهرمانه ئیواران ده چوینه سهر زئی ده جله و له وی نانی
ئیواره مان ده خوارد • خوشر خوراک که تاقیان کردهوه (مهسگوف) بوو
که بریتیه له ماسی برژاو له سهر دار و چیلکه له گهل ته ماته و ئالهت و پیاز •
چرای چیستخانه که کز بوو ، به لام شهوقی مانگه شهو بیمان ده گهشت و
دنیا ی رووناک ده کردهوه •

له به غداوه جارێک چومه بابل ، له وی چاوم به کۆنینه کان کهوت وهک
شیری بهردین و دهرگی عهشتار •

له پاشا له عیراقوه به فرۆکه (طیاره) گهشته ئیستامبول ، له وی
چومه موزه خانه ی (ئه یاسوفیه) که له پیشدا له زه مان بیزه تیه کان کلێسه
بوو ، له پاشا تورکه کان کردیانه مزگهوت • ئه مه گومه زیکی گهره ی جوانی
هه یه که له ژووره وه به ناوی خهلیفه کان رازاوه ته وه • ئیستا ئه یاسوفیه
موزه خانه یه و بیجگه له گهشته وهر (سه ییاح) که سی تی ناچین •

له ئیستامبول وه چومه ئه ئینه Athens پایتهختی یونانستان •
م دی • بهرد و مه رمه ره Acropolis له وی ئه کرۆپولیس
رووته کانی له ژیر عاسانی شین سپی ده کردهوه • هه ندی له مه رمه ره کان
جوان رهنگ کرابوون • ئیواره چومه موسیقای کونسورت
Orchestral Concert له جیگایک که رۆمه کان دروستیان
کردبو له قه دی ئه کرۆپولیس • له وی گویم له موسیقای کلاسی گرت ، زۆر
پیم خوشر بوو و باش هه سامه وه •

له ئەینەوه چومە رۆما شاری کۆنی ئیتالیای ئیمپروۆ . لەوێ چومە
Colosseum که جینگای یاری کردنی رۆمەکانی کۆن بوە (۱) .

ئەمە بریتیه له دوونەهۆم . نەۆمی سەرمووە سەکۆی هەیه بو دانیشتی
تەماشاکەران . ئەم سەکۆیانە وەك که وانە لەلایتیکەوه دەگاتە لایتیکێ تری و
روو له حەوشە خێرە گەورەکەى نەووە دەکا . نەۆمی ژێرەوه بریتیه له
دەرگا و ژوور بو حەپسەکان ، بەتایبەتی بو عیسەویەکان که ئەو دەمە
خراپوونە بەندیخانەوه .

لەپاشا چومە مۆزەخانەى Villa Giulia . له پشت ئەم
مۆزەخانەیه پێپیلکانە هەبوو بۆ حەوشیکێ بچوک لەژێر زەوی . له
حەوشەکە حەوزیکێ ئاو هەبوو ، له ناوەراستی له نافورەپێکەوه ئاو بەرز
دەبوەوه و دەرژایە خوارەوه . له هەردولای حەوزەکە گۆلى لۆتس
Lotus ی سێ هەبوو بە گەلای سەوزەوه .

لەوێ لەبیرم چومە که من هاتوومەتەوه ئەوروویا و لەسەر زەویە
مەرمەرەکە لەتەنیشت نافورەکە — وەك له تۆپزاوه بێ — بۆی دانیشتم
بۆ ئەوه که خۆشی و فینکی ئاوه که بە رەحەتی بچێژم . لەوێ له کاتیکی
بێدەنگی لەسەر زەویە مەرمەرە پاکەکە گوێم له چۆرەچۆری نافورەکە
بوو . بەدانیشتن ئەزقوم بەرزکردبوەوه و هەردو دەستەکانم خستبوە سەر
ئەوتۆکانم و قوول بیرم دەکردەوه له کوردستان و کێچ و ژنە باشەکانی .
لەوتۆه ، لەو دوورەوه مأل ئاوابی و دوعاخوایم لێ کردن .

(۱) وەك جینگای تەماشاکەرانی توپینە ، که لەسەر سەتۆکان . دادەنیشن و
تەماشای یاریبەکە دەکەن .

پیرست

۳	پیشه کی
۷	سهره تاي نووسر
۱۱	سایکی بن هاوین
۱۸	ئەوا بووکه که هات
۵۲	به رگ و پۆشه کی کورد
۷۱	مندالیک و کاره که ریک
۹۴	ئەو منداله که مرد
۱۰۲	مار و دوویشک
۱۱۳	داییره تۆده تهوئی بیته کاوبۆی
۱۳۸	سوالکه ر و فالگر
۱۴۳	ئاگری نه کوژاوهی بابا گور گور
۱۵۷	گوفندی بن ئاو
۱۶۸	نه خوینده واری
۱۸۳	زنانی موسولمان
۲۰۲	سالوایی و دوعاخوازی

نرخه فلسفه

۴۰۰۰ دانه لهم کتیبه له چاپدراوه

له کتیبخانه‌ی نیشتمانیی به‌غدادا
ژماره (۱۳۷۵) ی سالی ۱۹۸۰ ی دراوه‌تی

من مطبوعات المجمع العلمي العراقي
(الهيئة الكردية)

بنات الكرد

تأليف

هيني هارولد هنسن

ترجمة

الدكتور ناجي عباس احمد

من الانكليزية

مطبعة المجمع العلمي العراقي

بغداد - ١٩٨٠